SOVYETLER BİRLİĞİ NEDEN/NASIL YIKILDI

İgor Gali - V. İ. Gromov - G. A. Vasilyev - O. S. Şenin

Derleyen ve Rusçadan Çeviren
Arif Berberoğlu

phoenix

SOVYETLER BİRLİĞİ NEDEN/NASIL YIKILDI

Gali - Gromov - Vasilyev - Şenin

Sovyetler Birliği Neden/Nasıl Yıkıldı?

İgor Gali
V. İ. Gromov
G. A.Vasilyev
0. S. Şenin

Derleyen ve Rusçadan Çeviren:
Arif Berberoğlu

SOVYETLER BİRLİĞİ NEDEN/NASIL YIKILDI

İgor Gali - V. İ. Gromov - G. A. Vasilyev - O. S. Şenin

Derleyen ve Rusçadan Çeviren: Arif Berberoğlu

Yayıma Hazırlayan: Bülent Özçelik

Kapak ve Sayfa Düzeni: Leyla Çelik

Baskı
BRC Basım
0 (312) 384 44 54

©Phoenix Yayınevi Tüm Hakları Saklıdır.

Eylül 2008, Ankara

ISBN No: 978-9944-931-74-8

Phoenix Yayınevi
Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1
Kızılay-Ankara
Tel: 0 (312) 419 97 81 pbx
Faks: 0 (312) 419 16 11
e-posta: info@phoenixkitap.com
http://www.phoenixkitap.com

Dağıtım:
Siyasal Dağıtım
Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1
Kızılay-Ankara
Tel: 0 (312) 419 97 81 pbx
Faks: 0 (312) 419 16 11
http://www.siyasalkitap.com

Sovyetler Birliği
Neden/Nasıl Yıkıldı?

İgor Gali - V. İ. Gromov
G. A. Vasilyev - 0. S. Şenin

Derleyen ve Rusçadan Çeviren:
Arif Berberoğlu

İçindekiler

ÖNSÖZ 7

BİRİNCİ BÖLÜM:
SOVYETLERİN DAĞILMA NEDENLERİ -*İGOR GALİ* 11

İKİNCİ BÖLÜM:
PERESTROYKA VE
SOVYETLER BİRLİĞİ'NİN DAĞILMASI 41
1. Perestroykanın Nedenleri 41
2. Perestroyka: Hedefleri ve Sonuçları 49
3. SSCB'nin Dağılmasının
   Temel Nedeni Olarak Perestroyka 57

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:
SOVYETLERİN YIKILIŞI
(Nedenleri ve Sonuçları)- *V. İ. GROMOV - G. A. VASİLYEV* 61
1. Biz Sovyetler Birliği'nde Nelere Sahiptik? 61
2. Sovyetler Birliği'nin Yıkılış Nedenleri? 66
3. Sovyetler Birliği'ni Nasıl Yıktılar? 74
4. Sovyetler Birliği'nin Yıkılışının Sonuçları 89

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM:
İKİ KUTUPLU DÜNYANIN İFLASI -*O. S. ŞENİN* 127

BEŞİNCİ BÖLÜM:
SOVYETLER BİRLİĞİ'NİN YIKILMASINDA
ABD'NİN ROLÜ 137

SOĞUK SAVAŞLA İLGİLİ KAYNAKLAR 175

Önsöz

'İnsanlık tarihi sınıf mücadeleleri tarihi' olmakla birlikte, aynı zamanda bir toplumsal altüst oluşlar tarihidir. Zaman zaman tarihin akışında kesintilerin, geriye dönüşlerin olması, doğanın ve toplumun diyalektik yasalarının tersine işlediği anlamına yorulamaz.

Paris Komünü'nün ömrü sadece yetmiş gündü; Sovyet sisteminin ömrü ise yetmiş yıl oldu... Sovyetlerin çöküşü, kuşku yok ki dünya ölçeğinde moral ve psikolojik bir sarsıntıyı beraberinde getirdi. Bu yetmiş yıllık süreç, her şeye karşın, sosyalizmin uygulanabilirliğinin kanıtı sayılması gerekir. 'İyi bir sistem olsaydı çökmezdi' ya da 'bireyi hiçe sayan bir sistem olarak daha fazla yaşayamazdı' türünden sığ yaklaşımların ciddiye alınacak yanı yoktur. Sovyetlerin dağılması, bütün stratejisini onu yıkma üzerine temellendirmiş dünya tekelci sermayesinin ve her fırsatta onu bir timsah gibi bataklığa (Afganistan örneğinde olduğu gibi) çekme çabası içindeki emperyalizm olgusundan bağımsız düşünülemez. Amerika öncülüğündeki dünya emperyalizminin bütün gezegeni kendi sömürü ağı içine alması ve küresel ölçekte bir manevra serbestliği kazanması için, öncelikle Sovyetlerin ortadan kalkması gerekiyordu.

Sovyet sistemi sanıldığının aksine temelleri çürük bir sistem değildi. İnsan adına yapılan yatırımlar, insanı merkeze alan uygulamalar (parasız ve eşit eğitim, parasız sağlık hizmetleri, barınma sorununun çözülmesi, kültür hizmetlerinden herkesin yararlanabilmesi vb.), ulusal sorunun önemli ölçüde çözülmüş

olması (ulusal kimlikler, anadiller üzerindeki baskının kaldırılması) görmezden gelinecek konular değildir.

Dünya artık 'tek kutuplu' değildir. Sovyetlerin dağılmasının üzerinden kısa bir süre geçmiş olmasına karşın, ABD, bugün güçlü bir Rusya'yla karşı karşıya bulunuyor. Bu, böylesine bir sarsıntı yaşayan Rusya'nın, Sovyet sisteminden devraldığı güçlü bir altyapı ve bilimsel-teknolojik birikim sayesinde, kendini kısa zamanda toparladığının somut bir göstergesidir.

Ne var ki, Rusya'nın sahip olduğu bu güçle doğru orantılı bir yaşam düzeyini kendi insanına sunduğu söylenemez. Her ne kadar sosyalist sisteme özgü kimi uygulamalara yakın politikalara yeniden yönelse de (sağlık, eğitim, konut vb.), geçerli olan serbest piyasa ekonomisidir, yani insanın insanı sömürmesine, sadece kâra dayalı acımasız bir sistemdir. Vahşi kapitalizmle gelen göz kamaştırıcı zenginliklerin (dolar milyarderi Abramoviç'leri anımsayalım) yanında, mafyanın egemen olduğu bu sistemde, insan onurunun ayaklar altına alınmasına, kitlelerin işsizlik ve sefaletle boğuşmasına, toplumsal bir çürümenin yaşanmasına şaşmamak gerek. Devletin güçlü olması, o toplumun sosyal adalete ve insanca bir yaşam düzeyine sahip olduğu anlamına gelmiyor çünkü.

Türkiye insanı bu konuda, ne yazık ki sağlıklı bir düşünceye sahip değil. Sovyet sistemini daha çok magazinel olaylarla değerlendirme eğilimi ağırlıkta. Bu açıdan, kitabın (bütün bölümleri aynı bakış doğrultusunda örtüşmese de) aydınlatıcı bir işlevi yerine getireceğini söyleyebilirim.

Arif Berberoğlu

Napolyon Bonapart, 1812 yılı: *"...Mademki dostum Aleksandr I, dünyayı Kremlin'in odalarına kilitlemek istemedi, ben de onu Neva kıyılarında kendi zayıflığını imzalamak zorunda bırakacağım. Ama şartlarım korkunç olacak. Polonya tacını ben takacağım, prens Jozef Ponyatovskiy için de Smolensk dükalığını kuracağım. Kazan Hanlığını yeniden canlandıracağız, Don kıyısında da bir Kazak krallığı kuracağız... Rusya'yı daha önceki prensliklerine ayıracağız ve Avrupa ileride bu imparatorluğa tiksinerek dönüp baksın diye, onu yeniden feodal Moskova'nın karanlığına gömeceğiz..."*

Adolf Hitler, 1925 yılı, *Kavgam*'dan: *"Eğer biz, bugün Avrupa'da yeni topraklardan söz ediyorsak, gözümüzü her şeyden önce Rusya'ya çeviriyoruz. Doğudaki bu muazzam devlet, yok olmak için olgunlaşmış durumda."*

Joseph Goebbels, 24 Mayıs 1941, Günlük'ten: *"Düşünce şu: Doğuda dev bir imparatorluğun varlığına daha fazla izin vermeyeceğiz. Bolşevizm geçmişte kalacak. Böylece, gerçek tarihsel görevimizi yerine getirmiş olacağız."*

John Kennedy, 1961, ABD başkanlık makamına çıkış konuşmasından: *"Biz Sovyetler Birliği'ni bir savaşta yenemeyiz. Bu fethedilemez bir kale. Sovyetler Birliği'ni ancak başka yöntemlerle yenebiliriz: İdeolojik, psikolojik, ekonomik yöntemler ve propagandayla."*

James Baker, 1992, ABD dışişleri eski bakanı. ABD Kongresi'ne sunduğu rapordan: *"Biz 'Soğuk Savaş'ta Sovyetler Birliği'ne karşı zafer kazanmak için, son 40 yılda trilyonlarca dolar harcadık."*

George Bush, 1992, ABD başkanı: *"Sovyetler Birliği artık yok. Bu, demokrasi ve özgürlüğün zaferidir. Bu, ahlakın gücünün, bizim değerlerimizin zaferidir. Ülkemizin silahlı kuvvetlerinde hizmet etmiş erkek ve kadın milyonlarca Amerikalıdan, dokuz başkan* döneminde kendi ülkesini destekleyen ve savunmasını pekiştiren milyonlarca Amerikalıya kadar, her Amerikalı bu zaferle gurur duyabilir... İstikrarsızlık ve kaosa karşı potansiyel olanaklara sahip olmasına karşın, SSCB'nin dağılması, açıkçası bizim ulusal çıkarlarımıza uygun düşen bir olaydır."*

Boris Yeltsin, 1992, Rusya Başkanı: *"Komünizm gudubeti yıkıldı... Onun yeniden canlanmasına izin vermeyeceğiz."(1)*

---

* İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminden Sovyetler'in dağılışına kadar, yani "Soğuk Savaş" döneminde görev yapan dokuz ABD başkanı. *ç.n*

BİRİNCİ BÖLÜM

Sovyetler'in Dağılma Nedenleri

İgor Gali

"Bugün içinde yaşadığımız bu fırtınalı dönemde, Rusya'da, geçmişte Sovyetler Birliği'ni oluşturan cumhuriyetlerde ve dünyanın her yanında, Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından hemen önceki yıllarda bizde neler olduğu yönünde sorular sorulmakta. Yaşananlar, toplumsal ilerlemenin seyrinin belirlediği, ya da insan iradesinin sonucu olarak ortaya çıkan bir dram mıydı? Yaşanan olayların derin kökleri ve nedenleri nerededir? Ve yarının bize hazırladığı nedir?"

Bugün pek çok şeyin temeli sarsılmakta ve bozulmakta. Yasalarla belirlenmiş ve kabul edilmiş hemen hiçbir şey yok ve bugün bunu doğrulayacak istediğiniz kadar kanıt gösterilebilir. Bir takım olayların doğmasında kişilerin hızlandırıcı veya yavaşlatıcı bir rol oynadıklarını kabul ediyoruz, ancak kişiler tarihin akışını durduramazlar. Kimi kişiliklerden çağlar boyu övgüyle söz edilir, kimileri lanetle anılır, kimileri belleklerden silinir gider. Dünyanın bugünkü evrimci-devrimci deviniminin çözümlemesi göstermektedir ki, tarihi, üretim süreci içindeki milyonlarca kişi yapmaktadır. Dünyada üretici güçlerin büyü-

mesiyle birlikte kitlelerin bilincinde evrimci bir değişim gerçekleşmiş ve evrimin yeni bir halkası başlamıştır. Evrim süreci devam ediyor ve bu süreç durdurulamaz. Bu da karşıtların birliği ve çatışmasıdır, eski yeniyi doğururken ikisi arasında bir çatışma da doğmuş oluyor, "babalarla çocuklar arasında" sonu gelmez bir çatışma. İnsanlığın evrimi bazen yavaşlarken, bazen de şiddetli bir savaşım şeklini alır.

Batı ve Rusya'nın Tarihsel Görüntüleri

İnsanlık 21. yüzyıla girmiş bulunuyor ve herkes kaygıyla şu soruya yanıt arıyor: "Sadece biz değil, çocuklarımız ve torunlarımız, gelecekte, nasıl bir toplumda yaşayacağız?" Toplumsal yapıyı doğru değerlendirmek için, onu benzer yapılarla karşılaştırmak gerek. 1985 Ekim'inde Fransa cumhurbaşkanı Mitterand şu düşünceyi dile getirmişti: "Rusya'nın daha geniş bir Avrupa politikası yolunda yavaş yavaş ilerlemesine neden olanak tanınmasın?" Batı ve Rusya! Hangi gelişme yolunun bize uygun olduğu yönündeki sonu gelmeyen soru, toplumsal bilincimize yeniden ve yeniden egemen olan bir sorudur. Rusya'nın Batının gelişme yolunu seçmesine ve uluslararası topluluğa girmesi çağrısına ilişkin hemen uyarılar geliyor. Avrupa uygarlığının karakteristik özelliklerini belirtelim. Bu, bütün halkın seçilmiş meclislerde kendi yasalarını yapmasını, görevli kişileri seçmesini, kendi iradesini göstermesini ve bu iradeyi uygulamaya sokmasını öngören parlamentarizm teorisidir. Bu ideal bir düşüncedir. Teorik olarak, parlamentodaki partiler aynı düşünceyi paylaşan ve kendi görüşlerini, anlayışlarını yasalar çerçevesinde ve devlet yaşamının izlediği yönde bir bütün olarak gerçekleştirmek için güçlerini birleştiren insanların birliğidir. Bu, devlet başkanının parlamentodaki siyasi çoğunluğu oluşturan partiye rıza gösterdiği, bakanlıkların parlamento veya parti ilkeleri çerçevesinde şekillendiği bir yapıdır. Bu ulusalcılıktır. Her ulusun kendi bağımsız yönetimine sahip olmak istemesi, pratikte parlamenter yönetimin mihenk taşıdır.

Bu Avrupa, neredeyse tamamen kendisinin gerçekleştirdiği bir kültür biçimini, bir Avrupa uygarlığını, insan bireyselliğinin liberalizmini yaratmış Avrupa'dır. Bu nedenle insani değerler, Avrupa ailesi, dünya ile bütünleşme ve yeni dünya düzeni konusundaki düşüncelerde, kendisiyle ilgili her gün akla gelen konularda, pek çok diğer samimi insan düşüncesi ve isteklerinde olduğu gibi, bir gerçeklik payının olması mümkündür. Olabilir. Ne var ki, bu noktada bir soru çıkıyor karşımıza: Ne pahasına?

"Sorun şurada: Avrupa devletleri, meyvesini geç veren çağımızda eğer gerçekten herhangi bir federatif, kaba işçi cumhuriyeti içinde kaynaşırlarsa, biz bu sonucu eski Avrupa devlet yapısının yıkılışı olarak adlandırma hakkına sahip olmaz mıyız? Böyle bir kaynaşmanın bedeli ne olabilir? Batı halklarının bunca uzun zaman birbirlerine düşman ulusal devletler olarak bölünmesine hizmet etmiş olanlar, bu devletlerdir. Böylesine köklü değişiklikler gül suyu ve şekerle hazırlanmayacak: Bu devletler, yol olarak insanlığa her zaman demir, ateş, kan ve gözyaşı sunmaktadırlar..." 19. yüzyılda bir Rus filozofunun dile getirdiği bu uyarı güncelliğini koruyor. 15. 16. ve 17. yüzyıllar Avrupa uygarlığının tam anlamıyla geliştiği ve Avrupa'da doğup gelişen Bizans devlet yapısının bütünüyle son bulduğu yüzyıllardır. Avrupa uygarlığının 9. ve 10. yüzyıllardan başlayarak, Bizans Hristiyanlığından, Alman şövalyeliğinden (feodalizminden); Yunan estetiği ve felsefesinden ve Roma'nın yerel yönetsel temellerinden oluştuğunu biliyoruz. Batı kültürünün, bu yeni dünya uygarlığının yavaş yavaş kendi niteliğini de belirleyen asıl Avrupa devlet yapısı başladı. Batıda ve kuzeyde Türkler tarafından dağıtılan Bizansçılığın yıkıntıları iki farklı temele döküldü. Bu, Batıda Rönesans dönemiyle sonuçlandı ve yerel yönetim ilkesi bütün diğer ilkelere üstün geldiğinden veya temelleri değiştirdiğinden, bütün bu dört temelin savaşı sürmekte. 19. yüzyıl, otokrasisinin (çarlığın, ç.n.) sağlam temellere oturmasıyla, kuzeyde Rusya'nın güçlendiği ilk

yüzyıl olmakla birlikte, Tatar-Moğol ordularının sürüldüğü, Bizans tarzı yapılanmanın da güçlendiği bir yüzyıl oldu.

"Bizansçılık nedir? Bizansçılık, her şeyden önce, kendine özgü ayırt edici öğelere, genel, açık, keskin, anlaşılır ilkelere ve tarihte belirli sonuçlara sahip ayrı bir tür aydınlanma veya kültürdür. Devlette ise, Bizansçılık otokrat (mutlakıyetçi) bir yönetim biçimi demektir. Bizansçılıkta din olarak Hristiyanlık, onu Batı kiliselerinden, sapkınlıktan (*heresie*) ve dinsel parçalanmalardan ayıran, kendi temel özellikleriyle egemen dindir. Ahlak dünyasında, Bizansçılık ideali, tarihte Alman feodalizminin öne çıkardığı, insanın dünyasal kişiliğine ilişkin yüksek anlayışa, (mutluluk konusunda da) insan kişiliği hakkında yüksek ve oldukça abartılmış düşünceye sahip değildir. Ama Bizans ahlak idealinin eğilimi ahlaki temizliğimizin değişmezliğine, kusursuz, mükemmel bir ahlaka sahip olma yeteneğimize yöneliktir. Bizansçılık (genel olarak da Hristiyanlık), halkların her türlü mutluluk umudunu reddeder; umut, her türlü insanlık idealinin, dünyasal bütün eşitliğin, bütün özgürlüğün, dünyasal bütün mükemmelliğin ve refah kavramlarının anlamına yönelik güçlü bir karşı savdır."

Büyük Moskova prensi*, Rusya'yı ataerkil ve babadan devralınan tahtla yönetti. Batıda o denli güçlü olan akrabalık duygusu, bizde ana ifadesini monarşizmde buldu. Devlet yönetimi başlangıçta babadan oğula geçen bir niteliğe sahipken, devletimizin bu kendi gelişiminin sonucunda, toplumun akrabalık duygusu bizde devletin yönü olarak kabul edildi. Rusya, bir yüzyıl sonra, önce Ryurik Hanedanı, daha sonra da Romanovlar Hanedanının yönetiminde, üç güçlü dayanakla yoluna devam etti: Bizans Ortodoks kilisesi, kan bağı ve sınırsız otokrasimiz, köy topluluklarımız (mir, ç.). Rusya o denli verimli ve kurtarıcı bir özelliğe sahip ki, Ortodoksluğun ve Bizans kül-

---

* Büyük Moskova Prensi- Vasiliy II (Vasiliy Vasilyeviç Tyomnıy, 1415-1462) Vasiliy I'in oğlu.

türünün etkisiyle güçlendi, yarı yabanıl çeşitli Rus boylarını tek erek etrafında birleştirdi.

Bizans tarzı kurtuluş, büyük prenslik bayrağı altındaki Dimitri'nin inanmış ordularının aklına, Moskova Rusya'sının artık geçmişteki gibi parçalanmış, perişan bir Rusya olmadığını ilk belirttiğimiz meydan savaşında geldi! Doğu Slav halkı Rus devletini kurdu, Rus topraklarını birleştirdi. Halk haklı mıydı? Çarların bütün yönetimleri boyunca, bizde ciddi bir çekişme olmadı. Bizdeki isyanlar hiçbir zaman ne dinsel, ne ulusal, ne de liberal-demokratik bir karaktere sahip oldu; aksine tahttan indirilmiş sahte çar (lejitimist), yani bizim devletin bütün ululuğunu yaratmış olan aynı kabile ve dinsel monarşik temelin damgasını taşımıştır. Stenka Razin isyanı*, sadece bu isyana katılan insanların inandıkları gibi, çarla ataman (Stenka Razin) arasındaki uyuşmazlığa dayanmıyordu. Ki Razin, çara karşı değil, sadece Boyarlara ve onlarla işbirliği yapan ruhbanlara karşı savaştığını sürekli göstermeye çalışıyordu. Yemelyan Pugaçov** daha akıllıydı: II. Yekaterina yönetimine karşı savaşmak için halkı aldattı; çar III. Petro'nun tahttan uzaklaştırılmasını kullandı, kendini (kayıp) çar III. Petro olarak tanıttı. Diğer bütün karışıklıklar da bunlara benzer biçimlerde olmuştur. Monarşik temel birleştirici tek temeldi, disiplinin başlıca silahıydı, bu da isyanlara bayrak açtırıyordu.

Büyük dalgalanmalar olmaksızın hiçbir büyük halk yaşayamaz. "Batı ve bizimle, biz Ruslarla tanışıp bilgi sahibi olan Müslümanların, bize, gerek insani, gerekse devletimizin taşıdığı nitelik açısından, Batı Avrupalılardan daha çok sempati duymaları ilginçtir. İmparatorluğumuzun Ortodoks karakteri on-

---

* Razin, Stepan (Stenka) Timofeyeviç - Volga ve Don kazaklarının 1670-71 yılları arasındaki isyanının öncüsü. İsyanın çarlık ordusunca bastırılması sonrasında yaklaşık 11 bin isyancı idam edildi. Stenka Razin de 1671'de bugünkü Kızıl Meydan'da idam edildi.

** Pugaçov, Yemelyan İvanoviç- Don ve Ural bölgesindeki Kazak köylülerin isyan lideri. Kendini "kayıp" çar III. Petro olarak tanıttı. 10 Ocak 1775'te Moskova'da (Bolotnaya Meydanı) idam edildi -*ç.n.*

larda bir saygı uyandırıyor; Müslümanlar kendi dinsel karakterleri ve ulusal nitelikleriyle bizim Ortodoks karakterimiz arasında pek çok benzerlikler buluyorlar. Bizim disiplinimiz, saygınlığımız, uysallığımız onlara çekici geliyor ve onlara göre bu, bizim gücümüz. Değişik dinlerden onca kabileyi birleştirmiş olan Rusya'nın gücü bundadır. Batıda iç savaşlar, dinsel isyanlar ve toplumsal devrimler sonucunda gerçekleşen olguları bizde, birleşik ve halka dayalı, herkes adına bir işleyişi olan, uygarlığımızın başında bulunan ve devrimlerden korkmayan sınırsız iktidar, Ortodoks kilisesiyle birlikte gerçekleştirdi." Çarlık yönetiminin bütün politikası, burjuva toplum koşullarında Batı için karakteristik olan toplumsal mücadelenin Rusya'da gelişmesine izin vermeyecek çareleri aramaya yönelikti. 19. yüzyılda Rusya'nın iç yaşamındaki en önemli olay, 1861'deki "köylü" reformudur. O dönemin sosyo-ekonomi yazınında, köylülüğün toprak mülkiyeti sorunu, büyük bir tartışmanın konusu olmuştu. Toplumsal mülkiyet sorunu etrafındaki polemiğe hemen hemen bütün dergiler katılmıştı. Konuyla bağlantılı neredeyse bütün temel sorular öne sürüldü: Topluluğun oluşumu (genesis), sahip olduğu biçim, tarımsal gelişim açısından taşıdığı önem, köylülüğün (toprak köleliğinden, ç.) kurtuluşundan sonra topluluğun üstleneceği rol. İşte Sovremennik'in (Çağdaş) bu konuda söyledikleri: "Reform dönemi ve toplumsal toprak mülkiyeti sorunu, yazın dünyasında enine boyuna tartışıldı. Ve toplumsal toprak mülkiyetini savunanlar, bu soruna çok önem vermekle, onu Rus yaşamının tepe noktasına yerleştirmekle, yanılmış olmadılar." Bu, Rusya'daki devlet kapitalizminin gelişimine ne tür bir üretim modelinin -pomeşçik* mülkiyetine mi, köylülüğün ortak mülkiyetine mi dayalı- temel olacağı sorunu, ekonomik alanda ortaya konmuş bir sorun olduğu için, devletin bu sorunu tüm halkın görüşüne sunduğunu gösterdi. Tartışma, Rus toplumunda toplum düşmanlarının ortaya çıktığını gösterdi; bunlar, aralarında,

* Pomeşçik: Büyük çiflik sahibi (ç.n.).

burjuvazinin serbest rekabet ilkesi üzerinden hareket eden ve bunun ekonomik yaşamda uygulanmasının gerekliliğini öne süren burjuva liberal ekonomistler ile asilzadelerin bulunduğu Batı yanlılarıdır. Toplumu (topluluk mülkiyetini, ç.) savunmak üzere, başlarında Çernişevskiy'in bulunduğu devrimci demokratların temsilcileri öne çıktılar. Çernişevskiy, topluluk toprak mülkiyetini doğrudan sosyalizmle özdeşleştirmedi; sosyalizmin toplumsal üretimi öngördüğünü çok iyi kavramıştı. Çernişevskiy, topluluk toprak mülkiyetinde, geleceğin toplumsal üretiminin sağlam dayanağını, Rusya'nın kapitalizmden atlayarak, doğrudan sosyalizme geçişinin olanağını görüyordu. Toprak köleliği hukukunun kaldırıldığı dönemde gelişen mücadele ekseninde, köylülüğün toprak mülkiyeti biçimi sorunu değil, toprak konusunda iki temel sınıf -pomeşçikler ile köylüler- arasındaki ilişkiler sorunuydu odaktaki gerçek sorun. Bu nedenle toprak sorunu, pomeşçik ve köylü toprak mülkiyeti ile tarımsal üretim sorunu, en köklü, en önemli sorundu. Çernişevskiy, bir demokrat olarak, pomeşçik toprak mülkiyetinin karşılığı ödenmeksizin tasfiyesini ve toprağın köylülere bedelsiz verilmesini savunuyordu. Çernişevskiy, toprak köleliği hukukunun kaldırıldığı dönemde, toprak köleliğine karşı verilen mücadelenin kapsamı ve özüne ilişkin değerlendirmelerde bulunur. Belgelerde, köylü sorununun çözümü için şunları yazar Çernişevskiy: "Köylülerin kurtuluşuna nasıl başlanacağı konusu bizde ne zaman düşünülecek olsa, sorunun asıl yönü düşünenlerin çoğunluğuna özellikle bireyin kurtuluşu gibi görünmekte. Ama pek çok kimsenin, toprak sorununun çok büyük bir önem taşıdığını önceden gördüğü de bir gerçek. Ancak hemen hiç kimse, bütün soruna yönelik hangi kesin dönüşümün, pratikte bireyle toprak arasında yarattığı bağı önceden kestiremedi. Çernişevskiy, bireyle toprak arasındaki ilişkiden söz ederken, köylü devrimi teorisinin çekirdeği olan, köylü ekonomisinin bağımsızlığının sağlanmasını kastetmişti.

Devrimci demokratlar, köylü devriminin önüne sosyalist hedefler koydular. Genel amaç, feodalizmden doğrudan sosya-

lizme, yeni toplumsal ilişkilere geçişti. Çarlık yönetimi, toplumdaki sınıfsal çelişkilerin giderek keskinleştiğini anlamıştı ve savaşan tarafların sertleşmesine izin vermemek için her şeyi yapıyordu. Çünkü Batıda artık gelişmiş olan yeni mülkiyet biçimlerine geçmenin, Rusya'da köylülüğe yönelik müsaderenin gerekliliğini kabul etmek anlamına geldiğini, yani köylünün toprak ve tarımsal üretimden yoksun bırakılması demek olduğunu kavramıştı, ama bu, istenen sonuçları vermekten uzak kalacaktı. Bu nedenle çarlık yönetimi Lenin'in ifade ettiği şu politikayı güttü: "1861 yılında köylüleri topraksız bırakmak isteği kapitalist bir istekti, onların topraklandırılması isteği ise kapitalizme aykırı, yani sosyalist bir istekti görüşü, bütünüyle yanlış bir görüştür. Gerçekten, 1861 yılında köylülerin topraksız bırakılması, olayların çoğunda, kapitalist üretim içinde özgür işçinin değil, aynı 'ağa', pomeşçik toprağının köle kiracısının yaratılması, otlak, çayır olarak ayrılmış ve ekilebilir gerekli toprağın, pomeşçiklere ait toprağın işlenmesi şeklinde, aynı angaryaya göre zorunlu olarak işlenmesi anlamına geliyordu..." Hükümet, daha ileri bir formasyona sahip Batı ekonomisinin aksine, Rusya'daki ekonomik gelişmenin toplumsal düşüncede ne denli devrimci bir dünya görüşü yarattığını, bunun da devrimci-demokrat bir ideolojiyi doğuracağını ve kendine yeni yandaşlar kazanacağını, kapitalizmin veya serbest pazar ilişkilerinin Rusya'da daha hızlı bir tempo ve daha kısa süreli bir ilerleme gösterdiğini anlamıştı. İşte bu koşullarda, yeni bir mülk sahipleri sınıfının nasıl yaratılacağı, özel mülkiyetin yeniden nasıl dağıtılacağı, temel bir sorun olarak ortaya çıktı. Bu bağlamda her şeyden önce köy ekonomisinde bir değişim, pomeşçik mülkiyetine dayalı ekonomiden köylü ekonomisine geçiş zorunluydu, bunu da ancak devrimci bir yoldan gerçekleştirmek olanaklıydı. Çünkü pomeşçik sınıfının varlığını sağlayan ekonomik temelin tasfiyesini istemek pomeşçikler buna razı olmayacaklarından onların böyle bir tasfiye hareketine karşı koyması anlamına gelecekti. Bu nedenle reform zaman zaman genişledi, toprak köleliğinin kalıntıları yüzünden geri

bir köy ekonomisine yol açtı. Buna karşın sermaye artışı, ucuz işgücü kullanımı ve Batı ülkelerinin öncü deneyimine bağlı olarak, sanayide hızlı bir gelişme başladı. "1899 yılına gelindiğinde, ana sermayesi 363 milyon ruble olan 325 anonim işletme kurulmuştu. 1900 yılında ise, batıdaki krizin bir sonucu olarak bizde 251 milyon ruble sermayeli sadece 202 işletme kuruldu." Hükümet 19. yüzyılın başlarında yaşanan sanayi krizi dönemindeki reformların bütün yarım yamalaklığını kavrayarak, tarımsal üretim alanındaki reformun uygulanmasına zorunlu olarak hız verdi. Bir yanda içişleri bakanı V. K. Pleve'nin, diğer yanda maliye bakanı S. Yu. Vitte'nin dile getirdiği görüşler çatıştığı için topluluk sorununun nasıl çözüleceği meselesi ortaya çıkmıştı. Birinci görüş çarlık tarafından köydeki düzenin dayanağı sayılan köylü topluluğunun korunması ve iflas etmiş büyük soylulara ait toprak mülkiyetinin devlet olanakları ve yöntemleriyle elden geldiğince desteklenmesine yönelik bir ekonomik politikanın yürütülmesinden ibaretti. S. Yu. Vitte, daha sonra da P. A. Stolıpin* başka bir şey öne sürdü: Batmış pomeşçiklere ve köylülere ilişkin bu önemli sorun, köydeki efendilerin kendi bireysel girişimi, kapitalist işbilirliği ve topluluk toprak mülkiyetinin yıkımı temelinde, toprakta özel mülkiyet lehine, köylünün kendini toprağın sahibi hissetmesi ve diğer sınıflar tarafından eşit haklara sahip görülmesi noktasında belki çözülebilirdi. 1905 yılına yaklaşırken, reformun hayata geçirilmesi konusunda üç düşünce, devrimci demokratların, çarlık yanlılarının ve kapitalist ilişkileri savunanların düşünceleri örtüşüyordu. Çarlık monarşisinin meydana gelen durumdan bir çıkış aradığını, Rusya'nın, klasik anlamda Batı gibi kapitalist bir yoldan gelişmediğinden, belirli ekonomik ilişkilere bağlı olarak görülmedik bir gelişme gösteren, ama yürütülen reformları savaşımla gerçekleştiren üretici güçlerin sahip olduğu bü-

---

* Stolıpin, Pyotr Arkadyeviç (1862-1911): Çarlık Rusyası devlet adamı, büyük toprak sahibi; Bakanlar Kurulu Başkanı ve İçişleri Bakanı (1906-1911); burjuvazi ve toprak sahiplerinin lehine çeşitli reformlar yaptı; Stolipin'in adı, en vahşi siyasal gericilik dönemiyle (1907-1910) özdeşleşmiştir. *ç.n.*

yük bir potansiyelle güçlü kaldığını söylemek gerek. Çarlık yönetimi, devlet işlerindeki durum hakkında tam bir bilgi aktarımına (enformasyona) sahip olurken, kendisinin bir engel oluşturduğunu anlamış ve 1905 yılı da bunu göstermişti. Bu, toprak kölelerinin ve 'tahrik edilen' işçilerin yarattığı bir karışıklık değildi. Sadece 1826 ve 1860 yılları içinde yazılan iki rapor durumu açıklıyor: "Yaroslavl valisi A. M. Bezobrazov'un, köylülerin Gagarin fabrikasında çalışmayı reddetmeleri ve ağır çalışma koşullarına ilişkin şikayette bulunmaları konusunda İçişleri Bakanı V. S. Lanskom'a verdiği 12 Şubat 1826 tarihli rapor" ile "özel görevli memur Yu. K. Arsenyev'in İçişleri Bakanına, Volga-Don demiryolu yapımında çalışan işçilere işkenceler yapıldığı ve işçilerin kitleler halinde işyerinden kaçmaları konusunda verdiği 15 Ekim 1860 tarihli rapor. "...Daha çok işçinin bir araya geldiği işlerde, polis veya tek amacı düzeni korumak olan özel güvenlik görevlisi bulundurmanın zorunlu olduğunu düşünmüyorum. Yönetim, bir memuru, ne kadar iyi niyetli olursa olsun, işin başına oturtmaya çalışmamalı: Polis makamlarının görevi kötüye kullanmaları, keyfi davranışları ve zorbalıkları kaçınılmazdır; onlar hep yüklenicinin tarafında yer alacaklardır... Bence en iyi çözüm, bütün idareyi şantiye şefinin eline vermekte. Sopa ya da kamçının kaba gücüne dayanmadan, onlar kendi çıkarlarından hareketle, ortaya çıkan şaşkınlıkları akıllıca ve haklı olarak kabul etmeye çalışacaklar ve böylece işçilerin vekalet ve sevgisini kazanarak, onlar üzerinde polise gereksinim duymayan bir egemenlik elde edeceklerdir." (Gerçek sivil danışman Arsenyev). II. Aleksandr'ın kararı: "Bakanlar kuruluna sunacağım, bununla birlikte duyulmamış suiistimallere ve suçlulara verilen gereksiz cezalara dikkat çekerim. İleride benzer olayların tekrarlanamaması için ne tür önlemlerin alınacağını düşünmeli." (Tsarskoye selo -Çar Köyü, 31 Ekim 1861). Geçmişe biraz daha göz atalım. 1803 yılında özgür çiftçiler yasası, 1842 yılında da zorunlu köylüler yasası çıkarıldı. Gördüğümüz gibi, 1861 yılı, bir dönüm yılı olmuştur. Çıkarılan bu yasalara dönelim. Yasaların ikisi de, pomeşçiklere, belli ko-

şullarda köylüleri özgür kılma ve kendi çiftliklerini kapitalist temelde dönüştürme hakkı verdi. Bakanlık verilerine göre, "köylü nüfusun (özgür çiftçilerin) bu kategorisine girenlerin toplam sayısı, çar I. Aleksandr döneminde 47153 kişiye (erkek) ulaşmıştı." Özgür çiftçiler yasasından, çoğunlukla çiftliklerini bırakıp rantiye olmak isteyen, yani tarım alanında işletmeci olmak istemeyen asilzadeler yararlanıyordu. "Çiftçiler hemen her zaman 1803 yılındaki yasaya dayanarak, toprakla birlikte özgürlük elde ettiler, hem de büyük bir kısmı, kendi çiftliklerinde bulunan bütün toprakların sahibi oldular: 161 geçiş olayından, 116 olayda bütün toprağın mülkiyeti onlara geçti." V. İ. Semyovskiy, *Krestyanskiy vapros v Rassii v XVIII i pervoy polovine XIX veka* (*18. Yüzyılda ve 19. Yüzyılın İlk Yarısında Rusya'da Köylü Sorunu*) adlı yapıtında, zorunlu köylüler yasasının gerçekleşme bilançosunun tamamına ilişkin şunları yazar: "... Nikolay'ın 2 Nisan 1842 tarihli yasanın yayımlanmasından sonraki çarlık dönemi topu topu 13 yıldır. Üç aristokrat aileye ait olan sadece 24.708 erkek toprak kölesi zorunlu köylülüğe geçti; sonuç şaşılacak derecede başarısız oldu. Böylece görüyoruz ki, toprak köleliği ilişkilerinin yerine başka ilişkilerin konması için yapılan yasalar gerektiği gibi işlememiş, "angarya ve kapitalist sistemin özelliklerini kendi içinde birleştiren" bir geçiş sistemini yaratmak kararı artık zorunlu olmuştu. Yukarıda bütün sözü edilenlerden Rusya'nın köylü sorununun ne ölçüde dile getirildiği yönünde bir sonuç çıkarılabilir; hatta bugün bile, 21. yüzyılın başlarında, aynı köylülük sorununun gündemde olduğunu ve bu sorunun nasıl çözüleceğine bakarak, Rusya'nın devlet düzeni sorununun çözüleceğini söyleyebiliriz. 1861 Reformu* köylü sorununu çözmedi, ancak kapitalist üretim ilişkilerinin hızla gelişmesine, burjuva sınıfın yaratılmasına hizmet etti. Ve yeni bir gücün burjuvazisiz gerçekleştirdiği artık bir isyan değil, 1905 devrimiydi; bu da doğmakta olan bir sınıfın, burjuva-

* 1861 Reformu ile Çarlık Rusya'sında toprak köleliği hukuku resmen kaldırılmıştır. *ç.n.*

zinin yerini almak üzere iktidara yürüdüğünü gösteriyordu. Devrimci hareketler bütün Rusya imparatorluğuna yayıldı, sonuç olarak içinde güçlü ve birliğini gerçekleştirmiş proletarya ile söz konusu döneme ilgisiz zayıf bir burjuvazinin yer aldığı bir yapı ortaya çıktı. Burjuvazi, daha sonra kendi partisini kurarak, çarlığa karşı verilen savaşın başına geçecek, iktidarını pekiştirmek için parlamenter mücadele biçimlerini kullanacaktır.

Burjuva Devrimi ve Romanovlar Hanedanının Yıkılışı

1905-1907 olayları, köylülüğün derin devrimciliğini gösterdi. Hükümetin köylülük sorunu, toplumsal düzenin dayanağı bildiği köy topluluğu konusundaki hesap yanlışlığı, Romanovlar hanedanının mutlak monarşisine darbe vurdu; bununla birlikte, imparatorluğun politik çöküşü başladı. Serbest pazar ilişkilerinin gelişmesi, tarım ve sınai üretimde kapitalist sınıfın oluşması, ulusal burjuvazinin ve burjuva-ulusal hareketlerin şekillenmesine yardımcı oldu. Ortaya çıkan bu hareketler, ulusal ayrılıkçı bir karakter kazandı. Örneğin, Orta Asya burjuvazisi ile Volga havzası ve Kırım Tatar burjuvazisinin temsilcileri arasında, Türkiye'nin egemenliği altında Müslüman bir devlet kurma ideali yayılmaya başladı. Küçük burjuva partisi "Spilka" (Ukrayna), Daşnaktsutyun (Ermenistan) vb. burjuva ulusalcılık düşüncesini rehber edinerek öne çıktılar. Sadece 1826-1860 yılları arasındaki dönemde, toprak kölelerinin yer aldığı ve ekonomik isteklerle sınırlı karışıklıklar ile işçi ayaklanmaları, yalnız Rusya'nın ulusal bölgelerinde yaşanan 1905-1907 burjuva-demokratik devrimiyle karşılaştırılacak olursa, bu devrimin kendini ekonomik şiarların yanı sıra politik şiarlarla gösterdiği görülür. Ukrayna'da Ukrayna Sosyal-demokrat Birlik (Spilka) "ulusal-kültürel özerklik" şiarını öne sürdü. Letonya'da mutlakıyetçi bir anayasa ve bağımsız bir cumhuriyet kurmayla sınırlı bir şiar öne sürüldü. Azerbaycan'da ise Türkiye'nin koruması

altında birleşme çağrısı yapıldı. Bütün olayları yeniden anlatmamıza gerek yok; çarlık yönetiminin, emperyalizm çağında ortaya çıkan yeni olguları açıklamak ve mülkiyet sorunlarına yönelik köklü önlemler almak için, yaratıcı tarzda bir çözümleme yeteneği gösteremediği sonucu çıkarılabilir. Alınan bütün önlemler, Romanovlar hanedanının hukukunu Rusya'da korumak için, artık gerçekleşmiş bir olgu olarak, partilerin söz dinler ve Devlet Duması'nın kontrol edilebilir olmasını sağlamaktan ibaretti. P. A. Stolıpin'in konuşması, "Novoye vremya" gazetesinin 6 Eylül 1911 tarihli sayısında bakın nasıl yansıtılmıştı: "Stolıpin kendini gösterdi ve Duma'ya girdi. Ama aynı zamanda o, önemli ölçüde Devlet Dumasını da belirliyordu. Eğer Devlet Duması bugün çalışıyor ve yasalar yapıyorsa, bu, Duma'nın bilindiği kadarıyla Stolıpin'i zorladığını gösteriyor... Ama eğer onun yönetiminde reformla değiştirilmiş yasalar yoksa, hükümet nasıl hareket edecek?.. Herhangi bir bahaneyle yürütme gücünü ele geçirme arzusu asla gerçekleşmedi... İçişleri bakanı (Stolıpin) utanıp sıkılmayacak... Yasa gücünün taşıyıcısı, böylesi çılgınlıklara yanıt vermeyecek... Hükümet Rusya'da düzeni ve huzuru yeniden kurmak zorunda... Bunun için din ve mezhep özgürlüğü, kişi dokunulmazlığı, toplumun kendi kendini yönetme hakkı ve vilayet yönetim organları hakkında bir kanun tasarısı hazırlanmalı... Ama temel sorun, "can alıcı sorun", devletin ilk çözmesi gereken sorun, köylülüğe ilişkin sıkıntının giderilmesidir." Gördüğümüz gibi, toprak köleliği hukukunun kaldırılması sürecinde toprak sorununun çözümü, ekonomik reformların demokratikleştirilmesi yönünde bir hareketlenme yarattı, tüm imparatorluğu saran devrimci dalgayla birlikte 1905-1907 devrimini doğurdu, Polonya ile Finlandiya'nın Rusya imparatorluğundan ayrılmaları sorununun ortaya çıkmasına yol açtı. Polonya ile Finlandiya'nın kesin olarak ayrılmalarını, P. A. Stolıpin 1920 yılı için tasarlıyordu. Rusya, hiçbir zaman dünyanın en demokratik ülkelerinden biri olmadı. Çar II. Nikolay'ın halka politik özgürlük bahşettiği 17 Ekim 1905 manifestosu, partilerin ortaya çıkmalarına yardımcı

oldu. İki üç yıl içinde Rusya'da karışık bir partiler sistemi oluştu. RSDRP (Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi), yönünü sosyalist devrim olarak belirledi (Bolşevikler ve Sol SR'ler -Sosyalist Devrimciler), Menşevikler ise, demokratik bir devrimden yanaydılar. Anayasal Demokratlar (Kadetler), kapitalizmin modernizasyonu, demokratik bir anayasanın benimsenmesi ve parlamenter bir cumhuriyetin kurulmasını savunuyorlardı. Oktyabristler (Ekimciler) anayasal bir monarşiden yanaydılar (vb.). Gördüğümüz gibi, demokrasinin bütün renkleri, halkın iradesini yansıtıyor, halk adına konuşuyor ve halk için hareket ediyorlar. Aslında bugün içinde yaşadığımız dönemde de, durum hemen hemen hiç değişmiş değil. 1991 yılı Mart'ındaki ekonomik reform, serbest pazar, demokratikleşme, Birlik'in yenilenmesi dalgası içinde, her biri farklı bir temel politik eğilime sahip partiler doğdu: Sosyal-demokrat eğilim, Hristiyan demokrat hareket, liberal demokrat hareket, Komünist Parti, Demokrat Parti, Köylü Partisi vb. Rusya'da demokratik bir cumhuriyete, serbest pazar ilişkilerine, milletvekili seçim sistemine geçilir geçilmez, bir anda, iktidar savaşı veren değişik partilerin kurulması ve ulusal, ayrılıkçı hareketler için bir zemin doğdu. Rus filozofu K. İ. Leontyev, 19. yüzyılda şöyle der: "Hiçbir Polonya ayaklanması, Pugaçov tarzı hiçbir isyan, Rusya'yı, çok barışçıl, son derece demokratik yasalar içeren bir anayasanın bozabildiği kadar bozamaz, deme cesaretini bile, tereddütsüz gösteriyorum." Daha sonra da, bir Türk paşasıyla yaptığı görüşmede paşanın söylediği şu sözleri aktarır: "İnanın bana, sizin bir anayasanız olmadıkça Rusya güçlü kalacaktır. Ben Rusya'dan korkuyorum, bunu sizden saklayacak değilim; Türk vatanseverliğim açısından, sizin bir anayasa yapmanızı bütün kalbimle isterdim. Ama sizin devlet adamlarınızın her zaman olduğu gibi, çok akıllı olmalarından korkuyorum." Çarlık monarşisinin 1907 yılında demokratik haklara ve verilmiş özgürlüklere saldırmaya başladığını biliyoruz. Çar tarafından defalarca kapatılıp açılan Duma (meclis), bir türlü yararlı bir iktidar organı olamıyor, bir partinin etkinliği de devlet politika-

sı üzerinde herhangi önemli bir etkide bulunamıyor. Rusya parlamentosunun (Duma'nın) devletin iktidar yapısına eklemlenemediğine dikkat çekmek zorundayız. Ancak çarlık yönetiminin, devlette devlet yapısına koşut bir işleyiş gösteren en önemli olgunun, bütün Rusya'ya yayılan bir devrim olduğunu anladığı için, onu (Duma'yı) kendisinin "dağıttığını" ve bundan da bir takım sonuçlar çıkarmamasının olanaksız olduğunu belirtmek gerek. "Bu duruma ancak güçle karşı konulabilir, toplum düşmanlarının haddini bilmezliğine, bütün yasal savunma yollarının doğru kullanılmasıyla son verilebileceğinden, hükümet, bu alandaki her türlü göz yummayı suç sayar." Bu sözler, P. A. Stolıpin'in, 3. Devlet Dumasında yaptığı 16 Kasım 1907 tarihli birinci konuşmasından. Ama ekonomik gelişme sorunları çözülememişti ve bunların çözülmesi gerekiyordu, artık geri dönülemeyecek olduğu bu konuşmada da belirtilen 1861 Reformu, temel hedef olduğunu, Rusya'nın bütün refahının ona bağlı bulunduğunu kaçıncı defadır gösteriyordu. Hükümet, sorunun (toprak sorununun) bütün önemini kavramıştı, ne var ki tarih, bu sorunu ancak sol partilerin çözebileceğini 1917 yılında gösterdi. P. Stolıpin'in konuşmasına dönüyoruz, diyor ki: "Milyonlarca köylünün ekonomik bağımsızlığını elde etmesine olanak tanıyarak, onları ayağa kaldırarak, yeniden şekillendirilmiş Rus devlet yapısının sağlam bir şekilde üzerinde yükseleceği temeli, yasama kurumu atacaktır. Bu nedenle, topraktan yararlanma işlerini düzenleme sorunu, bugünkü yönetimin en temel, yön verici ana düşüncesi oldu hep. İsyanları düzensiz toprak dağıtımıyla, sadakalarla yatıştırmak olmaz, bir isyan zor kullanarak bastırılır. Özel mülkiyetin dokunulmazlığının kabulü ise, buradan çıkan bir sonuç olarak, bireysel küçük toprak mülkiyetinin yaratılması, topluluktan çıkışın gerçek hukuku ve iyileştirilmiş toprak kullanımı sorunlarının çözümü; işte yönetimin, gerçekleştirilmesini Rus otokrasisinin varolma sorunları saydığı ve saymayı sürdürdüğü görevler bunlardır." Toprağı kullanma işlerinin düzenlenmesi ile topluluk sorununu çözme girişiminin, Batıda olduğu gibi feodal-serf ilişkilerinin devrim

yoluyla tasfiyesi şeklinde değil de, 1861 yılında reform yoluyla, ama sadece sistem içinde kimi reformlar yaparak yinelendiğini, kapitalist ilişkilerin sadece sanayiye geçişi sağladığını, bu sorunu yeniden çözme denemesini ve 1905 devrimini, ardından da I. ve II. Devlet Dumalarının dağıtılmasından sonra, Üçüncü Devlet Dumasının, bildiğimiz gibi, 1917 Şubat'ına yol açan bu aynı sorunu yeniden çözmeye çalıştığını görüyoruz. Köylü sorunu, Rusya'nın bugün de temel sorunudur; 20. yüzyılın sona erip 21. yüzyıla girdiğimiz günümüzde hâlâ çözülmüş değil ve Devlet Dumasında hâlâ yoğun tartışmalara yol açmakta. Stolıpin'in toprakta küçük özel mülkiyeti getirme yönündeki reformu, vatansever olsa bile, bir tek kişinin istemine bağlı olamayacağından, kendini tarihin temelsiz bir hamlesi olarak gösterdi. Bu reform, ancak küçük bir devlette uygulanabilirdi, yoksa, tarımdaki gerilik ekonominin hızını yavaşlatacağından, sanayisi büyük tarımsal işletmeciliğe denk düşmek zorunda olan, tekelci kapitalizme sahip çok uluslu bir imparatorlukta değil. Rusya da endüstrileşme yoluna girdi. "Büyük toprakların ekonomik temelde yakınlaşması yönündeki eğilim, ekonomik ve ulusal kapalılığın kırılması, kendini emperyalizm döneminde daha açık biçimde gösterdi. Sanayinin Güney Rusya'da hızlı gelişimi, Ukrayna'nın ülkenin en büyük endüstri bölgelerinden biri haline gelmesine yol açtı. 1887'den 1902'ye kadarki on beş yıllık dönemde, Güney'in bütün ülkenin dökme demir üretimi içindeki payı % 11,1'den, % 53,1'e yükselirken, aynı dönem içinde Ural'ın payı % 63,5'ten % 28,2'ye düşmüştü." Sanayinin bu denli hızlı gelişmesinin, Ukrayna'da toprak köleliğinin neredeyse olmayışından kaynaklandığını ve bu gelişmenin ona, ülkenin en büyük sanayi bölgelerinden biri olma olanağı verdiğini belirtmek gerek. Ancak köylü karışıklıkları 1917'ye kadar sürdü.

1917 yılı bize iki devrim ile bir ayaklanma, sonuç olarak, parlamenter mücadelenin ihmal edilmiş mekanizmasını armağan etti, yani kendi işini yaptı. Parti çalışanları, solcular, RSDRP, parlamenter mücadeleye ustalıkla hakim olarak, toprak

sorununun bir türlü çözülemediğini, eskisi gibi tüm yakıcılığıyla durduğunu, ama tarihin kendi akışıyla, burjuva parlamenter cumhuriyet yerine halkçı bir devlet yapısı konmadan da bu sorunun çözümünün beklenmediğini kavrayarak, demokrasi konusundaki halkçı düşüncelerin cisimlenişi olarak yeni bir iktidar -Sovyetlerin iktidarı- ortaya çıkarıldı. Bolşevikler, "Toprak köylülere!" "Fabrikalar İşçilere!" "Bütün iktidar Sovyetlere" şiarları altında iktidarı ele geçirdiler. Bundan önce kitleler içinde büyük bir çalışma yürütüldü. Bildiğiniz gibi, 1917 yılında işçilerdeki demokrasi ve kendi kendini yönetme isteği, ifadesini sadece Sovyetlerin örgütlenmesinde değil, fabrika ve işletme komitelerinin örgütlenmesinde de buldu. Bir üretim demokrasisi biçimi olan fabrika-işletme komiteleri atölye duvarlarıyla sınırlı değildi, değişik işletmelerde çalışan işçilerin kaynaşmasını hızlandırıyordu. Fabrika-işletme komiteleri gerek toplumsal (alkol bağımlılığıyla mücadele, gıda ve konut sorunları gibi sorunların çözümü), ekonomik (işçilerin denetlenmesi, işletmelere ham madde ve yakıt sağlama işlerinin düzenlenmesi, işletme yönetimlerinin yetkisindeki para hareketlerinin denetimi vb.), gerekse politik (seçimlere, gösterilere katılma, Sovyetlerde ve özerk yerel organlarda "işçi gruplarının" oluşturulması, Kornilovculukla* mücadele örgütlenmelerini gerçekleştirme, silahlı ayaklanmaya hazırlık) sorunlarla ilgileniyorlardı. Gördüğümüz gibi, devlet yapısıyla birlikte, ona koşut olarak daha genç, başka bir devlet yapısı işlemeye başlıyor; bu yapı artık çalışıyor ve 1917 Şubatından sonra, parlamenter Rusya'da mülkiyet, özel mülkiyet konularında kitleleri harekete geçiren de bu yapıydı. İşçiler, fabrika-işletme komitelerinin yardımıyla, fabrika içindekilerden (memurlardan), Rusya genelindekilere (köylülere ve askerlere) kadar, her düzeyden diğer ekiplerle bağ kurdular. Fabrika-işletme komiteleri, giderek daha geniş

---

* Kornilov: Çarın atadığı general Kornilov, Şubat 1917'de iktidara gelen Kerenski başkanlığındaki geçici burjuva hükümetine karşı bir askeri darbe girişiminde bulunur. Bolşeviklerin örgütlediği direnişle bu girişim boşa çıkarılır. *ç.n.*

halk katmanlarının etkin politik bir yaşama katılmalarını sağlayan örgütler oldular. Askerler şaşırtıcı biçimde sosyal bir etkinlik gösteriyorlardı. 10 milyonluk ordu içinde, pratik olarak, asker komiteleri bulunmayan alt birlikler yoktu. Haziran gösterilerinde işçiler ve askerler aynı biçimde ve aynı şiarlarla yürüdüler. Köylülerin politik yaratıcılığı, geleneksel köylü toplantılarına dayanan ve kendiliğinden etkin çalışmalar gösteren köylü komiteleri başta olmak üzere, sayıları on binleri bulan değişik örgütlerin kuruluşuna yol açtı. Köylülük, işlevsel olarak proleterya örgütlenmesiyle aynı tipteki örgütlenme biçimini seçti. 1917 Ekimine gelindiğinde 67 il ve 437 ilçe köylü temsilcileri Sovyeti (meclisi) kurulmuştu. Demek oluyor ki, 1861 reformu köylü sorununu çözememişti, ama Rus halkının büyük çalkantılar yaşanmadan aldatılması için, çarlık yönetimine yardımcı olmuştu. Örneğin, "Fransa'da, politik özgürlüğün sağlanmasından sonra, devlet iktidarının bütün gücüne sahip yönetim, 1792, 1830 ve 1848 yıllarında olmak üzere, Paris sokaklarını dolduran işçi kalabalıkları tarafından üç kez iktidardan alaşağı edildi. Üç kez de ordu tarafından devrildi: Hükümeti ilk devirme eylemi, yönetimdeki üyelerin çoğunluğu tarafından, silahlı kuvvetlerin de yardımıyla seçimlerin kaldırıldığı 4 Eylül 1797'de gerçekleşti. Hükümet, 9 Kasım 1797'de Napolyon Bonapart tarafından yıkıldı, 2 Aralık 1851 yılında da diğer Bonapart (Napolyon'un yeğeni Louis Bonapart) tarafından devrildi. Hükümet, 1814, 1815 ve 1870 yıllarında olmak üzere, üç kez de düşmanın dış saldırılarıyla yıkıldı. Kısacası, Fransa, kendi politik denemelerinin başından (1789'dan, ç.) 1870'e kadar 44 yılı özgürlüklerle, 37 yılı da katı bir diktatörlük altında geçirdi."

Çarlık yönetimince uygulanan bütün politika, 1861'den 1917'ye kadar olan 56 yıl boyunca, politik özgürlüklerin verildiği 1905 yılı dışında, ciddi karışıklıkların yaşanmamasına hizmet etti ve yaşanan deneyim, hem topluluk ve toprak sorununu, hem de mülkiyetin (özel) biçimiyle üretimin toplumsal karakteri arasındaki çelişki sorunlarını çözebilecek Sovyet tipi bir

iktidar yapısı doğduğu ve monarşi de çıkmaza girdiği için, Rusya'nın artık burjuva parlamenter dönemi geride bıraktığını gösteriyordu. Sadece beklemek kalmıştı. Monarşinin yerini, kimse tarafından zorla kabul ettirilmemiş olan, Rusya'nın işçi, köylü ve asker kitlelerinin devrimci yaratıcılıklarıyla, Rusya'da yaşayan halkların ezici çoğunluğunun kendi bilinçli seçimiyle kurulan Sovyet tipi demokrasi aldı. Neden bunun olduğunun değerlendirmesi, ancak K. P. Pobedonostsev'in 15 Temmuz 1888 yılında Kiev'de, Rusya'nın Ortodoksluğu kabulünün 900. yılını kutlama töreninde yaptığı değerlendirme olabilir: Bizde kiliseyle birlikte büyüyen ve onunla sıkı bir birlik içinde olan tek devlet, kiliseyle el ele vererek Rusya coğrafyasındaki devlet bütünlüğünü pekiştirdi, onu toparladı, kurtardı ve Rus devletini yarattı... Biz tek devlet ve otokrasi bayrağı altında büyüdük, onun altında duruyor, onun altında tek vücut oluyor, onda tek istenci koruyor, yaşadığımız toprakların gelecekteki iyiliğinin, düzeninin, adaletinin güvencesini biz onda görüyoruz."

Burjuva parlamenter cumhuriyet*, ancak bir yıla yakın bir süre tutunabildi bizde, silahlı bir ayaklanmayla, yani 1917 Ekim Devrimi'yle de varlığı son buldu. Kuşkusuz, bütün bu olaylar pembe renkler içinde gerçekleşmedi, amaç kör şiddetin yarattığı dalgaları ve asker kitlelerinin zorbalığını göstermek değildir, çünkü belirleyici olan bu değildi. Önemli olan, o günlerin olayları içinde çok önemli bir şeyi duyumsamak. Sovyetlerin İkinci Bütün Rusya Kongresi, barış ve toprak yasalarının kabulüyle, 1917 Ekim devriminin yengisini perçinledi, Sovyet cumhuriyetlerini ilan etti, Halk Komiserleri Sovyeti başkanlığa Lenin'i seçti. 29 Kasım 1917 yılında da Bütün Rusya Köylü Kongresi şu kararı aldı: "Köylü, İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetlerinin Bütün Rusya Merkezi İcra Komitesi (VTSİK), Bütün Rusya Köylüleri Olağanüstü Kongresi ve Sovyetlerin İcra Komitesi'yle birlikte, İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetlerinin Bütün Rusya

---

* Burada Şubat 1917 ile Ekim 1917 arasında iktidarda olan Kerenskiy başkanlığındaki geçici burjuva hükümeti kastediliyor-*ç.n.*

İkinci Kongresi tarafından kabul edilen barış ve toprak yasalarını, bununla birlikte de Sovyetlerin Bütün Rusya Merkezi İcra Komitesi (VTSİK)'nin kabul ettiği iş denetimi yasasını onaylar."

Sovyet İktidarının Bunalımı ve SSCB'nin dağılması

1917 Ekiminde doğan yeni cumhuriyetin politik temeli Sovyetler oldu. "Sovyetlerin özgünlüğü ve bütün ülkede yıldırım hızıyla, hatta denebilir ki, kendiliğinden yayılmasının gizi, kararları kendilerinin vermelerinde ve onları kendilerinin uygulamalarında, bununla birlikte halktan hiçbir şeyi gizlemeden, yapılanların bu kararlarla ilgisi olanlar tarafından açık denetimindedir. Bu, doğrudan demokrasi ile temsili demokrasinin birleşiminin eşsiz ve olumlu sonuçlar veren bir biçimidir." Sovyetlerin yeni bir cumhuriyet içinde belli bir örgütlenme biçimi ve düzeyi kazanmaları, Sovyet yapısının bir özelliği oldu. Sovyetler, kendilerinin devlet iktidarı organları tarafından anayasal olarak tanınmaları sorununu, devlet düzeyinde ortaya koydular. İktidarı perçinleyecek ve Ekim Devrimi'yle kurulan işçiköylü hükümetinden sonra değiştirecek olan bir anayasanın kabulü sorunu bu şekilde ortaya çıktı. Sovyetler, 1918 tarihli ilk anayasaya göre, devrim öncesi yerel yönetim organlarını kendi bünyelerine kattılar ve onları bilindik yerel yönetim organlarına dönüştürdüler. Bundan sonraki tarihi olaylar, iç savaş, ekonomik kriz, Sovyet iktidarını devletin gelecekteki yapısı içinde Sovyetlerin rolü ve önemini değerlendirmek zorunda bıraktı, bu durum 1924'te kabul edilen anayasada sağlam bir temele oturtuldu. Bolşeviklerin, 1903'teki parti programında sözü edilen "halk mutlakıyeti" (proletarya diktatörlüğü, ç.) kavramını sürekli kullanmaları göz önüne alınacak olursa, onlar, basılı yayınlardaki "İktidarı kim ele almalı? sorusuna, 'Halk, proletarya ve köylüler!' yanıtını verdiler, şimdi de aynı yanıtı vermekteler. Onların düşüncesine göre, devrimin utkusu demek,

demokratik düzenlerin kurulması için, proletarya ile köylülüğün diktatörlüğü (mutlakıyeti) demektir." Parti, Bolşevik teorinin bu mutlakıyetçi karakterini, cesaretle Romanovlar hanedanının mutlakıyetçiliğinin yerine geçirdi. Adalet Halk komiserliği temsilcisi Reysner, bu durumu anayasa tasarısının hazırlanması sırasında bakın nasıl ortaya koymuştu: "İktidarın yasama, yürütme ve yargı şeklinde bölünmesi, asıl ereği, bir tarafta varsıl sınıfların, diğer tarafta emekçi kitlelerin olduğu temel politik güçler arasındaki dengeyi korumak olan burjuva devlet yapısıyla örtüşen bir durumdur." Bolşevikler iktidar için verdikleri mücadelelerinde, "tek devletin bizde kiliseyle birlikte büyüdüğünü" göz ardı etmediler ve bu gerçeği anayasada sağlam bir temele oturttular. Ortodoks kilisesi ve Sovyet iktidarı, bu ayrı bir sorun; Sovyet iktidarı, aralarında var olan bütün karşıtlıklara bakmaksızın, Ortodoks kilisesinin taşıdığı ağırlığı korudu. V. İ. Lenin, 1917 Eylülünde yazdığı "Devlet ve Devrim" adlı yapıtında şöyle der: "Bürokrasiyi her yerde, bütünüyle ve bir anda ortadan kaldırmaktan söz etmenin olanağı yok. Bu bir ütopya. Ama eski bürokratik mekanizmayı hemen parçalayıp ve hemen o anda da, hiçbir bürokrasinin olmadığı bir yapıya aşamalı geçişe olanak tanıyacak yeni bir mekanizmayı kurmaya başlamak ütopya değildir. Bu, Komün'ün bir deneyidir; bu, devrimci proletaryanın gerçek, olağan görevidir." Gördüğümüz gibi, yeni bir örgütlenme içine giren devlet iktidarı, işleyişteki yapıya organik olarak eklemlenip onu değiştirerek, devleti eski iktidar yapısına götürmüştür. Eğer 1. ve 2. anayasa çözümlenecek olursa, politik sistemin, partinin mutlak iktidarı temelinde kurulduğu söylenebilir. Anayasalarda bu noktaya yapılan vurgu şöyledir: "Parti, bu sistemin çekirdeğidir, halk için vardır ve halka hizmet eder." Ekonomik temel ise, üretim araçlarının devlet (kamu) mülkiyeti biçimindeki toplumsal mülkiyetidir.

Eğer geriye, 1859-1861 yıllarına, Rus devrimci demokrasisinin toplumsal-ekonomik yazındaki konumuna dönecek olursak, köylülüğün toprak mülkiyetinin biçimi sorunu büyük bir tartışmanın konusuydu. Çernişevskiy, topluluk toprak mülki-

yetini doğrudan sosyalizmle özdeşleştirmese de, "geleceğin toplumsal üretiminin dayanağının topluluk toprak mülkiyetinde" olduğu yönünde kanıtlar ortaya koymuştu, çünkü sosyalizmin toplumsal üretimi öngördüğünü iyi biliyor, "Rusya için kapitalizmden atlayarak doğrudan sosyalizme geçişin olanağını" görüyordu.

"Bizim savunduğumuz topluluk görüşü", diyor Çernişevskiy, "Batı bilimine aittir, Slavcılığa* değil." Bu, Çernişevskiy'in topluluk olgusunu sosyalizmle ilişkilendirdiğini gösteriyor. Sovyet iktidarı döneminde de bu görüş ete kemiğe büründü.

Son çar II. Nikolay, Romanovlar iktidarının sonunun geldiğini, bu iktidarın el değiştirmesi gerektiğini, çünkü üretici güçlerin Rusya'da oldukça geliştiğini, Romanovlar hanedanının ve onların mutlak iktidarının artık Rusya'ya engel olduğunu, bir deneme olarak gerçekleştirilen reformlarla bunun kendini gösterdiğini anlamıştı. Çar II. Nikolay, imparatorluğun yıkımını içinde barındıran parlamenter cumhuriyet düşüncesinin Rusya için felaket olduğunu ve halkın bu girişimleri kabul etmeyeceğini görerek, Romanovlar hanedanını devirdi. Çar Nikolay II, tahttan feragat ederek, hatta yasaya göre, feragati Devlet Duması'nın kabulünün zorunlu olmasına karşın, Duma'yı devre dışı bırakarak iktidarı halka verdi. Ortodoks kilisesi onu, çar II. Nikolay'ı azizler arasına kattı. 1924 Anayasası, RSFSR'nin (Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti) sahip olduğu ayrıklı (istisnai) konuma son vererek, onu ortak merkezi iktidarın SSCB olduğu diğer cumhuriyetlerle eşit haklara sahip bir konuma getirdi, çünkü SSCB "birleşik tek devlet" olarak ilan

---

* Slavcılık (*Rus.* Slavyanofiltsvo) Rusya'da 1840'lı yıllarda ortaya çıkmış gerici bir akım. Bu düşünceyi savunanlar Rusya'nın Batı Avrupa'dan farklı koşullara sahip olduğunu, Rusya'da sınıf ayrımı bulunmadığını ve Rus toplumsal yaşamını Ortodoksluğun belirlediğini öne sürüyorlardı. Rus aristokrasisinin çıkarlarına hizmet eden bu akım, Ekim devriminden sonra Rusya'dan kaçan panslavistler tarafından tekrar canlandırılmaya çalışıldı. *ç.n.*

edilmişti. Sonuç olarak, "birleşik ve bölünmez" denen bir imparatorluk ortaya çıktı ve "Birlik"i oluşturan cumhuriyetler değil, ancak merkezi iktidar Sovyet anayasasının düzeltilmesi girişiminde bulunabilirdi ki, bunlar, iktidarı merkezileştirme yolunda atılmış adımlardı. Rusya'da mutlakıyetçi iktidarın kesin olarak pekiştirilmesi için, iktidarı Komünist Partisi'ne ve Parti'nin genel sekreteri, aynı zamanda Sovyetler Birliği Yüksek Şûra başkanı da olan devletin yüksek görevlisine veren 6. madde Sovyet anayasasına konmuştu.

1936 yılına gelindiğinde, SBKP programında şöyle deniyordu: Sosyalist ekonomiyle birlikte "esas olarak sosyalist bir toplum yaratıldı", bu, dünya ölçeğinde toplumsal bir devrimin gerçekleştiği anlamına gelir ki, tarihsel önemi, yüzyıllar boyu süren özel mülkiyet egemenliğinin sonsuza kadar son bulması ve insanın insan tarafından sömürüsünün ortadan kaldırılmasıdır." Topu topu 19 yıl içinde, 1917'den 1936'ya dek, Rusya dört tansık (mucize) gerçekleştirdi: "Sosyalist toplum", "sosyalist sanayileşme", "köylülerin kolektif ekonomi içinde sosyalist kooperatifleşmesi", "kültür devrimi: okuryazar olmayan insanların ülkesi, aydınların ve kültürlü işçilerin ülkesine dönüştü." 1953 yılına gelindiğinde, sadece 17 yıl içinde "sosyalizm tam anlamıyla ve kesin bir utku kazanmış", faşizm yenilgiye uğratılmış ve savaşın ağır yaraları sarılmıştı. "1700 şehir ve kasaba, 70 binden fazla köy yakılıp yıkılmış, 62 yüksek fırın (maden fırını) çalışamaz hale gelmiş, 62 bin km. demiryolu tahrip edilmişti vb. SSCB kendi ekonomik gücünü sağlamlaştırdı ve üst düzey bir devlet oldu. Bütün bu düşsel, politik ve örgütlü çalışma, halkımız tarafından Stalin döneminde gerçekleştirildi. Stalin'in ölümünden sonra, yani 1953 yılından başlayarak, ülkenin, Sovyet halkının, 1990'a kadar yaşanan iktidar kavgalarını, N. S. Hruşçov ile V. M. Molotov'un grubu arasındaki saray entrikalarını sadece seyrettiğini ve bunları kaydettiğini belirtmek gerek. Parti Genel Sekreteri N. S. Hruşçov, 1964 yılında, L. İ. Brejnev'in grubu tarafından görevinden uzaklaştırıldı; bunun ardından durgunluk ve yeniden yapılanma (perestroyka) dö-

nemi başladı. Brejnev'in reformları, en önemli sorun olan mülkiyet ve toprak sorununu çözmediğinden, ülke ekonomisinde "durgunluğa" neden oldu. K. Marx ve F. Engels, ünlü *Komünist Parti Manifestosu*nda, "komünizmin ayırt edici özelliğinin bütün mülkiyeti değil, burjuva mülkiyetini ortadan kaldırmak" olduğunu belirtmişlerdi. Demek ki, üretim araçlarının toplumsal mülkiyetiyle birlikte, proletaryanın kendi emeğini içeren bir özel mülkiyeti var. Gördüğümüz gibi, mülkiyet sorunu, ileride incelenmeyi gerektiren bir sorundur. Stalin dönemi'nde bilim ve teknik, tüm toplumu kapsayan genel öğretim gelişti. Aynı dönemde üretici güçler, üretim ilişkilerinin üretici güçlerin niteliğine zorunlu uygunluğunun ekonomik yasası temelinde son derece hızlı ve daha geniş bir gelişme gösterdi, kendi yolunu yeniden açmaya başladı. Zaman değişerek ilerledi. Stalin, "kolhoz mülkiyetindeki artışın, kamu mülkiyeti düzeyine çıkarılmasını" bir hedef olarak ortaya koydu. Günlük çalışma süresi 6, sonra da 5 saate indirildi; bu, toplum üyelerinin yeterli boş zamana sahip olarak, çok yönlü bir öğretim olanağına kavuşmaları için gereklidir. Orta öğrenimin bütün halk için zorunlu hale getirilmesi görevi duruyordu, ilerleyen zamanda bu görev yerine getirildi. Daha sonraki aşamada yüksek uzmanlık eğitimiyle birlikte, orta öğrenim temeli üzerinde halkın yüksek eğitim alma hedefine ulaşıldı. Bu, toplumun yüksek teknik bir temel üzerinde gelişmesine ve en önemlisi "görevi, toplumda artan çelişkileri zamanında görmek ve üretim ilişkilerini üretim güçlerinin gelişmesine uygun hale getirerek ortadan kaldırmak için, gereken önlemleri zamanında almak olan yönetim organlarına" yardımcı oldu. Bu, her şeyden önce, kolhoz topluluk mülkiyeti ve "birleşik bir kamu ekonomi organının yaratılması", Stalin tarafından belirlenen büyük hedefler, ülkede köklü değişiklikler gerçekleştirmek gerektiğinin söylenmesi, ülkede bir reform yapılmasının tasarlanması ve en önemlisi, üretim araçlarının devlet (kamu) ve kolhoz-kooperatif mülkiyeti şeklindeki sosyalist mülkiyet çerçevesinin artık çağdaş ekonominin gereklerini yerine getiremediği, dolayısıyla mülkiyetin toplum-

sal karakterinin değiştirilmesi gerektiğinin söylenmesi ve bunu söyleyenlerin mülkiyet ve mülkiyetin sosyalizm koşullarında gelişmesi sorununu öne sürmeleri, ülkenin gelecekteki gelişim çizgisinin bu şekilde belirlenmesi gibi ekonomik olgularla ilintili bir durumdur.

Stalin şöyle der: "Üstelik ben, Marx'ın kapitalizmin çözümlemesini yaptığı *Kapital*'inden alınan ve bizim sosyalist ilişkilerimize yapay bir şekilde yapıştırılan kimi görüşlerin bir yana bırakılması gerektiğini bile düşünüyorum... Bu, bizim sosyalist toplumumuz da dahil olmak üzere, her toplumsal yapının, insanların üretim ilişkilerinin toplamından oluşan kendi ekonomik temeline sahip olduğu anlamına gelir. Kendi ekonomik temeli olmayan bir toplumsal sistemin varlığı hiç olanaklı mıdır? Galiba Yoldaş Yaroşenko bunu olanaklı görüyor. Ama Marksizm, bu tür toplumsal sistemlerin dünyada olamayacağını söyler." Bu sözlerden hareketle, Stalin döneminin sonunda, ülkenin gelecekteki politik, ekonomik ve toplumsal gelişmesi üzerine büyük bir tartışma yürütüldüğü sonucu çıkarılabilir. Mülkiyet, ya da doğru mülkiyet sorunu, yeniden toplumsal ve ekonomik ilişkilerin çerçevesini aşmış ve ülkenin devlet düzeni, yani iktidar sorunu ortaya konmuştu. Stalin'in kendisi bir bilanço çıkarmış ve gelecekte izlenecek yönü belirlemişti: "Görülüyor ki, yoldaş Yaroşenko, Leninist formülden hoşlanmıyor ve onun yerine kendi yaptığı formülü koyuyor: komünizm, toplumsal üretim içinde üretici güçlerin yüksek bilimsel bir örgütlenmesidir. Bizim literatürümüzde başka bir tanım, başka bir formül vardır, o da Leninist formüldür: Sovyet iktidarı artı bütün ülkenin elektrifikasyonu eşittir komünizm. "Bütün iktidar Sovyetlere" şiarı, yeniden gündeme oturdu. N. Hruşçov'un, mülkiyet sorununun çözümü temelinde ülkenin gelişmesini hedefleyen reformlarının hızla daraltılması, Stalin'in dediği gibi, ülkeyi komuta etme biçimindeki bir yönetim sisteminin şekillenmesi döneminin başlaması noktasına götürdü. Ülke kendi gelişimini yavaşlattı. Sadece onaylanmış olan "yüzü ekonomiye dönmeli" ve beş yıllık planlar "sonuç verici ve nitelikli olmalı" şiarlarıyla hareket edilmesine karşın, ekonomide köklü

değişimler gerçekleşmedi. Mülkiyet sorununa, "ödenek ayırmadan faaliyette bulunma, demokrasi ve açıklık (glasnost)" politikasıyla yaklaşmaya çalışılan son Gorbaçov reformuyla da temel sorun çözülemedi. Ellili yılların sonu ile altmışlı yılların başlarında ülkenin önünde duran sorunları çözmek gerektiğinden, sadece son reform, bu sorunu çözmeye ve onu çözme girişiminde bulunmaya yaklaştı. Yaşamın bütün alanlarında köklü değişimleri izlemek zorunlu olduğundan, Brejnev dönemi "durgunluk" dönemi olarak adlandırılır, çünkü Stalin döneminde belirlenen hedefler gerçekleşmedi. Kesintiye uğrayan Hruşçov dönemi mülkiyet sorununu ortaya koymuştu, ve Gorbaçov dönemi mülkiyet sorunundan başladı, ama bunun için Parti'ye, üst düzey yöneticiler arasına başka insanların girmesi gerekiyordu, çünkü Brejnev'in reform döneminde, "halk ekonomisinin bütün kollarının pratikte gözetilmesi için, SBKP MK içinde oluşturulmuş şubelerin hükümete verilmesi" konusu üzerinde durulmuştu sadece. L. Brejnev ve çevresindekiler, bunun parti yönetimini yönetme manivelasından yoksun bırakmak ve onun yerine başka bir ideolojiyi geçirmek girişimi olduğunu anladılar. Bu tür reformlar baş ağrıtıyordu. Parti yönetiminin reformlara bu tepkisinin çözümlemesi gösteriyor ki, ekonomi ısrarla kendi yolunu açmış, iktidar ve devlet düzeni biçiminde bir değişiklik sorununu ortaya koymuştu. Ancak yeniden yapılanma (perestroyka) döneminde bu sorunu, yukarıdan aşağı bir devrim olarak, gerçek anlamda çözme girişiminde bulunuldu. "Parti, yeni bir politika oluşturma, toplumu yenileştirme yönünde bir süreci başlatma cesaret ve gücünü kendinde bulmuştu." Fakat bunun için her defasında sosyalist mülkiyetin ve ekonominin örgütlenmesinin en iyi sonuç verecek biçimini bulmak gerekiyordu. Sorun, Parti'nin istediği biçimde çözülmedi; mülkiyet, toplumun bütün üyelerinin her türlü sosyo-politik hareketini, onların üretim içindeki özel konumunu, özel çıkarlarını belirliyordu. Ve yeniden yapılanma, herkesin mülkiyet ve sermaye sahibi olmak istediğini gösterdi. Ama buyurgan yönetim sistemi, onun yönetim mekanizması, sahip olduğu mülkiyet hakkından, pek çok ayrıcalık ve diğer haklarından vazgeçmek istemiyordu, emek toplulukları içinde

kendi toplumsal-politik iklimini yaratmış, ancak kendisine karşı toplumsal bir düşünce de şekillenmişti.

Bizdeki kültür adamlarının çoğu, "aydınlık yarına" inandıkları için değil, SBKP'ye resmen üye olmakla, kendi ülkeleri için daha çok şey yapabileceklerinin bilincinde oldukları için Komünist Partisi'ne bağlıydılar. Litvanya Komünist Partisi yöneticilerinin ve hükümet üyelerinin bir bölümü, Kremlin tarafından atanan genel valilerle kendi halkları arasında kendine özgü bir amortisör olmuştu. Litvanya'nın dördüncü devlet başkanı Brazauskas, Sovyet devletinde iki başlı iktidarın oluşmasının bir kez daha doğrulandığını, bunun daha çok Sovyet cumhuriyetlerinde belirgin şekilde ortaya çıkmasının karakteristik olduğunu ve yapılacak şeyleri iki başlı iktidarla yapmak zorunda kalındığı konusuna açıklık getirmişti. Halk toplumsal bir değişime inanıyordu, çünkü var olan toplumsal sistemin anormalliğini duyumsamıştı ve onu endişelendiren sorunların, en önemlisi de mülkiyet sorununun reformlar döneminde çözülebileceğini hissediyordu. Yeniden yapılanma (perestroyka) dönemi kısa sürdü, çünkü olaylar yıldırım hızıyla gelişti, sert gerilimler yaşandı ve bu yaşananlar herkesi önüne katıp sürükledi. Bu konu hakkında Batıda dendiği gibi, "sistem çöktü, bununla birlikte Lenin ve Stalin'in Komünist Partisi, gerçekte, kendi kökenine döndü, bir kez daha, mutlak iktidar isteğini tumturaklı Marksist söylemlerin arkasına gizleyen, bir avuç illegal politik maceracının avucuna düştü." Bütün bunlar, Rus imparatorluğunun, bir birlik olarak ayırt edici özelliğinin, değişik tarihsel dönemlerde içeriği değişen ve ülkenin yazgısını etkileyen mutlak iktidar olduğunu gösteriyor; ilan edilmiş olsa bile anayasanın göz boyayıcı özelliği hiçbir iktidarın parlamenter cumhuriyete geçmediğini kanıtlıyor. Çarlık Rusya'sında anayasa yoktu, sadece 1905 devriminde burjuva-demokratik düzenin çıkardığı, birkaç maddelik 'temel devlet yasaları' denen yasalar vardı. Gördüğümüz gibi, Rusya'ya parlamenter cumhuriyet ilkelerinin bir anayasa yoluyla girişi, mutlak iktidarın hukukunu sınırlamakla birlikte hemen kitlelerin devrimci

hareketlerine yol açtı, 1905 ve 1917 devrimleri, yukarıda söylenenleri doğruluyor.

Yeniden yapılanma (perestroyka) 1985 Nisanında başladı ve sonuç olarak, 1991'deki hükümet darbesi sadece iktidar sorununu çözdü, ama mülkiyet sorunu kaldı. Sovyet iktidarı 70 yıl içinde dört anayasa kabul etti: 1918, 1924, 1936 ve 1974 anayasası. Bu anayasalar halkın bilincinde Lenin anayasası, Stalin anayasası gibi adlara sahipti ve bu anayasalar, söz konusu tarihsel dönemde Rusya'ya uygun düşen olguları ve iç savaşta elde edilen yenginin bir sonucu olarak, çarlık imparatorluğunun eski kenar bölgelerinin bir birlik içinde gönüllü birleşmesini, bütün Rus halkının 'mutlakıyetçi' bir devlet yapısını yeniden kurmasını ve en önemlisi de mülkiyetin söz konusu tarihsel dönemlerin ekonomik gelişimine uygun düşmesini yansıtmalarından ötürü, ilerici anayasalar olarak adlandırılabilirler. Brejnev döneminin anayasası, Stalin döneminin ortaya koyduğu mülkiyet sorunlarını çözmedi; parti, monarşi döneminde olduğu gibi, bir kez daha fren olarak ortaya çıktı. Gorbaçov döneminin anayasası, son anayasanın (1974 anayasasının) 1977 yılında yapılan iyileştirilmiş haliydi. 1988'den itibaren, son anayasadan bir kopuş, bu anayasanın resmi olmayan yeniden düzenlenmesi, maddelerinin yarısının ele alınıp değiştirilmesi başladı. Ülke, bu iyileştirmelerle tam bir yıl geçirdi. İktidarın bölünmesi, yönetim biçimi olarak başkanlık sistemine geçiş, parlamenter cumhuriyetin ve çok partili sistemin oluşturulması, bizdeki devletin monarşik bir devlet olmaktan vazgeçtiği, köylülüğün toprak sorununun kölelik hukukunun kaldırıldığı ve Stolıpin reformunun yapıldığı dönemdeki noktaya geri döndüğü, mülkiyet ve iktidar sorununda geçmişe geri gidildiği anlamına geliyordu. Bu durum, Baltık cumhuriyetlerinde bağımsızlık hareketlerinin başlamasına yardım etti, çünkü bu cumhuriyetler, öncelikle belirtmek gerekir ki, artık Batı siyaset kültürünü tanıyorlardı. Ulusal kurtuluş hareketleri dalgası, Baltık cumhuriyetlerinin ardından Sovyet Birliği'ni bütünüyle sarstı. Bu, başında M. S. Gorbaçov'un bulunduğu o dönemdeki yönetimin, birliği hangi süreçlerin parçaladığını tam olarak kavrayamadığını gösteriyor. Bu cumhuriyetlerdeki hareketleri, onların istemleri dışında ve onların değiştire-

medikleri, ya da bertaraf edemedikleri başka kaçınılmaz hareketler izliyor. Sovyetler Birliği'nden ilk ayrılan cumhuriyet, "Sayudis"* denen toplumsal birliğin doğması sayesinde Litvanya oldu. Fakat Litvanyalılar, Batı demokrasisi deneyiminin etkisini yüzyıllarca göstermiş olduğunu o zaman bile kavramış durumdaydılar. Ancak onlar, "Sayudis"in lideri V. Landsbergis'in o zaman "Leninci Federasyon" dediği SSC Birliği'nden ayrılma konusunu ileri sürmüyorlardı. İşte Litvanya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin istekleri: Cumhuriyetin bağımsızlığı ve egemenliği yönündeki görüşlerle ifade edilen tarihsel ve toplumsal adalet, ortak bir amaç için eşit haklara sahip üyelerin anlaşması, bu durumda da söz konusu olan sosyalizmin kuruluşudur... İşte bunun içindir ki bizim isteğimiz daha iyi, daha adil bir Sovyetler Birliği'dir; bu, sadece bir cumhuriyetteki halkın çıkarlarının korunması değil, aynı zamanda SSCB'nin saygınlığının yükselmesidir de. Gördüğümüz gibi, 1988 yılında Litvanya SSC Yüksek Sovyeti'nin 11. toplantısının 10. oturumuna sunulan bildiride, Kremlin'de duyulması ve anlaşılması gereken açık bir tutum, tarihsel ve toplumsal adalet, yani mülkiyet sorunu dile getirilmişti. Sovyet cumhuriyetlerindeki mülkiyet sorunu, bütün Rusya'daki mülkiyet sorunundan çok daha keskin ve açık çelişkiler içeriyor ve toplumsal adaleti gerekli kılıyordu. "Aşağıdakiler"in anladığını Kremlin anlamadı ve bu "aşağıdakiler" açıkça dile getirilen "özerklik", "egemenlik", "ekonomik bağımsızlık", "liberalizm" vb. düşüncelerine dayanarak, yapılması gerekeni kendileri yaptılar.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasına hizmet eden devlet adamlarının yaptıklarının kronolojisini incelemeye gerek yok, bu, atık olanın bir sonucudur.

---

* *Sayudis* ("Hareket")- 1988-1990 yılları arasında Lityanya'nın Sovyetler Birliği'nden ayrılması sürecini yöneten toplumsal-politik hareketin adı.

İKİNCİ BÖLÜM

Perestroyka ve Sovyetler Birliği'nin Dağılması

1. PERESTROYKANIN NEDENLERİ

Sovyetler Birliği'nde 1985-1991 yılları arasındaki "perestroyka" -toplumun yeniden yapılanmasının köklü devrimci biçimi- sürecinde köklü değişiklikler gerçekleşti. Perestroyka, politik bir terim olarak, gelişmenin diğer evrimci biçimleri için karakteristik olan "mükemmelleştirme" gibi anlayışlara karşı bir anlayıştır. Daha iyi olduğunu söylemek zordur, ama yaşanan olaylar, "perestroyka"nın Gorbaçov tarafından tasarımlandığı biçimiyle haklılık kazanmadığını, bütünüyle başarısızlığa uğradığını her durumda gösterdi.

1985 yılında başlayan perestroyka, devlet organlarının ve iktidardaki liderlerin, yaşamın ortaya koyduğu temel sorunları,

istenen sonuca ulaşacak biçimde çözmeye hazırlıklı olmadığını gösterdi.

İşte politik korkuları kabartan sorunlardan -ekonomik reformlar, reformların hızı ve toplumun ödemek zorunda kalacağı bedeller- birini Sovyetler Birliği devlet başkanı M. S. Gorbaçov'un kendisi dile getiriyor. Bu bağlamda reform yandaşları arasında iki yaklaşım ortaya çıkmıştı. Bir kısım reformcu, köklü reformların birbirini izlemesinin, aşamalı olarak pazar ekonomisine geçişin gerekliliğini, çöküşe ve kargaşalığa izin verilmemesini kabul ediyordu. Diğer bir kısım ise, sayılı aylar, haftalar içinde, kısacası, geçişin bir sıçramayla olanaklı olduğunu öngörüyordu. Gorbaçov, bunu hesaba katarak soruyor: "Biz nerede ortaya çıktık?" -Ekonominin çökme, halkın giderek yoksullaşma sınırında."

Gorbaçov ve çevresinin, planlanan perestroykanın gerçekleştirilmesinde ne denli samimi oldukları konusunda, pek çok farklı değerlendirmeler var. Bir gazetecinin, "Sizin Gorbaçov'un konumuna ilişkin düşünceniz nedir; bugün onun da birçok ihanette bulunduğu yönünde çok şey söyleniyor?" sorusuna, Yüksek Sovyet'in eski bir milletvekili olan rahip Gleb Yakunin'in verdiği yanıttaki düşünce buna bir örnek. İşte rahip milletvekilinin yanıtı: "Bu korkunç ve şeytani yapı, toplumumuzun temiz, kirlenmemiş insanlarının yönetimin en üst noktasına çıkışına izin vermedi. Ama diğer yandan, eğer Gorbaçov, bu sistemi yıkmak için, gerçekten onun en tepe noktasına çıktıysa, bunu hoşgörüyle karşılamak gerek. Ne de olsa bu da bir politika, ama politikanın içinde bir politika..." Artık dini bir unvan taşımayan bu politikacının, anlaşılan bu anlamlı, birçok kusurlu nokta içeren yargıyla, "amaca varmak için her yol mubahtır" demek istemişti.

Rus Komünist Partisi'nin bugünkü liderlerinden G. A. Zyuganov'un bakış açısı da, bu bağlamda daha az önemli değildir. Zyuganov şöyle yazıyor: "Bizim bugün yaşadığımız krizin gelişimi içindeki 'çarlığa özgü' dönem (XVII. yüzyılın

başlarında yaşanan kargaşalık dönemini kastediyor) Gorbaçov yönetimiyle örtüşüyor. O, 'zayıf ve sinsi bir iktidar sahibiydi...' Söz konusu zaman diliminde Sovyetler Birliği'nde birikmiş olan sorunları çözecek hiçbir yeteneğe sahip olmadığını gösterdi. Yönetimin başındaki parti genel sekreteri olarak, gerekli bütün yetkilere sahip olduktan sonra, bu yetkileri kullanma konusunda bir kez olsun bir karar vermedi. Ülkenin yıkım mekanizmasını kendi elleriyle 'ateşledikten sonra', Merkez Komitesindeki gruplar ve bölgesel seçkinler arasında yaptığı sürekli manevralarla kendi bireysel iktidarını korumaya çalışarak, sadece bu grupların iktidar iştahlarını tazeledi."

Fakat eğer köklü bir yeniden yapılanmanın gerekliliğinden söz edilecekse, buna büyük bir gereksinim vardı; bütün bilim adamları o zaman bunun doğa yasalarının bir gereği ve tarihsel bir zorunluluk olduğunun altını çizmişlerdi, bugün de çizmekteler.

Ne var ki, buna bağlı olarak ortaya çıkan ve bugün de bu alanda sert tartışmaların sürdüğü sorun şudur: Perestroykanın kapsamındaki noktalar ne ölçüde enine boyuna düşünüldü, onun hayata geçirilmesinin anlaşılır ve olumlu sonuçlar verecek mekanizmaları hazırlandı mı? İşte bugün de, aynı anlamda yanıtları olmayan bir takım ciddi sorular ortaya çıkmakta.

1960'lı yıllardaki reformların başarısızlık sürecinde, Sovyet ekonomisinin verimliliğin artırılması konusunda giderek bir kısırdöngüye girdiği bilinir; makine yapımında ve ekonomiye ham madde aktarımındaki gerilik, ekonominin tüketim malları sektöründeki az gelişmişlik gibi etkenler, üretimin yapısını bozdu, toplumsal sorunların çözümüne izin vermedi.

Sovyet yönetiminin o yıllardaki son başbakanlarından biri olan V. Pavlov, Yüksek Sovyet'in bir oturumda, Sovyet bütçesindeki açıktan söz ederken (bütçe açığı 80'lerin sonunda yaklaşık 40 milyar rubleydi), Gorbaçov ile Ligaçov'un alkollü içki

karşıtı kampanyasının yol açtığı ve o dönemde 200 milyar rubleyi bulan toplam zararı ilk kez dile getirdi.

Ülkemiz, 1950'li ve 60'lı yıllarda sosyo-ekonomik gelişmenin yüksek hızı sayesinde büyük başarılar elde etmişti. Ancak, ekonomik gelişmenin dinamiği 1970'ten itibaren bozulmaya başladı. Bu, bizim gelişme hızımızın gerek ekonomik, gerekse sosyal, bütün göstergeler bakımından gözle görülür şekilde yavaşlamasında ifadesini buluyordu. VIII. Beş Yıllık Plan'da % 41 olan ulusal gelir göstergesi, XI. Beş Yıllık Plan aşamasında % 16,5'e kadar düştü. Gelişme hızındaki yavaşlama ile ulusal gelirdeki birikim oranının düşmesi, halk ekonomisine sermaye yatırımında bir azalmaya yol açtı: sermaye yatırım oranı IX. Beş yıllık planda % 42 iken, X. beş yıllık planda % 28, XI. Beş yıllık planda da % 17'ye geriledi. Üretim fonlarının artışında da buna paralel olarak bir yavaşlama oldu. Eğer 1970'li-80'li yıllarda fiyatlardaki gizli artış, ulusal gelirde reel bir büyümenin ve silahlanmaya sermaye yatırımının olmayışı göz önüne alınacak olursa, ülkenin ekonomide bir durağanlık dönemine girdiği, halkın yaşam düzeyinin düşmeye başladığı görülür.

Günümüzde halkın yaşam düzeyi, gereksinimlerini karşılama derecesi, Sovyetler Birliği'nin ulaştığı o endüstriyel güce, bilim ve teknikteki gelişmenin vardığı noktaya, halkın eğitim ve kültür düzeyine uymuyor.

Ülkenin ekonomik durumunun kötüleşmesi, özellikle toplumsal alanın gelişiminde olumsuz biçimde kendini gösterdi. Toplumsal sorunların çözümünde görülen gerilik, sorunları giderek biriktirdi. Bu durum, başlangıçta, kimi nesnel nedenlerden ötürü, ağır sanayinin gelişimi amacıyla kaynakları yeniden dağıtmak zorunda kalınmasına veya ülke savunmasının güçlendirilmesine ya da savaşın yıktığı ekonominin yeniden kurulmasına vb. bağlıydı. Ama toplumsal sorunların çözümündeki gerilik, sonradan, özellikle son on beş yılın ekonomik gelişmesindeki olumsuz eğilimlere bağlı olarak kendini gösterdi.

Ülkenin önceki yönetimi, o yıllarda, ekonomideki bozulmayı yavaşlatmaya çalışırken, kaynakların önemli bir bölümünü toplumsal alandan üretim alanına aktarma yoluna gitmişti. Toplumsal amaçlar için kullanılacak kaynaklar, "kalıcı ilke" denen bir ilkeye göre ayrılmaya başladı. 1980'li yılların ortasına gelindiğinde, ülke, birçok toplumsal gösterge bakımından, 1960-65 yıllarıyla karşılaştırıldığında, geriye gitmişti.

Günümüzün en önemli toplumsal sorunu, konut sorunudur. 1960'lı yılların başında, Sovyetler Birliği, bütün kaynaklardan keserek 2 milyon konut yaptı; bir yıl içinde 100-110 milyon insan konutlara yerleştirildi. Sovyetler Birliği, her 1000 kişiye düşen konut sayısı bakımından dünyada ilk sıraya yükseldi; bu, bütünüyle doğal görünüyordu, çünkü o yıllarda gelişmiş sanayi ülkelerindeki nüfusla orantılı konut sayısına bakıldığında, Sovyetlerin önemli ölçüde geri olduğu görülmüştü. 1960 yılında, toplam yatırım sermayesinin % 23'ü konut yapımına yöneltilmişti.

Ancak sonraki yıllarda Sovyetler Birliği, 1.000 kişiye düşen konut sayısı hesabıyla, dünyanın konut yapımını azaltmaya başlayan az sayıdaki ülkelerinden biri oldu; 1984 yılında da, 25 yıl önce olduğu gibi, 2 milyon konut yapıldı. Ama ülke nüfusu bu dönem içinde önemli ölçüde artmış, bu nedenle de konut yapımı (kişi başına düşen metre kare olarak) azalmıştı. Bugün Rus ailelerin büyük bir bölümü ayrı bir daire veya bir eve sahip olmadığı gibi, kırsal bölgelerdeki konutlar dahil, Rusya'daki apartman daireleri ve bağımsız evlerin büyük bir kısmı da, sağlıklı yaşam için gerekli koşullara ve ortak yaşama rahatlığına sahip değil.

Diğer önemli bir toplumsal sorun da gıda sorunudur. Sorun sadece, diğer gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında, bizdeki kişi başına düşen et ürünleri tüketiminin düşük düzeyde olması değildir (bizde kişi başına yıllık et tüketimi 65 kg, diğer gelişmiş ülkelerde ise 75-80 kg. ve hatta daha fazla). Sovyetler Birliği, rakamların gösterdiği gibi, süt ve süt ürünleri tüketiminde

de ülkelerin çoğundan geriydi; bununla birlikte bu ürünlerdeki çeşit sayısı çok az ve ürünlerin niteliği de çok düşüktü.

Ülkemiz, yaş sebze-meyve tüketiminde, özellikle yılın belli dönemlerinde, diğer ülkelerden çok çok geridir. Rus halkının meyve tüketimi, bilimsel olarak belirlenmiş ölçülerin iki kat altındadır, bu da özellikle çocukların sağlığı üzerinde olumsuz bir etki göstermektedir.

O dönemin önemli güncel sorunlarından biri de, Sovyet vatandaşlarının sağlıklı bir yaşam sürmeleri sorunuydu. Halkın refahı için kaynak ayırmanın "kalıcı ilkesi", ulusal gelirden halk sağlığının korunmasına ayrılan payın sürekli azalmasına yol açtı ve bugün de bütçeden ayrılan pay % 4'ün altındadır. Bütçesinden sağlığa % 8'den % 12'ye kadar pay ayıran ülkeler var. Hastaneler ve poliklinikler, sağlık çalışanlarının düşük ücretleri vb. yanında, gelişmiş donanıma ve etkin ilaçlara sahip olmayan, son derece yetersiz sağlık kuruluşları durumundadırlar. Hastane, poliklinik ve doğumevleri açma planının ancak % 40-60'ı gerçekleştirilebildi.

Son 20 yıl içinde (1984'e kadar) bütçe gelirleri içindeki payının artırılması amacıyla votka üretimi ve satışının iki, şarap üretimi ve satışının ise dört katına çıkarılması yüzünden de halkın sağlığı bozuldu. Bu nedenlerden ötürü, dünyada kadınlarla erkekler arasındaki ortalama yaşam süresindeki en büyük farklılık, durgunluk yıllarında bizde görüldü. Sovyetler Birliği'nde (1984-85 verilerine göre) erkekler kadınlardan 10 yıl daha az yaşıyordu; bu, ortalama yaşam süresinin en düşük göstergelerinden biridir.

Çalışma süresine bağlı olarak emekliliğin hak edildiği en düşük yaşla birlikte, yaştan emekliye ayrılma yasasının kabul edildiği 1956 yılında sayıları yaklaşık 58 milyonu bulan emeklilerin durumuyla ilgili sorunlar, doğrudan bu sorunun içinde değil. Fakat bugün emekli maaşlarının düzeyine, emekli maaş-

larıyla çalışanların ücretleri arasındaki oranlara bakıldığında, bizdeki emeklilerin sosyal güvencesi birçok ülkeden geridir.

Tüketim malları bolluğu yönünden iç pazarın durumu zayıftı. Bunun çok derin nedenleri vardı: Hafif sanayinin donanımı on yıllar boyunca yenilenmedi; amortisman* oranları, bu alanın işletimde olan yaklaşık % 40'ında donanımın yenilenme bedelini geçmiş durumda.

Yaygın tüketim malları üretiminin açıkça önemsenmemiş olduğu ortada. Bu alan, ülkemizin yaptığı bütün birikimin % 37'sini sağlıyor olsa da, bu alana yapılan sermaye yatırımı sadece % 8 düzeyindedir. Yaygın tüketimi olan pek çok ürün büyük miktarlarda üretiliyor gibi görünse de, bu ürünler kalite yönünden düşüktür.

Halkın isteklerini karşılamadaki ödeme gücünün insanları hoşnut etmediği ortada; halkın istekleriyle sahip olduğu ödeme gücü arasında ciddi ve tehlikeli bir uzaklık var. Bilindiği gibi, üretim insanlar için yapılır, toplumsal gelişmedeki büyümeyi de "perestroyka"nın yöneldiği temel amaç olarak görmek gerekir.

Sovyetler Birliği 80'li yıllarda, gerek toplam yakıt (petrol ve doğal gaz) ve ham madde üretim hacmi bakımından, gerekse bu maddelerin çeşitleri bakımından dünyada ilk sıraya yükseldi. Ülkede yılda 5 milyar tondan fazla yakıt ve yer altı madeni çıkarılıyor, bunlar elde edilirken 2 milyon hektar orman yok ediliyor, 15 milyar m^3 toprak "başka yere aktarılıyor." Doğal kaynakların böylesine devasa ölçekte tüketimi, en iyi ve en ucuz maden yataklarının, ham madde kaynaklarının azalmasına yol açmakta. Yer altı kaynaklarını çıkarma sanayinin hızında bir azalma görülüyor: Yakıt ve ham madde üretim hacmindeki büyüme 9. Beş yıllık plan döneminde % 25'e ulaşmışken, 11. Beş yıllık plan döneminde yaklaşık % 8 olarak gerçekleşti.

---

* Bir işletmede aşınma, eskime ve bazı parçaları yenilemek için yıllık kârdan ayrılan pay.

1975-1985 yılları arasında sanayideki emek verimliliğinin artışı yıllık % 2-3 düzeyini buluyordu. Bunun yetersiz olduğu açıktı. Fondan yapılan harcamalardan sonra paraların tekrar yerine konmasında işler yolunda gitmiyordu: fon her yıl ortalama % 3 oranında küçülüyordu, bu da ekonomi için hiç arzu edilen bir durum değildi.

Sovyetler Birliği ekonomisi güçlü bir bilimsel potansiyele sahipti; devlet, ulusal gelirin % 5'ini bilimsel çalışmaların finansmanına ayırıyordu, bu, dünyanın diğer gelişmiş ülkelerinden çoğunun bilimsel çalışmalara ayırdığı bütçeden daha fazlaydı. Sovyetler Birliği, pek çok bilimsel-teknik araştırma ve inceleme alanında, dünyanın sahip olduğu düzeydeydi. Ancak bilim ve teknikteki başarıların ete kemiğe bürünmesi konusu, Sovyet ekonomisinin "zayıf noktasıydı", bu da her şeyden önce, makine yapımının gelişme düzeyiyle bağlantılıydı.

1985 yılında Sovyetler Birliği'nin bütün makine yapımının ayrıntılı bir incelemesi yapıldı. Görüldü ki, çağdaş üretimin gereklerini yerine getiremeyen, ama çalışmasına izin verilen makinelerin ve donanımların % 71'inin üretimden çekilmesi gerekiyor.

Sovyet ekonomisinde, emir tipi yönetim yöntemlerine dayanan bir idare sistemi uzun süre varlığını sürdürdü. Bunu yıkmaya yönelik bazı denemelerde bulunuldu. Ancak bu sistem artık bilimsel-teknolojik gelişmenin yeni koşullarına uymamasına karşın, onu yıkmak mümkün olmadı. Genel müdürlükler, kuruluşlar arasında, bilim kolları, proje mühendislikleri arasında duvarların, bariyerlerin oluşu, bu sistem için ayırıcı bir özellikti; ütün bunlar da üretimden ayrılmıştı. Bu tarz yönetimin özünü üç öğe oluşturuyordu: yönergeye (direktif) dayalı katı bir yönetim görevi, malzeme ve teknik donanımın merkezi sistemi, işletme ve kuruluşların çalışmalarının sıkı bir şekilde düzenlenmesi.

Emir-komuta şeklindeki yönetim tarzı, toplumsal mülkiyeti neredeyse sahipsiz bırakarak, insanları hem kendi emeklerine, hem de emeklerinin sonuçlarına yabancılaştırdı. Bu mekanizma, bu sistem, onu uygulayan insanların kişiliğiyle bütünleşti. Bürokrasi aygıtı, kendisine yarar sağlayacak mevkileri işgal etme, "yukarıda" olma tasarılarının gerçekleşmesine olanak veren böylesi bir sistemi, halk ekonomisindeki işlerin durumuna aldırmaksızın, her koşulda destekledi.

L. İ. Brejnev'in ekibi yaşlandıkça ve sahip olduğu gücün kalıntılarını yitirdikçe, süreçlerin olumsuz seyri güçlendi. 1980'li yılların ortalarına gelindiğinde, bilimsel-teknolojik devrimin çağrısına yanıt vermeye olanak tanımayan, ekonomik ve toplumsal süreci kuşatma altına alan bir "frenleme" mekanizması oluşmuştu.

SBKP Merkez Komitesi'nin Nisan 1985'te yapılan genel kurul toplantısında, ülkenin sosyo-ekonomik gelişmesini hızlandırma stratejisi ilan edildi.

2. PERESTROYKA: HEDEFLERİ VE SONUÇLARI

1980'li yılların ortalarına gelindiğinde, ivedilik kazanmış değişimlerin gerekliliğini ülkede pek çok kişi kavramıştı. Bu nedenle o günün koşullarında M. S. Gorbaçov tarafından öne sürülen "perestroyka", Sovyet toplumunun bütün katmanlarında canlı bir yankı buldu. Eğer özetlemek gerekirse, "perestroyka"nın anlamı şu: Toplumun sosyo-ekonomik gelişimini hızlandırıcı etkin bir mekanizmanın yaratılması; demokrasinin çok yönlü gelişimi, disiplinin ve düzenin pekiştirilmesi, kişilik onuru ve değerlerine saygı; emir-komutaya dayalı bir yönetim anlayışının reddi, yenilikçiliğe teşvik; kararlı bir şekilde bilime yöneliş, bilimsel-teknik başarıları ekonomi ve diğer birçok alanla birleştirme.

Gorbaçov'un politika sözlüğü şu anahtar tümcelerden oluşuyordu: Ekonomiyi insana yöneltmek, Sovyet insanlarının yaşamına ve emeğine layık koşulları yaratmak, ekonomiyi halkın toplumsal gereksinimlerine göre belirlemek, köyün sosyal gelişimi için gereken her şeyi yapmak, kırsal kesimdeki emekçiler için normal yaşam koşulları yaratmak, halkın büyük bir bölümünün yaşam düzeyini yükseltmek, 2000 yılına kadar bütün aileleri konut sahibi yapmak, emeklilere ve eski muhariplere sahip çıkmak, yönetim harcamalarını kısmak, her gereksinime yanıt verecek sosyalist bir pazar yaratmak, sosyalist bir hukuk devleti kurmak, ulusal politikayı yeniden düzenlemek ve diğer pek çok sorunu çözmek.

O dönemde perestroykanın en önemli özelliği olan demokratikleştirme, onun çıkış noktası ve özüdür.

Demokratikleştirme toplumun bütün alanlarına yayılıyor. Politika alanında demokratikleştirme, iktidarın sahip olduğu işleyişin değiştirilmesini, bir meclisi olan, ancak görece dar bir yönetici kadro eliyle yürütülen "emekçiler için" hiyerarşik yönetimden, emekçilerin kendi kendilerini yönettiği bir yönetim biçimine geçişi gerektirir. Ekonomi alanında demokratikleştirme; emek toplulukları ve bütün emekçilerin, toplumsal üretimin bu sahiplerinin gerçek ayrıcalıklar ve bireysel çalışma inisiyatifi gösterme olanağı elde etmeleri için, toplumsal ve bireysel mülkiyetin gerçekleşme mekanizmasının tamamen değiştirilmesine yöneliktir.

Toplumsal alanda demokratikleştirmenin özünü "kalıcı ilke"nin ortadan kaldırılması, toplumsal gelişmeye kaynak ayrılması, ulusal gelir dağılımındaki işleyişin kökten değiştirilmesi, seçkin teknokrat unsurların bu gelir dağılımı işleyişinin dışına çıkarılması oluşturuyor. Kültürel alanda demokratikleştirme, yaratıcılık ve iletişim özgürlüğünün yeniden sağlanması ve geliştirilmesini öngörüyor. Ahlak alanındaki demokratikleştirme ise, sosyalist kişiliğe, toplumsal adalete yeniden saygınlık kazandırılmasına yöneliktir.

Bu durumda, demokratikleştirme, perestroykanın temel stratejik hedefini gerçekleştirecek olan muazzam bir toplumsal süreç oluyor. Hedef şudur: Ülkenin sosyo-ekonomik gelişimini hızlandırmak ve yeni bir yaşam kurmak için, emekçi kitlelerin ve tek tek her emekçi bireyin yaratıcı enerjisini, yaratıcı inisiyatifini özgür kılmak ve hayata geçirmek.

Ülke, 1985 ilkbaharında, politik demokrasinin şekillenmesine, ekonomide tekel karşıtı bir yapının oluşmasına, bireysel inisiyatifin özgür kılınmasına ve çalışma motivasyonunun ortaya çıkmasına yönelik, toplumsal ilişkilerdeki modernizasyonunun sanki yeni bir evresine giriyor gibiydi. Bu değişimlerin amacı, bireyin tinsel, sanatsal, ahlaki potansiyelinin gelişimi için toplumsal refah düzeyini yükseltmek, sosyo-ekonomik ve siyasi bir rahatlık sağlamaktı. Bununla birlikte, daha önceki gelişme evresinde kazanılan kişi haklarının ve halkın sosyo-ekonomik durumunun korunmasında devletin garantörlük rolü reddedildi.

Ne var ki bu beklentiler gerçekleşmedi. Perestroyka programının içi boş ve gösterişe dayalı niteliği ortama egemen olmaya başlamıştı. İlan edilen hedeflerin gerçekleşmesini sağlayacak somut bir işleyişin olmayışı, aksi sonuçlara yol açtı.

Sovyet toplumunda, "perestroyka"nın ülke için olumlu sonuçlar doğuracağı ve parti-devlet yönetiminin olayların gidişini kontrol edebileceği noktasında, çok belirgin kuşkular ortaya çıkmaya başladı: yönetimin, yaşanan sürece ağırlığını koyarak durumun iyileşmesini sağlama yeteneğinde olmadığı anlaşıldı. Parti Genel Sekreteri Gorbaçov'un kendisi de, kendi ülkesinin insanlarıyla yüz yüze gelmekten giderek daha çok kaçınmaya ve giderek daha çok yurtdışı gezilere çıkmaya başladı. Her yandan yağan para ödülleri, onursal ödüller, altın madalyalar, televizyon kanallarında özel konuk olarak boy göstermeler, "uygar" ülkelerin halklarının taşkın sevinç gösterileri ve kendi halkının gülmeyen yüzü, Genel Sekreter Gorbaçov'un kapıldığı politik akıntının yönünü belli ediyordu. Anlaşılan, Gorbaçov, o

dönemde önüne asıl hedef olarak, yukarıda sıralanan bu konuları koymuştu. SBKP MK Genel Sekreterinin, olayları kendi akışına bırakarak, ülkenin sosyo-politik düzenini değiştirmeye çalıştığı yönünde bir izlenim oluştu.

Ülkede başlayanın bir takım reformlar değil, sahip olunan bilimsel-teknik gücün, üretim potansiyelinin, tarıma dayalı sanayi kompleksinin, entelektüel birikimin, ahlaki ilkelerin yok edilmesine yönelik yıkıcı çalışmalar olduğu tüm çıplaklığıyla görülmeye başlandı.

Politikanın Olimpos'unda reformların korunması görüntüsü altında, şiddetli bir iktidar savaşı yaşandığı belli olmuştu.

1990'lı yılların başında, yeniden üretimin yeni koşullarına uyarlanabilme yeteneğini kaybetmiş bir duruma getirilen endüstri ekonomisinin, neredeyse bütünüyle yıkıldığı görüldü. Bu dönemde, bilinçli emek ve emekçinin sahip olduğu toplumsal konum da saygınlığını yitirdi. Ve sonunda, ekonomiyi yönetme sistemi, ne acı ki, altüst edildi. Bürokratların toplu çıkarları, her şeye hızla sahip olan yeni grupların kendi çıkarlarına hizmet edecek planlarla halk ekonomisi hedeflerinin gizlice değiştirildiği kapalı yapıların kurulmasına yol açtı, ki bu gruplar "perestroyka" politikasından önce sadece yönetici konumundaydılar. Parti-devlet yönetimi ile bu yıllarda ülkede oluşan gerçek durum arasında bir kopuşun gerçekleştirilmesine çalışıldığı, çok hissedilir biçimde görülmeye başlandı.

90'lı yılların başında politik organların (SBKP aygıtı, her düzeyden halk temsilcileri meclisleri ve diğer organların) mutlak egemenliklerini yitirmeye başladığı, buna koşut emir-komutaya dayalı ekonomik organların güç kazandığı durum bu şekilde oluşmaya başladı. Bu durum, parti liderlerinin direnç göstermelerine yol açtı.

Politik egemenliği koruma savaşı, sosyalizmi "arındırma" ve "yenileme", ona yeni biçimler kazandırma söylemleriyle, Brejnev'den sonra yönetime gelen Yu. V. Andropov'un daha iş

başında olduğu dönemde ve M. S. Gorbaçov'un ilk adımları atmasıyla başlamıştı.

Yeni politik terminoloji, "sosyalizmin arındırılması ve yenilenmesi", "demokratikleştirme ve açıklık", ekonomi yöneticilerinin seçimle iş başına gelmesi vb. idealleriyle, kitleleri kısa zamanda etkileyerek kendine çekti. Ancak perestroykaya öncülük edenler bu süreçleri kontrollerine alamadılar.

"Sosyalizmin arındırılması ve yenilenmesi" düşüncesinin karşısında "pazar ilişkileri" düşüncesi büyük bir güç toplar. Bu koşullarda yine karşıt (paradoksal) bir olgu doğmuş olur.

İktidarı kaybetme korkusu, politik yapıların başındakileri pazar ekonomisi konumuna geçmek, emir-komutaya dayalı ekonomi ve bilim-teknoloji aristokrasisinin şiarlarını, "çoğunluktan ayrılanlar"ın terminolojisini, "yeni politik düşünce"nin süslü sözlerini benimsemek ve daha önce sadece kontrol ettikleri özelleştirme yoluna girmek zorunda bırakır. Politik yapılara, en başta da parti aygıtına, kendi iktidarını ancak devlet-kamu mal varlığının mülkiyet hakkına sahip olmakla koruyabileceği anlayışı egemen olur.

Demek ki, yukarıda anlatılanlardan da anlaşılacağı üzere, Sovyet ynetim mekanizması "devrimci perestroyka"ya iyi tasarlanmış hedeflerle başlamıştı.

Mülkiyetin ve ayrıcalıkların yeniden paylaşımı sürecinde: birincisi, bütün yapıların temsilcilerinin bir kısmının birleştirildiği; ikincisi, "yeni" oluşumların, mülkiyet paylaşımını merkezin yıkımına ve SSCB'nin dağılmasına kadar götürdüğü; üçüncüsü, kendi toplumsal çıkarlarına uygun düştüğü için, politik sahnedeki yeni seçkinlerin her türlü finansal-ekonomik faaliyetin önündeki sınırları kaldırdığı bir durum ortaya çıktı.

Eğer oluşan durum kısaca nitelenecek olursa, ülkede bu yeni duruma geçişin burjuva-demokratik yolla değil, kriminal-bürokratik bir yolla olduğunu belirtmek gerek.

Kurumsal özelleştirme ile bürokratik liberalizm, pazar ilişkilerini akla getirmenin ötesinde, kendine özgü bir alaşım oluşturdu.

İşte "Gorbaçov" reformlarının sonuçları.

Sonuç olarak, 1992'de, düşük verimli üretim, ekonomik faaliyeti harekete geçirici bir etkenin olmayışı, kurumlar arası dengesizlikler gibi sorunlar ortaya çıkmaya başladı. Bütün bunlar, gerçekten, ülkenin normal gelişimini felce uğrattı. İşletmeler, "perestroyka" politikası çerçevesinde, finansal sistem ve ekonomik yapı içinde bir dengenin sağlanması yönündeki önlemlerin hiçe sayılmasına, mal sıkıntısının yaşanmasına yol açtılar, SSCB'nin dağılmasının maddi temellerini yarattılar.

"Perestroyka" politikasının sona ermesiyle birlikte, Rusya'nın nereye gittiği sorusunun yanıtı, artık bellidir. Rusya, ekonomik ve toplumsal yönden bir gerileme evresine girdi.

Rusya, "perestroyka" yüzünden, sahip olduğu gelişmişlik düzeyinden onlarca yıl geriye itildi. Ekonomik alandaki geri kalış, sanayinin ve tarım potansiyelinin, tarihsel olarak oluşmuş bağların ve yapıların yıkım aşamasına dönüştükten sonra, ülke böyle bir durumla yüz yüze geldi. Ulusal üretim ürünü mallar iç pazarda görünmez olmaya başladı. Bilimsel-teknik ilerleme durduruldu.

Rusya'nın ekonomi alanında 1990'ların başında geldiği noktanın sonucu olarak, son derece ağır bir durum ortaya çıktı. Aslına bakılırsa, ekonomik gelişme kaynakları ciddi bir yıkıma uğradı, büyük ölçekli yatırımlar durduruldu; bilimsel amaçlı büyük üretim daraltıldı; ana bilimlerin maddi ve deneysel temeldeki bilimsel-teknik araştırma çalışmaları önemli ölçüde azaltıldı.

Geçim sorunu fazlasıyla ağırlaştı, ülkede üretilen gıda ve diğer tüketim mallarının sağlanmasında belirgin bir sıkıntı baş göstermeye başladı; ulaşım, telekomünikasyon vb. sistemleri ciddi zararlara uğratıldı; konut ve ortak yaşam alanlarının üre-

timi geriledi; pahalı sağlık hizmetleri alma yönünde bir eğilim oluşmaya başladı.

Yukarıda sözü edilenlerle birlikte, daha pek çok şey, Rusya'nın ekonomik gelişiminin olumsuz dinamiklerini doğuran "perestroyka"nın bir sonucu olarak başladı. Bu savı doğrulamak için işte birkaç örnek:

Rusya, kişi başına düşen tarım ürünleri üretiminde, perestroykanın hemen öncesinde dünyanın en gelişmiş ülkeleriyle aynı düzeydeyken, bu oran, 90'lı yıllardan başlayarak, gözle görülür biçimde Rusya'nın aleyhine değişmeye başlar. Tarım sektöründeki daralmalar şöyle: finansman, ekim alanları, hayvan sayısı, madensel gübrelerin üretimi, teknik donanım vb.

Rusya'nın GSMH'ı (Gayri Safi Milli Hasıla), 1992'ye gelindiğinde, ABD'nin GSMH'sinden % 20 daha azdı. Bununla birlikte, Sovyetler Birliği GSMH'sının 1985 yılında Federal Almanya gibi güçlü bir ülkenin iki kat üzerinde, Japonya ile de aynı düzeyde olduğunu unutmamak gerek.

Rusya, 1992'nin başlarında, GSMH bakımından otuz ülkenin gerisinde kaldı ve kişi başına düşen gelir bakımından, gelişmekte olan ülkeler grubu içinde buldu kendini.

Sonraki iki yıl içinde Rusya, GSMH bakımından Fransa'nın 2,5, Japonya'nın 7, ABD'nin 12 kat gerisinde kaldı. Rusya, "perestroyka" politikasına bağlı olarak, askeri teknoloji alanında da çok önemli kayıplara uğradı. Örneğin, Rusya, ABD'yle karşılaştırıldığında, son yıllarda 17 kat daha az tank, 3,5 kat daha az BMP piyade zırhlı aracı, 20 kat daha az füze sistemleri sattı.

Dünya silah ticareti hacimlerinde genel bir düşüş söz konusu iken, bu pazarı iki ülkenin -ABD ve Federal Almanya- kendi tekellerine aldıkları açıkça görülüyor. Bu iki ülkenin payları, her biri için % 50 olmak üzere, 3 kattan fazla arttı. Rusya'nın payı ise iki kat azaldı, Rusya'nın bu alanda dünya pazarında sahip olduğu yeri yitirme süreci görülüyor.

Bu, sadece "yeni düşüncenin" ideolojileriyle açıklanmaz; aslında Rusya'nın silah pazarındaki yerinden olması, her şeyden önce, Rus ekonomisinin yeni silahlar üretme konusunda, Sovyetler'in aksine, günümüz koşullarındaki yeteneksizliğiyle açıklanır. Bu savı doğrulamak için şu tabloyu verelim:

Silah Türü Sayısı (Adet olarak)

	Sovyetler	**Rusya Federasyonu**
Bombardıman uçağı	35	20
Tank	1300	675
Denizaltı	20	8
Zırhlı piyade aracı (BMP)	3600	1100
Avcı bombardıman uçağı	575	150
Nükleer başlıklı füze	190	45
Saldırı helikopteri	70	5

Amerikalı uzmanların ortaya koydukları veriler de perestroykanın yol açtığı sonuçları gösteriyor: Rusya'nın altın rezervi 11 kat azaldı, ruble dolar karşısında 150 defadan fazla iki kat değer kaybetti, petrol ihracatı iki kattan fazla düştü. Gorbaçov'un iktidarda olduğu dönem içinde dış borç 5 kat arttı. Bugünkü manzara da daha az iç karartıcı değildir: 1997'nin başlarında Rusya'nın toplam borcu 127 milyar doları aştı.

Yukarıda görüldüğü gibi, perestroykanın özelliği ile Gorbaçov'un rolü bu süreçte farklı değerlendirmelere izin verir nitelikte. Bu konuda bir de ünlü tarihçi V. Sogrin'in söylediklerine bakalım:

"...1985 yılında Gorbaçov'un seçtiği sosyalizmde reformlar yapmanın emir-komutaya dayalı modeli, diye yazıyor V. Sogrin, başarısızlığa uğradı; 1987'den itibaren de reformist-demokratik modeli benimseyince, bu model çok daha yıkıcı ekonomik sonuçları beraberinde getirdi, bugünkü kuşağı acıla-

ra mahkum etti ve burjuva tipi gelişmenin karanlık perspektiflerini gösterdi."

Basında benzer yargılar çokça yer alsa da, bu değerlendirmelerin hepsinde ortak bir düşüncenin olmadığı söylenebilir. Yine de perestroykanın baş mimarından, yani giriştiği işlerin bütün sorumluluğunu taşıyan kişiden söz edildiğini göz önüne almak gerek. O günkü bütün ani değişiklikler yaşanırken, Sovyetler Birliği'nin mantıksal olarak, kendi iç gelişimiyle bu denli hızlı bir yıkıma gitmediği açıkça ortada: Onu "perestroyka" politikası yıktı.

3. SSCB'NİN DAĞILMASININ TEMEL NEDENİ OLARAK "PERESTROYKA"

SSCB'nin lağvedilmesinden sonra uygulanan ekonomik reformlar ve giderek pazar ekonomisine geçiş, Sovyet imparatorluğunun çöküşü hakkında birbirine aykırı yığınla düşüncenin doğmasına yol açtı. Ancak Sovyetler Birliği'nin dağılmasının, klasik bir imparatorluğun dağılması olmadığının altını çizmek gerek. Bir kez daha belirtelim: Çok uluslu bu biricik ülkenin yıkımı doğal nedenlerle değil, aslında, o yıllarda Sovyetler Birliği'nde yaşayan halkların çoğunluğunun istencine aykırı olarak, kendi amaçlarının peşinde koşan politikacıların istenciyle gerçekleşti.

Sovyetler Birliği, çokuluslu niteliğine karşın, yine de çarlık Rusya'sından olduğu gibi devraldığı ulusal sorunu temelde çözmüştü. Birleşmiş bir ülkenin vatandaşları, ülkelerinin başarısı için dostluk ve gurur duygusuyla yetiştiriliyordu. Sovyetler Birliği'ni oluşturan pek çok halkın kendi devleti oldu. Bütün ulusların insanları için ücretsiz eğitim sağlandı, ulusal üniversiteler, tiyatrolar, sinemalar, edebiyatlar doğdu. Ama yine de merkezle diğer ulusal cumhuriyetler arasında, ulusal dillerin, kültürlerin vb. gelişimi dahil olmak üzere, çözümlenmemiş sorunlar az değildi. Ancak, birleşmiş çokuluslu devletin halkları arasındaki ilişkileri belirleyen bu kusurlar değildi.

Sovyetler Birliği'nin tasfiyesinden sonra, bugün, eski Sovyet halklarını birleştiren etmenlerin, en başta da moral etmenlerin -psikolojik, özellikle de büyük ve birleşik bir devletin vatandaşı olmanın derin bilinçli duygusunun- korunması ve yaşatılması sürüyor. Bu nedenle BDT'nin (Bağımsız Devletler Topluluğu) oluşma koşullarında eski Sovyet halkları arasında doğmuş olan o karmaşık ilişkileri anlamak ve bir dereceye kadar açıklamak olası. Bugün içinde bulundukları duruma alışmak birçok insana zor geliyor. Gerçekten, bugüne dek dünya pratiğinde bilinmeyen, yeterince şekilsiz (amorf) devlet oluşumları ortaya çıktı. Yeni oluşan bir devlet, ta en başında, gerek iç, gerekse uluslararası nitelikteki pek çok sorunu çözümlerken, kendi kendini nasıl yöneteceğini bilmiyordu.

Bu denli güçlü askeri-politik bir öznenin jeopolitik alandan silinmesi, bütün dünya politikasının "güçler alanı"nda ağır bir bozulmaya yol açtı. İkinci Dünya Savaşı sonunda gezegenimizde kurulan küresel güç dengesi, dönüşü olmayan bir biçimde bozuldu. Dünyanın iki kutuplu sistemi -SSCB ve ABD- tarihe karıştı.

Diğer yandan, NATO'ya karşı Avrupa'da kurulan ve son 40 yıl içinde dünyadaki istikrarın dayanağı olan askeri dengenin sağlanması işlevini kendine özgü araçlarla yerine getiren Varşova Paktı'nın lağvedilmesi, bu dengenin gözle görülür biçimde ABD'nin lehine bozulmasına yol açtı. Varşova Paktı'nın dağılması önem bakımından, SSCB'nin yıkılmasından sonra dünyadaki askeri-stratejik durumun genel olarak değişmesini belirleyen ikinci etmendir. Bütün bunlar, ABD'nin jeopolitik konumunun güçlenmesine yol açtı. Sovyet "merkezi gücünün" ortadan kalk-masıyla, ABD, gerçekten, İkinci Dünya savaşının yeniden değişen en önemli sonuçlarını kendi lehine çevirmede ve bütün güç parametrelerinde tartışmasız dünya liderliği koltuğuna oturmayı bildi.

G. A. Zyuganov, Bu bağlamda ortaya çıkan durumu nitelerken, "Rossiya-rodina maya" adlı yapıtında şöyle yazıyor:

"Sovyetler Birliği'nin yıkılması, dünya sahnesinden silinmesi ve bu yıkım sonrasında tarihsel olarak oluşacak jeopolitik rahatlık senaryosu, böyle bir stratejinin ana halkası oldu... Tarihin son döneminde, belki de ilk kez, güçlü bir ülke kendisiyle eşit güçteki bir düşmanını onunla bir savaşa girmeksizin, hasmının ideolojik 'çöküşü' sayesinde ve onun topraklarında yaşanan 'bugünkü istenmeyen felaketin' ve 'iç savaşın düşman lehine bir sonuç vermemesinin' toplumsal teknolojisini kullanarak yıkıyor."

Rusya, SSCB'nin dağılmasından kazançlı çıktığı gibi, çok da şey kaybetti. Toprak olarak, Rusya, çok büyük, stratejik önemde topraklarını yitirdi ve on milyonlarca vatandaşından yoksun kaldı. Bugün de Rusya'nın coğrafik yapısı, üzerinde yaşayanların neredeyse % 90'ıyla birlikte istikrarsız bir durumdadır. Ülkenin sınırları içindeki (etnik) bölgeler arasındaki toprak anlaşmazlıkları hiç bitmiyor. Rusya en önemli limanlarını, Baltık, Karadeniz ve Hazar denizine çıkış yollarını yitirdi. Rusya, (eski Sovyet cumhuriyetlerinin) bağımsızlıklarını ilan ederek, kendi politik tarihinde hiç görülmemiş bir duruma düştü. Önceki toplumsal durumunu yitiren 20 milyondan fazla Rus vatandaşı, Rusya'nın dışında kaldı.

"Aralık 1991'de BDT'nin kuruluşu ilan edilmiş olsa da, bu oluşum içinde istikrarsızlık yaratacak pek çok etmen hâlâ varlığını koruyor ve kaosun derinleşmesinin sürmesi tehlikesi ortadan kaldırılabilmiş değil..." diye yazıyor profesör A. M. Hazanov.

Yeni kurulan bütün devletler arasında, pratikte sınırların belirlenmesinde yasal bir dayanağın olmayışına bağlı olarak, bir anda toprak tartışmaları baş gösterdi. Rusya'nın kendi içindeki Tatar ve Çeçen cumhuriyetleri bağımsızlıklarını ilan ettiler.

Bu arada, Rusya'nın bir ulusal ideolojisinin olmayışı, yine aynı şekilde Rus devleti ve onunla birlikte Rus ulusunun yaşa-

dığı bunalım, Rusların gelecekte bölünmeleri yönünde şaşılacak eğilimler doğurdu. Litvanya, Estonya, Finlandiya, Ukrayna, Gürcistan gibi, yakın tarihi geçmişte Sovyet iktidarı eliyle egemenlik kazanmış devletler, Rus halkının çağlar boyunca yaşadığı ve bugün de yaşamakta olduğu Rus toprakları üzerinde hak iddia etmekteler. Sadece bu kadar değil, Sovyet "imparatorluğunun boyunduruğu" ve "imparatorluk öncesi" Rusya'ya yönelik öylesine yoğun bir söz kalabalığı var ki, bu sözler artık kin besleyen politika cambazlarının onur kırıcı saldırılarında bir yüce yalvarışa dönüşmüş durumda; bununla birlikte, bu sözler Sovyetlerin dağılması sonrasında bağımsız konuma geçen cumhuriyetlerdeki ulusalcılığı açıklama ve haklı gösterme işlevi görmektedir. Eski Sovyet halkları için "ulusal bilincin yükselişi" olarak görülen olgu, Ruslar söz konusu olduğunda, diğer cahilce tanımlamaların yanında 'ulusalcılık', 'komüno-faşizm' şeklinde tanımlanıyor. Politikacıların ve sorgu yargıçlarının teorik arayışları ve politik eğilimleri, sergiledikleri keskin çıkışlarla, zaman zaman büyük Rusların ulusal gururunu, Rusluk bilincini yaratmaya yöneliyor. Oysa bu, kendi başına bir amaç değil, diğer halklarda da görüldüğü biçimiyle, nesnel bir eğilimdir. Bu, Rusya'ya, sadece bütün Ruslar için sağlam bir dayanak olması açısından değil, dünya halklarının bölgesel ve küresel güvenliklerinin kalkanı olarak da gereklidir.

KAYNAKÇA

1. Ş. M. Munçayev, V. M. Ustinov "Politiçeskaya istoriya Rossii", Moskova, 1999,
2. "Perestroyka i sovremennıy mir", Red. T. T. Timofeyev, 1998,
3. C. Boffa "İstoriya Sovetskovo Soyuza"; 1994,
4. V. Butenko "Otkuda i kuda idyom" Lenizdat, 1990.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sovyetler'in Yıkılışı (Nedenleri ve Sonrası)

V. İ. Gromov - G. A. Vasilyev

1. BİZ SOVYETLER BİRLİĞİ'NDE NELERE SAHİPTİK?

Kitle iletişim araçları (KİA); o güzel sistemi, Sovyet iktidarının sahip olduğu rolü ve önemi küçümsemeye, bütün güzel şeyleri unutturmaya, tarihin karanlık sayfalarını tahrif edilmiş ve daha kötüleştirilmiş biçimde vererek gün ışığına çıkarmaya çalıştıysa da, halkta Büyük Ekim Devrimi'ne, Sovyetler Birliği'ne karşı bir nefret uyandıramadı. Ekim Devrimi'nin ve sosyalizmin kazanımları o denli büyüktür ki, dünyada hiçbir şey bunları gölgeleyemeyecektir. Bu kazanımlar, kuşakların ve her Sovyet ailesinin yaşamında yer etmişti.

Sovyetler Birliği döneminde insanlar nelere sahiptiler, bugünse neleri yitirmiş durumdalar, gelin şimdi ayrıntılı olarak bir bakalım.

1. Biz birlik içinde, kardeş bir topluma sahiptik. Kimseye bağımlı olmayan, güçlü, şanlı bir devletimiz vardı. Daha güzel bir yaşamın kurulacağı yönünde bir güven ve umut taşıyorduk içimizde. Bugünkü yöneticiler, geçmişte çalışmaya ve adalete dayalı bir hayatımız olduğunu unuttular ve o hayata ilişkin sözcükleri ağızlarına bile almıyorlar. Bugün, Sovyet hükümeti gibi ülkenin gücünü pekiştirerek ve halkın refah düzeyini yükselterek, azimle çalışıldığını söylemenin olanağı yoktur.

2. Biz, normal bir insan yaşamı için, emekçi halka gerekli olan her şeye sahiptik. Bu, her şeyden önce, ülkenin gereksinim duyduğu yeteneğe ve isteğe göre iş güvencesiydi. Ayda iki kez düzenli olarak maaş alıyorduk ve maaşlarımızın ödenmesinde bir aksama olabileceği aklımıza bile gelmiyordu. Uygun konutlarda ücretsiz oturuyorduk; parasız eğitim (en yüksek düzeyde) ve parasız sağlık hizmetleri olanağına, işçi bakım evlerine, dinlenme evlerine, izci kamplarına, turistik üslere vb. sahiptik.

3. Sovyetler Birliği, tarihinin bütün zorluklarına karşın, her halkın, hatta en küçüğünün bile korunmasını güvenceye alan bir yaşam modeli yaratmıştı. Bu yaşam modeli içinde ne ulusal asimilasyon, ne ırk ayrımı *(apartheid),* ne de dayanılmaz toplumsal ve kültürel ayrımcılık *(diskriminasyon)* vardı. Birbirinden kopan halklar, ayrı yaşamanın ve Batı'ya açılmanın düşsel refahı uğruna, bugün bu güvenceyi yitirmiş durumdalar. Bu uluslardan pek çoğunun yazgısı, eğer işler böyle giderse, yeryüzünden silinmek olacaktır.

4. Sovyetler Birliği, (yıkılışıyla, ç.) kendi içinde bir "üçüncü dünya" ortaya çıkardı. Tarihin genel yazgısı ilkesine dayanan birliğin dağılışı, bir anda bölgesel ve ulusal ekonomik bölünmelere ve krizi "zayıf" bölgelere "akıtarak", bu bölgelerin hızla yoksullaşmasına yol açtı. Komprador (işbirlikçi) burjuvazinin açgözlülüğü ve pazar gücü o düzeyde ki, hiçbir "hükümranlık", güçlü ortaklarla kurduğu ve tamamen kendi aleyhine olan ilişkilerden onu kurtaramıyor. Reformcuların politikası, Rusya coğrafyası içinde, kaçınılmaz olarak "Birinci Dünya ile Üçüncü

Dünya" arasındaki ilişki tipinde, en iyi durumda "Üçüncü Dünya"nın bir kısmıyla Batı arasında söz konusu olan tipte bir ilişkiye yol açıyor. Ülkeler (ve bölgeler) arasındaki bu bölünme, erişilemez bir model olarak önümüze sürülen Brezilya örneğinde çok iyi görülmekte.

5. Sovyetler Birliği; maden, ekoloji ve insan kaynakları yönünden, dünyada kendine yeten tek ülkeydi. Bu değer, Sovyetler Birliği'nin halk ekonomisinde muazzam bir verimlilik sağlıyordu. Sovyetler Birliği'nin dağılması, istisnasız bütün halkları yıkıma sürükledi. Bu halkların hepsi de ekonomik bağımsızlıklarını yitirdiler; dünyadaki hasımları, onların yeniden kurmaya çalıştıkları yapıya izin vermeyecektir.

6. Sovyetler Birliği, devletin ceza uygulayan güçlerinin yarattığı çok düşük düzeydeki bir baskıyla birlikte, kendi vatandaşlarına gerçek hukukun korunduğu koşullarda ve uluslararası ölçülerde, yüksek düzeyde güvenli bir yaşam sağlamıştı. Dikkatler yarım asır önceki olaylara, tarihin geçmişe ait bir sayfasına çevrilerek; insanlar bir süre için, Sovyet insanının silah, köpekli özel polis ekipleri (OMAN)* ve hatta cop görmeden yaşadığı dönemi unutmak zorunda bırakılıyor. Sovyetlerin yıkılışı, acımasız bir polis devletinin doğuşuna koşut, vatandaşlar için tamamen yeni bir tehdit ve tehlikeler sistemi yarattı.

7. Sovyetler Birliği devleti, birliği oluşturan halkların sırtından, muazzam harcamalar gerektirmekle birlikte toplumsal dokuyu da bozan, her halkın kendi bürokratik üstyapısını kurması yönündeki ağır yükü almıştı. Bugün "debürokratizasyon"** şiarı altında, (eski) Sovyet topraklarında, rüşvetçilik dahil olmak üzere, bütün karakteristik özellikleriyle, korkunç ölçülerde bir bürokratik mekanizma ortaya çıkmış durumda. Eski Sovyet halklarının, Sovyetler Birliği coğrafyası içinde iki

---

* OMAN (Otryad militsii osobovo naznaçeniya)- Özel Polis Birliği.

** Debürokratizasyon- Bürokrasiden kurtarma

yüz, Sovyet coğrafyası dışında da dört yüz "kendi" büyükelçilikleri bulunmaktadır! Sovyetler Birliği'yle karşılaştırıldığında, bürokratik verimlilik (devlet organındaki bir çalışan tarafından gerçekleştirilen gerçek görevlerin hacmi) on kat azalmıştır. Böyle bir yüke, en sağlam ekonomik yapı bile dayanamaz.

8. Sovyetler Birliği'nde en verimli tarım sistemi yaratıldı. Birinci beş Yıllık planın arifesinde ülke tarımı, el emeğine dayanan 25 milyon küçük köylü işletmesinden (hane) ibaretti. Ama insan ilişkileriyle birlikte büyük, yüksek düzeyde makineleştirilmiş bir tarımsal üretim yaratıldı. Sovyet köyünün gayri safi hasılası, 1913 yılıyla karşılaştırıldığında, 60 yıl içinde 4,4 kat, üretim sürecinde kullanılan bütün enerji türlerinin tüketimiyle işçi sayısı arasındaki oranı niteleyen gösterge (energovoorujennost truda)* ise, 36 kat büyüdü. Ve Sovyetler Birliği (bunu unutmak olası değil), tarımsal ürünlerin üretiminde dünyada ilk sıralarda yer alıyordu: Dünya üretiminde ikinci, Avrupa'da ise birinci. Sovyetler Birliği dünyanın diğer ülkelerinden daha fazla buğday, çavdar, arpa, şeker pancarı, patates, süt üretiyordu. 1954-1961 yılları arasında Sovyetler Birliği'ndeki tarımsal üretimin yıllık ortalama büyüme hızı dünyada en yüksek düzeydeydi: % 6. Aynı yıllarda ABD'de % 1,8, Fransa'da % 4, Federal Almanya'da % 3,2 düzeyindeydi.

Tarımsal üretim, ciddi şekilde uğraşıldığında, canlı bir gelişme gösterir. Sovyetler Birliği, 1979 yılında kişi başına 930 kg. tahıl üretiyordu (1913 yılındaki tahıl üretimi kişi başına 250 kg. idi). 1976 yılında, Sovyetler Birliği'nde rekor düzeyde tahıl üretimi gerçekleştirildi (224 milyon ton). 60 yıl içinde Sovyet kırsalındaki emek verimliliği 6 kat artmıştı.

Hayvancılık da gelişti. Örneğin, 1.01.1966 yılında, Sovyetler Birliği'nde 40,1 milyon baş sığır olmak üzere 93,4 milyon büyük baş hayvan (1916 yılında 58,4 milyon baş), 59,5 milyon

---

* Üretim sürecinde işçi başına düşen enerji tüketim miktarı.

baş domuz (1916 yılında 23 milyon baş), 135,3 milyon baş koyun ve keçi (1916 yılında 89,7 milyon baş) vardı.

Ve nihayet, Sovyetlerin tarımsal reformu içindeki en önemli olgu, belki de şuydu: Rus köylüsünün ağır çalışması inanılmayacak düzeyde kolaylaştı (köylü, artık traktör, biçerdöver, otomobil sürüyor, başka araçlara biniyordu).

1965 yılında yayımlanan (Bizde 1970'te yayımlandı) *Lyudi, maşini i istoriya* (*İnsanlar, Makineler ve Tarih*) adlı ilginç yapıtın yazarı İngiliz araştırmacı S. Milly, Sovyetler'in başarılarını sağduyulu bir yaklaşımla değerlendirmekte: "Çarlık Rusya'sında traktör ve kombaynların (biçerdöver vb.) üretimi yoktu. 1936 yılına gelindiğinde, Sovyetler Birliği, hem bu araçların üretiminde, hem diğer alanlardaki üretimde dünyada ilk sırayı alıyordu. İngiliz araştırmacı, şu noktanın da altını çiziyor: "... 1936 yılında Sovyetler Birliği'nde bir traktörün ortalama üretimi (sürdüğü toprak miktarı, ç.), ABD'nin 225 acre (eykir)* olan üretimine karşılık, 1210 acre (eykir) düzeyindeydi. Bu, şu anlama geliyordu: 4 kat daha büyük bir traktör stokuna sahip olan Birleşik Devletler'de ekilebilir eş-değerdeki toprakların sadece 350 milyon acre (eykir)ı işleniyordu, oysa Sovyetler Birliği'nde işlenen toprakların miktarı yaklaşık 600 acre (eykir) idi" (1,7 kat daha fazla).

9. Planlı-yönetsel ekonomi, Sovyet döneminin en büyük başarısıdır. Böyle bir başarı, başka bir ekonomik yapıyla söz konusu olamazdı.

10. Rusya'da yaşayan insanların yaşam süresinin artırılması, Sovyet iktidarının şaşırtıcı bir başarısı olmuştu: 1896-1897 yıllarında her iki cinsten insanlar için ortalama yaşam süresi 32 yıl (kadınlar 33) iken, 1938-1939 yıllarında 47 (kadınlar 50), 1970-1972'de ise 70 yıl (kadınlar 74) oldu. Yani Sovyetler, ortalama insan ömrünü iki kat artırdı. Sovyet iktidarı döneminde

---

* acre (eykir)- 0,404 hektarlık (4.047 m²) yüzey ölçü birimi.

tıp adamları, çocuk yuvaları ve sanatoryumlarda bir insanın ne kadar kilo aldığıyla ilgileniyorlardı. Bunun gerekçeleri vardı: Devrimin 60. yılına gelindiğinde, kişi başına düşen temel gıda tüketimi, en "bereketli" 1913 yılına oranla çok büyük ölçüde artmıştı: et 55 kg. (1913'te 29 kg.), süt 315 litre (1913'te 154 litre), yumurta 202 adet (1913'te 48 ad.), balık 18,5 kg. (1913'te 6,7 kg.), şeker 40,4 kg. (1913'te 8,1 kg.), sebze 87 kg. (1913'te 40 kg.).

Bütün bunları unutmak, köylümüze, halkımıza ve onun Sovyet yönetimine hakaret etmek demektir.

11. Şu da eklenebilir: Geleceğe güvenle bakabilmek. Batı insanında olmayan bu güven, bizde vardı.

2. SOVYETLER BİRLİĞİ'NİN YIKILMA NEDENLERİ

Şimdi de, Sovyetler Birliği'nin yıkılışına yol açan nedenleri ele alalım.

1.Batı ülkelerinin Sovyetler Birliği'ne karşı sürekli bir manevi, ekonomik ve ideolojik yayılma politikası gütmeleri. Bu ülkeler her zaman yenilgiye uğratmaya çalışma, ideolojik kundakçılık vb. tutumlar içinde oldular.

Varlığını sürdürmesi açısından dayanılmaz koşullar yaratarak, bugün nasıl bir kuşatmayla Küba'yı boğuyorlarsa, bizi de hep boğdular. Ama son derece ağır koşullarda çalışarak, yadsınamaz üstünlüğümüzü mükemmel bir tarzda gösterdik. Savaşı ele alın, Batı ülkelerinin, belli bir amaçla açık bir girişim içinde oldukları söylenebilir. Peki, neydi bu amaç? Hangi sistem üstün geldi? Ne kadar Alman (Nazi, ç.) ele geçirildi ve sonuç ne oldu? Biz çok kısa bir süre içinde en iyi savaş teknolojisini yarattık. Hitlerci ordu, subay kadrosu konusunda sürekli sıkıntı çekerken, bizde bu sıkıntı yoktu. Çünkü dünyada hem orta, hem de yüksek öğrenimde en iyi durumdaydık. Söylemeye gerek yok, bütün bunlar bilinen şeyler...

ABD, Sovyetler Birliği'ne karşı aynı anda birçok cepheden soğuk savaş yürütüyordu: ideolojik savaş (yıkıcı propaganda, sistemli ideolojik kundaklama); politik savaş (Sovyet-Amerikan ilişkilerinin normalleşmesini reddetme); ekonomik savaş (sistemli ekonomik yaptırımlar, Sovyet mallarına farklı muamele (diskriminasyon), ambargo, boykot, Sovyetler Birliği'ne karşı teknolojik savaş vb.). Psikolojik savaş da, yine emperyalist ülkelere ait kitle iletişim araçlarının yıkıcı bir faaliyetidir. Şu veriler, ABD'nin kitle iletişim araçlarının yıkıcı ölçekteki çalışmalarını göstermektedir. USIA (States İnformation Agency/Amerikan Haberalma Bürosu), dünyanın 129 ülkesinde 214 temsilciliğe sahip bulunuyor. Bu büro, her gün, yaklaşık olarak 18 bin gazete ve 5 binden fazla radyo istasyonu aracılığıyla propaganda malzemesi temin ediyor. Pentagon'un bütün dünyaya dağılmış 250 radyo istasyonu ile onlarca televizyon merkezi bulunmaktadır. Pentagon, binden fazla gazete ve yaklaşık 400 tane de dergi çıkarıyor. CIA eski başkanlarından Allen W. Dulles* (1893-1969), "Plan razgroma Sovetskovo Soyuza i Rossii/Sovyetler Birliği'nin ve Rusya'nın Yıkım Planı" adlı çalışmasında şunları yazıyor: "Sovyetler Birliği'nde bir karmaşa (kaos) çıkararak, sahip oldukları değerlerin yerine, fark ettirmeden yapay değerler koyacağız ve onları bu yapay değerlere inanmak zorunda bırakacağız. Nasıl? Düşünce ortaklarımızı, müttefiklerimizi ve yardımcılarımızı Rusya'nın kendi içinde bulacağız. Birbirini izleyen olaylar (epizotlar), dünyanın bu en boyun eğmez halkının muazzam trajik yıkımını, taşıdığı bilincin kesinlikle geri canlandırılamayacak biçimde sönmesini ken-

---

* Allen W. Dulles- Nazi işbirlikçisi ve Nazi generali Gehlen ile birlikte CIA'nın önde gelen kurucularından. 1953-61 yılları arasında CIA'nın başkanlığını yaptı. 1961'de Küba'ya karşı Domuzlar Körfezi çıkartmasının planlayıcılarından. İstihbarat, sabotaj, komplo, tutuklama, suikast, yıkım amaçlı eylemler planlamasıyla ün salmış bir faşist.

Dulles, 1955 yılında İstanbul'da yaşanan 6-7 Eylül katliam ve yağma olayları sırasında Türkiye' de bulunuyordu ve sonradan bu olayın bir NATO kuruluşu olan "Kontrgerilla"nın en 'mükemmel' işlerinden biri olduğunu övünerek anlatacaktı -*ç.n.*

di çapında hızlandıracaktır... Biz, örneğin, yazın (edebiyat) ve sanattaki toplumsal içeriği yavaş yavaş yok edeceğiz, ressamları alışkanlıklarından vazgeçireceğiz; onların halk kitlelerinin yaşam derinliğinde doğan süreçlerin betimi ve irdelenmesiyle ilgilenme şevklerini kıracağız. Yazın, tiyatro, sinema gibi sanat dallarının tümü, en aşağılık insanlık duygularını betimleyecek, yüceltecek. Seks, şiddet, sadizm ve ihanet kültünü, kısacası her türlü ahlaksızlığı insanlara benimseten, ısrarla insan bilincine yerleştiren 'yaratıcı' kimselere her şekilde yardım edeceğiz, onları etkin konuma getireceğiz. Devlet yönetiminde karışıklık yaratacağız. Memurların, rüşvetçilerin zorbalık yapmalarına, vicdansızlıklarına sezdirmeden yardımcı olacağız. Kırtasiyecilik (bürokrasi) ve savsaklamacılık erdem olarak yüceltilecek. Namusluluk, dürüstlük alay konusu edilecek ve hiç kimse geçmişin değerlerine geri dönme gereği duymayacak. Küstahlık ve yüzsüzlük, yalan ve aldatma, alkol ve uyuşturucu bağımlılığı, insanın insana karşı hayvani bir korku duyması, utanmazlık, ihanet, milliyetçilik ve halklara düşmanlık, özellikle de Rus halkına karşı düşmanlık ve kin; biz bunları ustalıkla, hiç belli etmeden yayacağız ve bütün bunlar katmerli bir çiçek açacak. Neler olduğunu sadece az sayıda kişi, çok az kişi fark edecek, ya da kavrayacaktır. Ama biz, bu tür insanları aciz bir duruma sokacağız, maskaraya çevireceğiz, iftira atmanın yollarını bulacağız, onları toplumun molozu ilan edeceğiz..."

Gördüğümüz gibi, insanlık düşmanlarının planı, tam düşündükleri biçimde gerçekleşti.

2. Uluslararası Siyonist güçlerin katılımı.

Uzak geçmişten başlayalım. Siyonistler (Siyonizm faşizmdir; bu ideoloji, bütün dünyayı yönetme "meşru" hakkına sahip, ayrıcalıklı bir Yahudi ulusunun varlığını temel alan bir ideolojidir), Sovyetler'in Büyük Anayurt Savaşı yıllarında 6 milyon Yahudinin kaybedildiğini savlamaktalar. Gerçekten, Siyonistlerin düşündüğü gibi, Sovyetler'de kesinlikle herhangi bir Yahudi soykırımı (Rus. *holokost*, İng. *holocaust*) olmuş değil-

dir. Gerçek olan şu ki, İkinci Dünya Savaşında Hitler ile Siyonist hiyerarşi arasında, özde onları -Almanlarla Siyonistleri- müttefik kılan bir anlaşma imzalanmıştı. Bu konuda yayımlanmış belgeler var, hem de son derece inandırıcı belgeler.

Bütün bunların arkasında, bugüne dek dünya kamuoyundan saklanan çok büyük bir oyun gizlenmektedir.

Bu soruya verilen yanıtlar yeterli değil: Peki, o halde Almanlar Yahudilere niçin 60 milyar dolar ödediler? Ki, Alman yöneticiler, (savaştan sonra, ç.) bir Yahudi soykırımı olmadığını, başkalarından daha iyi bilmekteler. Pragmatik Almanlar, İsrail gibi bir devlete, Almanların hiç savaşmadığı bir ülkeye, niçin yok yere böyle bir tazminat, böylesine yüksek meblağda bir para ödediler?

Hepsi bu kadar değil. Almanlar, canavarca işlenmiş bir suçu kendi rızalarıyla üzerlerine aldılar, hem de Hitler Almanya'sının asıl savaş canilerinin Nürnberg mahkemesinde kabul etmedikleri bir suçu. Bu da daha az ağır bir bedel değil. Niçin? Bu soruya, dünyada bugüne dek bir yanıt verildiği duyulmadı.

Federal Alman yöneticiler, Yahudilere, Doğu Almanya'da sosyalizmi tasfiye ederek Batı'yla birleşmeyi sağlamaları karşılığında, cömertçe 60 milyar dolar avans verdiler.

Şimdi aynı zincirin bütün halkalarına sahip bulunuyoruz. Ama bu zincir çok uzun ve sadece İkinci Dünya Savaşını içine almakla kalmıyor, aynı zamanda bizi, güçlü Sovyetler Birliği'ni arkadan vuran, Kremlin'imizi ele geçiren, bizi jeopolitik düşmanlarımıza teslim eden ve Rusya'mızda, Sovyetler Birliği'mizde yağmacı, sömürgeci bir rejim kuran hain Yahudi çıkarma birliklerinin içinde yer aldığı, bir Üçüncü Dünya Savaşını da kapsıyor. Demek ki, Yahudilere ödenen bu 60 milyar doların ne Hitler Almanya'sı ve İkinci Dünya Savaşıyla, ne de Siyonistlerin uydurduğu (savaş sonrası, ç.) dolaylı Yahudi soykırımıyla herhangi bir ilişkisi var.

Bu konu, ülkenin "yeniden yapılanması" (perestroyka) yolunda Yahudilerin attığı ilk adımdan itibaren, ülkemizin bütün gazete ve dergilerinin sayfalarından hiç eksik olmamalıydı, ama bu, şimdiye dek "muhalif" basınımızın bile işlediği ana tema olmadı. İsrail'in Yahudi çıkarma birlikleri yüzünden, ABD ve NATO, kudurmuşçasına ve hiçbir karşılık görmeden bizi yok etmeyi hızla sürdürüyorlar. Bu alçaklar takımı, bizi bütün halkların gözleri önünde yok etmekteler, bizim halkımızsa bunu hâlâ fark etmiyor gibi. Rus halkı "koyun sürüsü" olduğu için değil, Yahudi "Perestroykası"nın başlamasına yakın, Küba ve Kuzey Kore halkları dışında, başsız bırakılan ve koyun sürüsüne dönüştürülen dünyanın diğer halkları gibi, başsız bırakıldığı için. Belki Irak ve Libya halkları da, Küba ve Kuzey Kore halklarının yanına eklenebilir.

Siyonizm, faşizmdir; ayrıcalıklı bir Yahudi ulusunun varlığını temel alan bir ideolojidir. Bu nedenle komünizm (enternasyonalizmin ideolojisi), hem Siyonizmin, hem de Nazizmin doğal düşmanıdır. Sovyet Yahudileri, komünist Yahudilerdir; onlar, öldürücü bir basil gibi Siyonizmin korkulu rüyasıydılar. Sosyalizm (her şeyden önce Sovyetler Birliği bağlamında), Siyonizmin yolunu tıkamıştı.

Ancak, bizim neredeyse bütün "vatanseverlerimiz", hâlâ komünistleri Siyonizmin ajanları, sosyalist Ekim Devrimini de (sosyalizm ile komünizmi) dünya Yahudilerinin, Siyonizmin şeytani bir icadı olarak göstermekteler. Oysa her şey tersine dönüyor: onların yolu üzerindeki son kalenin (SSCB) yıkılmasından sonra, bugün ele geçirdikleri dünya egemenliğinin aracı olarak, dünya Yahudiliğinin şeytani icadı kapitalizm oluyor. "Ahmak vatanseverler" de, bu konuda -ülkemizdeki sosyalizmin yıkılması ve Yahudi kapitalizminin yayılmasında, yani soygun, köleleştirme ve Rusya'yı yok etmede- onlara hep yardımcı oldular, olmayı da sürdürmekteler.

Sovyet Yahudileri, zamanında komünisttiler, yani onlar "aşağılık" Yahudiler değillerdi. Ve biz onlarla birlikte sosya-

lizmi kurduk, faşist istilaya birlikte karşı koyduk. Bu Amerika bizimle aynı saftaydı -bu da, o zamanlar henüz komünist olan Yahudilerimizin pek çok açıdan yararlı bir hizmetidir. Öyle görünüyor ki, bizim Rus-Yahudi, Sovyet-Yahudi komünist kardeşliğimiz bitmeyecektir. İşte bizim gözettiğimiz de buydu.

Sıcak savaşın hemen sonrasında soğuk savaşın başlaması ve İsrail devletinin kuruluşu, sonun başlangıcı oldu. Biz, dünyadaki temel savaşı, yani Yahudiliğin dünya egemenliği için verdiği kesintisiz savaşı gözden kaçırdık. Gerçekten, Stalin, Yahudilerin, bizim komünist Yahudilerin "Batı Demokrasisi" tarafına, bize soğuk savaş ilan eden düşmanlarımızın safına geçişini çok çabuk gördü. Ne var ki Stalin, Siyonistlere yönelik bir operasyona başlamadan birkaç gün önce, yakın çevresinin ona karşı hazırladığı bir Siyonist komplo sonucunda öldürüldü.* Karşıdevrimci Yahudi-burjuva devlete dönüşüm ve ülkede Yahudilerle Anglo-saksonların "Atlantik İmparatorluğu"nun işgalci rejimini yerleştirmeye yönelik hazırlık aşaması olarak, bütün Sovyet halklarının toptan sersemletilme dönemi başladı. Bu sersemletme aşaması yaklaşık 40 yıl sürdü: 1953 yılında Stalin öldürüldü, 1993 yılında da Sovyet iktidarı, yani halkın iktidarı tank gücüyle yere serildi, Rusya'mız kurşuna dizildi.

Halkımızın sersemletilme yolu işte böyle. Bunu gerçekleştirmek, soğuk savaşın strateji uzmanlarına, Almanların bugün Rusya'yı esaret altına alan 60 milyar dolarıyla -harcanan devasa miktarın sadece bir kısmı- birlikte milyarlarca dolara mal oldu. Bu 60 milyar dolar İsrail-Rusya "köprüsü"nün kuruluşuna ve işletmesine, "perestroyka" "mimarları"nın, "şantiye şefleri"nin ve diğer kundakçıların yapısal oluşumuna ve maaşlarına harcandı. "Pragmatik Almanlar"ın sadece 60 milyar doları, onlar tarafından erkenden oynanan savaş oyununu yeniden sahneye koydu ve onların yenilgisini zafere dönüştürdü. Topu topu 60 milyar dolar! Ama bugün, ülkemizdeki sömürgeci Yahudi se-

---

* Stalin'in öldürüldüğü yönünde yaygın bir kanı vardır- *ç.n.*

çimine katılan "pragmatik Almanlar", herhalde bu 60 milyar doları geri aldılar, hem de fazlasıyla! Durum bu. Ülkemizin yıkımı ve sömürgeleştirilmesine yönelik asıl katkıyı sunan Amerikalıların Sovyetler Birliği'ne, dünya sosyalizmine karşı yürütülen soğuk savaşta harcanan dolarları da, kendilerine geri döndü ya da kısa zamanda dönecektir.

Ama halkımız, sömürgeci faşist-Yahudi boyunduruğu altında hızla yok olmaktadır. Gerçek soykırım işte bu! Ülkemizin Yahudi perestroykacılarının "şok terapisi" Rusya'mıza karşı bir Yahudi "yıldırım çarpması"dır, Rus ve diğer Sovyet halklarına karşı Yahudilerin uyguladığı bir soykırım hareketidir. Siyonistlerin bugün, Almanların 60 milyar doları Yahudilere geçmişteki Yahudi soykırımı için değil de, gelecekteki Rus soykırımı için verdiğine inanan herkesi maskaraya çevirdiği çok açık. O dönemde (İkinci Dünya Savaşı yılları, ç.) Siyonistler, Hitler'e karşı savaşmadılar. Almanlar ve ırkçı Yahudiler, o yıllarda bize, ülkemize, Rusya'ya karşı savaştılar, bugün de savaşmaktalar. Sovyetler Birliği'ndeki Yahudi mafya topluluğunu oluşturanlar, biz Ruslar için beklenmedik şekilde haince, kahpece, komünistlerden antikomünistlere, Yahudilerden "aşağılık" Yahudilere dönüştüler ve bizi içeriden yıkmak için örgütlendiler, bununla birlikte dünya Yahudiliği de organize oldu ve bütün düşmanlarımız dışarıdan bize karşı, Rusya'mıza karşı bir Haçlı seferi düzenlediler; başlıca rolü Yahudi çıkarma birliklerinin oynadığı üçüncü dünya savaşını başlattılar.

2000 yıllık Yahudi tarihi boyunca süren bir Yahudi savaşına -dünya tarihi içindeki temel savaş- değindik. Halkımız artık anlamaya başlıyor. Ama birbirine düşman liderlerimiz bunu hâlâ anlamış değiller, işte sorun da burada! Halk aptal değildir. Aptal olan, Yahudi-faşist işgal rejimine muhalif yöneticilerimizdir.

Ancak burjuvaYahudi milliyetçiliğinin uyuşturucu bağnazlığına, bilimdışı Siyonizm anlayışına karşı verilecek amansız bir savaş, yalan ve koyu gericiliğin karanlık perdesini tamamen

yırtıp atabilir ve en azından Siyonizmin kimin ruhuna kendi zehrini akıtmakta başarılı olduğunu herkesin açıkça görmesini sağlayabilir.

Burada kullanılan "Yahudiler" (Rus. *yevrei*) ve "aşağılık Yahudiler" (Rus. *jidı*)* sözcüklerinin taşıdığı anlamlar şöyle: komünist Yahudiler bugün bizim yoldaşlarımızdır, "aşağılık Yahudiler" değil. Biz Rus komünistleri de, ahmakça bir "vatanseverlik" içinde, onların kılına dokunacak aptal "vatanseverler" değiliz.

3. Devleti yönetenlerin sistemi çökerten ihaneti.

80'li yılların başında hainler ve dönekler, SBKP'de hakimiyeti ele geçirdiler. SBKP hainlerin, kariyer düşkünlerinin ve açıkça dolandırıcılık yapanların sığınağı olmuştu. Milletvekili seçimleri bir gereklilik olduğu için değil, 'adet yerini bulsun' anlayışıyla kısa süre içinde yapılan, tamamen bir formaliteye dönüşmüştü.

Gorbaçov yönetimi, ihanet politikası diye adlandırılabilecek bir politikayı bilerek yürüttü. İhanet, üstelik sistemin kendi koşullarında, eğer iktidarın tepe noktasında gerçekleşiyorsa, bu, bütün toplumu altüst eder. İşte olan da buydu.

Sovyetler Birliği yukarıdan ve dışarıdan çökertildi. Bu yıkım, zorlayarak gerçekleştirildi. Daha mükemmel olduğu halde, bir toplumsal sistemin daha güçlü düşmanlarca yıkıldığı olaylar tarihte az değildir. Bunda olağanüstü bir şey yok. Sorunu, komünist sistemin kendi kendini yok ettiği şeklinde göstermek de saçmadır. Sovyetler döneminde Rusya, insanlığın tarihte hiçbir zaman ve hiçbir yerde ulaşamadığı başarılar elde etti.

---

* Jid- Yahudileri aşağılamak ve hor görmek için kullanılan ("pis Yahudi", "aşağılık Yahudi" vb. anlamında) sıfat- *ç.n.*

3. SOVYETLER BİRLİĞİ'Nİ NASIL YIKTILAR?

Gorbaçov'un SBKP Merkez Komitesi genel sekreterliğine seçildiği 1985 yılı ile Yeltsin'in emriyle "Beyaz Saray"ın* kurşun yağmuruna tutulduğu 1993'ün Ekim ayı arasındaki dönemde, 1917 yılında Büyük Ekim Devrimi'yle Sovyet topraklarında kurulmuş olan komünist sistemin yıkılışıyla sonuçlanan bir yığın olay meydana geldi. Bu nedenle, söz konusu olaylar "Sovyet karşıdevrimi" olarak adlandırılabilir.

Batı ideolojisi ve propagandasında Sovyet karşıdevrimi, genel olarak, Sovyet toplumsal sisteminin (komünizm) sözde kendi iç çürüklüğü yüzünden çöktüğü, bu sistemin kendi kendini ortadan kaldırdığı, Sovyet insanlarının sözde kendileri (kendi yaşam deneyimleriyle) komünizmden vazgeçip kapitalizme geçmenin gerekliliği düşüncesine vardıkları şeklinde yansıtılmaktadır. Bu anlayış, kendiliğinden anlaşılacağı gibi, Rusya'da kabul görmektedir. Bu, basit bir aptallıktan kaynaklanmıyor (Aptallık burada bir yere sahip olsa da). Sovyet komünizminin yıkılışı, henüz tam anlamıyla sona ermiş değildir. Sovyet karşıdevriminin Batılı örgütleyicileri ile Rus uygulayıcıları, Rusya'da komünizmin bir daha dirilmemek üzere yok olduğundan henüz yüzde yüz emin değiller. Sovyet karşı devriminin özüne ilişkin gerçekleri saklamak, karşıdevrim ideologlarının ve savunucularının hâlâ en önemli görevi olarak durmaktadır. Ayrıca, karşı devrimi gerçekleştiren Sovyet (daha sonra Rus) unsurlar da, batılı efendilerinin söz dinler kuklaları, yurttaşların ve öncülerin çok büyük çaba ve özverileriyle elde edilen büyük tarihsel başarıların yıkıcısı gönüllü hainler olarak değil de, Sovyet insanları ile başka toplumları komünizm illeti korkusundan ve boyunduruğundan kurtaran(!) soylu kurtarıcılar olarak gösterilmek istenmektedir.

---

* "Beyaz Saray"- Rus Parlamento binası.

Korku azaldığında ve birine bu tarihsel olayın toplumsal özünü gizleyen ideolojik yalan perdesini aralama izni verildiğinde, Sovyet karşıdevriminin ayrıntılı bir bilimsel çözümlemesini yapmak, geleceğin bilim adamları için bir görev olacaktır. Şimdilik sadece söz konusu eğilime ilişkin bazı düşüncelerle ve gerçek düşünceye varmaya çalışarak, neye göre hareket etmek gerektiğiyle yetineceğiz.

Sovyet karşıdevrimine, gerek dış gerek iç, gerek nesnel gerek öznel nitelikte bir etmenler toplamı yol açtı. Karşıdevrimde özellikle hangi etmenlerin ve özellikle nasıl bir rol oynadığını saptamak için, her şeyden önce bu karşıdevrimi somut tarihsel olaylar grubundan net biçimde ayırmak, zaman ve olaylar açısından sınırlarını belirlemek gerek. Karşı devrimin somut eylemlerini insanların yarattığını ve bu eylemlerin özellikle bir bütüne, çeşitli insanların oluşturduğu bir çoğunluğun karmaşık ortak eylemine bağlı olduğunu belirtmeli. Bütün bu olaylar için ortak nokta, bunların şu veya bu şekilde ülkenin toplumsal düzenini, reel Sovyet komünizmini yıkmış olmalarıdır. Özellikle de olayların bu antikomünist yönü, onları, sonucu Sovyet komünizminin yıkılması olan çok büyük bir tarihsel hareketle birleştirdi.

Ama bu görevi tamamlamak için, Sovyet toplumunun komünist toplumsal örgütlenmesinin özellikle neleri içerdiğini doğru bilmek gerek. Bu toplumsal örgütlenmeyi birilerinin karşı ideoloji ve propaganda söylemleri içinde geçmişte gösterdikleri ve bugün de göstermeyi sürdürdükleri biçimde değil, bilimsel olarak, nesnel olarak bilmeli.

Sistemin iktidar ve yönetim yapısı (ekonomi değil!) ve bu yapının toplumsal örgütlenme içindeki konumu, bir bütün olarak Sovyet toplumunun temelini oluşturur. Bu sistem, tüm canlılığıyla ve önemli boyutlarda toplumun bütün dokularına, en tepeden en alttaki kolektif işlere kadar toplumsal hiyerarşinin bütün aşamalarına yayılmıştır. Sovyetler Birliği'nde komünist toplum, devlet ile örgütlü insan toplumunun bir bileşimiy-

di denebilir. Üstelik, burada sadece devlet yapısından değil, devlet üstü bir yapıdan da söz etmek gerekir. Bu devlet üstü yapının temelini, çekirdeğini, özünü, iskeletini ve başını "parti" denen bir olgu (fenomen) yarattı, ama gerçekten Batının o bildik politik partileri anlamında bir parti değildi bu. Sözünü ettiğimiz olgu (parti), sadece bir partiye benzerlik gösteriyordu ve bir partideki genetik kaynaklara bir dereceye kadar sahipti. Ama aslına bakılırsa, bu, niteliksel açıdan başka tür bir olguydu.

Eğer Sovyet toplumunun hayal ürünü betiminden değil de, gerçek komünist toplumsal örgütlenmesinden, onun bilimsel kavranışından hareket edilecek olursa, Sovyet karşıdevriminin başlangıcını Sovyet tarihi bağlamında, Sovyet iktidarını ve yönetim sistemini bilinçli olarak yıkmaya başladıkları, daha doğru bir deyişle, SBKP aygıtını tahrip etmeye başladıkları noktaya taşımak gerekir. Bu da, Gorbaçov'un SBKP MK genel sekreterliğine seçilişinden kısa süre sonra başladı. Gorbaçov'un inisiyatifiyle başladı ve üst düzey parti yönetimi ile onun ideolojik uşaklarınca da desteklendi. İktidarın tepesinden başladı. İktidar sisteminin içinden, yani komünist toplumsal yapının en derin temelinden başladı. SBKP'nin tasfiye edildiği ve Yeltsin'in emriyle Sovyet devlet yapısının önemsiz kalıntılarının ateşe tutulduğu dönemde, Sovyet karşıdevrimi artık tamamlanmıştı. Karşıdevrim kronolojik olarak ve onu gerçekleştiren olayların bütünü bakımından bu çerçeve içinde tamamlandı. Karşıdevrimin başlangıcı daha uzak bir geçmişe gider (Hruşçov dönemini başlangıç sayanlar da var), tamamlanması da "Beyaz Saray"a silahlı saldırıdan sonraki yıllara, yani bu karşıdevrimin yayılımı daha geniş bir tarihsel süreç içinde gerçekleşti ve böylece onun toplumsal özü değişti. Gorbaçov'un SBKP'yı yıkma alanındaki faaliyetlerinin başlamasından önce meydana gelen ve bir şekilde bununla bağlantılı olan olaylar, karşıdevrimin koşulları ve öncülleri olma rolü oynadılar; Yeltsin'in Rusya'da iktidara gelmesinden ve "Beyaz Saray"a silahlı saldırıdan sonra yaşanan olaylarsa, gerçekleştirilen karşı devrimin kaçınılmaz sonuçlarıydı.

Sovyet karşı devrimi Sovyetler Birliği'nin, daha sonra da (Sovyetler'in dağılmasından sonra) Rusya'nın iç yaşamına ait bir olgudur. Bu karşı devrimin doğması, Sovyet toplumundaki aynı temele sahip olması doğaldır. Bu temeli nesnel ve öznel olarak ayırmak olası. Nesnel etmenlerden ikisini belirtelim: Sovyet toplumundaki bölünme ve bunalımın kaçınılmazlığı.

Komünist toplumun sınıfsız bir toplum olduğunu söyleyen Marksist öğretinin tersine, Sovyet toplumunda en başından itibaren, nüfusun toplumsal yapı içinde değişik konuma sahip sosyal sınıflara ayrıldığı görülmeye başlandı. Değişik konumdaki bu sınıflar, yaşamsal nimetlerin dağıtımında göreceli olarak farklı olanaklara sahipti. Bu konudaki eşitsizlik, klasik Marksizmin önerdiği "doğru" normlardan bir tür uzaklaşma değil, sosyal hayatın nesnel yasalarının ortaya çıkışıydı. Sovyet toplumundaki sınıfsal ayrışma, Brejnev döneminin sonlarına doğru yüksek bir düzeye ulaşmıştı. Halkın düşey dinamikliğini düşürmeye yönelik gözle görülür bir eğilim başlamıştı, yani bir tabakadan daha yüksek bir tabakaya geçişin olanakları azalmıştı. Üst tabaka temsilcilerinin, alt tabakalara düştükleri seyrek rastlanan bir durumdu. Onlar alt tabakadaki insanlara göre çeşitli ayrıcalıklara ve toplumdaki konumları sayesinde dünya nimetlerini elde etme olanaklarına sahiptiler. Onlar toplumun efendileriydi. Onların ayrıcalıklı konumlarını tehdit eden hiçbir şey yoktu; Batı ülkelerinin ayrıcalıklı sınıflarının imrenebilecekleri nitelikteki konumları güvence altındaydı. Onlar kaybetme riski, ayrı bir çaba ve kaygı taşımaksızın, iyi durumdaydılar.

Oysa yaşanan, toplumsal yasalara ve hatta sağduyuya açıkça aykırı olan bir şeydi. Karşıdevrimin etkin ideologları ve militanları olan Sovyet insanları, bir kural olarak, toplumun üst tabakalarından gelme kimselerdi, toplumun ayrıcalıklı kesimi içinde yer alıyorlardı, yüksek makamları işgal ediyorlardı (Gorbaçov, Yakovlev, Yeltsin adlarını söylemek yeterli), ideolojik ve kültürel açıdan bir seçkinler grubuna mensuptular. Onlar, Sovyet sistemi sayesinde yüksek mevkilere yükseldiler ve bu

sistem içinde başarılara ulaştılar, kariyer yaptılar. Toplumsal yasalar gereğince ve toplumdaki konumlarından ötürü, onlar bu toplumun dayanağı, savunucuları ve koruyucuları olmak zorundaydılar. Ama onlar, Batının en iflah olmaz komünizm karşıtlarının, sistemi eleştirenlerin, sistemden kopanların yolunu seçerek, toplumu yıkıma uğratmak için atıldılar. Bu karşıdevrimciler, gözü dönmüş bir halde bindikleri dalı kesmeye başladılar. Neden? Sovyet toplumunun sosyal örgütlenmesi içinde hiçbir nesnel etmen yoktu. İşlevini Sovyet toplumunun dışında sürdüren, bununla birlikte Sovyet toplumunda belli bir ideolojik, ahlaki ve psikolojik durum yaratan öznel etmenlerin devreye sokulduğu açıkça görüldü.

İkinci Dünya Savaşının hemen sonrasında, ABD'nin öncülük ettiği Batı dünyası tarafından, önderliğini Sovyetler Birliği'nin yaptığı Sovyet Bloku'na karşı bir soğuk savaşın başlatıldığını unutmamak gerek. Bu soğuk savaş içinde, Sovyet insanlarını düşünsel (ideolojik), ahlaki ve psikolojik yönden etkileme araçlarının bulunduğu bugün herkesçe bilinmektedir. Ve bu etkilemenin çok iyi sonuç verdiğini kabul etmek gerek. Bu etki, yönetici ve ideolojik seçkinler tabakası dahil olmak üzere, Sovyet toplumunun özellikle sosyal yönden en etkin üst ve orta tabaka kesimlerinde güçlü oldu.

Soğuk savaş, Sovyet karşıdevriminin başlamasından önceki kırk yıl boyunca sürdü; Sovyet toplumu içinde karşıdevrimin temel gücü ve dayanağı olan bu kesiminin ahlaki ve düşünsel yönden çürümesi için, kırk yıl fazlasıyla yeterli olmuştu. Sovyet toplumunun bu kesimi Batıya uygun bir yapı kazanıyor ve bugün artık sahip olduğu Batı tarzı yaşam olanaklarına kavuşmak için büyük bir istek duyuyordu. Karşıdevrimin en önemli başarı koşullarından biri bu etmen oldu. Ama bu, pratikte karşıdevrimi gerçekleştirecek kasıt ve planları tek başına yaratmadı. Bunun için başka koşullar yoktu. Bu koşulun hayata geçirilmesi, bununla birlikte bu kategorideki vatandaşlar açısından risk yaratmaması için, karşıdevrimin bir şekilde rahat gelişim

olanağı bulması gerekiyordu. Karşıdevrim artık kendini açıkça gösterdiği evreye ulaşmışken, iktidarın tepe noktasını ele geçirmesine izin verilmişken, o ana dek neler olduğunu hâlâ hiç kimse bilmiyordu. Dahası, karşıdevrime katılım için yapılan çağrıya uyuluyor ve antikomünist hareketlerin sadece ceza gerektirmemesi bir yana, teşvik edilmesi bile insanlara örnek oluyordu.

60'lı yılların sonuna gelindiğinde, Sovyetler Birliği ekonomisinde "durgunluk" adı verilen bir durum yaşanmaya başladı. Bu etmen, o yıllarda gelişmekte olan Batı ekonomileri karşısında, Sovyet insanlarının Batı propagandası tarafından güdülenen ruh haline olumsuz bir etkide bulunuyordu. ("Gereksinime göre")* komünist bolluk ve verimliliğin yakın zamanda gerçekleşeceğine olan inancını yitiren Sovyet insanları, yeryüzünün komünist cennetini Batı'da görmeye başladılar. Bu etmen, (o yıllar için) gelecekteki karşıdevrimin başarı koşullarından biri oldu.

Sadece komünist ülkelerin liderleri ve ideologları değil, Batı ülkelerinin liderleri ve ideologları da, yani komünizm ve Sovyet karşıtı unsurlar komünist toplumun bunalımsız bir toplum olduğunu sanıyorlardı. Bu kanı, kapitalist bunalımlar dışında başka bunalımlar söz konusu olmasaydı, doğru olurdu; komünist toplumun doğasında bunalımlara yer yoktu. Sovyet toplumu bu anlamda bunalımsız bir toplumdu, kapitalist ekonomiye özgü bunalımlar bu toplumun dışındaydı, çünkü o kapitalist değil, başka tip bir toplumdu. Ancak bu, onu başka tür bunalımlardan kurtarmadı. Her toplum, bir biçimde, doğasının gerektirdiği bunalımlı durumları yaşar. Sovyet toplumunda bir bunalım kaçınılmazdı, ama tarihte bu tür bir bunalımın ilk örneği olarak, komünizme özgü bir bunalım. Sovyet toplumunun bilimsel kavranışının olmamasından, dahası yasak

---

* Sosyalizmde ana ilke: *"herkesten yeteneğine göre iş, herkese emeğine göre üretimden pay"*. Komünizmin ana ilkesi ise: *"herkesten yeteneğine göre iş, herkese gereksinimine göre üretimden pay"dır. -ç.n.*

oluşundan ötürü, yaratılan durum gereğince, kriz öncesinin, yaklaşan krizin basitçe nasıl görülemediği, farkında olunmadığı ve bilerek görmezlikten gelindiği değerlendirilebilirdi.

Bu durumu komünist ekonominin çürüklüğünün göstergesi olarak nitelemeye başladılar. Batı'daki ekonomik gelişme de salt kapitalizme dayandırılmaya başlandı. Bununla birlikte, böyle bir anlayış tamamen kendiliğinden doğmadı, Batı ideolojisi ve propagandası tarafından Sovyet toplumuna dışarıdan baskıyla kabul ettirildi. Ekonomi de dahil olmak üzere, sadece kendisinin, yani Sovyet sisteminin değil, Batı'nın toplumsal düzeninin de bütünlüklü bir bilimsel kavranışının olmamasından ötürü, Batı propagandası Sovyetler Birliği'nde çok büyük bir başarı elde etti. Bununla birlikte bu zamana dek, Sovyet halk kitlelerinde, özellikle ve her şeyden önce de yüksek tabakanın üst düzey yöneticileri ile yakınlarında, komünist değerler sisteminin yerini neredeyse bütünüyle Batı sisteminin değerleri aldı.

Gerçekten bu yıllarda Sovyetler Birliği'nde var olan neydi? Sovyetler Birliği, herhalde komünizmin ekonomik iflası ve durgunluk sayesinde dünyanın ikinci süper gücü olmuş değildi, aksine son derece yüksek verimli bir gelişme sayesinde o güce erişmişti. Ne var ki, kimileri körlüklerinden ötürü bunu göremediler, kimileri de bunu bir başarısızlık olarak göstererek, kasıtlı bir tutumla bu gerçekliği tahrif ettiler. Savaş sonrası yıllarda Sovyetlerin nüfusu yüz milyon arttı, yaşam düzeyi yükseldi. İnsanların gereksinimleri arttı. Bugün söz konusu olan sadece ekmek ve insanın başını sokacağı bir çatı altı değil, çok odalı evler, daireler, televizyonlar, soğutucular, motosikletler, otomobiller vb. gereksinimlerdir. Ve ülke, yeterince yüksek bir yaşam düzeyi için, şu ya da bu biçimde çok büyük şeyler yaptı.

İşletmelerin, kurumların, kuruluşların sayısı savaştan sonraki yıllarda tam anlamıyla onlarca kat arttı, toplum o düzeyde ve öylesine bir hızla karmaşıklaştı ki, insanlık tarihinde o güne dek, Sovyetler Birliği'nde olduğu gibi böylesine muazzam öl-

çekte bir birleşme olmamıştı. Toplum yaşamı her bakımdan karmaşıklaştı: eğitim, kültür, iletişim (komünikasyon), uluslararası ilişkiler vb. Doğal olarak, artık eski yöntem ve araçlarla üstesinden gerektiği gibi gelinemeyecek sorunlar baş göstermeye başladı ve zorluklar çıktı ortaya. Ülkede bir kriz durumu kaçınılmaz olmaya başlamıştı. Ama asıl kaçınılmaz olan nasıl bir krizdi? Sovyet liderleri ve ideologları bu tehlikeyi ne şekilde algılıyorlardı?

Yaklaşmakta olan krizin özü, o güne dek oluşan ve normal işlevini yerine getiren Sovyet toplumunun iktidar sisteminin ve yönetiminin yeni koşullara denk düşmemesiydi. Ve denk düşmeme düzeyi, toplumun gelişmesi ölçüsünde giderek büyüdü. Bu süreç durdurulabilirdi, yani krizin patlak vermesi önlenebilir veya bu dönem hafif atlatılabilirdi. Sovyet toplumunun sahip olduğu araçlarla, yani komünizmin araçlarıyla bu krizin üstesinden gelinebilirdi. Bununla birlikte, toplumsal sistemde herhangi bir yeniden yapılanmaya (perestroyka) gerek yoktu. Aksine, komünist toplumsal yapının kendisinin yeterince iyileştirilmesine gereksinim vardı. İktidar ve yönetim mekanizması, özellikle de parti aygıtı genişletilmeliydi. Parti aygıtı, yönetime bağlı olan ve toplumun karmaşıklaşan yapısındaki nesnelerin artan sayısı için, ayrıca karmaşıklaşan yönetim koşulları bakımından artık çok küçük kalıyordu. Planlama sistemini güçlendirmek ve planların hayata geçirilmesi için daha sıkı bir kontrol mekanizmasını yürürlüğe sokmak gerekirdi. Özellikle komünist sistemin çalışanları olarak iktidar ve yönetim sisteminin çalışanlarının uzmanlığını geliştirmek, asıl bu sistem için bir ekonomi teorisi geliştirmek, yine bu sistemin ekonomi ve yönetiminin merkezileştirilmesini güçlendirmek gerekirdi. Sözün kısası, Batı ideolojisi ve propagandasında eleştirilen ve alay konusu edilen her şeyin güçlendirilmesi ve mükemmelleştirilmesi yoluna gidilmeliydi, çünkü ancak böyle bir gerçek çalışma Sovyetler Birliği'ne zorlukları yenme olanağı verebilirdi. Ama Sovyet yöneticileri ve onların ideolojik uşakları tam aksi yönde davrandılar. Onlar "yeniden yapılanma"ya (perestroyka), ön-

ceden açıkça görülen ölüme balıklama daldılar. Ekonomik alanı da sardıktan sonra evrensel bir boyut kazanan krizin iplerini, "yeniden yapılanma" çözdü. Bunun neyle sonuçlandığı, biliniyor. Bu konudan bir kez daha söz etmeye gerek yok.

Başında Gorbaçov'un bulunduğu yüksek Sovyet yönetimi neden böyle davrandı? Bu, iyi niyetle yönetirken, sadece bilmeden yapılan bir aptallıkla açıklanabilir mi? Böyle olmadığını düşünüyoruz. Bu olguyu, dış etkenleri görmezlikten gelerek açıklamanın olanağı yok. Karşıdevrim öncesinde Sovyet toplumunun durumundaki bütün yetersizliklere karşın, onun kendi içindeki hiçbir gereksinim devleti tek başına zaafa uğratamaz ve yıkamazdı, ekonomik sistemi ve toplumun yaşamsal açıdan önemli diğer alanlarını altüst edemezdi. Toplumun önemli ve nüfuz sahibi tabakaları, akıl ve duygularıyla bu tür bir düşünceye yeterince sahip değillerdi. Bütün bunlar, sadece bir karşıdevrim temelinde ve onun sonucu olarak gerçekleşen ani bir salgın (epidemi) ya da doğal afet gibi oldu ve ülkeyi sardı.

İç öznel öğelere -Sovyet halkının ideolojik ve psikolojik durumuna- bakalım. Öznel öğeyi yaşam koşulları, yetişme tarzı, eğitim, ideoloji ve propaganda belirliyordu. Batının da (soğuk savaşın yürütücüsü olarak) etkisi vardı, ancak aşağıda sözünü edeceğimiz belli bir ana dek, iç etmenlerin etkisi baskın olmuştur. Sovyet toplum örgütlenmesinin tasfiyesine ilişkin bir düşünce daha doğmamışken bile, halk Sovyet yaşamındaki bazı olaylardan hiç de hoşnut değildi (tamamı her şeyden her zaman hoşnut kalan bir toplum yoktur). Yaşlı kuşak, Sovyet toplumsal örgütlenmesinin taşıdığı değeri kendi deneyimiyle biliyordu, ama gençlik, iç parçalanma hakkında konuşabilmek için başka bir ideolojinin kaynaklarına sahip değildi. Sovyet sisteminin dönekleri ve eleştirmenleri bile, ortaya komünizmin yıkılmasına yönelik sloganlarla çıkmadılar. Ve kitleleri bu konuda uyandırma yeteneğindeki örgütler us dışı bir konumdaydılar, bu noktaya yönelik her türlü ima ortadan kalktı ve kitlelere verilen destek hiçbir işe yaramadı.

Eğer dış etmenler dikkate alınmazsa, Sovyet karşıdevrimini bilimsel olarak açıklamak mümkün olmaz, çünkü bu karşıdevrim Batıda düşünüldü, planlandı ve Batı tarafından da Sovyet insanlarının başına sarıldı. Bu karşıdevrimi Sovyet insanları gerçekleştirdi, ama onları buna Batılı güçler kışkırttı. Batılı güçler onları kendi çıkarları doğrultusunda kullandı. Bu, sadece lokal olarak Sovyet toplumsal yapısındaki altüst oluşun bir biçimi kabul edilen, çağa ait çok önemli ve küresel ölçekte bir operasyondu. Kuşkusuz, bu bir anda olmadı. İkinci Dünya Savaşından hemen sonra, neredeyse yarım yüzyıl süren, yeni tip bir savaş olan, çapı ve sonuçları bakımından insanlık tarihindeki diğer bütün savaşları geride bırakan bir soğuk savaşın başladığını unutmamak gerek. Bu savaşın ta en başında, Sovyetler Birliği'ni kendi sınırlarına hapsetmek, dünya çapındaki iddialarının gerçekleşmesini önlemek, bütün saygınlığını yok etmek ve onu zayıflatmak, görev olarak ortaya kondu. Soğuk savaş boyunca en değişik yollar ve araçlar denendi. Soğuk savaşa önayak olanlar, Sovyetler Birliği'ni alışılmış "sıcak" bir savaşta yenmenin olanaksızlığı hükmüne vardıkları içindir ki bu yeni tip savaşı başlattılar. Soğuk savaşın sona ermesiyle birlikte de, ideolojik ve propaganda nitelikli çalışmaların etkisinin Sovyet halkları üzerinde istenen sonucu vermediğine kanaat getirilerek, soğuk savaşın strateji uzmanları uygun fırsatı değerlendirdiler ve karşıdevrimin kabul edilen bir biçimi olan kundaklama eylemini gerçekleştirdiler. Sovyet karşıdevrimi, Batının soğuk savaş içinde Sovyetlere karşı son operasyonu oldu. Yani bu bilinçli ve önceden tasarlanmış operasyon, farklı etmenleri birleştirerek onların ortak eylemini aynı noktaya yöneltti.

Yukarıda, soğuk savaş boyunca yıkıcı bir rol oynayan olgudan söz ettik. Nasıl bir olgu bu? Gorbaçov'dur bu olgunun adı.

Gorbaçov, sadece somut bir kişilik değil, Sovyet toplumunun, Sovyet devletinin temellerinin yıkılmasıyla sonuçlanan,

önceden planlanmış bir kundaklama operasyonunun başlangıcının da simgesidir.

Soğuk savaşın aktörleri ta en başından başlayarak, Sovyetlerin iktidar ve yönetim sistemini, özellikle "Kremlin" sözcüğüyle ifade edilen üst düzey yönetimini incelediler. Sovyet uzmanları kadrosu içinde özel bir kol -Kremlin uzmanları- doğdu. Bu kol, Sovyet devlet yapısını, parti aygıtını, partinin merkezi aygıtını, SBKP Merkez Komitesini, politbüroyu ve üst düzey görevlileri en titiz biçimde incelediler. Ama uzun bir süre, belki de yetmişli yılların sonuna dek, asıl dikkat geniş halk tabakalarının ideolojik ve psikolojik yönden işlenmesine ve aslında Batının beşinci kolu olarak rol oynayan, (isteyerek ya da istemeyerek) Sovyet toplumunun düşünsel-ahlaksal yönden bozulmasını iş edinmiş (diğer görevlerini söz konusu etmiyoruz bile) Sovyet yurttaşlarının, kitlelerde Batı eksenli bir düşünce yaratmalarına yöneltilmişti. Komünizmin ruhuna aykırı hareket böyle yaratıldı. Kısacası, Sovyet toplumunun yıkılması yönündeki asıl çalışma "aşağıdan" yürütüldü. Gelecekteki karşıdevrimin etmenlerinden biri olarak öne sürülen ciddi başarılar, o zaman elde edildi. Ama o başarılar, Sovyet toplumunun iflası için o kadar önemli değildi.

1970'li yılların sonuna gelindiğinde, soğuk savaşın Batılı aktörleri bunu anlamışlardı. Sovyet komünizminin temelini onun iktidar sisteminin, iktidar sistemi içindeki parti aygıtının kurduğunu da anlamışlardı. Soğuk savaşı sürdürenler; partinin yapısını, partideki görevlilerin ilişkilerinin niteliğini, bu kişilerin ruhsal durumları ve uzmanlıklarını, partinin seçim yöntemlerini ve diğer özelliklerini derinliğine inceledikten sonra, Sovyet toplumunu yıkmanın ancak "yukarıdan" başlayarak, onun devlet yapısını çökerterek mümkün olacağı sonucuna vardılar. Devleti çökertmek için de, yıkıma en üst düzeyde başlayarak parti aygıtının yeterince tahrip edilmesi gerektiğini anladılar. SBKP MK politbürosunun (Brejnev'in son yılları, Andropov'lu ve Çernenko'lu yıllar) yaşlılığından dolayı, iktidarın üst düze-

yinde bir kriz başladığında, böyle bir olanak ortaya çıktı. Soğuk savaşı yürüten Batılı güçlerin bu dönemdeki komuta heyeti, savaşı sona erdirecek iyi belirlenmiş bir plan hazırladı: SBKP MK genel sekreterliği görevine "kendi" adamlarını çıkararak Sovyetler Birliği'nin üst makamlarını ele geçirmek, o kişiyi Komünist Partiyi yıkmak ve bütün Sovyet toplumunun parçalanmaya zincirleme tepkisini doğurması gereken değişiklikleri gerçekleştirmek zorunda bırakmak. Böyle bir plan gerçekleşti, çünkü bu rol için onlara hizmet edecek adam bulunmuştu: Gorbaçov. Gorbaçov'un SBKP MK genel sekreterliğine seçilmesi, aslında Sovyet karşıdevrimini gerçekleştirme yolundaki büyük operasyonun ilk adımıdır. Gorbaçov, Batılı efendilerinin hesaplarını hiç boşa çıkarmadı. Dahası onları bile geride bıraktı.

Eğer Gorbaçov'un somut olarak yaptığı anımsanacak olursa, onun bütün faaliyetinin SBKP parti aygıtının tahribine yönelik planlı ve bilinçli bir eylem olduğu, özel bir çabaya gerek kalmaksızın görülür. O yıllarda bu konu bir alay malzemesi olmuştu: Sovyetler Birliği'nde SBKP'nin yıkımı, SBKP yönetimince gerçekleştirildi. Gerçekten de öyle oldu. Ama bu, gülünecek, eğlenilecek bir konu değil, büyük tarihsel bir trajediydi. SBKP üst düzey yönetiminin Sovyet toplumunun temellerini yıkma alanındaki bu faaliyetini, SBKP'yi bütünüyle yasaklayan Yeltsin'in yönetimindeki Sovyet insanları tamamladı. Partinin başındaki Gorbaçov da, Merkez Komite'nin kendi kendini tasfiye belgesini itaatkâr bir tutumla imzaladı, bütün yasalarda partiyi karşı koymaya çağırma zorunluluğu olmasına karşın. Bu süreçten sonra, Sovyetlerin bütün devlet sisteminin yıkımı şaşırtıcı bir hızla ilerledi. Ve bütün toplum bir yıldırım hızıyla çöktü: ilk olarak kolektif topluluklar, ekonomi, ideoloji, kültür vd. Böyle bir şey, doğal yoldan olamazdı. Sovyet devletinin yıkımı, Batılı güçlerin kontrolü altında bulunan onun kendi yöneticileri tarafından gerçekleştirildiği içindir ki, böyle bir şey mümkün olabildi.

Kimi Batılı yazarlar, Sovyet karşıdevrimini "kadife devrim" olarak adlandırdılar. Batı propagandası ile Rusya'nın Batı yanlısı propagandası içinde, Sovyet komünizminin kitlesel ve ciddi koruyucularının olmaması, sözde bu korkunç totalitarizmin boyunduruğu altında acı çeken Sovyet insanlarının komünizme nefret beslemesi, bu boyunduruktan kurtulma isteği vb. olgusuyla "açıklandı" (hâlâ da "açıklanmakta"). Bu "açıklama"nın gerçekle hiçbir ilişkisi yoktur. Söz konusu olgunun bilimsel bir açıklamasını vermek için, Sovyet toplumunun komünist örgütlenmesinin özünün ve askeri (soğuk savaş bakımından) bir operasyon olarak karşıdevrimin taşıdığı niteliğin bilimsel bir temelde kavranması gerekir.

Gorbaçov'un, Sovyetler Birliği'nde yıkıcı çalışmalarla ilgilenen Batılı gizli servislerin eylemine bir ölçüde erken sürüklenmesine ve Sovyet yönetimi ile ideolojik elitten bazı kimselerin bu servislerin ajanları olmalarına olanak tanınmış olsa da, Sovyet politik ve ideolojik yönetimi kendisinin ülkeyi nasıl bir yola soktuğunu ve eylemlerinin nasıl bir sonuç doğurması gerektiğini hiç kavrayamadı. Ülkenin toplumsal düzeninin değişmezliğine çok inanan vardı. Başlangıçta Gorbaçov'un kendisi bile, halkın karşısında, bu sistemin sadece mükemmelleştirileceğinden ("insan yüzlü sosyalizm"den) söz etmişti. Karşıdevrim sürecine katılan pek çok kişi, Gorbaçov yönetimiyle birlikte ve onun politik çizgisinde yer alma sayesinde kariyer yaptı. Bu kişiler, kendi eğitim ve yetişme koşullarına göre iktidar sistemini seçme, onun içinde bir işlevi yerine getirme gibi, her türlü vatandaşlık sorumluluğunu bir kenara iterek, Gorbaçov'un "yeniden yapılanma"sını (perestroyka) sadece kendi kişisel başarılarının koşulu olarak benimsediler, bilinen kariyer düşkünleri gibi davrandılar. Diğer bütün memur kitlesi, çalışmalarında yeni amaçların ruhuna uygun değişiklikler yaparak, komünizmin çöküşünü her gün yaptıkları bir iş olarak gerçekleştirdiler. Karşı devrim, toplumsal doğasını hemen ortaya koymadı. Birbirinden bağımsız yapılan her düzenleme, karşıdevrim olarak görülmedi, bu düzenlemeler arasındaki bağ kendini

açıkça göstermedi. Karşı devrim başlangıçta parti aygıtı içinde, hem de üst düzeyde, görece küçük değişikliklerin bir toplamı olarak doğdu. Eğer bunlar olurken herhangi bir savaş patlak verseydi, bu savaş parti aygıtı çerçevesinde kalmazdı. Karşıdevrimin toplu olarak yaptığı düzenlemeler, yukarıdan yavaş yavaş parti aygıtının alt kademelerine indi ve yavaş yavaş bütün iktidar sistemini kuşattı.

Karşı devrimin inisiyatif sahipleri ve etkin katılımcıları, niyetlerini hemen açıkça ortaya koymadılar. Başlangıçta, komünizmi sadece iyileştirmek için çalışacaklarını vaat ederek, sisteme bağlılık andı içtiler. Daha sonra sosyo-politik sistemin "yeniden yapılanma"sından, en sonunda da komünizmden kesin olarak vazgeçmekten söz etmeye başladılar. Bunda Batının ideolojik baskısının da bir etken olduğunu ekleyelim. Halk kitlelerine gelince, onlar toplum içindeki konumlarına göre, yapılanları kendi iktidarının yeni bir yönelimi, toplumun iflasıyla sonuçlanmayacak hareketler olarak algıladılar. Ne zaman ki süreç bu noktaya geldi, kitleler de bir karşıdevrimin gerçekleşmiş olduğunun nasılsa bilincine vardılar. Onlar karşıdevrimin farkında olmadılar.

Yine de, karşıdevrimin ülke içindeki güçleri tarafından sürdürülen ve daha da güçlendirilen, Batının yaklaşık yarım yüzyıl boyunca yürüttüğü güçlü antikomünist propagandayı unutmamak gerek. Uzun yıllar içinde, Sovyet toplumunun ideolojik yönden aptallaşması ve komünist bir toplum olan bu topluma örgensel olarak yabancı Batı sistemine özgü değerlerin dayatılmasıyla, bütün toplum katmanlarının belli bir amaca yönelik ahlaki çürümesi gerçekleşti. Toplumun geniş tabakaları moral açıdan çöktü, ideolojik ve psikolojik bir şaşkınlık içine düştü, en üst düzeyde manipüle edildiği çağdaş araçların etkisine maruz kaldı.

Karşıdevrime bağlı olarak ülkede nasıl bir toplumsal sistemin yerleştiği de, Sovyet karşıdevriminin soğuk savaşın bir kundaklama hareketi olarak Batıda planlandığını ve Sovyet

yöneticileri ile onların ideolojik uşakları eliyle gerçekleştirildiğini göstermektedir. Hatta eğer izin verilseymiş, Sovyetler Birliği'ndeki komünist toplumsal yapı, kendi iç çürüklüğünden ötürü çökermiş! Bundan, Sovyet sisteminin başarısızlığının sonucunda onun yerini hiç de Batı tipi bir toplumsal sistemin alması gerektiği sonucu çıkmaz. Sovyet halkının çıkarlarına aykırı ve ülke için doğurduğu acı sonuçlar ortada olan Batı modeli bir toplumsal sistem, Sovyet halkına "yukarıdan" ve doğal akışın dışında dayatıldı. Gerçekte, bu, savaşta yıkıma uğramış bir ülkeye, yenenlerin istediği bir düzenin zorla kabul ettirilmesi oldu. Benzer bir şeyi, 1945 yılındaki zaferin ardından, Nazi Almanya'sının işgali altındaki Avrupa ülkelerinde Sovyetler Birliği yapmıştı. Ancak, o zamanki savaş "sıcak" bir savaştı ve Sovyetler hiç kuşkusuz bu bölgelerde savaşan bir ülke durumundaydı. Bugün ise, soğuk savaşın özellikleri, yenenlerin yenilmiş ülkelerde zaferin sonuçlarından yararlanma özelliklerini doğurmuştur.

Sovyet karşıdevrimi, Rusya'nın ve Rus halkının kuşaklar boyu sürecek yazgısını belirleyerek, başarıyla tamamlandı. Bugün, o, uzak geçmişte kalmış ve güncelliğini yitirmiş bir konu olarak, anımsanmamaya çalışılıyor. Rus insanının aklına ve duygularına, komünizm sonrası Rusya'sının gündelik boş şeyleri egemen olmuş durumda. Rusya'nın kurtuluşu ve yeniden doğuşuna ilişkin çok şeyler söyleniyor, çok şeyler yazılıyor. Ama bununla birlikte, Rusya'nın kurtuluş ve yeniden diriliş sorununun ortaya çıktığı bu duruma niçin ve nasıl düştüğünün asıl nedeni neredeyse tümüyle görmezlikten geliniyor veya bu konudaki gerçekler çarpıtılıyor. Sovyet karşıdevriminin içeriğini duygusallıktan uzak, nesnel bir yaklaşımla kavramadan, Rusya'nın kurtuluşu ve yeniden dirilişinden hiçbir şekilde söz edilemez.

Bugünün gençliğinin; Sovyet iktidarının insana ne verdiğini, Büyük Ekim Devriminin ne acılarla başarıldığını ve onunla neler kazanıldığını daha iyi anımsamasını dileyelim.

4. SOVYETLER BİRLİĞİ'NİN YIKILIŞININ SONUÇLARI

Bizim Siyonist oligarşimiz ve onun hükümette korudukları, Sovyet iktidarı yıllarında sanayi ve tarımda yaratılmış olan hemen her şeyi yıkıp perişan ettiler.

Yeltsin çetesi, 1998 yılının sonlarına şu sonuçlarla geldi:

1. İktidarı ele geçirdikleri için büyük bir devleti -Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği- yıktılar ve parçaladılar, Rusya'nın bağımsızlığını yok ettiler, egemenliğine son verdiler.

Bunlar, her türlü yasal yetkiden yoksun olarak ve 1991 yılındaki referandum sonuçlarının ihlaliyle yapıldı.

2. Sovyet ordusunu parçalayıp yıktılar. Bizim yöneticilerimiz "reform" yıllarında orduyu yeniden yapılandıramadılar. Onlar, orduyu tahrip etme tercihinde bulundular, ki onlar için tehlikesiz olsun.

Söylendiği gibi, güvenilir kaynaklardan alınmış istatistik bilgiler ve gerçekler; günümüzde ordunun mesleki ve moral durumunun kendine özgü teşhisi önünüzde duruyor.

Silahlı kuvvetlerin geçen beş yıl (1998'den önceki beş yıl, *ç.*) içinde finansmanı yüzde 50-55 oranında azaldı, ordunun savaş yeteneği görülmemiş düzeyde düştü ve ülkenin ulusal güvenliğini sağlamak tehlikeye girdi. Savaş pilotlarının çoğunluğu, ustalıklarını sürdürmek için yılda gerekli asgari 150 uçuş yerine, 15-20 uçuş yapar oldu. Sovyetler Birliği'nin biricik hava savunma sisteminin (PVO-protivovozduşnaya oborona) yıkılması yüzünden, ülkenin hava sahasının yüzde 37'si savunmasız kaldı. Rus ordusunun hava kuvvetleri giderek en düşük sınıra gelmeye başladı; eğer çöküş temposu korunacak olursa, 2005 yılına gelindiğinde, savaş potansiyeli düzey olarak dünyada ancak yirminci sırada olacaktır (1991-1995 yılları arasında ikinci sıradan sekizinci sıraya düştü). Tehlikenin filodan filotillaya*

---

* filotilla- küçük filo

geçmesi, donanmayı da (ÇF-Sıvastopol filosu ve BF-Baltık filosu) tehdit eder hale geldi.

1996 yılında Savunma Bakanlığı bütçesi için istenen 130 trilyon ruble yerine, ancak 80 trilyon rublenin biraz üzerinde bir bütçe ayrıldı. 1997 yılında ordu, istediği 160 trilyon rublenin ancak 102 trilyon rublesini alabildi. Dolara çevrildiğinde, bu, yaklaşık 17 milyar dolara denk geliyor.

(Bir karşılaştırma için, bazı ülkelerin ulusal bütçelerinden savunmaya ayırdıkları paylar şöyle (milyar dolar olarak): ABD-260, Fransa-43, Japonya-42, Almanya-35, İngiltere-34).

Konut sahibi olmayan asker ve ordudaki sivil personel sayısı 160 bine çıktı. Devletin konut yapımı programı başarısızlığa uğratılıyor. Bununla birlikte, ordu ve donanmadaki ihtiyaç fazlası malların, silah ve askeri teknolojinin satışından elde edilen çok yüksek düzeydeki gelirler, Rusya Federasyonu Savunma Bakanlığının alım satım işlerinde görevli üst düzey görevlilerince başka alanlara ayrılıyor.

Önemli makamlardaki pek çok general, cani sayılabilecek Rus ve yabancı ticaret insanlarıyla sıkı bir kaynaşma içine girdi. 1992-95 yılları arasında, birçok general tarafından, şüpheli parasal kaynaklar ve inşaatlarda askerlerin çalıştırılmasıyla yaptırılan özel yazlıklar gerçeği ortaya çıktı. Sadece Moskova'nın yakın çevresinde bu tür yazlıkların sayısı iki yüzden fazla. Silahlı kuvvetlerin kimi yüksek rütbeli subayları, aylık (1992-93 yıllarında) 250 bin ile 280 bin ruble arasında değişen harcamalara karşın, rekor sayılabilecak kısa sürede, kent dışında, emlak uzmanlarının 300 ile 650 bin dolar arasında değer biçtikleri saraylar inşa etmeyi bildiler.

Ordunun yeniden silahlanma problemi bir felaket düzeyine ulaştı. Gerçekten, silahlı kuvvetlerin bütün kollarında yeni tür silah ve askeri teknik alımı yüzde 5-10 düzeyinde azaldı (ABD'de yüzde 60-65 düzeyinde arttı ve artmaya devam etmek-

te). Ordunun 1992-94 yılları arasında başlanan onlarca yeniden silahlanma programı bir buçuk yıl içinde suya düştü.

Askeri üretim kompleksi zayıfladı. 1995'in sonlarına gelindiğinde, eşsiz askeri tekniklere sahip Rus savunma kuruluşlarının neredeyse yüzde 20'si, yabancı sermaye katılımlı ortak işletmeler haline geldi.

Askerlik hizmeti saygınlığını birden yitirdi. Bütçe yasasının kaba bir tarzda çiğnenmesi yüzünden, ordu ve donanmaya zamanında parasal kaynaklar aktarılmadığı gibi, askeri personelin maaşları da ödenmiyor. Maaş ödemelerinde iki, dört, bazı garnizonlarda alta aya varan aksamaların olduğu bir dönem yaşandı. Moskova'dan askeri bölgelere, filolara gönderilen çok yüksek tutardaki paralar, bir buçuk yılda yerlerine ulaşmayınca, olay açığa çıktı. Binlerce muvazzaf subay ve asteğmen, üst düzey askeri uzmanlar, asıl görevlerinin yanı sıra hamal, ticari kuruluşlarda koruma görevlisi, yardımcı işçi olarak çalışıp para kazanmak zorundalar. Çok sayıda subay, ailesinin geçimini sağlayamadığı için intihar etti. Genelkurmayın subayları, birkaç aydır yiyecek ve giyecek parası alamıyor. Koca Rusya halkı, Kremlin'in denizaşırı koruyucularının çabalarıyla hayvanlara yaraşır bir duruma düşürülerek, silahlı kuvvetlerin beyni olarak çalışma yeteneğinden yoksun bırakılamaz. Bugün askeri yönetim sistemini parçalayıp yıkmak, yarın bütün alçakların, iç politik durumların gerginleşmesi bahanesiyle bütün yönetim noktalarını, ülkenin bütün askeri ve ekonomik gücünü kontrol altına almak için, NATO ordularını Birleşmiş Milletler'in kanatları altında yardıma çağıracakları anlamına geliyor.

Ordunun maddi, teknik donanımını sağlama düzeyi, rekor sayılacak oranda düştü. Dahası ordu ve devlet için stratejik öneme sahip demirbaş malzeme, yüzde 50-60'tan fazla azaldı.

Rusya'nın ulusal çıkarlarına en uygun politikayı yaşama geçirmeye çalışan çok sayıda yetenekli ordu komutanı, filo komutanı Rusya Federasyonu silahlı kuvvetlerinden "uzaklaştı-

rıldı" (amiraller: G. Gurinov, E. Baltin; Generaller: B. Gromov, V. Mironov, G. Kondratyev, E. Vorob-yev, A. Lebed).

Ordunun moral çöküşü görülmedik bir düzeye ulaştı. Sadece 1994-95 yıllarında işlenen cinayet sayısı yüzde 30-35 arttı. 1992-95 yılları arasında ordu ve donanmaya ait mal, silah ve teknik bilgi hırsızlığı yaygın olarak gizli ve açıktan yapılıyordu. Son yıllarda ordu içindeki silah, teçhizat ve mühimmat hırsızlığı 25 kat arttı. Sadece 1993 yılında askeri savcılık tarafından bakılan 21446 cinayet davasından 317'si silah ve mühimmat hırsızlığıyla bağlantılıydı. Sonraki yıllarda, söz konusu soruşturmalara göre, Rus ordusundan 89 makineli tüfek, 1361 otomatik tabanca, 2431 tabanca, 337563 bomba, 21606 kilogram patlayıcı madde, 1 milyon 599 bin mermi çalındı (veya kaybedildi). Tank, BMP, uçaksavar-roket kompleksi gibi ağır silahları da çalıyorlar. Dahası Rusya Federasyonu Savunma Bakanlığının merkez binasındaki silah muhafaza odasından, üst düzey yöneticilere ait 20 adet kadar numaralı beylik tabanca bile çalındı. Artık yönetici konumdaki görevlilerin bulaştığı kirli alışveriş ilişkilerinin soruşturulmadığı bir tek askeri bölge veya filo yoktur. Kimi komutan çevreleri ve silahlı gruplar, Savunma Bakanlığının merkezi ve bellibaşlı yöneticileri karanlık alışverişlerde yer almaktalar.

3. Gaydar-Çubais'ler* ve diğer Siyonist alçaklar, bilinçli olarak yarattıkları enflasyonla halkın emek birikimlerini yok ederek, onu soymaktalar.

4. Siyonist oligarşi ile mafya, "özelleştirme" paravanası arkasında halkın malına el koydular.

---

* Gaydar, Yegor Timuroviç *(1955-)*- Ekonomi bilimleri doktoru. 1987-90 yılları arasında *Komünist* dergisinin ekonomi bölümünün yöneticisi. Çubais, Anatoliy Borisoviç *(1955-)*- Mühendis ve ekonomist.

Bu iki "reformcu", Sovyetlerin yıkılışının (1991) ardından, sosyalist ekonomi yerine liberal kapitalist ekonominin uygulanmasında etkin rol oynadılar. Yeltsin yönetiminin ekonomi alanında simgeleşmiş iki adı -*ç.n.*

Bir yıl önce kurulan Siyonist oligarşik finans grupları, Rusya ekonomisinin yüzde 50 ile 60 arasında değişen kısmını ve Rus kitle iletişim araçlarının (SMİ) önemli bir bölümünü kontrol altına aldılar: LogoVAZ (Berezovskiy), ONEKSİMbank (V. Potanin), MENATEP (M. Hodorkovskiy), Most-bank grubu (V. Gusinskiy), "Alfa" grubu (P. Aven ve M. Fridman), "Başkent" banka grubu (A. Smolenskiy), "Gazprom" (R. Vyahirev), Kara kardeşlerin "Trans-world" alüminyum grubu. Siyonisit oligarşik grupların Rus ekonomisi üzerindeki kontrolü geçen yıl önemli ölçüde genişledi ve güçlendi. Bu grupların kendi aralarındaki güç dengeleri de değişti. Bu değişim şu noktalarda toplanabilir:

- Siyonist oligarşik gruplar, petrol arama-çıkarma ve ham petrol işleme sanayisini ele geçirme işlemini tamamladılar, bu iki alanı ayırdılar. Bu gruplar 1995 yılı sonunda ipotekli malların açık satışı (mezat) yoluyla, petrol çıkarmada ilk dört sırayı alan ve çıkarılan petrolün yarıdan fazlasını kontrol eden, çıkarılan petrolü işleyen "LUKoil", "Yukos", "SİDANKO", "Sibneft" gibi büyük petrol holdingleri üzerindeki kontrolü ele geçirdiler. Bu gruplar, 1996-97 arasında sözü edilen holdingler üzerindeki kontrollerini güçlendirdiler ve 1997 yılının sonu ile sonraki yılın başlarında, ilk ona giren diğer petrol holdinglerinin kontrol paketlerini satın alma niyetlerini ortaya koydular; bu holdingler: ("Vostoçnaya neftyanaya kompaniya/Doğu Petrol Kumpanyası", "Slavneft", "Tyumenskaya neftyanaya kompaniya", "NORSİoil" ve "Rosneft"). Bundan sonra, Rusya'nın bütün petrol arama-çıkarma ve ham petrol işleme sanayi, pratikte bu grupların eline geçecektir.

- Stratejik öneme sahip, tamamen ulusal nitelikteki Rus sanayi kuruluşlarının Siyonist oligarşiye ve yabancı sermayeye satışı başladı. Çubais ve Nemtsov, bu yılın (1998) ilkbaharında hükümette göreve geldikten sonra, "doğal tekellerle" mücadele bahanesiyle "Gazprom", RAO ve YEES şirketlerini parçalayıp satmaya kalkıştılar, ama Çernomirdin-Vyahirev ikilisinin karşı

koymasıyla karşılaştılar ve geçici olarak geri adım atmak zorunda kaldılar. Ne var ki, tümü ulusal sermayeyle kurulmuş Rus haberleşme şirketi olan "Svyazinvest" holdinginin tamamının satışını başlatmayı başardılar. 1997 Temmuzu sonunda "Svyazinvest"in yüzde 25'lik hissesi, öncülüğünü Potanin'in ONEKSİMbank'ının yaptığı konsorsiyuma satıldı. Ancak konsorsiyumun elindeki sermayenin dörtte üçü yabancı bankalara ve sermayedar Soros'a aitti. Bu, önemli stratejik hedeflerin, yabancıların kontrolü altına geçmesi tehlikesini doğuruyordu.

-Rus Siyonist oligarşisine giderek daha belirgin şekilde komprador ve kozmopolit bir karakter veren Batının çokuluslu şirketleriyle, Siyonist finans oligarşisinin bütünleşmesi güç kazandı. Bu, özellikle petro-gaz sanayinde gözle görülür biçimde gerçekleşmekte. 1998'in Kasım ayında yapılan anlaşmalar son örnektir: a) Çubais'in arabuluculuğuyla Potanin'in "SİDANKO"su ile İngiliz "British petroleum"; b) "Gazprom" ve "LUKoylom"un İngiliz-Hollanda petro-gaz konsorsiyumu "Shell"in birleşmesi.

Siyonist oligarşinin temsilcileri, hükümetteki devlet görevlileriyle birlikte daha sık "uçuşlar" yaparak ve sonra işlerine geri dönerek, devlet aygıtıyla bütünleşmelerini güçlendirdiler. Potanin, Berezovskiy, Şafranik ve diğer alçaklar, yönetimdeki sürelerini doldurdular, işlerine geri döndüler ve onların yerine diğer oligarşi mensupları, ya da onların ajanları geldiler.

- Siyonist finans oligarşisinin gerek elektronik (görsel-işitsel), gerekse basılı kitle iletişim araçları üzerindeki kontrolü genişledi, pekişti. ORT hisselerinin yüzde 49'u bugün "LogoVAZ", "Gazprom" şirketleri, "SBS-Agro", "Alfa-banka" konsorsiyumları, "Menatep" ve "Obyedinennıy bank" adlı bankaların elinde bulunmaktadır. NTV'nin yüzde 70'lik hissesi Gusinski'nin "Most Media" grubuna ait, geriye kalan yüzde 30'u da "Gazprom"un elinde bulunuyor. Altıncı kanal "LUKoil" ile "LogoVAZ" ın elinde bulunmakta (yani kanalın yüzde 37'lik hissesi Berezovskiy'in; geriye kalan kısmı da Lujkov ve kimi özel kişilerin elinde). Sadece

VGTRK (bu kanala Çubais'in kanalı deniyor), "Kultura" ve "TV-Tsentr/ Merkez Kanal" devlete ait kanallar sayılmakta ("Tv-Tsentr nominal olarak Moskova hükümetinin elinde). "İzvestiya" "LUKoil"in mülkiyetine geçti, "Komsomolskaya pravda" ise ONEKSİMbank'ın kontrolüne geçmiş durumda.

- En üst düzey bürokratların rüşvetle satın alınmaları ve diğer ahlaksızlıkları, Rusya kapitalizminin ağır suçlar yaratan (kriminal) niteliğini güçlendirdi. Çubais'in akıl almaz ücret skandalı, bu rezil sürecin pek çok örneklerinden sadece biridir.

5. Bugünün Rus Siyonist oligarşisinin çaldığı sermaye, Amerikan ve diğer Batılı kapitalistlerin, hatta devrim öncesi Rus sanayicilerin elindeki sermayenin tersine, ulusal ekonomiye yatırılmayıp ülke dışına akıtılıyor; ya dışarıdaki banka hesaplarına, ya da taşınmaz mallara (emlak) yatırılıyor.

Resmi verilere göre, 1992-97 yılları arasındaki sermaye kaybı 62,3 milyar dolardan fazla, yani 323,2 trilyon ruble. Gerçekte ise, kayıp bunun en az iki katından daha fazla. Böylece, bir grup Yahudi zengin Siyonist olağanüstü biçimde zenginleşirken, ülke yoksullaşıyor, halk sefalete sürükleniyor. Bu alçaklar hiçbir gerçek yatırımda bulunmuyor, sadece Sovyet insanlarının emeğiyle yaratılmış değerleri çalıyorlar. Rusya'nın bin yıllık tarihi boyunca, faşist istila dahil olmak üzere, hiçbir yabancı istilanın Çubais'ler, Berezovskiy'ler, Potanin'ler ve diğer alçaklardan oluşan Siyonist kliğin beş yıllık yönetimi kadar, ekonomiye böyle bir zarar vermediği rahatlıkla söylenebilir.

6. Siyonist oligarşi ve onun hizmetindekiler, ABD ve Rusya'nın sanayileşmedeki başlangıç evrelerini kendilerine dayanak yaparak, ülke dışından döviz alımını haklı göstermekteler. Ancak ABD ve Rusya'nın geçen yüzyılın (XIX.yy.) son çeyreğinde aldıkları döviz kredileri, esas itibariyle ağır sanayi kuruluşlarının, demiryollarının ve diğer temel yapısal öğelerin kuruluşuna gitti. Borç ve faiz ödemeleri, bu paralarla kurulan işletmelerden sağlanan kârlardan yapılıyordu. Sovyetler Birliği

tarafından yabancı borç ve kredi kullanma mekanizması da buna benzerdi. Gaydar, Çubais ve diğer alçaklar, Sovyetler Birliği'nin dış borçlarını her fırsatta örnek göstermekten hoşlanıyorlar. Ama onlar, bugün finans oligarşisi tarafından yağmalanan, dev Sovyet sanayisi bünyesindeki KamAZ, AvtoVAZ, GAZ ve daha başka onlarca tesisin kuruluş ve yeniden canlandırılmasının bu borçlarla finanse edilmiş olduğu konusunda susuyorlar. Bugünkü rejim, giderek daha çok IMF'nin, Dünya Bankası'nın, Paris ve Londra kulüplerinin borç batağına batmaktadır. Ne var ki, buralardan alınan paralar bütçedeki deliği kapatmaya, yabancı "danışmanlar"ın maaş ödemelerine, Rus bürokratlara verilen rüşvetlere gitmektedir. Dış borç ödemeleri için gereken para, vatandaşın verdiği vergilerden ve artan iç borçlardan karşılanıyor. Şimdi bizde yabancıların parasıyla kimler ilgilenmiyor ki: Federal hükümet, Moskova ve Peterburg yönetimleri, özelleştirilen kuruluşlar, bankalar vb.

7. "Reform" yıllarında defalarca üretimde düşüşler yaşandı. Rus Bilimler Akademisi, düşüşün yapısal (kârlı olmayan işletmelerin kapatılması) olmayıp, en fazla yüksek teknolojik kolları vurarak, ekonominin genel niteliği haline geldiğini belirtiyor. Üreticiler güçlerinin üzerinde vergiler ödemek zorunda bırakılırken, yabancı sermayeye kolaylıklar sağlanıyor; mağazalar ağzına kadar, yerli üreticilerin rekabet edemedikleri yabancı mallarla dolu.

İthalat ödemelerini Batıdan aldığımız kredilerle, mevcut rezervlerimizle ve ham maddelerimizle yapıyoruz. Rüşvetçiliğin her alana yayıldığı koşullarda, ülke zenginliklerinin kontrolsüz bir şekilde, on milyarlarca dolarlar olarak yabancı banka hesaplarına aktığı yurtdışına satışı sürüyor. Burada esas olan, özellikle "yeni Ruslar"ın (tırnak içindeki "Yeni Ruslar" arasında, sadece kimi Yahudiler var) yaptığı mallardır, yoksa halka gerekli olan malların üretimi değil. Yani reform ulusal zenginliği artırmıyor, onu yağmalıyor; bu yağmada sonraki aşama,

ülke topraklarının satışına ilişkin yasaların çıkarılması olacaktır.

8. İzin verilen kargaşalık cini de Rusya Federasyonu'nun birliğini bozmaktadır. Bölgelerin egemen hale gelmesi, sadece yeni yurtluklar, sadece kaynakları (Yakutistan'ın elmasları vb.) bencilce yönetme arzusu değil, aksine merkezin yıkıcı politikasından bir kaçıştır.

9. Bir zamanlar dünyada öncü konumda olan bilimimiz, bugün acınacak bir durumda. Örneğin, Devrim öncesi Rusya'da 10 bin bilim adamı varken, Sovyetlerin Büyük Anayurt Savaşından (İkinci Dünya Savaşı) sonra bu sayı 98,3 bin, 1950'de 162,5 bin, 1960'da 354,2 bin, 1980'de ise 1373,3 bine çıkmıştı. Sovyetler Birliği'nde "Bilim ve Bilimsel Hizmet" adını taşıyan halk ekonomisi kolunda 1980'de 4,4 milyon insan yer alıyordu.

Bugün devlet bütçesinden bilim için ayrılan pay yaklaşık yüzde 1 düzeyindedir.

10. Kültür alanına yıkıcı darbeler vurulmakta. Kütüphaneler, kültür evleri, çocuk dernekleri ve şubeleri, pionye (izci) kampları vb. neredeyse tamamen yıkılmış, yok edilmiş durumda.

Edebiyattaki durumu ele alalım, örneğin. Bu konuda Batıda söylenen şu: Bakın işte, önceden nasıl da kötüydü, bugün ise orada ne biçim (güzel, *ç.*) kitaplar yayımlanmakta! Yani bizde. Ama bugün yayımlananların çoğunluğunun sadece süprüntü, pislik olduğunu, oysa Sovyet edebiyatının, içinde pek çok renksiz ve donuk öğeyi barındırmasına karşın, çok yüksek düzeyde bir edebiyat olduğunu onlara anlatın. Bu bir gerilemedir.

Kimin tercih edildiği, kimlerin seçkin kişilikler olarak kabul gördüğü sorunu da böyle. Bu kişiler kendi ülkelerine her zaman kara çaldılar ve Batı karşısında dalkavukluk yaptılar. Sovyet dönemindeki durum değişti ve giderek özensiz işler (kavaf işi), durumu idare eder biçimde çalışma her şeyi mahvet-

ti. Bugün de, yeteneksizliğin pislik çukuruna düşmüş durumdayız. Şimdi Rusya'da ortaya çıkan bir yeteneksizlik salgınıdır! Sovyet döneminde de yeteneksizlik vardı, ama bir ölçüde bunun üstesinden geliniyordu. Bugün yeteneksizliği görmezden gelmek olanaksız, çünkü bu yabani otlar her yeri sarmış durumda!

11. Okullar birer yalan ve ahlak bozukluğu yuvası haline geldiler. Çocuklarımızı radyo, televizyon, müzik, çiklet, paçavra tarzı giysiler vb. aracılığıyla kendi ülkelerine düşman, kendi halklarına karşı nefret besleyen bireyler olarak yetiştirmeye çalışıyorlar.

Bu pislik, okullarda okutulan tarih derslerinde gerçek tarihin çarpıtılmaya başlamasıyla başladı. Bütün çevreler iyi, sadece Rusya suçlu... Okullardaki edebiyat derslerinde V. V. Mayakovskiy, A.M. Gorkiy, M. A. Şolohov ve diğer ulusal, dünya edebiyatının meşale adlarından söz edilmemeye, bu adlar yok sayılmaya başlandı. Buna karşılık yabancı yazarlara daha çok zaman ayrılır oldu, A. Soljenitsın tipi dönek, yeteneksiz yazarlar ders programlarına alındı. Coğrafya derslerinde öğrencilere, Rusya'nın bütün çağlar boyunca sadece topraklarına toprak katmakla kalmadığı, küçük halkları kendi koruması altına alarak, yayılmacılık da yaptığı anlatılıyor. Bu yüzden parçalanmış! Üstelik XX. yüzyılda kendi ekonomisini tümüyle yanlış yönetmiş... Öğrenciler İngilizce öğrenimi sayesinde Anglosaksonların ne kadar mükemmel yaşadıklarını öğrenecekler. Evlilik içindeki gerçek insani ilişkileri başka türlü gösteren, bütünüyle ahlakdışı bir dersi, müfredat programlarına sokma çabası bitmiyor.

Ve halk karşıtı, ulus karşıtı, insanlık dışı iğrenç çizgilerinin gelişimi içinde, bütün pislikleri gazete ve dergilerin, sözde bilimsel dergilerin, monografilerin ve daha başka beş para etmez yayınların sayfalarında topladıktan sonra, henüz deney ve bilgiden yoksun çocukların usuna kesinlikle dünyayı yerleştirmesi gereken bir toplumbilim dersi hazırladılar.

Ebeveynler, büyük anne ve büyük babalar! Eğer siz kitlesel yalan haberlerin (dezinformasyon) "Rus" araçlarıyla daha tam anlamıyla serseme dönmediyseniz, çocuklarınıza ve torunlarınıza okullarda ne öğretildiğine bir bakın ve siz daha hayattayken, onlara, tarihsel gerçeğin rejimin suç ortaklarının nefret dolu uydurmalarından farklı olduğunu anlatın.

12. İşsizlik ve beyin göçü korkunç bir hızla büyüyor. Siyonist oligarşi halkın ezici çoğunluğunu sefalete sürükledi, dürüstçe çalışıp para kazanan milyonlarca insanı çalışma olanaklarından yoksun bıraktı.

13. Uyuşturucu ve alkol bağımlılığı gibi toplum dışı olaylar çok hızlı bir artış gösteriyor. Bununla birlikte, bu kötü alışkanlıkların gençlik arasında giderek yayılması, büyük bir endişe kaynağı olmaktadır.

Uyuşturucu bağımlılığı konusunda bugün için sağlıklı bir istatistik mevcut değil. Tahmini veriler şöyle: 1990 yılında SSCB olan coğrafyada uyuşturucu bağımlılarının sayısı birkaç on bin kadardı, bu sayıya hem uyuşturucuyu ara sıra deneyenler, hem de bağımlı olanlar dahildi. Oysa bugün sadece Rusya'da uyuşturucu kullanan ve uyuşturucu bağımlısı olan insanların oluşturduğu ordunun sayısı 5 milyona yaklaşmakta. Moskova merkez ve Moskova bölgesinde, okul mezunları arasında yapılan kısmi bir araştırma, her dört mezundan birinin ya toksik, ya da narkotik bir maddeyi denediğini ortaya koydu. Demek oluyor ki, çok büyük sayıda öğrencinin sağlığı uyuşturucunun ağır baskısı altında bulunuyor. Bu da, bütün toplum için ciddi bir tehlike demektir.

Alkolizmin, toksik ve uyuşturucu madde bağımlılığının hızla yayılması, suç işleme eğilimini de hızla artırıyor. Rusya İçişleri Bakanlığı'nın bir raporuna göre, 1996 yılında uyuşturucu bağımlılarının işlediği 6 bin suç saptandı; bu, 1995 rakamlarıyla karşılaştırıldığında, yüzde 24'lük bir artış demektir. Yine

uyuşturucu madde yapımı, satışı ve kullanımında çocuk yaştaki kişilerin karıştığı 5500 olay aydınlatıldı.

Peki, Rusya ve eski sosyalist ülkelerde uyuşturucu bağımlılığındaki hızlı artış neyle açıklanır? Bu olumsuz ve ağır olgunun nedenleri, bizim görüşümüze göre şunlardır:

Birincisi; toplum, kendi gelişiminin çekici ideallerini yitirdi. Özellikle gençlik için açık, yüksek ahlaki erekler yokken, insanlar hayal dünyasının geleceksizliğinden uzaklaşma girişiminde bulunuyorlar. Uyuşturucular insanı kısa süreliğine "mutlu ve tasasız" yapıyor. Bununla birlikte insan, Rusya'nın bugünkü "yöneticilerinin" sergilediği toplumsal adaletsizlikle, zorbalıkla mücadele yeteneğinden yoksun, iradesiz bir varlığa dönüşmekte.

İkincisi; uyuşturucu bağımlılığının yayılması, toplumdaki parçalanmayı yapay olarak derinleştiriyor, toplumun önemli bir bölümünü politik çalışmalardan uzaklaştırıyor. Bunda şaşılacak bir şey yok, çünkü bu, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra ülkemizi yarı sömürge olma yoluna sokarak, onu Batı ülkelerine eklemleyen bugünkü yöneticilerin izlediği politikayla örtüşüyor: Toplumun politik etkinliğindeki zayıflama, halkın çıkarlarına aykırı uygulamaların gerçekleşmesini kolaylaştırır.

Üçüncüsü; ülkenin kimi sanayi kollarında gelişmesi, Rusya'nın gelecekte zayıflatılması bakımından ilgilenilen bir konu olmakta; bu ereğe ulaşmak için de, en önemli yöntem ülkede alkolizm ve uyuşturucu bağımlılığını yaymak, halklar arasına dinsel ayrılık tohumlarını ekmektir. ABD Merkezi Haberalma Teşkilatının (CIA) başkanı olan A. W. Dulles, daha 1945 yılında, ülkemize karşı izlenmesini önerdiği politikaya değinirken, şunları söylemişti: "Küstahlık ve kendini bilmezlik, yalan ve aldatma, ayyaşlık, uyuşturucu bağımlılığı, insanların birbirleri karşısında hayvani bir korku duyması, yüzsüzlük, ihanet, milliyetçilik ve halkların düşmanlığı; bütün bunları ustalıkla ve sezdirmeden yayacağız. ...Bolşevizmin düşünsel köklerini sö-

keceğiz, halkın taşıdığı ahlakın temellerini bayağılaştıracak ve yok edeceğiz. Biz bu şekilde, kuşaktan kuşağa sürecek bir sarsıntı yaratacak, bu Leninist bağnazlığı yok edeceğiz. İnsanları bu yola çekmek için çocukluktan, gençlikten başlayacağız, asıl hesabımızı her zaman gençlik üzerine kuracağız, onun ahlakını bozacak, moral yönden onu çökertecek ve soysuzlaştıracağız..."

14. Varsıl Yahudi Siyonist küçük bir grup (Çubais, Berezovskiy, Gusinskiy, Todorovskiy, Hodorkovskiy, Potanin ve diğer alçaklar), bir zamanlar büyük olan bir devletin zenginliklerini kendi kirli pençelerinin içine alırken, halkın üçte ikisi yaşam için en alt düzeyde bir gelire sahip bulunuyor.

15. Barış zamanındaki ölüm oranı ilk kez doğum oranını geçti (aradaki fark yılda bir milyondan fazla insana ulaşıyor).

Tam anlamıyla korkunç gerçekler yaşanmakta. Kültür düzeyinin yüksekliğiyle her zaman farklılığını gösteren Leningrad (Petersburg) bölgesinde, son zamanlarda yabancılara 10-15 bin dolara 686 çocuk satıldı. Bunlar, hasta çocuklarmış! Yurttaşlık hakkı olmayan kişilere bile satıyorlar. Çağdaş köle ticaretini başlattılar.

Ülke her yıl bir milyondan fazla insanını yitiriyor, aynı zamanda da çocuklarını satıyor. Bundan daha büyük bir suç olamaz.

16. "Reformcu" ideoloji; suni yöntemle çocuk düşürüp, bu çocukların bedenlerini parçalayarak organlarını Moskova'da Amerikalıların döviz karşılığında satın almalarına izin verilmesine varıncaya dek, "ekonomik verimlilik açısından her şeyin ahlaki olduğu" anlayışına uygun olarak benimsenmekte (Stern, 1993; "Russkiy Vestnik" 1993). Yaşam olanaklarından yoksun ve yakınları olmayan yaşlılar da, gereksiz bir çöp yığını gibi plastik torbalar içinde gömülmekte veya yakılmaktadırlar.

17. Kitle iletişim araçları, gerçekte Siyonist oligarşiye fidye olarak verildi.

Televizyon sorununda tuhaf bir olgu gittikçe daha çok göze çarpıyor. Berezovskiy de, Gusinskiy de, sadece etnik kimliğe sahip Yahudiler değil, Talmud temelinde uluslararası Siyonist çevreye angaje olmaya yönelmiş Yahudilerdir. İki Siyonist, Rus ulusal televizyon yayıncılığının özel sahipleri konumundalar; kabul edin ki, bu kadarı fazla!

Gusinskiy ve onun kontrolündeki NTV kanalı, düşünsel anlamda uluslararası Siyonist güçlerin sözcülüğünü yapmaktalar. Gusinskiy'in 1996 yılının ocak ayında Moskova'da toplanan Rus Yahudi Birlik Kongresi (REK)'nin inisiyatif sahiplerinden ve sponsorlarından biri olduğunu anımsayalım. V. Gusinskiy, kongrede REK başkanlığına seçildi. Rek başkan yardımcılığına uygun kişiler olarak, "Rossiskiy kredit" bankasının başkanı Malkin, "Alfa bank" yönetim kurulu başkanı Fridman ve "Mostbank" başkanı Hant seçildiler. B. Berezovskiy ile Hodorkovskiy de, REK'e finansal destekte bulundular. Böylece, Rus finans oligarşisinin en nüfuzlu kesiminin en az yarısı, Kongre'nin sponsorları arasında yer aldı. B. Clinton ve Boris Yeltsin, REK kongresine kutlama mesajları gönderdiler. Kongre çalışmalarına İsrail büyükelçisi Aliza Şenar, İsrail temsilciler heyeti ve Moskova belediye başkanı Yuriy Lujkov da katıldılar. REK'in toplanma düşüncesine, 1995 Mayısında V. Çernomırdin'in ABD'den gelen Yahudi sivil toplum kuruluşları ve dini derneklerin temsilciler heyetiyle buluşması kapı açtı.

Gusinskiy'in kontrolü altındaki kitle iletişim araçlarının, yurtsever ulusal güçlere karşı yürütülen propaganda kampanyasında, geçmişimize kara çalmada, "Batının değerleri" denen değerlerin yüceltilmesinde, yani Rusları aptal yerine koyma ve ahlaki yönden bozmada baş rol oynadığını söylemek, abartı olmaz. Gusinskiy'in enformasyon imparatorluğu, "özgür basın"ın bir örneği olarak Batıda övülmekte, pazar ideolojini propaganda edişine, Çeçen ayrılıkçı hareketini ve Rusya'yı yıkıma sürükleyecek diğer her türlü ayrılıkçı hareketi desteklemesine hayran kalınmakta.

KİA (kitle iletişim araçları) sabahtan akşama dek, Sovyetler hakkında her şeyi belleğimizden söküp atıyor. Bu araçlarla gerçekler çarpıtılıyor, nefret tohumları ekiliyor, insanlar birbirlerine karşı kışkırtılıyor. Ve insanlar her şeyi kabul ediyorlar, yaşlılar bile; onları aptal yerine koyanların tarafına yöneliyorlar.

Özellikle elektronik (görsel-işitsel) kitle iletişim araçlarının yardımıyla, enformasyon ve psikolojik saldırı yoluyla, yalan yanlış haberlerle (dezinformasyon) kitlesel ve bireysel bilincin belli çıkarlar yönünde kullanılması (maniplasyon) süreçleri, giderek daha geniş bir alan kazanmaktadır. Dördüncü iktidar, özgürce söz söyleme hakkı ve geniş bir açıklık olanağı elde ettikten sonra, gereken sivil sorumluluğu göstermiyor ve suiistimale izin veriyor. Kitle iletişim araçlarının faaliyetlerine yönelik her türlü toplumsal denetim çabası, ifade özgürlüğünün, demokrasi ilkelerinin, insan haklarının çiğnenmesi olarak nitelendiriliyor hemen. Bu koruma altında, kitle iletişim araçlarının çalışmalarına para ödeyen insanların çıkarlarını hedef alan, enformasyona dayalı geniş bir psikolojik müdahale gerçekleşmektedir. Bu, şimdi açıkça görülür oldu. Bunun en açık örneği, 1996'daki başkanlık seçimi kampanyasıdır.

Son yıllarda, nüfusun önemli bir kesiminde ruhsal, ahlaki ve entelektüel açıdan gerileme yönünde belirgin bir eğilim gözlenmekte. Çok sayıdaki kitle iletişim araçlarının etkisiyle, ulusal bilinç ve bilinçaltında bir parçalanma ve bozulma meydana geliyor. Bu süreç, kendini özellikle kitle kültürü alanında açıkça göstermekte. Ulusal kültürün, sanatın ve geleneğin yerini Amerikancı öğelerin almasıyla birlikte, toplumsal bilincin bu alanı etkin biçimde ve belli bir ereğe yönelik olarak Amerikanlaşıyor. Büyük bir bölümü Rus gençliğinin olgunlaşmamış, sağlam bir temele oturmamış bilinci üzerinde ahlak bozucu bir etki yapan, gişe rekorları kıran Amerikan filmlerinin, porno ve korku filmlerinin Sinema perdelerinde ve video salonlarındaki egemenliği sürmektedir. Batı sinemasında ve video yapımlarında güç, zor-

balık, para, aşırı kâr, namuslu olmayan yollardan ulaşılan "güzel yaşama" kültü geniş biçimde propaganda ediliyor. Seks ve pornografi yaygın olarak propaganda ediliyor. Kitle iletişim araçlarının etkin biçimde kullanımıyla, Rusya'da bir seksüel "devrim" yaşanıyor, Rus toplumunun tümünü erotik ve seksüel bir yapı içine sokma durumu doğuyor. Seksüel özgürlük, cinsler arası ilişkiyi önemsememe, mahrem ilişkilerde doğal utangaçlık duygusunun ortadan kaldırılması alkışlanıyor, teşvik ediliyor. Bütün bunlar, gençliği sistematik olarak etkiliyor, ruhsal ve entelektüel isteklerini unutturuyor, boğuyor, ahlaki gelişimine engel oluyor. İşte Rus toplumunda seks ve pornografinin ölçüsüz, aşırı düzeyde yaygınlaşan propagandasının daha korkunç olan sonuçları: fuhuşun artması, yeniyetmelerin ve gençlerin ahlaki yönden bozulması, ırza tecavüz ve diğer cinsel nitelikli suçların sayısındaki artış, zührevi hastalıkların ve öldürücü AIDS vakalarının giderek yayılması.

Kitle iletişim araçları ısrarla ve sistematik olarak, iki anlama gelebilecek şeyleri, yumuşak bir ifadeyle, kuşkulu değerleri ve düşünceleri her yerde karşılaşılan kitlesel içerikli reklamlarla insanların bilincine yerleştiriyor; ki reklamlar geniş halk tabakalarının bilincinin programlanıp şifrelenmesinin temel aracıdır. Kitleleri hedef alan reklamlarla (özellikle televizyon reklamları) bir tüketim psikolojisi ve mal fetişizmi yaratılıyor.

Çok yüksek yoğunlukta verilen televizyon ve radyo reklamları, insanların dikkatini daha yüce, daha önemli insani gereksinimler ve değerlerden uzaklaştırarak, daha az gereksinim duyulan ve daha az öneme sahip nesnelere yöneltiyor.

Kimi zaman saldırgan, küstah, sırnaşık, kaba, arsız, çoğunlukla da bayağı olan reklamlar, pek çok insanı sık sık sinirlendiriyor, çileden çıkarıyor, incitiyor, onlara hakaret ediyor, ruhsal yapılarını bozuyor. Her geçen gün daha çok yinelenen kitle hedefli bir televizyon ve radyo reklamı, insan üzerinde psikolojik bir baskı yaratıyor, onun bilincine ve bilinçaltına zorunlu psikolojik bir etki yapıyor.

Siyonistlerin ticari kazançlarının korunması adına, milyonlarca televizyon izleyicisinin bilincinin her türlü saçmalıklarla (Amerikan çikletleri, diş macunları vb.) kirletilmesi, acı bir gerçektir. İnsan bilinci, doğanın ve toplumun bu yüksek yaratısı, ne de olsa fazla kırılgan ve zayıftır. Ondan daha yüce ve daha ince bir şey yoktur ama bir değer taşımıyor, korunmuyor. Onu kullanmayı bilmiyorlar, dahası kitle iletişim araçlarıyla baskı altına alıyor, ona işkence ediyorlar.

Kitle iletişim araçlarının alkollü içeceklerin reklamına, içki geleneğinin ve alışkılarının övülmesine, bu konudaki hoşgörü ve ılımlı yaklaşımların yaygınlaşmasına, bazen de sarhoşluğun özendirilmesine doğrudan ve dolaylı katkı yapması, sonuçları bakımından korkunç olmaktadır. Şu tartışılmaz bir gerçektir ki, birçok kitle iletişim aracı şu veya bu biçimde, alkol kullanımının özendirilmesine ve bunun yayılmasına hizmet etmektedir. Bu arada yıkıcı içki düşkünlüğü ve alkolizm salgını, Rusya'nın ulusal güvenliğini sarsan ulusal trajedisi oldu. Kişi başına 14 litrenin üzerindeki alkol tüketimi veya yetişkin her erkek için yılda 180 şişeye varan votka ile, dünya'da en yüksek alkol tüketimi Rusya'dadır. Sarhoşluk ve alkolizm salgını, sadece çalışabilir durumdaki erkekleri değil, kadınları, yeniyetmeleri ve hatta çocukları bile pençesine alıyor. Bu illet; ulusun hastalıklı bir hale gelmesine, fiziksel ve ruhsal yozlaşmaya, cinayet ve korkunç olayların sayısında patlamaya yol açıyor.

Kitlelerin bilinç ve hareketlerinin gelecekteki maniplasyonu ve kendi başlarına, bağımsız, eleştirel düşünme yeteneklerinin azaltılması için, onları daha uysal yapmak ereğiyle kitle iletişim araçları, geniş insan kitlelerinin ruhsal yaşamını "tıkamada" değişik yollar ve yöntemler kullanıyor. Bu yöntemlerden biri, belirli basmakalıp, moda düşüncelerin, yargıların dayatmayla benimsetilmesidir. Son yıllarda birçok kitle iletişim aracı usdışı, mitolojik ve mistik düşüncelerin, tasarımların, heyecanların etkin olarak kitlelerin bilincine aşılanması ve yayılmasıyla ilgileniyor. Sahte bilim ve bilim karşıtlığı her şekilde

övülüyor, destekleniyor. Televizyon ve radyo kanalları, gazeteler ve dergiler birbirleriyle yarışırcasına doğaüstü olaylardan söz ediyorlar: UFO'lar, uzaylılar, büyücüler, biliciler (kâhinler), insanların yaşamını belirleyen kozmik enerji... Gizlicilik (okültizm) ve gizemcilik (mistisizm) salgınının yayılması sürüyor, insanların entelektüel ve ruhsal sağlığı üzerinde olumsuz etki yapan "beyaz" ve "kara" büyü, büyücülük, gizemli olaylar hakkında hayale dayalı düşüncelerin propagandası da geniş bir yaygınlık gösteriyor. Değişik boş inanların, cinlere, orman devlerine, vampirlere, şeytanlara, hayaletlere inancın kitle iletişim araçları vasıtasıyla halk arasında yayılması, hipnozculuk ve insanlardaki kuşkuculuk düzeyinin yükselmesine, "gizemli" olaylara tepki vermenin hastalıklı biçimlerine eğilimin artmasına yardımcı oluyor. Amerikan korku filmlerinin televizyonda yaygın gösterimi de buna hizmet ediyor. Söz konusu psikiyatrik hizmet verilerine göre, heyecansal "bozulma" ve "nazar" hastalarının sayısı artıyor. Televizyon ekranlarında saygın bir edayla boy gösteren çok sayıdaki olçumun siparişiyle, birçok kitle iletişim aracı tarafından yayılan düşünceler çoğalıyor. Bu, büyük bir bölümü pek vicdanlı olmayan insanlar, televizyonla güçlenen telkin ve psikolojik zehirlemenin etkisi sayesinde, insanların hastalık ve cehaletleri üzerinden kazanç elde etmekteler. Gençlik arasında ilgiyle okunan "Moskovskiy komsomolets" gazetesi; içinde "kuvvetli büyücülük", "yüzde 100 mutlak beyaz büyü", "gizli tedavi", "büyüyle iyileştirme", falcılık, bilicilik (kehanet), büyü ve nazar bozma ve daha pek çok edimin olduğu "okülist hizmetleri" düzenli olarak öneriyor.

Kitle iletişim araçlarıyla bazen eski bir bilim, bazen de çekici bir eğlence ve oyun olarak sunulan astrolojinin propagandasının olumsuz bir anlamı var. Bilimle ilgisi olmayan kuruluş ve astroloji tahminleri, aynı telkin, kendi kendine telkin ve psikolojik zehirleme mekanizmaları, bir de yansılama sayesinde, pek çok insanı diplomalı astrologların istek ve fantezilerinin itaatkâr uygulayıcıları yapabiliyor ve yapıyorlar; bağımsız dav-

ranabilme yeteneklerini azaltıyor, onları, yazgıları yıldızlar ve gezegenler tarafından "önceden belirlenen" itaatkârlar haline getiriyorlar. Astrolojiye ve astrolojik tahminlere inanç, insanların etkinliğini, girişkenliğini, yaşam yolundaki zorlukları ve engelleri yenme yeteneğini azaltıyor. Astrolojiye inanan insanlarda, "yüksek" kozmik güçlere, yıldızların ve gezegenlerin "etkisine" bağlılık duygusu, kendi kişisel çıkarlarına, amaçlarına zarar vererek onlara boyun eğme isteği şekilleniyor. Milyonlarca insan benzer şekilde, kendi doğal gelişimine aykırı olarak, arkaik bilinç düzeyine ve ortaçağda yaşamış insanlara özgü eski düşünce biçimlerine itilmekte. Bununla birlikte, kitle iletişim araçları bilimsel dünya görüşünü toplumsal bilinçten aralıksız söküp atıyor. Kitle iletişim araçlarının belirtilen konumu sayesinde, bilimin ve bilim adamlarının toplumsal bilinçteki saygınlığı sürekli düşüyor. O bilinen özdeyişe aykırı olarak, tarih geriye dönüyor (ya da döndürülüyor!).

Rusya'da entelektüel ve manevi gelişmenin yerine, ülkenin manevi yönden yeniden doğuşunun vaat edilişi ve bu konudaki konuşmaların gürültüsü altında, entelektüel ve manevi bir gerilik ortaya çıkmaktadır. Manevi yeniden doğuş maskesi altında, kitle iletişim araçlarında din ve mezhep (özellikle Ortodoksluk) propagandası yapılıyor. Böylece, bu cani rejim, kitle iletişim araçlarını kullanarak insanları etkin sosyo-politik yaşamdan, kendi sınıfsal ve insanlık onurundan uzaklaştırıyor!

Rusya'yı istila eden çok sayıdaki dini ve sözde dini tarikatlar, pek çok olay çerçevesinde genç insanların manevi, entelektüel, psişik sağlığı ve kişiliği açısından olumsuz etkide bulunarak, yıkıcı eylemlerini sürdürmekteler. Saatler süren ayinlerde, rituellerde, baş ayinlerde (liturya) bilinç değişimleri (trans, esrime (ekstaz), hipnozun değişik biçimleri), kendinden geçme durumları ortaya çıkıyor. Bu durumlar temelinde tarikata ve tarikat yöneticilerine psikolojik bir bağımlılık gelişiyor. Hayaller, fanteziler, mistik öğeler, dünya ve yaşam hakkında yanlış düşünceler dünyasına bir dalma durumu meydana geliyor. Din

ve tarikat pratiğinde hem kitlesel hipnoz, hem de kişiliği kodlama ve programlama yöntemleri kullanılmakta. "Beloye bratsvo/Beyaz kardeşlik" ve "Aum Şinri Kyo/Yüce Gerçek Tarikatı" adlı tarikatların mahkeme sürecinde görüldü ki, bu tür etkileme yöntemlerinin sonucunda psişik bozulmalar, kişiliğin tahribatı gibi durumlar gelişebiliyor. Üyeleri, can kaybının yaşandığı Tokyo metrosuna, "Mayak" radyo istasyonuna ve "2x2" adlı televizyon kanalına yönelik terörist eylem gerçekleştiren bu Japon tarikatına, Rus gençlerini buraya üye etmek ve kendi öğretisinin propagandasını yapması için, birkaç ay boyunca radyo yayın izni verilmesi, şaşılacak bir durum.

Yapay bir coşku yaratan, saldırganlığa, cinsel isteğe teşvik eden rock ve "heavy metal" gibi müzik türleri, insanın ruh haline olumsuz etki yapabiliyor. Bu müzik türlerinin yarattığı aşırı heyecan, sinirsel-psikolojik bozulmalara, özellikle alkol kullanımıyla birleştiği durumlarda, sinir sisteminin altüst olmasına yol açabiliyor.

Yukarıda verilen bütün bilgiler, ulusun entelektüel ve ruhsal sağlığının, haber alma-verme (enformasyon) özgürlüğünü sık sık kötüye kullanan kitle iletişim araçlarının yıkıcı etkisinden korunması gerektiğini göstermektedir. Kitle iletişim araçları hakkındaki yasada, sıkı bir toplumsal kontrolün sağlanması yönünde iyileştirmelerin yapılması gerekiyor.

14. Suç işleme oranı eşi görülmemiş bir düzeye ulaştı ve bir kural halini aldı. Ama suçla (daha doğrusu suçun görünen yüzüyle) mücadele adı verilen hiçbir şeyin de yararı yok. Çünkü, birincisi; hukuku koruması gereken organların kendileri suç unsurları haline gelmiş, rüşvetle satın alınabilir olmuşlardır. Suçla mücadelenin yararsızlığının ikinci nedeni; ülkede soruşturulan asıl suçluların (daha doğrusu halk düşmanı cani rejimin) iktidarda bulunuyor olmalarıdır.

15. Güdümlü bir seçim sistemi (daha doğru bir deyimle, sistemin hile karıştırılabilir işlevlerinden biri) yaratıldı. Bu sis-

tem sayesinde, onun yardımıyla seçilen bugünkü başkan, şimdi iktidarda. Geçmiş seçimlerde, yaklaşık iki milyon "gereksiz" sesin oyu sayım dışı bırakıldı.

16. İnsanları izlemek için küresel bir sistem kuruldu. Rusya'da, bütün dünyada olduğu gibi, Global İzleme Sistemi (GSS) denilen bir sistem, belli bir koşula bağlı olarak başarıyla çalışıyor. Bu sistem sözde suçla mücadele için yerleştiriliyor, gerçekte ise cani oligarşik (emperyalist) sistemler tarafından kendi sınıfsal çıkarlarını korumak için olağanüstü biçimde kullanılmaktadır.

GSS'nin kuruluşuyla ilgili gerçekler son zamanlarda giderek daha iyi bilinir oldu. Birkaç örnek verelim:

-Metro gözetleme sistemi. Bilindiği üzere her metro istasyonuna, her geçide vb. video kameraları yerleştiriliyor. Bütün görüntüler bu kameralarla kaydediliyor ve birkaç gün süreyle saklanıyor. İşte "Ogonyok" ("Ogonyok", sayı: 25, 17 Haziran 1996) dergisinden bir alıntı: "Büyük abi herkesi izliyor. Yolcuları bile. Bu yılın 1 Ocak tarihinden itibaren, metroda vatandaşları izleme sistemi uygulamaya sokuldu. İzleme donanımı şimdilik sadece "Borovitskaya" istasyonuna yerleştirilmiş. Burada renkli video kameraları ve ses alma cihazları bulunuyor. Kayıtlar üç gün süreyle saklanıyor. Eğer İçişleri Bakanlığı (MVD) veya Federal Güvenlik Servisi (FSB)'den başvuruda bulunan olmazsa, kayıtlar siliniyor. Bu sistem, bütün istasyonlarda işlenen suçları açığa çıkarma olanağı sağladı polise. Elde edilen başarıyla coşan metro yetkilileri, böyle bir sistemi yakın gelecekte "Nahimovskiy prospekt" istasyonuna, ileri bir aşamada da diğer bütün istasyonlara kurmayı planlıyorlar."

Bu sistem 1996 yılının 1 Ocak tarihinden itibaren çalışmaya başladı, şimdi 1998 yılının sonuna gelmiş bulunuyoruz ve eğer dikkatle bakılırsa, bütün istasyonlara, istasyon platformlarına ve metro geçitlerine izleme kameraları yerleştirilmiş. Global izleme sistemi çalışıyor!

- Sokaklardaki gözetleme sistemi. Sokaklarda da benzer sistemler kurulmuş; bu sistemlerin araç trafiğini izlemeye çok yardımcı olduğu bir gerçek. Bu tür sistemler (video kameralar), bir kural olarak, evlerin çatılarına, direklere, köprülere, gelip geçilen yerlerin üzerine vb. yerleştiriliyor.

- Şebeke bağlantı sistemlerinin kontrolü. Şebeke bağlantısının işleme aşamasında herhangi bir donanımda şu olanaklar var: Bir abonenin bulunduğu doğru konum hakkında (bir metresini bile şaşırmadan) bilgi alıp verme; konuşmaların kaydedilmesi ve dinlenmesi; çağrı yapanların ve çağrıyı alan tarafların numaralarının tespiti (tarihler, saatler, kategoriler vb.); dinleme için mikrofonun ses alma (kapsama) mesafesi ve size karşı yöneltilmiş daha pek çok şey.

Bir de, haberleşme şebeke sistemlerindeki şifreleme ve koruma algoritmalarının (istihbarat amacıyla) kasıtlı olarak zayıflatılması nedeniyle, bu algoritmalar çeşitli "hackerler" ve dolandırıcılar için rahat av olmaktadırlar.

- Bütün radyo yayınlarının sürekli kontrolü ve çözümlemesi. Cani rejimin konuşmalarımızı dinlemesini gerçekten engelleyebilecek araçların kullanımı onun tarafından yasaklanmıştır.

- Bütün telefon konuşmalarını dinlemek için kurulan sistem (SORM), 1994 yılından beri başarıyla işlemekte.

- Bütün internet ve elektronik postaları kontrol edecek sistem (SORM -2) çalışmaya başlıyor.

Ve daha pek çok şey...

17. Bugün Rusya'da, rüşvetçilik dahil olmak üzere, bütün karakteristik özellikleriyle korkunç bir bürokratik mekanizma varlığını sürdürmektedir.

Sovyet sisteminin en ekonomik sistem olduğunu söylemek gerek. SBKP Merkez Komitesi'nde topu topu iki bin memur çalışıyordu.

18. İnsanlar arasındaki bütün ilişkiler mal ve parayla sınırlı; dostluğun, yoldaşlığın, sevginin vb. yok olduğu görülmüyor.

İnsanların çoğu kütüphaneye, sinema ve tiyatroya, kültür evlerine vb. yerlere gitmeyi kesmiş; yaşam onlar için sırf para kazanma yarışına, sadece yaşama, kendilerinin ve ailelerinin geçimini sağlama savaşına dönüşmüş durumda.

Bugün kapitalist dünyanın, en iyi ilişkileri çirkinleştirerek insanları manevi ve maddi yönden bozduğuna, onların yararına olan şeyleri kuruttuğuna inanabiliriz. İnsanlar arasındaki ilişkileri para belirliyor. Burjuva toplumunda insan, paraya sahip olunca, onu en kirli, en onursuz ve kanlı yoldan elde etse de, saygı bekleyebiliyor. Zenginlik her türlü suçun üstünü örtüyor.

Aldatma, yalan, ikiyüzlülük, dalkavukluk, satılmışlık, açgözlülük ve diğer en iğrenç kişilik özellikleri, kapitalist toplumun bütün dönemlerine nüfuz ediyor. Başka türlü de olamaz. Burjuvazi, yaşamın en yüce ereği olarak özel mülkiyeti, sınırsız yüksek kârı ilân etmiştir. Burjuvazi para için sadece mal değil, vatanını, vicdanını, onurunu da satar.

Burjuva ahlak açısından, herkes sadece kendi bireysel mutluluğu için çalışmalıdır. Bütün insanlar mutlu olamazlar. Buradan şu sonuçların çıkması doğal: Ne pahasına olursa olsun kendi mutluluğunu elde etmeye çalış; dostun, baban, annen de olsa kimsenin yararını dikkate alma; yolunun üzerindeki herkesi silip süpür; çıkarların için her şeyi feda et.

Rekabet, kitlelerin soyulması ve sömürülmesiyle elde edilen yüksek kazanç, bir kariyer düşkünlüğü, kirli entrika ve maceracılık psikolojisiyle açıklanamaz. Dirsek vurarak kendine yol açmak, halkın omzuna basarak baş döndürücü bir yüksekliğe tırmanmak, diğer insanların yıkımı ve mutsuzluğu üzerinden kariyer ve zenginliğe uzanmak; burjuva toplumunda propaganda edilen yaşamın amacı ve anlamı budur işte.

Karamsarlık (pesimizm) ideolojisi ve perişanlığa mahkûm olma durumu, tam gidişata uygun olarak ilkesizlik, ideolojisizlik, ahlaksız vaazına eşlik etmektedir. Gerici ideolojiler, genellikle gericiliğin en karanlık dönemlerinde olduğu gibi, ilkesizlik ve ideolojisizliğin propagandasını yaparak, kitlelerin dikkatini toplumsal acı gerçeklerden seksüel sapkınlığın ve cinsel ahlaksızlığın vb. vaazına yöneltmeye çalışıyorlar. Pislik, edepsiz sözler ve bayağılık, kalın kalın romanların sayfalarından, ekranlardan, tiyatro sahnelerinden milyonlarca okurun ve izleyicinin beynine bulanık bir duygu seli olarak akmakta. Örneğin; katil, gangster, fahişe, homoseksüel vb. tipler, Hollywood filmlerinin değişmez tipleridir.

Yeni Rus Oligarşisinin Çehresi

Düşmanlarınızı yüzlerinden tanıyabilirsiniz. Onları, onların iğrenç canavar çehrelerini tanımak için, emekli general Korjakov'un *Boris Yeltsin: Ot Rassveta Do Zakata* (*Boris Yeltsin: Şafaktan Karanlığa Kadar*) adlı yapıtına göz atılmasını öneriyoruz. Hem bu kitabın yazarı, hem baş kahramanı, hem de diğer kişilerin çoğu, 1990 yılında ibret olabilecek şekilde iktidarının doruğuna çıkan cani rejime şu veya bu biçimde mensup, herkesçe bilinen namussuzlardır. Önümüzde bir taraftan yazarın tanık olduğu (çoğu zaman da içinde yer aldığı) olayların anlatıldığı bir kronik, diğer taraftan "Ot rassveta do zakata"nın Kremlin saray günlükleri var.

***

Çok az kimsenin bildiği ve bizde hiç yayımlanmamış olan, çok sayıda dikkate değer fotoğraf yer alıyor kitapta. Nedir göze çarpan? Fotoğraflarda ayık kişiler yok. Banyo ve açık hava eğlenceleri, piknik ve içki alemleri, balık avlama ve plaj, tenis ve av, kabuller ve kendinden geçme görüntüleri: işte Yeltsin'in ve onun aile bireylerinin, bakanlarının, avcı neferlerinin, hizmetçi ve uşaklarının, "seçime dayalı demokrasiyle yaratılmış", göz

önündeki çok zor yaşantısı böyle. Anayasanın devlet başkanına verdiği ve hiç kimseye devredilemeyecek onlarca görev, başkan tarafından günlük olarak yüzlerce ve binlerce sayfa bizzat incelenmesi gereken yasalar, bakanlarla, valilerle, politikacılarla, diplomatlarla, dünyanın pek çok ülke başkanlarıyla, bankacılarla, işverenlerle, bilim ve kültür adamlarıyla birlikte kararlar alma, hizmet görüşmeleri yapma gibi işler, Korjakov'un yapıtında gerektiği gibi, bir serap, fiksiyon, hayal olarak yansıyor.

Ne kitapta yazılanlarda, ne de fotoğraflarda, Yeltsin'i zorunlu görevlerinden birini yerine getirirken görüyoruz. Kitap ve kalem, önemli bir muhatap ve derin düşünceli bir danışman, "beyin fırtınaları" ve iş görüşmeleri, okuma ve düşünme; kitapta olmayan konulardır, ki böyle şeyler olsaydı, bunların sadece en yetkili yardımcı değil, aynı zamanda ailenin bir üyesi, dostu, sözcüğün tam anlamıyla Yeltsin'in "kan kardeşi" konumundaki yazarın yanında olmaması olanaksızdır. Yeltsin ile Korjakov, "bağlılık göstergesi olarak" ellerini çocukça "iki kez kesip kanlarını karıştırdılar" (s.223).

Eğer objektife takılan ve kitaptaki karelerde donup kalmış kişilere ve sahnelere dikkatle, acele etmeden bakılacak olursa, hiçbir birliğin olmadığı görülür. Onları masalarda her zaman alkol bir araya getiriyor ve yüzlerinde sarhoşluğun izleri okunuyor. Okur, onlarda en önemli şeyi, devlet yönetimindeki üst düzey görevlileri, 'sıradan vatandaşlar' denen çoğunluktan farklı kılması gereken yüksek düşünme yetisi, büyük çaba isteyen kafa çalışması ve genel kültürün izlerini bulamıyor. Objektife düşen herkes (belirgin bir hoşnutlukla poz vermişler), rahat zaman geçirme olanağı kazanmış, "keyifli" bir gevşeklik içinde bulunuyor. "Keyif", yaşa ve resmi unvana bakmaksızın bütün yüzlere ve bedenlere damgasını vurmuş, kostümlerde, fanilalarda, şortlarda, külotlarda veya pijamalarda kendini gösteriyor. Yüzlerin yerine suratlar, vücutların yerine göbekler! Ülke için her gün çalışma yok, ama sürekli dinlenme, yemekten,

şaraptan ve neşeden kaynaklanan ve günden güne, aydan aya, yıldan yıla süren bir bitkinlik hali; işte onların yaşam tarzı bu.

Okurun karşısına çıkanlar, 10 yıldır giderek derinleşen ve halkın canını çıkaran bir kriz durumundaki ülkenin yüksek resmi görevlileri değil, aksine, o güne dek hiç işi olmayan ve bütün korkusu bedava elde edilmiş bir bolluğun, devlet parasıyla görkemli bir yaşamın tadını çıkarma olanağını yitirmek olan yazlıkçıların hiç vazgeçemeyecekleri sıcak bir ortaklığın bireyleridir.

Yeltsin, 1987 yılında SBKP MK toplantısında, bundan çok kısa bir süre sonra da, beklenmedik şekilde "önceki davranışının, yani Parti önünde kusurunu itiraf etmiş olmasının hatalı olduğunu kabul ettiği" Moskova şehir komitesinde birer konuşma yapar. Yeltsin'in hastalandığı anlaşılır ve o gün, ikinci toplantı bittiğinde o hastanedeydi. "Doktor gitmeden önce Yeltsin'e öldürücü dozda baralgin enjekte etti"; enjeksiyondan sonra Yeltsin, "çevresindekilere tepki vermez oldu ve hipnotik uyurgezerliği andırır bir hal aldı." Sözü edilen doktor D. D. Neçayev, daha sonra Çernomırdin'in özel doktoru oldu. Kitabın yazarı, satır arasında, "bütün ailenin bu doktordan nefret ettiğini", ama Yeltsin'in onu bir kez Çernomırdin'le birlikte gördükten sonra "tam anlamıyla donakaldığını" belirtir (s.65-66). Ne var ki yazar, basın ailesi için bir sır olarak kalan, Doktor Neçayev'in 1994'te katledilişini yazmayı unutmuş.

RSFSR'de yapılacak olan 1991 başkanlık seçimlerinin başlamasından kısa süre önce, Yeltsin, başkan yardımcılığına kimi seçeceği konusunda ikilem yaşar. Birinci aday, "kendini sağgörülü (basiretli) bir psikolog, aydın bir felsefeci olarak gösteren" Burbulis'tir. Ama o, bütünüyle ahlakı bozuk biridir. Moskova yakınlarında, Yeltsin ailesinin de yaşadığı Arhangelsk'te otururken, bir gün şefinin (Yeltsin'in) karısı ve küçük kızıyla bir eğlence meclisinde birlikte oldu, "kadeh kaldırma sırasında ustaca küfürler etmeye başladı", bir süre sonra "alkolün etkisiyle fenalaştı ve hiç çekinip sıkılmadan salonun bir köşesine gitti,

kusmaya başladı, daha sonra da hiçbir şey olmamış gibi, gelip kadeh kaldırmaya devam etti" (s. 120-121).

1991 Ağustos olayları. 20 Ağustosu 21 Ağustosa bağlayan gece, Beyaz Ev'in alt katı. "Orada bizi donatılmış bir masa bekliyordu"; yazar, "Lujkov ile eşi ve Moskova belediye başkanı Popov da dahil olmak üzere, orada 20 kişinin bulunduğunu" anımsıyor. "Sıcak yemek verilmedi, oradakilerin kimi su içerek, kimi de konyakla karıştırılmış votkasını yudumlayarak sandviçlerini yediler." Yemek masası o kadar ısındı ki, Popov tam anlamıyla "sarhoş oldu", "çok güçlü iki kabadayı, kollarına girip onu zar zor götürdüler... Temizlikçiler ise, Gavril Haritonoviç'in ziyareti sonrasında lokali güçlükle yıkayıp temizlediklerinden şikayetçi oldular" (s.95-96).

"Ağustos olaylarından" hemen sonra Gorbaçov ile Yeltsin, SSCB'nin yüksek bürokratlarını şimdi de birlikte atıyorlar, deyim yerindeyse düet yapıyorlar. KGB'nin başına kim getirilecek? Bakatin adı üzerinde "düşünce birliğine" varıldı. Korjakov şöyle yazıyor: "Daha sonradan pek çok kimse, özellikle Bakatin'in kendi inisiyatifiyle, dünyanın en güçlü uzman kuruluşlarından birini (KGB'yi) yıktığını düşündü. Ama bu, alışılmış yanlış bir düşüncedir. O, önüne konan 'tarihsel' bir görevi sadece iyi niyetle yerine getirdi" (117-118).

"Yeltsin'in "Zapiski prezidenta" (Başkanın Notları), büyük gelir sağlıyor. Çok satan (bestseller) bir yazarın aldığı telif ücreti ne kadardır? Şimdiki başkanlık yönetiminin genel sekreteri (ve Yeltsin'in damadı, ç.) V. Yumaşev, "Anıların (Zapiski Prezidenta) yayıncısı olarak aylık on altı bin dolar gelir sağlıyor." "Yeltsin, "paraları kendi kasasına doldurdu" (s.136-137).

Yeltsin'lerin Moskova'daki dairelerinden Rublevskiy şosesi üzerindeki eve taşınmaları bir destan. Başkanın buradaki komşuları, onun birisi (kendisi, ç.) için yaptırdığı "Kremlin Hastanesi" çalışanları değil, konut koşullarını iyileştirmede özellikle varlıklarına gereksinim duyduğu en yakın silah arkadaşları

oldu: Şahray, Soskoviç, Yumaşev, Graçov, Çernomırdin, Tarpişçyev, Lujkov, Barsukov, Resin, Gaydar.

Mart 1993'te, ülkenin "Opus" adı verilen özel yönetim biçimi gerçekleşmedi. Eğer Yeltsin'e güvensizlik anlamına gelen bir oylama yapılacak olursa, Rusya Federasyonu Halk Temsilcileri Kongresi'ne katılan üyelerin tutuklanmaları planlanmıştı. Peki nasıl yapılacaktı bu? Kongre sırasında Yeltsin'in "aydınlatma, sıcak su ve kanalizasyon" toplantısında olduğu Kremlin'deki çıkış yolları kesilecek. "Milletvekillerinde gaz maskeleri olmadığına" göre, balkonlara yerleştirilecek kloropikrin gazıyla binadan uzaklaştırılacaklar. Salondan çıkarılacak ve otobüslerle daha uzak bir yere götürülecekler... "Boris Nikolayeviç, planı tereddüt etmeden onayladı" (s.158-159).

Ancak planı uygulamaya gerek kalmadı: "Güvensizlik" için gereken oy sayısına ulaşılmamıştı. Bunun üzerine "herkes üçüncü kattaki beyaz yemek salonunda toplandı. Çernomırdin, Graçov, İlyuşin, Barannikov gibi isimler de oradaydılar... Kırk dakika kadar oturdular, zafer için kadeh kaldırdılar, leziz yemekler yediler ve huzur içinde dağıldılar" (s.160).

Yeltsin'le Hasbulatov, dostken niçin düşman oldular; neydi bu karşı karşıya gelmenin, parlamento binasını ateşe tutmanın, yüzlerce can kaybının nedeni? Ruslan İmranoviç (Hasbulatov)'in, bir defasında bir "münasebetsizlik" yapmasıymış neden. Hasbulatov, Yeltsin'in de bulunduğu saunaya kendi masajcısını çağırmış. "Ben, diye yazıyor Korjakov, Yeltsin'in Hasbulatov'a daha fazla dayanamayacağını artık biliyordum" (s. 155).

Devletteki değişim hazırlıkları 1993 Eylülünün ilk günlerinde başladı. Sorunlar günlük olarak, rahat ve uyumlu bir şekilde yazlıkta, saunada, akşam yemeklerinde çözülüyor. Değişim belgesi, ünlü 1400 numaralı konuttan çıktı. "Kararı herkes onadı" ve bu karar, "hiç kimseye ne anayasaya aykırı, ne de aşırı göründü" (s. 155-156).

Yeltsin, 1993'ün 3 Ekimini 4 Ekime bağlayan gece nasıl davrandı? Anlaşılan o ki, "saat yirmi üçe doğru yatmaya gitmiş" (bu sırada "asiler" Ostankino'ya saldırıyorlardı). Geceleyin, Graçov'un da hiçbir şey yapmayıp kendi evinde yattığı anlaşılınca, Yeltsin'in, Savunma Bakanlığı'na giderek "on adet tank çıkarıp", "saldırı kararı" almak üzere "uyandırılması gerekti". Bundan sonra Kremlin'e dönen "Boris Nikolayeviç, tekrar arka odada uyudu" (166-170).

Beyaz Saray ateşe tutulup yakıldıktan, "ayaklanmanın elebaşları" da "elleri bağlanarak Lefortovskiy cezaevine" yollandıktan sonra, Korjakov'la Barsukov, "başkana rapor sunmak üzere Kremlin'e gittiklerinde, onu ofisinde bulamadılar", çünkü "o, şölen salonundaydı". Korjakov, "şaşırarak gördüm ki, zafer şöleni çok önceden başlamış ve artık sona yaklaşılmıştı" diye yazıyor (s. 198).

Yazar (Korjakov) "kendi iğrenç işini (parlamento binasına saldırı, ç.) yaparken, Kremlin garsonlarının anlatımlarına göre, "gündüz saat dörtte" başlayan yenenlerin şöleni nasıl olmuştu? Anı yazarı Korjakov sözünü esirgiyor: Yüksek komutanlara "ağzına kadar dolu kadehlerle votka sunuldu", "biz de ortak şenliğe katıldık", Graçov "elindeki kadehle etrafına ışık saçıyordu", Filatov "içkiyi fazla kaçırmıştı." Yeltsin, Hasbulatov'un Barsukov'a hatıra olarak verdiği piposunu onun elinden alıp, öyle bir şiddetle bir köşeye "fırlattı" ki, kilden yapılmış pipo paramparça oldu" (s.198).

Yeltsin, başkanlık seçimleri öngününde, seçim kampanyasını yöneten Soskovits'i başkan yardımcılığı görevine atamaya karar vermişti. Korjakov buna itiraz çıkar: "Peki hükümet ne olacak? O (Soskovits) ki, gerçekten çalışan çok az kişiden biridir! Yeltsin'in yanıtı şu olur: "Bu hükümetten... Benim için asıl önemli olan seçimleri kazanmak" (s.320).

1996'daki başkanlık seçimlerinden birkaç ay önce, Berezovskiy, FSK* başkanı Barsukov'a akıl verir: "... eğer siz, bizim iktidara geldiğimizi anlamıyorsanız, bu durumda sizi açıkça koruyacağız. Bizim paramıza, sermayemize hizmet etmeniz gerekecek (s.289). Korjakov, bundan hemen sonra Çernomırdin'le görüşmesinde, Çubais'in aynı Barsukov'a söylediği sözleri yineliyor: "Eğer bu başkan bunu yapmazsa, o zaman başkanı değiştireceğimizi ona söyleyeceğiz" (s.367).

Yarım milyon dolarlık bir kutunun, bu skandalla bağlantısı olan Hükümet Sarayı'nda yakalanmasından ve Çubais'in, bu "komplo"nun demokrasiye karşı tezgahlanmış olduğu, kendisinin de bu parayla bir ilişkisinin bulunmadığı yönündeki açık demecinden sonra, Çubais ve G. Rogozin ile Korjakov'un kendisi arasında şöyle bir konuşma geçer. Çubais: Georgi Georgiyeviç (Rogozin), paraları bana vermenizi rica ediyorum. Bu 500 bin dolar benim. Rogozin: Nasıl olur, Anatoliy Borisoviç?! Bu paraların gizlice konduğunu söyleyen sizdiniz. Çubais: Bunun böyle olmadığını sen de anlıyorsun (s.21).

"Reformcu ekibin", demokrasi savaşçılarının, totalitarizm düşmanlarının vb. vb. ahlakı hakkında söylenebilecek tek sözcük var: Durmadan içiyorlar. İştahlarını anımsatmak için birkaç örnek verelim.

Yeltsin, 1991'deki "tuhaf" hükümet darbesinden sonra Gorbaçov'u Kremlin'den kovar. Bir görüşme yaparlar. "Çalışma odasında üç saat görüştüler, gevşemeleri için onlara konyak ve kahve verildi" (s.129).

Bu, Şenonnskiy olayından önce oldu. Yeltsin, Waşington'da bulunurken, Clinton'la kahvaltı sırasında "birkaç kadeh devirdi". Uçaktayken de, "her zamanki diplomatik zafer" dile getirildi, bu sırada, anı yazarının yazdığı gibi, "çok az içtiler" (s.205, 208, 209). Geceleyin, uçak Atlantik üzerindeyken,

---

* *FSK* -(Federal Karşı İstihbarat Servisi), KGB'nin yerine kurulan Rus istihbarat servisi.

planlanan Dublin görüşmesinden üç saat önce, Yeltsin, "kalktı, düştü, kalemi sürçtü." Eşi, onu "hareketsiz yatar halde" buldu (s. 209). Daha sonra gelişen sahne şöyle: Korjakov, patronunu "hareketsiz, solgun, ölü bir yüzle yerde yatarken" bulur, onu kaldırır, koltuğuna girip sürükleyerek yatağına uzatır. Doktorlar, şiddetli bir kalp krizi veya küçük bir beyin kanaması geçirdiği teşhisinde bulunurlar (s. 210). Daha sonra hava limanında olanları herkes biliyor. Başkanın görevini Soskovits üstlenmek zorunda kaldı.

Berlin, 30 Ağustos 1994. Rus ordusunun geri tahliyesi (aslında kaçışı). Yeltsin, resmi bir ziyaret için gelmişti. Sabahleyin, "Boris Nikolayeviç yorulmuştu", "resmi tören sırasında halsizleşti." Gündüz, "hava çöl sıcağını aratmayacak kadar sıcaktı." Çelenk koyma ve geçit töreni vardı. "O (Yeltsin), öğle yemeğinde fazla miktarda sek şarap içti, sıcak hava da içkinin etkisini artırdı." Sonunda "başkan hoplayıp zıplamaya başladı:

Bariton sesiyle kahkahalar atmaya, zincirinden boşanmışçasına jestler yapmaya ve düpedüz saçmalamaya başladı. Neydi bunun nedeni? Çünkü "bizim askerlerimiz, resmi geçitte, kıyaslanamayacak kadar daha iyi yürümüştü Alman askerlerinden." Alman serseri seyircilerin yuhalama ve çığlıkları arasında, Yeltsin, "belediye başkanının yanında, Berlin Polis Orkestrası'na eşlik etmeye" başladı; önce "orkestra şefi çubuğuyla" orkestrayı yönetti, daha sonra da "Kalinka-Malinka" şarkısından bir bölümü çaldırdı (s.211-219).

İşte Korjakov, Barsukov'la birlikte, ABD başkanını koruyan gizli servisten "Amerikalı meslektaşları" Bouron ile Griffin'i kabul ediyorlar. Rus yağı, nefis etli yemekler yendi, "herkes yedi yüzer gram içki içti" (s. 225). Korjakov, Yavlinskiy'le karşılaşıyor: "Ona şampanya içmeyi önerdim. İki saat içinde üç şişe içtik" (s. 248). "Seçimlerden aşağı yukarı bir yıl kadar önce" bir kez daha karşılaşıyorlar: "Ben bir şişe votka buldum..." (s.225).

Yeltsin'in Krasnoyarsk gezisi. Yenisey ırmağı üzerinde dizel motorlu gemiyle gezi. Basın sekreteri Kostikov, "içkinin etkisi altındayken", kuşkusuz "hoplayıp zıplayamıyordu." Yeltsin'in Borodin, Barsukov ve Şevçenko'ya "Kostikov'u suya atın!" emri, anında yerine getirildi. Daha sonra "şef"in insancıl emri geldi: Üşümesin diye, Kostikov'a hemen içki ikram edildi (s.253-254).

FSK başkanlığına kimin atanacağı sorunu çözülüyor. Barsukov'u seçiyorlar ve onu öğle yemeğine davet ediyorlar. "Yeltsin, bir şişe getirmelerini emretti" (s. 275). Eğer yazarın gözlemleri paylaşılacak olursa, Yeltsin, "içmek istiyordu" ve "yetkili kişilerden birini davet etti. Yeltsin'in Çernomırdin'le görüşmeleri, örneğin, Yeltsin için her zaman gereken gevşemeyle sona eriyordu" (s.303).

Bir bölüm daha: "Her istediğinde ona votka vermemek, ne yazık ki, olanaksızdı. Şant takılmasından sonra bile, doktorların kesin yasağına karşın, Naina Yosifovna kocasına konyak veriyordu" (s. 304).

Yeltsin'in 1996 seçimleri öngününde Grozni'ye yaptığı görkemli ziyaret. Yeltsin'in Çeçenistan'daki temsilcisi Lobov, "Hankale'de olağanüstü bir yemek verdi. Kabuldeki bunca yemeği Kremlin'de bile tadamazsın" (s. 314).

Şumeyko ile Barannikov, bütün güçlü kuruluşlardaki yönetimin düzenleyicisi (koordinatörü) olarak, "general Dima"nın (utanç verici bir ad olarak anılan ve mahkeme kararıyla halen cezaevinde bulunan ünlü Yakubovski'nin) atanması hakkındaki karar tasarısına vizeyi zorla kopardılar Korjakov'dan. "Biz dört şişe konyak içtik" (s. 378).

1995 ilkbaharı. Korjakov, fıtık ameliyatı olmuştu. Ameliyattan bir gün sonra, Yeltsin onu ziyarete geldi. "Saat beşte geldi, on bir gibi ayrıldı." Başkan, altı saat boyunca orada ne mi yaptı? "Hemen koğuştaki masanın üzerine bir örtü açtılar. İçmek zorunda kaldım" (s. 392).

Fakat başkanlık çevresinde kendi ilkesiyle birlikte dalgalar halinde her zaman var olan ayyaşlık, Rusya'da ezelden beri var olagelen bir özelliğini henüz kaldırmış değil. Tarihçi Karamzin'in neredeyse bundan iki yüzyıl önce söylediği sözü anımsayalım: çalıyorlar. Çalıyorlar ve çalanlar hiç azalmıyor. Devlet malını yemeye, hırsızlığa, düzenbazlığa, iktidarı kötüye kullanmaya son vermeyip, içiyorlar.

1992'de, Gorbaçov'un altı odalı, çok özenli ve mükemmel tarzda yapılmış apartman dairesi şeklindeki resmi konutunu Yeltsin'lerin kullanması önerilerek, başkanın konut koşulları iyileştirildi. "Fransız krallarının yatak odaları, Raisa Maksimovna (Gorbaçova)'nın yatak odasının yanında sönük kalırdı... Yatak odası takımı Karelya kayın ağacından ve zarif kakmalı... bu takımı daha sonra Yeltsin'lerin özel yazlığına taşıdılar (s. 136).

Yeltsin'lerin Barvih'teki yazlığı. "Çok geniş arazisi çitlerle çevrilmiş. Çitlerle çevrili alanda küçük bir dere, bir tahta köprü, bahçeler, çocuk oyun alanları, içinde köpek kulübeleri olan geniş bir tel kafes, bir antrenman salonu ve tenis kortu bulunuyor." "Naina (Yeltsin), Raisa'nın devlet yazlığındaki mobilyaları başka bir yere taşıyacağından kuşkulanıyordu." Kendilerinin oturması gereken yerin, içinde çarlara özgü döşenmiş muhteşem bir köşkün bulunduğu Novo Ogarevo'nun olduğunu görerek, çok geçmeden Barvih'ten buraya taşındılar (s.140, 232).

Yeltsin, suç ortaklarını Rublevskiy şosesi yakınındaki eve yerleştirmek için bir ortaklık oluşturarak, "Lenin dağlarındaki kabul konutunda yeni bir ortak daire yaptırdı. Şenlik vardı. Herkes kendi ailesiyle birlikte gelmişti. Harika bir akşam yemeği yendi. Başkanlık orkestrası çaldı, biz de dans ettik. Gelenler, bedavadan elde ettikleri şeyler için birbirlerini kutladı" (s.146).

Gorbaçov'dan devralının İL-62 başkanlık uçağı beğenilmedi. Uçağın salon süslemesinde ne görkem, ne de konfor vardı.

1993 yılındaki işlerin yönetimine yarım milyon dolar ayırmak gerekmişti. Yine de uçak kabul edilmedi: içinde başkana ait banyo, tuvalet, çamaşırhane gibi birimlerin yer aldığı ayrı bir bölümü yoktu. Diğer bir uçak olan İL-96'nın iç süslemesi ve donanımı İsviçre'de yapıldı (s. 206-207). Harcamalar için, her zaman olduğu gibi, büyük olasılıkla sınır tanınmadı. Ayrıca uçağı kimin saymalı? Yeltsin'in kızı Tatyana Dyaçenko'nun. "Hediyelere bayılıyor" olmak onun en güçlü özelliği. Berezovskiy, ona önce bir "Niva", daha sonra ise bir "Şevrole" vermişti (s.284).

Gusinskiy, analiz hizmet grubu "Most" (Köprü) ile NTV televizyon grubunun başkanı olan F. D. Bobkov'a (Sovyetler Birliği döneminde KGB başkanı) "ayda on bin dolar ödüyor" (s. 296). Bu miktar, yılda 0,7 milyar rubleden aşağı olmayan bir toplam oluşturuyor. Gusinskiy'in akıl almaz durumuna gelince, onu yaratan "kamu özelleştirmesi"dir.

Seçim kampanyasının finansman işlerini kontrol etme görevi Korjakov'a verildi. Şöyle yazıyor Korjakov: "Eğer karargâhta böyle açıktan açığa ve küstahça çalıp çırpmasaydılar, Yeltsin'in seçim kampanyasında kullanılan paralarla ilintili hiçbir skandal yaşanmazdı" (s. 325).

Başkanlık seçimlerinin birinci turundan hemen önce, Yeltsin, Çubais'in ekibiyle birlikte, Staroye Ogarevo'daki konakta şölenler düzenler. Oraya Gusinskiy, Berezovskiy, Malaşenko, Satarov ve diğerleri davet edilir. Korjakov, Yeltsin'in kızı Tatyana'nın "kendini evin hanımı gibi göstermek, bu adamları devletin parasıyla olabildiğince parlak bir biçimde ağırlamak isteğini" yazıyor (s. 327). "Ayrıcalıklara karşı mücadele eden" eski "savaşçının" bu görkemli yemeğinde küçük bir ayrıntı var. Sverdlovsk'tan Moskova'ya geldiğinde, "büyük kızı Lena'nın ailesi için hemen bağımsız bir ev sağladı" (s.354).

Yeltsin'in yaşam düzeni, alışkanlıkları, ya da karakteriyle ilgilenenler için, işte bunların kısa bir özeti: Akşamın onunda

yatıp uyur; gece saat birde uyanır; öğle yemeğinden sonra yine uzun bir uykuya dalar; gece uyanıp sırtına "ince bir Japon robdöşambrı" geçirdikten sonra çılgınlıklar yapmaya başlar" (s.202). Lezzetli yemeklerden bol bol yemeyi sever, yağlı ete bayılır, "kızarmış domuz etini tercih eder", "kuzu etini mutlaka rulo şeklinde ve sulu ister" (s. 302). Kaprisli, düşüncelerini öfkeli bir ses tonuyla ifade eder, sürekli sızlanır (s. 332). Kendisi hakkında konuşulmasından çok hoşlanır (s.320). Televizyon izlemez, gazeteleri okumaz (s.328). "Şiddetli yalancı nöbetlere" tutulur (s. 208). Sıcakta içtiğinde saldırganlaşıyor (334). Dans etmeyi hiçbir zaman beceremedi (s.357). İltifatlar (komplimanlar) yapıldığında kendinden geçiyor (s. 208). Son derece özenlidir (s. 237).

Korjakov'un kitabına bakıldığında, Yeltsin'in ötedenberi birçok ciddi hastalıktan muzdarip, adamakıllı ve onulmaz biçimde hasta bir insan olduğuna hiçbir kuşku kalmıyor. O, çocukluğundan beri sakat. Sol elinin üç parmağının olmadığını ve bunun basit bir olayın sonucunda değil, öteki çocuğun öldüğü bir bombanın patlaması sonucunda olduğunu herkes biliyor. Yeltsin, "sırtından yaralanmıştı" (s. 152). İşitme duyusunu yarı yarıya yitirmiş durumda, çünkü bir kulağı hiç duymuyor (s. 78). Yeltsin, en ciddisi 1996'daki başkanlık seçimlerinin ikinci turundan birkaç gün önce olmak üzere, beş defa enfarktüs geçirdi (s. 248, 298, 319). Seçimlerin birinci turundan kısa süre önce, sağlık durumu aniden kötüleşti (s. 333). Yazılacak olsa, Yeltsin'in hastalıklarının öyküleri, "her biri on beş santim kalınlığında, dört koca cilt tutar" (s. 202).

Korjakov'un kitabının yayılması, yaratıcı aydınlar denen kesimi koşuşmaya, kıpırdanmaya, hırıldanmaya başlamak zorunda bıraktı. Buradaki sorun, nasıl bir tepki verileceğidir. Şunu belirtmeden geçmek olmaz: Kitap günde 5 bin adet ve hızla dağıtılıyor. Kitaba bildik yoğun hücum, başkentin en çirkin yayıncılığına ve onun bürokratik saygınlığına özgü bir durumdur ki, bu da kitabın reklamına katkı yapmak anlamına geliyor.

Bizde eleştirilen bir şeye duygusal yaklaşarak, onu onaylamak hâlâ kabul gören bir tutumdur. Peki yermek, işi şakaya vurmak nasıl oluyor? Bu durumlarda kitabın kendisini değil, sadece yazarını söz konusu etmek gerekiyor. Öyle de oluyor. Yazarın (Korjakov'un) kullandığı biçem (üslup), okuru uyanık davranmak zorunda bırakıyor. Yazarla okurun özdeşleşmesi söz konusu olamaz. Okurda, Korjakov'un kendisine dönük herhangi saygılı bir yaklaşımı hak ettiği yönünde bir izlenimin oluşması gerekmiyor. Kesinlikle. Bu adam, bir rastlantı sonucu kendini Yeltsin'in ekibi (maiyeti) içinde bulmuş değil. Rejimin günlük yaşantısına ilişkin bayağılıkları yazarken, ne anlaşılması, ne mazur gösterilmesi, ne de bağışlanması olanaklı olan faaliyetlere katılmaktan, bir zerre olsun pişmanlık duymuyor. Zarar gören bir suç ortağının kendini tanık göstermesi, daha da önemlisi savcı ya da yargıç karşısına çıkması çok zor.

Bu kitap, böylece, güvenilir kabul edilmesi gereken bir açıklama değildir. Kitapta pek çok olaya yer verilmemiş, çift anlamlı imalar içeren birbirinden bağımsız olaylar çarpıtılmış, anlaşılır olan kısımlar sadece Kremlin sırlarından söz edilen yerlerdir. "1996 ilkbaharında Yeltsin'in emriyle kurulan GKÇP-3*, Dimitriy Yakubovskiy'in atanması, devlet başkanın ailesinin parasal ilişkileri hakkında" hiçbir şey yazılmamış (s. 8). Yeltsin'in, katılımcı olarak sadece Korjakov'un yer aldığı üç "gizli" görüşmesi hangi korkunç gizi saklıyor? Bu görüşmeleri anması boşuna değil Korjakov'un (s. 162). 4 Ekim 1993. "Alfa", subaylarından birinin silahla öldürülmesinden hemen sonra, Rusya Parlamento binasını ele geçirmeye başladı. Korjakov, "keskin nişancılar" denen adamların olmadığını bile bile, subayın öldürülüşünü bu "keskin nişancılara" (s.173-176) bağlamaya çalışıyor, öyleyse subayı ancak kendileri vurmuş olabilirlerdi.

---

* *GKÇP*-Gasudarstvennıy Komitet po Çrezvıçaynomu Polojeniyu-(Olağanüstü Hal Devlet Komitesi).

Bütün operasyonların yöneten Korjakov, tüm olanlar hakkında çok iyi bilgilendirilmiş (s. 174), ama açıkça kafa bulandırıyor.

Yine de kitapta iki paragraf var ki, hemen hemen bütünüyle alıntılanabilir. Yazarın iç dünyasının anahtarını her koşulda bu iki paragrafta bulmak olası. "Ağustostaki hükümet darbesinden sonra, bana öyle geliyor ki, Rusya'ya uğurlu bir piyango bileti isabet etti. Böylesi ikramiyeler tarihte binde bir oluyor. İktidar kansız denebilecek bir şekilde demokratların eline geçti; bütün ülke değişime susamıştı. Ve Yeltsin, bu 'altın şansı' gerçekten kullanmasını bildi... Reformları doğru dürüst yapmak, rüşvetçiliği önlemek, milyonlarca Rusun yaşamını iyileştirmek için her şeye sahipti. Ne ki, Boris Nikolayeviç, olağanüstü bir hızla her şeyi bozdu, bugün buna devlet ciddiyetiyle bağdaşmayan bir iktidar eşlik ediyor: pohpohlama, maddi çıkar elde etme, tam bir kontrolsüzlük... Ve halka vaat edilen her şey değişimlerle, aslında iktidarın üst kademelerinde hiç bitmeyen yer değişiklikleriyle sınırlı kaldı. Bununla birlikte, olağan çekilmeler (emeklilik vb.) ve yeni atamalardan sonra, devlet çıkarlarını gözetmeye giderek daha az niyetli insanlar iktidara geldiler. Onlar, kimin çıkarları gözetmeyi gerektiriyorsa onların çıkarlarını gözettiler: Ticari kuruluşların, yabancı yatırımcıların, soyguncuların, sonuçta özel kuruluş ve kişilerin çıkarlarını. Ayrıca Yeltsin, kararlar alırken, çoğunlukla kendi aile klanının isteklerinden hareket ediyordu, devletin değil" (s.359).

Kitap, yazarın efendisiyle platonik bir diyaloguyla sona eriyor; bu diyalogda, emekli general Korjakov, geçmiş yaşantısının muhasebesini yapıyor: "...Gerek sizin sağlığınız, gerekse *vatan* için sıkı çalıştığınız konusunda uydurulan bütün bu yalan ve uydurmalardan insanlar bıktı. Daha önce sizinle birlikte, reformların sürmesi ve demokrasi için insanları kandırdığımızı sanıyorduk... Bugün, bütün bu yalanların, iktidarı özelleştirmiş bir avuç insan olarak, sadece sizin aileniz için gerekli olduğu açıkça ortada..." (s. 394).

Başkent "yüksek sosyetesinin", saray politikasının hüzünle, aşkla ve "kısmen öç duygusuyla" on bir yılını betimleyen Korjakov'un kitabıyla tanıştırılmış olmakla birlikte, akla başka bir tümce geliyor: bu kentte patronlar iğrenç bir yaşam sürmekte.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İki Kutuplu Dünyanın İflası: Sovyet Faktörü (1988-1991)*

O. S. Şenin

(SKP-SBKP Sovyeti ve uluslararası "Halkların Birliği ve Kardeşliği" Komitesi Başkanı)

Öncelikle, konferans gündeminde ortaya konan sorunu biraz açmak istiyorum. Dünya 1917 Ekiminden önce tek kutupluydu, 1991 Aralığından sonra tek kutuplu olmadı. Büyük Ekim Devrimi, Lenin tarafından kurulan Komintern ve Stalin'in yönetiminde, faşizmin ezici güçlerini yenilgiye uğratan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin dünya tarihinin akışı içinde yarattığı değişiklikler tersine çevrilemez. Kuşkusuz, bugünün dünyası çok kutuplu bir dünya olarak adlandırılabilir veya naif bir şekilde, göklerin altındaki her şeyin bir emirle, son çare olarak Wall-Street'in onayıyla gerçekleştiğine inanılabilir. Ama gerçekler, tarihin ilerlemesini durdurmak isteyen sömürü top-

* 21 Haziran 1991'de Moskova'da gerçekleştirilen uluslararası konferansta yapılan konuşma.

lumu ile her halkın, her insanın kendi yaratıcı varoluşunun yolunu açan toplum arasında, yine de bir çizgi kaldığını söylüyor.

Krizin, geçen yıl 31 Ekimde yapılan Sovyet Komünist Partisinin -SBKP- XXXI. Kongresinde dile getirildiği gibi, güçlerin geçici bölünmesine yol açtığını söylemek daha doğru gibi görünüyor. Bu krizin takvimsel çerçevedeki önemi, elbette, dört yıllık bir kriz demekle sınırlı değildir; Sovyetler Birliği'nde ortaya çıkan olayların çok büyük bir anlam taşıdığını kabul etmek gerek. Bizi ilgilendiren temel nokta, krizin iç ve dış nedenlerinin derinliğine irdelenmesi ve gerekli derslerin çıkarılmasıdır. Bununla birlikte, kuşku yok ki, somut gerçekler ve "olayların içinde yer alan kişiler ile olayları gerçekleştirenler" tarihi (ve de çağdaşları) hiçbir şekilde ilgilendirmez değildir.

Stalin, Lenin'le ilgili anılarının küçük bir bölümüne "Ağlaşmadan" diye bir başlık atmış. İşte bu bölümden küçük bir alıntı:

"Ben Lenin'i ilk kez o zaman (Parti'nin 1906'daki IV. Kongresinde) yenilmiş gördüm... Ama nasıl bir yenilgiydi bu? Lenin'in muhaliflerine, Parti kongresinin galiplerine, yani Plehanov'a, Akselrod'a, Martov'a ve diğerlerine bir göz atmak gerekiyordu: Onlar gerçek zafer kazanmışlara çok az benziyorlardı, çünkü Lenin, Menşevizmin acımasız eleştirisinde, söylendiği gibi, onları yerden yere vuruyordu... Bolşeviklerin yenilgisinin geçici olduğu duyumsanıyordu..."

***

Sovyetler Birliği'ni yıkanlar, bugünün "zafer kazanmışları" hakkında birkaç söz söylemenin tam sırası. Beni vatana ihanetle suçlayanlar nerede? 1989 yılında bir tek ciltlik kendi "Aprel"lerini yayımlayan, perestroyka (yeniden yapılanma) destekçisi yazarlar, hangi yapıtlarıyla insanları hoşnut kıldılar? Kitabın kapağında bir yazarlar listesi var: Voznesenskiy, Yevtuşenko, Yeltsin, İskander, Pristavkin, Soljenitsın. Kapağın

alt kısmında da, "Biz ne halkla birlikte, ne halk için olmak zorundayız. Halk biziz" sözleriyle biten bir çağrı yer alıyor. Bu "halk" şimdi nerede?

Batkin, Bonner, Burtin gibilerin de dahil olduğu "Afanasyev Grubu" nerede? Yeltsin, 1991 yılının Ağustosunda Gorbaçov'la yaptığı bir telefon konuşmasında, grubun kendisine "baskı yaptığından" dert yanmıştı. Bu, Gorbaçov'un 1994'ün Şubatında Rusya Federasyonu Yüksek Askeri Mahkeme heyetine verdiği tanık ifadesinden alınan bir bilgi. Bu mahkemede sanık olan Şenin'in konuşmasından da bir alıntı yapacağım: "O (Yeltsin), "bu ülkeye" emir veren yabancı merkezlerle aralarının açılmaması için, onun -Rusya devlet başkanının- nasıl hareket etmesi, içte ve dışta nasıl bir politika izlemesi konularında akıl danışmak için, Gorbaçov'a telefon etti." Kuşkusuz, yukarıda adı geçen politik alçaklar grubu, bu yabancı merkezlerin sadece kanalı, iş aletidir. Sovyetler Birliği'nin dağılışında doğrudan rol alan uygulayıcılar ile "ideologlar" -Yakovlev, Kravçuk, Şuşkeviç, Gorbaçov- pek önemli olmayan hangi alanlarda çalışmaktalar? Ayrıca, sanki iktidardaymış gibi, kendi halkından kurtulup limuzinlerin zırhları arkasında gizlenenler veya Yeltsin gibi çimenli parklara kaçanlar, hiç zafer kazanmışlara benziyorlar mı?

Fransız, Çek, Polonya halkları, Yugoslavya yollarındaki Alman tanklarına seviniyorlar mı? Almanya, yeniden bir süper güç mü oluyor? Yoksa bunu başardılar mı? "Eğer bu acılarla dolu geçiş, Sovyet Rusya'nın yıkımı olmasaydı, 2-3 milyon suçsuz insanın öldüğü Irak ve Yugoslavya savaşları olur muydu?" Bu sözler, faşizme karşı savaşmış büyük Fransız bilim adamı, savaş pilotu, birçok nişan sahibi süvari, savaş danışmanı Pierre Mari Galua De Gaul'un sözleri. Bu sözler, sonuçları arasında bu savaşı destekleyen Avrupa ülkelerine verdiği ekolojik zararın da olduğu, NATO'nun Sırbistan'da yaptığı ve maliyeti 1 milyar doları bulan uluslararası yağmadan önce söyleniyor. Kosova'da iki yüz Rus askerinin bulunması -bugünkü Rus makamlarının,

belki de Batı'nın hiçbir "telkini" olmaksızın yaptığı tek iş- niçin bu "zafer kazananlar"ı neredeyse şok durumuna sokuyor?

1988 yılına dönelim; gerçekten, 1988 yılı dönüm noktası sayılabilir. Özellikle toplumun psikolojik durumunda pek de gözle görülmeyen ve kuşkusuz, sosyalizmin kuruluşundaki ideolojik-teorik güvencenin sağlanmasındaki gerilikle, hatalarla ve Sovyet devleti ile SBKP'nin üst kademe yöneticilerinin özenle gizledikleri hainee planlarıyla bağlantılı değişiklikler, o dönemde su yüzüne çıkmaya başladı.

"Artan gereksinimleri karşılamanın" yönü, Buharin'in "zenginleşin" önerisine, küçük burjuvazinin "kendin yaşa ve başkasına hayat ver" felsefesine, önce uzak, daha sonra ise yakın ülkelere gıptayla bakışa dönüştü. Bu rota, dış ekonomik politikada, Asya-Pasifik bölgesi ve Doğu Avrupa ülkeleriyle olan ilişkilerin azaltılması çizgisi olarak kendini gösterdi: "Kullanılmayan serveti peşkeş çekmektense, kayırıcı varsıl Batı'ya yönelmek daha iyidir." (Bu "daha iyidir"in sadece bürokratlar ve işbirlikçi tüccarların destekçileri için olduğu, elbette sessizce geçiştiriliyor).

Ekonomik alandaki bu "kendinden uzaklaştırmanın" ardından politik ihanet de geldi. 1989 Nisanında Sovyet ordularının Afganistan'dan çekilme işlemi, bunun Afgan halkı ile Sovyet halklarının çıkarlarına gelecekteki etkisinin iyice düşünüldüğü bir strateji hazırlanmadan, uzun süreli karşılıklı açık taahhütler olmadan ve Necibullah hükümetine politik destek sağlanmadan gerçekleştirildi.

Şunu anımsıyorum: 1980'li yılların ortalarında yeterince açık bir ulusal mutabakat ve uzlaşma programı hazırlanmıştı. Program, Afgan toplumunun değişik katmanları arasında önemli ölçüde anlaşılmış ve artık yaşamda ete kemiğe bürünüyordu. Ne ki, her şey birden bir kenara atılacak ve programdan vazgeçilecekti! Bu ihanetler zinciri içinde (örneğin, Necibullah'ın hunharca öldürülüşü), Yeltsin'in sözüne inanılarak o programdan vazgeçildiği, bir gerçek.

Çok planlı ve büyük çaplı devlet ihaneti, Malta'da 1989'un Aralık ayında, Gorbaçov'un Bush'la yaptığı görüşmelerde gerçekleştirildi. Gorbaçov, burada ilkin; "Batı değerlerinin zaferini" afişe etmemesi konusunda Bush'tan ricada bulunduktan sonra, Sovyet toplumunda reformların yapılmasına gizlice razı oldu. "Nükleer sistemin imha edilmesinde değil, bir tuğla parçasının bile gerekli olduğu bir bloğun paramparça edilmesinde" (bu sözler Gorbaçov'un yardımcısı Şahnazarov'un) anlaşmaya varıldı.

İkinci olarak; Gorbaçov'dan, Sovyetler Birliği'nin toprak bütünlüğünü koruyacak güçlerin bile gelecekte kullanılmayacağı sözü alındı. Baltık cumhuriyetlerinin Sovyetler Birliği'nden ayrılmalarında başlıca rolü, 1988 sonbaharında Litvanya'da bulunan Yakovlev'in oynadığını anımsatmaya değer. Yakovlev, Baltık ülkelerinde perestroyka sürecinin normal şekilde işlediğini söyleyerek, etkin bir tutumla Politbüro üyelerini yanılttı. Yakovlev, Baltık cumhuriyetlerinin önce kendi bağımsızlıklarını ilan edip (*de facto*), daha sonra da Sovyetler Birliği'nden tamamen ayrılmaya (*de jure*) yakın olduklarını önceden haber veren KGB başkanı V. Çebrikov'un raporunu yalanladı. Gorbaçov, Baltık'ta yaşanan süreçteki desteğini, aynı şekilde Sovyet ittifakı içindeki Doğu Avrupa ülkelerinin ayrılmasına da vereceği yönünde Bush'a taahhütte bulundu.

Üçüncü olarak; Gorbaçov, "Sovyet ordularının bulundukları her yerden çekilmesine", asker ve silahların "asimetrik" azaltımına, Batı-Doğu dengesinin bozulmasına razı oldu. Bunları, Varşova Paktı'nın dağılması, Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin (GDR) "devredilmesi", Sovyet nükleer kalkanının yarılması -SNV-1-2* anlaşmaları- izledi.

***

* SNV-1 ve SNV-2 (Ograniçenii strategiçeskih nastupatelnıh voorujeniy) Stratejik Saldırı Silahlarının Sınırlandırılması Antlaşması. 1993 yılında, ABD ile Rusya Federasyonu arasında Moskova'da imzalandı- *ç.n.*

Lenin tarafından kurulan partinin sağlamlığı ve parti içi güçler bozuluyor. Partinin kendi yöneticileri ve üyeleri tarafından partimize (ve devlete) indirilen bütün darbelere karşın, parti, XX yüzyılın büyük bir bölümünde, gerçekten "usla, onurla ve çağın vicdanıyla" ayakta kaldı. İndirilen darbeler yetkisizlik, zorbalık, zaman zaman da art niyetten kaynaklandı. Biz gerek iç savaş, gerekse Büyük Anayurt Savaşı'nda (İkinci Dünya Savaşı) partimizin o büyük özverisinden, o çok büyük insan kayıplarından söz etmeyeceğiz.

Dünya proleteryasının öncüsü olan Komintern'in 1943 yılında dağıtılması parti bilincine zarar verdi.

Fakat asıl kötülük Hruşçov'un başlattığı atılımlardan geldi. Özellikle bu dönemle birlikte SBKP yönetiminde teorik bir cehalet, Marksizm-Leninizmin geliştirilmesi konusunda tam bir özensizlik ortaya çıkmaya başladı. Hruşçov tarafından, Parti'nin XXI. kongresinde "geliştirilen" sosyalizmin sözde tam ve kesin zaferi, yani kapitalizmin içeride yeniden canlandırılamayacağının güvencelerinin artık sağlandığı yönündeki tezi, korkunç bir darbe oldu. Ülkede on yıllık iki dönemde komünizmin maddi ve teknik temellerinin kurulacağına ilişkin ütopik bir parti programının 1961'de kabul edilmesi de, tam bir saçmalıktı. Proletarya diktatörlüğü durumunun kaldırıldığını da anımsayalım.

Ancak son yıkıcı darbenin partiye özellikle 1988-1991 yıllarında vurulduğu görüldü. XIX parti konferansında 100'den fazla insan Merkez Komitesi'den uzaklaştırıldı, yaştan emekliye ayrıldı. Ben, konferansın Moskova'ya gelen ilk on kişilik heyeti içinde yer alıyordum. Biz Gorbaçov'la birkaç kez karşılaştık, görüştük. Konferansta, MK'nin yeni, genç insanlarla tamamlanacağı konuşuldu. Gerçekte ise, uydurma bir bahaneyle hiç kimse partiye alınmadı -bu, kongrenin ayrıcalığıymış. Sadece yönetimi oluşturan kişiler yerinde bırakılarak, parti MK'sı zayıflatıldı.

Daha sonra, Sovyetler Birliği Anayasası'nın 6. maddesinin - partinin yönetici rolüne ilişkin madde- yeniden gözden geçirilmesi konusu ortaya getirildi. Bu konu, İkinci Halk Temsilcileri Kongresi'nin gündemine de taşınır. Kongre, maddenin gözden geçirilmesi önerisine kesin bir tavırla karşı çıkar ve öneriyi aynen geri çevirir. Ama çok geçmeden MK toplantısı yapıldı. Daha sonra SBKP Merkez Komitesi'nin inisiyatifi gereğince, Halk Temsilcileri Kongresi'nin söz konusu maddeye ilişkin kararının değiştirilmesi için oylama yapılır. Ülkedeki politik yaşamın temeli sarsılır. Parti'nin ve Birlik'in yıkımı önceden belirlenmiştir.

***

"İdeolojik zenginleşme" zehri, SBKP'nin otoritesini ve öncülük rolünü yitirmesi, Sovyet halkları arasındaki dostluğun yıkılmasında azımsanmayacak bir rol oynadı. Bu dostluk o denli sağlamdı ki Hitler bile, faşistlerin iki üç yıl kontrol altında tuttukları Sovyet toprakları dahil, düşmanlık tohumları ekmeyi ve bir ulusal düşmanlık uyandırmayı başaramamıştı. Bugün, Moskova ağırlıklı olmak üzere, Rus kitle iletişim araçlarında, RSFSR'nin (Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti) diğer Sovyet cumhuriyetlerine ne kadar çok şey verdiği ve onlardan ne kadar az şey aldığına ilişkin yığınla belge ortaya konuyor.

Benzer bir propaganda, Ukrayna'da bir slogan-soru şeklini aldı: "Benim yağımı kim yedi?" Bu türden saçma istekler, düşmanlığın, geçmişteki kanlı çatışmaların yeniden alevlenmesi için bir bahane olarak kullanıldı. Asıl neden, burjuvazinin yeniden canlanışı ve parti içindeki ulusal seçkinlerin gizli veya yarı gizli bezirganca çıkarlarıdır; RSFSR ve SSCB'nin pek çok üst düzey yöneticisini de bunlar arasında saymak gerek.

1988 yılında bölgesel silahlı tek çatışmanın yaşandığı yer Dağlık Karabağ'dı. Bu sorun, Politbüro'nun ancak sonraki yılın Mart ayında yapılan toplantısında görüşüldü. Gorbaçov, son üç

yıl içinde Merkez Komitesi'nde, Dağlık Karabağ sorununa ilişkin 500 yazının kaleme alındığını söyledi. Özel komisyonlar çalışıyordu; hiçbir çözüm kabul edilmedi. Dağlık Karabağ'daki savaşta son üç yılda 816 insan öldü, 5000'den fazla insan da yaralandı.

1989 Şubatında, Sumgait'te bir soykırım ve katliam yapıldı. Kasım ayında, Güney Osetya'da Gürcülerle Osetinler arasında çatışmalar başladı. Bakû'da bir Ermeni katliamı yaşandı. Özbekistan'ın Fergana bölgesinde ve Kazakistan'da Milliyetçilik temelinde çatışmalar meydana geldi.

1990 yılında, resmi olmayan rakamlara göre, etnik çatışmalarda 782 insan öldü, 3617 kişi de yaralandı.

***

Sovyetler Birliği'nde milliyetçi ve ayrılıkçı hareketlerin yükseldiği koşullarda, Gorbaçov, diğer kriz olayları içinde "Yeni Birlik Antlaşması" denen ölümcül düşünceyi, "Sovyet federasyonunun bir konfederasyona dönüştürülmesi" düşüncesini onayladı ve yaşama geçirmek için elinden gelen çabayı gösterdi. Bu, Belovejskiy sözleşmelerinden önceki bir buçuk yıl içinde, İtalyan gazeteci Baff'ın dediği gibi, Birlik'in "ensesinde silah patlatılmadan" önce oldu. Yenilikçilik düşüncesi, Estonya Halk cephesi tarafından ortaya atıldı ve Sovyetler Birliği federasyon Meclisince de desteklendi.

Büyük Sovyet devletinin mezar kazıcılarının Cizvit becerikliliğine sahip oldukları dikkat çekiyor: Gorbaçov, Sovyetler Birliği'nin SSCB şeklindeki kısaltmasına bağlılığını var gücüyle korumaya çalıştı, egemen cumhuriyetlerin birliğinden söz etti, daha sonra "devlet" terimine geçmek zorunda kaldı. O, sadece "Birlik" içindeki ve Birlik'in yararına olması gereken ilişkilerin mükemmelleştirilmesi kaygısını taşıdığını gösterdi. XX. yüzyıl tarihinin "konfederatif devletler" olgusunu tanımadığı, açıkça görmezlikten gelindi: Senegal ile Gambiya'nın birkaç yıl yaşayan konfederatif birliği istisna.

Konfederasyon bir devlet değildir; her birinin kendi anayasası, ayrı bir para sistemi vb. olan, sadece bir konfederasyon içinde bir araya gelen, örneğin, askeri ve ekonomik çalışmaların her devletin kendisine ait olduğu, bir devletler birliğidir. Egemen eski birlik cumhuriyetleri ile özerk cumhuriyetler, Gorbaçov'un projesine uygun olarak antlaşmalar ilan ettiler, böylece "Egemen Devletler Sözleşmesi"nin imzalanması, sadece Sovyetler Birliği'ni değil, RSFSR'ni de hızla dağılma tehlikesi altına soktu. Bu işi bu noktaya özellikle Gorbaçov getirdi, onu yetkisizlikle suçlanmanın sadece saflık olduğunu anlamak gerekir.

Sovyet sisteminin reforme edilip edilmediğine ilişkin birkaç şey söyleyeceğim. Bilindiği gibi, tarih dilek kipini çekmez. Bu gerçek, bugün artık yabancı bir kent olan şanlı Odessa kentinde açıkça şöyle dile getirilir: "Ah, karım gibi sonradan böyle akıllı olsaydım." Ciddi bir şekilde söylemek gerekirse, ben kesinlikle şuna inanıyorum: Sovyetler Birliği'nin yıkılışı, Sovyet cumhuriyetlerinde sosyalizmin yenilgisi nesnel bir zorunluluk değildi. Sosyalizmin ekonomik iflası lakırdısı, bir yalandır.

Ancak, nesnel ve öznel etmenler arasına sınır çekmek bazen zordur. Gorbaçov'un "oraya" gitmediğini anlayan, ama ona engel olamayan kişilerin politik iradeden yoksun olduklarından, dahası korkaklıklarından söz edilebilir. Fakat genel olarak yukarıda söz konusu edilen, onlarca yılda oluşturulmuş parti ve toplum içindeki yıkıcı eğilimlere tek başına direnebilenlerin sayısı azdı.

Son hedefi açıkça görenlerin birliğini sağlamak için, toplumsal adalet, toplum yararına yaratıcı ortak çalışma, bütün halkların eşitliği ve dostluğu gibi hedeflere seçim yoluyla ulaşılması konusundaki düşünce birliği yeterli değildir. Yüksek makam sahibi bireye karşı kökleşen bir hayranlık kendini gösteriyor. Ben, 1991'in Ağustos günlerinde bile benim kabineme katılmayan, benimle birlikte olduğunu söylemeyen hiçbir Merkez Komitesi yönetim kurulu üyesinin adını söyleyemem. Gerçekten onların hemen hepsi barikatların diğer tarafında kaldılar.

Sorunun bir yönü daha var. Gorbaçov, kitlelerin yaratıcılığından söz etmeyi seviyor. Yardımcılarından birinin dediğine göre, o, 70 yılda kurulan sistemin dağılmak zorunda olduğunu tahmin etmiş. Bu sistemin yıkılması gerekiyormuş. Toplum ancak o zaman kendini koruma duygusuyla hareket ederek, kendini yeniden yaratmaya başlayacakmış. Bu bir koyu gericilik psikolojisi. Yıkımın kan, savaş, yoksulluk, binlerce, milyonlarca insanın ölümü demek olduğu açık değil miydi?

Görünmeye başlayan olumsuz eğilimlerin yıkılması için bazı kesin hareketlerin gerekliliği, başka bir konu. Ama bu hareketler, her şeyden önce yüksek düzeyde, yani ülkenin politik, entelektüel ve manevi yönetim düzeyinde olmalıydı. Belki de, ülkenin önünde duran sorunlar temelinde, partinin tüm kademelerinde tartışmaların yapılması, beyin fırtınalarının yaşanması gerekirdi.

***

Ne halkla birlikte, ne de halk için olmayı istememiş olanlar -şimdi de istemeyenler, aşırı güven ve eski bir aptallıkla kendilerini halkla özdeşleştiriyorlar, kuşkusuz, bir bozguna uğrayacaklar ve uğruyorlar da. Tekrar Stalin'in Lenin'le ilgili anlattıklarına dönerek, Vladimir İlyiç'in sözlerini anımsayalım: "Yoldaşlar, ağlaşmayın, mutlaka kazanacağız, çünkü biz haklıyız."

Evet, biz zafere inananlarız. Evet, biz haklı olduğumuzu biliyoruz. Ama bizim haklılığımız, bizim inanmışlığımız, ne yazık ki, bugün tarihin önümüze koymuş olduğu bütün sorunların yanıtını bildiğimiz anlamına gelmiyor.

O dönem, yaşadığımız günlerden çok daha zor bir dönemdi. Dünyanın "tek kutupluluğu", gelişmesinin kesintiye uğradığı, yok oluşun uçurumuna yuvarlanışının gerçekleşen bir olgu olabileceği düşüncesini kendisi için dayanılmaz sayan çok, daha çok insanın muazzam bir entelektüel, örgütlü, kolektif çalışma ve düşünsel bir birlik içinde olması gerekiyor.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Sovyetler Birliği'nin Yıkılmasında ABD'nin Rolü

(Soğuk Savaş Üzerine Makalelerden Bölümler)

CIA'nın iddialarına göre, ABD Sovyetler Birliği'nin yıkılmasına toplam 13 trilyon dolar harcadı. (2)

1917 yılında gerçekleştirdiğimiz devrimden sonra, Amerikan başkanı Woodrow Wilson, ABD'nin Rusya konusunda izleyeceği politikayı şu şekilde belirtmişti: Rusya topraklarındaki bütün Beyazordu yönetimleri Antan'ın yardımını almalı ve onun tarafından tanınmalı; Kafkasya, Türk imparatorluğu sorununun bir parçası; Orta Asya'nın Anglosaksonların koruması altında olması gerek; Sibirya'da ayrı ayrı hükümetler olmalı; Büyük Rusya'da yeni bir hükümet gerekli (yani Sovyet hükümeti değil). Wilson, "Kızıl Veba"ya karşı kazanılacak zaferden sonra, "Rus halkının manevi yönden eğitimi ve yönetimi için", Hristiyan gençlik birliklerinden bir ekibi Rusya'ya göndermeyi planlıyordu. 1918 yılında Amerikan ordu güçleri Vladivostok'a girdiler ve onları Rus topraklarından kesin olarak söküp atmak ancak 1922'de mümkün olabildi. Arhangelsk'te Yankiler, 8 binini kurşuna dizdikleri, bini de açlık ve kırımdan ölen 38 bin insanı bir toplama kampında top-

layarak, savaşta büyük yararlılık gösterdiler! Daha 23 Aralık 1917'de Fransa'dan Clemenceau (Klemanso), Bison (Pişon) ve Foche (Foş); İngiltere'den Lord Milner ile Lord Sesil, Rusya'nın nüfuz alanının bölünmesi konusunda gizli bir antlaşmayı imzaladılar: Kafkasya, Kuban ve Don havzası İngiltere'nin; Besserabiya, Ukrayna ve Kırım ise Fransa'nın kontrolüne geçecekti. ABD, gerçekte bütün ipleri elinde tutmasına, özellikle de Sibirya ve Uzak Doğu üzerinde hak iddia etmesine karşın, bu antlaşmaya resmi olarak katılmadı... ABD'nin ilgili dairesi tarafından, Paris Konferansı'na katılacak Amerikan heyeti için hazırlanan coğrafya haritası, bunu grafiklerle çok açık biçimde gösteriyordu: Rus devleti, bu haritada sadece orta Rusya'nın üst kısımlarına sahip görünüyordu. Baltık ülkeleri, Beyaz Rusya, Ukrayna, Kafkasya, Sibirya ve Orta Asya, "ABD'nin ilgili dairesinin" hazırladığı haritada "bağımsız yerler", "bağımsız" devletler olarak yer alıyordu. Onların bu planı gerçekleşinceye kadar birkaç on yıl geçti. (3-4)

İngiliz Dış İstihbarat Servisi'nin yönetimindeki MI-6, 1918 yılında Lenin ile Trotskiy'e yönelik bir suikast hazırlığının gerçek olduğunu doğrulayan belgelere sahip bulunuyor. Suikastçi, İngiliz gizli servisine mensup Sidney Reilly olmalıydı. İngiltere, ABD ve Fransa, suikast eylemini birlikte hazırladılar. Bolşoy Tiyatrosu (Büyük Tiyatro) binasında, ülkenin birinci Anayasa'sını kabul eden Bütün Rusya Sovyetleri Kongresi'nin delegelerine Letonyalı keskin nişancıları kullanarak bir saldırı tasarlanmıştı. Bütün Rus yöneticileri hiç zaman yitirilmeden kurşuna dizilmeliydi. Ama VÇK* başkanı Feliks Cerjinskiy'in, ihanet edebileceklerinden kuşkulanarak, Letonyalıları delegelerin muhafızlığından uzaklaştırmasıyla suikast planı suya düştü. (5)

---

* VÇK (Vserossiyskaya çrezvıçaynaya komissiya/Bütün Rusya Olağanüstü Komisyonu). 1918 yılında kuruldu. Daha sonra değişik adlar aldı (OGPU, NKVD, NKVD-NKGB, KGB)-*ç.n.*

Allen Dalles'in daha 1945 yılı ilkbaharında, yani Fulton Konuşması'*ndan çok daha önce, hatta İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminden önce formüle ettiği doktrini; ana hedef olarak Sovyetler Birliği'ne karşı savaşı, "dünyanın en boyun eğmez halkı" olarak Sovyet halkının yıkımını, "bu halkın bilincinin kesinlikle geri canlandırılamayacak biçimde sönmesini" (6) belirliyordu. Soğuk savaşın ilanından sonra, ABD'nin Sovyetler konusundaki açık hedefleri, ABD Ulusal Güvenlik Meclisi'nin 18 Ağustos 1948 tarih ve 20/1 sayılı yönergesinde şekillendirildi: "Bizim Rusya konusundaki temel amaçlarımız, aslında, iki noktadan ibarettir: a) Moskova'nın gücünü ve etkisini en alt düzeye indirmek; b) Rusya'da iktidarda bulunan yönetimin izlediği dış politikanın teori ve pratiğinde köklü değişiklikler yapmak... Moskova'nın bizim anlayışımızı kabul etmesi yönünde gösterdiğimiz çabaların anlamı şudur: Bizim amacımız, Sovyet iktidarının devrilmesidir. Bu bakış açısından hareketle, bu amaçların savaşsız gerçekleştirilemeyeceği söylenebilir. Demek oluyor ki, biz böylece şunu itiraf ediyoruz: Sovyetler Birliği konusunda bizim asıl hedefimiz, savaş ve Sovyet iktidarının zorla yıkılmasıdır. Birincisi; barış döneminde amaçlarımıza ulaşmak için, belli bir zaman dilimine bağlı olarak hareket etmek durumunda değiliz. İkincisi; uluslararası barış ve istikrarla bağdaşmayan anlayışların yok edilmesini, bu anlayışların yerine de hoşgörüye dayalı anlayışları ve uluslararası işbirliğini yerleştirmeye çalışırken, haklılık olarak, kesinlikle hiçbir suçluluk duygusu taşımak zorunda değiliz. Eğer Sovyet liderleri, uluslararası ilişkilerdeki aydınlatıcı düşüncelerin taşıdığı etkinin daha da artmasının, onların Rusya'daki iktidarlarının korunmasıyla uyuşmayacağını düşüneceklerse, bu onların sorunu, bizim değil. Bizim işimiz, orada (Rusya'da, ç.) iç olaylar yaratmaya çalışmak ve bunda başaralı olmaktır. (7)

---

* Fulton konuşması- 5 Mart 1946'da W. Churchill tarafından yapılan konuşma.

Sovyetler Birliği ile ABD'nin müttefik olduğu İkinci Dünya Savaşı'nın neredeyse hemen bitiminden sonra, Sovyetler Birliğine karşı bir soğuk savaş açıldı. Atom silahlarının tekelini elinde bulunduran o zamanki ABD, daha 1948 yılında başlaması tahmin edilen önleyici bir savaşın hazırlığına başladı. Savaşın ilk 30 gününde 70 Sovyet kentine 133 adet -8 tanesi Moskova'ya, 7 tanesi de Leningrad'a atom bombası atılması planlanmıştı; sonraki aşamada da 200 atom bombasının daha atılması tasarlanıyordu. Gerçekten, ön hesaplar, 1949-1950 yıllarında ABD'nin stratejik hava kuvvetlerinin, bir saldırı durumunda karşı koyacak yetenekte olmayan Sovyetler Birliği'ne henüz ölümcül bir darbe indirebilecek düzeyde olmadığını gösteriyordu ("Dropşot" planı) (8). Sovyetler Birliği ve sosyalist topluluk ülkelerine karşı yürütülecek nükleer bir savaşla ilgili birçok plan, bugün Glasnost'un malı olmuş durumda: "Çariotir", "Troyan", "Bravo", "Offtekl" (9). Sovyetler Birliği'nden duyulan o zamanki en ciddi korkuların, tamamen haklı nedenlere dayandığı geç anlaşıldı. Örneğin, daha 3 Kasım 1945 yılında, ABD kurmay komutanları birleşik komitesinin yardımıyla, Birleşik İstihbarat Dairesi tarafından, "sadece ileride Sovyetler'den gelebilecek bir saldırı durumuna göre değil, düşman ülkenin endüstriyel ve bilimsel gelişkinlik düzeyinin ABD'ye bir saldırıda bulunma ya da düşmana bizim saldırımızdan korunma olanağı (sadece olanak!) vermesi halinde", 20 Sovyet kentine hemen bir atom saldırısının planlanması şeklinde bir "hazırlık" yapılmış olması üzerindeki gizlilik mührü, 1970'li yıllarda söküldü... (10) Ama Sovyet halkının sergilediği kahramanca çalışmalar, bütün işçilerin ve aydınların inanılmaz çabası, gerçek bir ekonomik mucize ve ABD'nin hiç de beklemediği atom bombasının yapımını olanaklı kıldı. Amerikalılar, saldırı için başarı sağlanacak anı kaçırdıktan sonra, 1950'li yıllarda ve daha sonraları öldürücü darbeyi indirmeyi gene birçok kez öne sürdüler, ama onları her karşılık görecekleri korkusu durdurdu.

Savaşa giren Sovyetler Birliği, Almanya Japonya harabeye dönerken, İngiltere ve Fransa görece daha iyi durumdaydı. İyi şeyler ve maddi değerler yaratabilecek insanların çok büyük çoğunluğu öldü veya sakat kaldı. Bununla birlikte savaş ABD'de üretimi artırdı (bütün sanayi kollarında fabrikalar kuruldu, işçi kadroları yetiştirildi) ve savaşın bitimiyle birlikte bu üretimde kapasite düşüklüğü yaşandı. Savaşan ülkelerde savaşın bilançosu olarak ne fabrikalar, ne üretim tezgâhları, ne insanlar vardı, oysa ABD'de bunların hepsi mevcuttu. Doğal olarak, ABD bütün ülkelere kendisinden kredi almalarını ve savaştan çıkmış bu ülkeler kendi üretimlerine yeniden başlayıncaya, yeni kuşaklar yetişip çalışmayı öğreninceye dek, bu kredilerle ondan (ABD'den) yeni fabrika donanımları, tezgahlar, insanlar için bir süreliğine mal almalarını önerdi. ABD, iki sorunu aynı zamanda çözdü: kendi halkına iş sağladı, bu da iyi bir yaşam demekti; bununla birlikte, mükemmel yardım adı altında verdiği borçların faizleriyle, savaştan çıkmış ülkeleri boyunduruk altına aldı. Bu yardım "Marshall Planı" olarak bilinir, ama Sovyetler Birliği bu yardımdan kaçındı. Amerikalılar o denli saçma politik şartlar öne sürüyorlardı ki, bu şartların Sovyetlerin her yoldan yapılacak yardımı reddetmesine bahane olduğu açıkça görülüyordu. Yarısı yıkılmış Sovyetler Birliği'ni, herkesin sandığı gibi, ekonomik bir kuşatma altında sefalet içinde sürünmek zorunda bırakmak olanağı doğmuştu Batıda (11).

Batının her zamanki masalı 1962'deki Karaib kriziyle bağlantılı. Bu sorun, bugünün Amerikan ve proamerikan tarihçileri tarafından tek yanlı olarak verilmekte: Öykü her zaman, Sovyetler'in Küba'ya nükleer silahlar yerleştirmesiyle başlar. Bununla birlikte, söz konusu tarihçiler, bunun 1960-1961 yıllarında Amerika'nın Avrupa'ya nükleer başlıklı füzeler ve vurucu bir hava filosu yerleştirmesine karşı bir tepki olduğunu alçakgönüllülük göstererek "unutuyorlar." Böylece Amerika'nın yerleştirdiği nükleer silahlar ve hava filosu, Sovyetler Birliği'nin çok büyük bir bölümünü, önemli askeri ve sivil hedefler dahil olmak üzere, 20 dakika gibi bir süre içinde yok edebilirdi. Sovyet-

ler Birliği'nin karşı önlemleri almak zorunda kalmış olması, doğaldı. Bunun dışında, Amerika, 1961 yılında Küba'ya saldırdı (Domuzlar Körfezi çıkartması) ve bu sorun, o zamanlar neredeyse nükleer bir savaşa yol açıyordu. Dost ülke Küba, o günlerde saldırgana karşı kendini korumasını bildi, ama bizden aldığı yardıma da şiddetle gereksinimi vardı. Bunun dışında, Amerikalılar, krizin en şiddetli anı olarak, bizim nükleer denizaltımıza saldırı gibi, son derece acı olaylar konusunda susmayı tercih ediyorlar. Amerika, nükleer denizaltımızı yoğun bir torpil saldırısıyla vurmaya kalkışmıştı, bizim denizaltı personelimiz, yeterli silahları olmasına karşın, sadece saldırganları değil, yakındaki bütün düşman kentlerini de yerle bir edebilecekken, bereket ki, saldırıya ateşle karşılık vermedi. Bununla birlikte, kim bilir, o zaman bizim gerçekten yengi kazanma şansımız vardı, ya şimdi, onlar bizi açıkça "pisliğe batırırken", o şans yok olup gitti.

Uluslararası durum, özellikle 1980 yılında Ronald Reagan'ın başkanlığındaki Cumhuriyetçi bir grubun ABD'de iktidara gelmesiyle sertleşti. 1980'de yayımlanan 59 numaralı başkanlık yönergesi, ABD politikasının nihai hedefini açıkça gösteriyor: Sosyo-politik bir sistem olarak sosyalizmi yok etmek, nükleer silahı ilk kullanan olmak, nükleer bir savaşta Sovyetler Birliği'ne karşı üstünlük sağlamak ve bu savaşı Birleşik Devletler açısından en kazançlı koşullarda bitirmek. Biz buna alıştık. Ama işte anlaşılmaz olan başka bir şey: Üst düzeyde silahlanmış bir devletin başkanı, bütün dünyaya "...Batı komünizmden çekiyor... Biz, komünizmi, son sayfalarına yaşadığımız günlerin yazılacağı insanlık tarihine üzüntü ve acı veren bir bölüm olarak yazacağız" diye sesleniyor. Onun, bu fiziksel yok edişle, partililikten, din ve mezhepten, cins ve yaştan bağımsız olarak, sizinle birlikte bizi yok etmeyi kastettiği açıktır. Bizim yasalarımızda savaş çağrısı ve propagandası cinayet suçudur, ama "gerçek demokrasi"nin olduğu ülkelerde savaş çağrısı ve propagandası üzerinden politik kazanç elde etmek, seçmenlerin oylarını almak ve hatta başkan olmak mümkündür (9).

1982 yılında ABD Başkanı Ronald Reagan, bizim (Sovyet) ekonomimizin yıkımının ana hedef olarak gösterildiği, sekiz sayfalık ulusal güvenlik belgesini onayladı. Aynı yıl saygıdeğer işadamı ve Rusya sanayisi uzmanı Henry Rouen şu konuşmayı yapar: "Rusya'nın bize yetişme yönünde çaba göstermesini sağlamak için, sadece yüksek silahlanma düzeyini korumamız, bir de onun yaşamak için gereksindiği Batı araçlarının teslimini durdurmamız gerekiyor. Önümüzdeki şu on yıl içinde, Sovyet sisteminin nasıl çöktüğünü göreceğiz."

Reagan döneminde ABD stratejisi, dev uzay roket savunma sisteminin -"Stratejik Savunma İnisiyatifi"- geliştirilmesi ya da aktör Reagan'ın söz etmekten hoşlandığı "Yıldız Savaşları" programıydı. Bir de buna ilave olarak, radarlara görünmeyen stratejik ağır bombardıman uçakları "Stels"lerin yapımı, "MX" füze rampalarının, süper bombardıman uçakları "B-1"lerin, deniz üstü ve denizaltı "Traident" füzelerinin yerleştirilmesi programı. Bütün bunların maliyeti, yüz milyonlarca dolarları buluyordu ve bizi bu bunaltıcı yarışın içine çekmek, başarısızlığa uğramamıza, bir "kalp sektesi" geçirmemize yol açmak zorunluydu.

"Reagan yönetimi, 'Yıldız Savaşları' programı karşısında Sovyetlerin korkusunu artırmak için yalan haber yayma (dezenformasyon) yöntemini de kullanıyordu. 1985 yılında Batı'ya kaçtıktan sonra, İngiliz Gizli Servisi'yle ilişkisinin olduğu açığa çıkan KGB ajanı Oleg Gordiyevskiy'in verdiği bilgiye göre, Kremlin liderleri arasında şöyle bir düşünce oluşmuştu: "Yıldız Savaşları" sistemi gerçekten kurulmuş olabilir, gerçekten işleyebilir ve Sovyetlerin stratejik silah depoları için ciddi bir tehdit oluşturabilirdi. William Casey (CIA Başkanı), Caspar Weinberger (Savunma Bakanı) ve John Poindexter (Ulusal Güvenlik Danışmanı), Sovyetlerin bu korkusunu psikolojik bir avantaj elde etmek için kullanmak istiyorlardı. Sözde stratejik savunma sisteminin kurulmasında çok önemli bir ilerleme sağlandığını öne sürerek, bir etki yaratmak için yayın yoluyla büyük bir

kampanya başlattılar, ama gerçekte böyle bir şey yoktu. Bizim bilim adamlarımız o zaman şöyle diyorlardı: Şayet Amerikalılar, bugün için aşılması güç bütün teknik zorlukları aşmayı başaracak olsalar bile, bütün "Yıldız Savaşları" sistemini altüst edecek sayısız basit yöntemler var.

"Yıldız Savaşları" düşüncesinin ortaya çıkışıyla birlikte, Amerikan bilim adamları kendi kavrayışlarının temelsiz olduğunu gösteren hesaplar yaptılar hemen: Bu kavrayışla tasarlanan, uzayın yakın bir noktasındaki nükleer patlamaların, ABD'nin bütün çağdaş teknolojik sahalarını yok ederek (hem de ABD'ye düşmanlarından çok daha büyük zararlar vererek), EVM belleğini yeryüzünden silecek bir elektromanyetik dalga (şok) yaratması gerekecekti. Ama bu hesaplar, ABD'nin "Yıldız Savaşları" alanındaki politikasının değişmesiyle, ancak 80'li yılların sonlarında halk tarafından bilinir oldu. "Yıldız Savaşları" projesi sadece bir blöftü (12).

Sonraki adım: Sovyetler Birliği yönetiminin sürekli yıldırılması. Stratejik bir görev verilen 80 uçaklık Amerikan hava kuvvetleri filosuna komuta eden general Çheyni'nin, Şveytser'in "Zafer"inin sayfalarında yer alan "Biz, Sovyet radarları yerlerini belirlesin diye, Kuzey Kutbu'na zaman zaman bombardıman uçakları gönderiyorduk. Bazen de bombardıman uçaklarımızı Sovyetlerin Asya ve Avrupa'daki toprakları üzerinde uçuruyorduk" sözleri akla geliyor. ABD için kritik olan bu operasyon dönemleri, haftalık olarak bu gibi bazı manevraları içeriyordu. Etki olabildiğince daha ürkütücü olsun diye, operasyonlar değişik aralıklarla yapılıyordu. Eğer Şveytser'e inanılacak olursa, Amerikan uçak filoları, bizim bir savaş endişesi yaşamamız için hava sahamıza gönderilmişler. Ancak Amerikan B-52 veya F-111 uçakları son anda geri çevrilmişlerdi. 1984 yılında, örneğin başka bir gözdağı verildi. Başkan Reagan, cumartesileri radyodan yaptığı geleneksel "ulusa sesleniş" konuşmasında, söyleyeceklerini alışılmış tarzda "bir, iki, üç, dört, beş..." diye sıralamak yerine, şöyle dedi: "Değerli yurttaşlarım!

Rusya'nın tanımayacağını ilan ettiği yasanın imzalandığını size bildirmekten hoşnutum. Bombardıman beş dakika içinde başlayacak!" (9)

O yıllarda Amerika bize karşı gerçek bir psikolojik savaş yürütüyordu. Şöhretli Amerikan delikanlılarının kullandığı ve "Nuh'tan kalma" Sovyet MİG'lerini kolayca, kaz gibi avlayan F-14 ve F-15 uçaklarının övüldüğü filmler çekiliyordu birbiri ardına. Etrafında gürültü koparılan "Top Gan" serisi gibi propaganda filmleri yapıldı. Uçak gemisi ve harika tanklarla ilgili filmler de çekildi. Amerikan film yapımcıları, ayaklarında ağaç kabuğundan sandaletler, ilkel bir Rusya imajını bilinçaltlarına işleyerek, süper teknolojiye sahip, yüksek bilgisayar donanımlı bir Amerika miti yarattılar.

CIA, 1975 yılına doğru çeşitli yollarla, Rus ve Sovyet yazarlarının 1500'den fazla kitabının Rusça yayımına katıldı. (13)

Gazete makaleleri ve filmler dışında, tek amacı Sovyet sistemini ve insanlarımızı karalamak olan, yarı bilimsel bir yazın doğdu. Saldırı bütün cephelerden yürütülüyordu: Berlits'in "Prekrasnıy mir yazıkov" (Dillerin Muhteşem Dünyası) adlı dilbilim alanıyla ilgili kitapta, Rusların bilinçaltının dünyayı ele geçirmeye programlandığı tanıtlanmaya çalışılıyor. Bir de Amerikalı bir uzmanlar kadrosunun yazdığı, gerçekliğin tahrifinin, her alanda ülkemizi mahkûm etmek ve onu dünyadaki kötülüklerin taşıyıcısı olarak göstermek arzusunun karakteristik olduğu "Ekotsid v CCCP" adlı kitap yayımlandı. Stalin'in hatırasını lekeleme çok büyük bir rol oynadı. Amerika, Hruşçov'un Stalin'e yönelik karalamayı başlatmasından çok hoşnut oldu, ama özellikle Amerikalı "tarihçiler", bu konuyu saçmalık düzeyine vardırdılar. Soljenitsın'ın "Sovest russkoy natsii" (Rus Halkının Vicdanı) ve diğer "vicdanlı" yoldaşların çalışmalarını kullanarak, o kadar çok yalanı dolaşıma soktular ki, bütün bir bilim adamları kuşağı hâlâ bu yalanla uğraşmak zorunda. Fakat aceleyle düzenlenmiş bazı sahtekârlıklar şimdi artık gürültüyle yıkılıp gitmekte.

Soğuk savaşın başlamasından önce, ABD dahil olmak üzere Batı'da pek çok kişi, Stalin'e açıkça hayranlık duyuyordu. Almanya'nın Sovyetler Birliği'ne saldırmasından birkaç gün sonra, ABD'nin 1936-1938 yıllarındaki Sovyetler Birliği büyükelçisi Josef Dewis, "Rusya'daki 'Beşinci Kol' üyeleri hakkında ne söyleyeceksiniz?" şeklindeki bir soruyu yanıtlarken, şunları söyler: "Onların (denildiği gibi) öyle bir şeyleri yoktu, onları kurşuna dizdiler." Sözlerinin devamında şöyle der: "Şimdi birden, Rusya'da bulunurken gördüğüm gibi açıkça görmek zorunda olduğum bir manzara gözlerimin önünde canlandı. Hainlerin tutuklandığı ve bir temizlik hareketinin yapıldığı, herkesçe bilinen 1935-1939 yıllarını kapsayan süreç, o zaman dünyanın büyük bir bölümü tarafından barbarlığın, alçaklığın iğrenç örnekleri ve histerik bir durumun ortaya çıkışı olarak görülmüştü. Ama günümüzde dünyanın bu önemli kesiminin, Stalin ve yakın mücadele arkadaşlarının şaşırtıcı bir ileriyi görme yeteneğine sahip oluşlarına tanıklık ettiği, açıkça görüldü." (14) Amerikan'nın ve faşistlerin, ülkemizi yıkma çabalarını haklı gösterdikleri temel mit, Stalin'in geniş çaplı baskı dönemidir. Madem bu mit, bizim demokratlarımız sayesinde çok zaman önce kitlelerin bilincine "sokulmuş", bu noktada Batının yalanlarını yerle bir eden bazı belgelerin okunması gerektiğini düşünüyorum... Amerikalılar, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra 10 milyon Japon'un açlıktan canını çıkardıktan sonra, Stalin döneminde 'hunharca' uygulanan baskılar hakkındaki mitten farklı olarak, faşistler tarafından uydurulmayan, Ukrayna'da yaşanan açlık masalını şişirmeye karar verdiler. Ukrayna'daki "açlıktan ölüm" masalı, Amerikalıların Japonya'da işledikleri cinayetler konusunda kendilerini temize çıkarma çabasıdır. Böylece onlar, dünya kamuoyuna Rusların kötü olduklarını, 10-15 milyon insanı Stalin'in keyfine göre yok ettiklerini göstermeye çalıştılar.

İzleyeceği dış politikanın ana öğesi olarak insan haklarının korunmasını ilan eden Başkan Jimmy Carter'ın ABD'de yönetime gelişiyle birlikte, "komünizmle mücadele" stratejisi, Sov-

yetler Birliği ve Doğu Avrupa ülkelerindeki insan hakları mücadelesini destekleme noktasını da içine aldı. Helsinki Sözleşmesi'nin Sovyetler Birliği'nde yaşama geçirilip geçirilmediğini izlemek üzere, 1977'de New York'ta, bugünkü adı *Human Rights Watch* olan bir gözlem komitesi kuruldu. Komite'nin kurucusu, Amerikalı ünlü yayıncı Robert Bernstein. Komite'nin görevi: Sovyetler Birliği'ndeki insan hakları ihlalleri hakkında bilgi toplamak, bu bilgiyi Amerikan yönetimine, Amerikan kamuoyuna, uluslararası örgütlere ve enstitülere, en başta da Birleşmiş Milletler'e ulaştırmak; Amerikan yönetiminden, ABD Kongresi'nden ve Birleşmiş Milletler'den Sovyetler Birliği'ne karşı gereken önlemleri almalarını istemek. ABD Kongresi tarafından 1983 yılında kurulan, görevi Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa ülkelerinde "özgürlük ve özerklik için mücadele eden herkese yardım etmek" olan, "yarı özerk" *National Endowmenty for Democracy* (NED) adlı kuruluştan söz etmeye değer. NED, bugün sadece, aralarında "kuruluşun şubesi" niteliğindeki değişik vakıfların da yer aldığı, söz konusu ülkelerde hakları koruyan dernekleri finanse etmekle meşgul. Bu ve diğer birçok gerçek, Batı'da şu olgunun hiçbir zaman gizlenmediğini gösteriyor: Batı ülkelerinin yönetimleri, Sovyetler Birliği'ne karşı yürütülen ideolojik savaşın etkili bir silahı olarak, "insan hakları"na yöneldiler. Yirmi yıl boyunca batılı "düşüncelerle" yetişen Batı yanlısı Rus aydınları da, Batı propagandasının bilgi alışverişi yönünden ve ideolojik başarılarının, ABD ve Batı ülkelerinin Sovyetler Birliği karşısında "moral ve politik" üstünlüğünü nasıl açık bir tarzda kanıtladığını anladılar. Hak savunucuları ve eğitimli, kültürlü topluluk içinde, 1966-1972 yılları arasında Vietnam savaşından ötürü daha ABD'yi kınayanlar varken, 80'li yıllara gelindiğinde Rus liberal aydınları, ABD'nin her türlü askeri müdahalesinin (örneğin, 1983 yılında Granada'da), "komünist yayılmacılık"a karşı zorunlu olduğunu, ama gereken ölçülerde yapılması gerektiğini kabul ettiler. Bununla birlikte Sovyet yönetiminin dış politik önlemlerine, sadece "özgür" Batı'nın "totaliter" Sovyetler Birliği'ne karşı verdiği sava-

şın prizmasından bakıldı. Ulusal çıkarlar, ülkenin bütünlüğü, ulusal onur, yurtsever görev gibi kavramlar, liberal çevrelerde komünizm ve büyük devlet ideolojisi olarak algılandı. Aynı şekilde, 1904 yılındaki liberal aydınlar Japon savaşında Rus ordusunun yenilmesini istedikleri gibi, liberal "Batı yanlısı" aydınlar da 80'li yıllarda Sovyet ordusunun Afganistan'da yenilgisini istemişti. 1960'lı-70'li yılların en seçkin hak savunucularından biri olan V. K. Bukovskiy, Sovyet ordusuyla savaşmak üzere silahlandırılmış bir müfreze kurmak için, Afganistan'daki Sovyet savaş tutsaklarından askerler toplamışsa, daha ne denir ki! (15)

Propaganda diğer yönlerden de sürüyordu: 1983'te, Güney Kore havayollarına ait bir Boing yolcu uçağıyla ilgili yaşanan kışkırtmayı anımsayalım. Batı, bugüne dek, kötü Rusların talihsiz bir yolcu uçağını kasten ve en ufak bir gerek yokken düşürdüğüne inanıyor. Reagan için bu, Sovyetler Birliği'ni "şer imparatorluğu", ABD'yi ise "bir tepe üzerinde parlayan ışık" (aynı zamanda İncil'de betimlenen cennet) ilan etmesinin bahanesi olmuştu.

Gorbaçov'la eşinin daha 1966 yılında Fransa'ya yaptıkları gezi sırasında, CIA'ya angaje oldukları yönünde bilgiler var. Bunu ima eden kişi, ABD'de çok önemli bir görevde bulunan, ünlü Z. Brzezinski'dir. (16) Gorbaçov'un iktidara gelişinden hemen sonra Sovyet karşıtı faaliyetlerinin başlaması, en azandan onun önceden "hazırlık" yaptığını gösteriyor. İlk olarak, komünist düşüncelere inanmış insanlardan kurtulmaktan başladı işe. Örneğin, bir gün, emeklilik yaşı bahanesiyle, dört üyeyi bir çırpıda KP Merkez Komitesi'nden ihraç etti. Gorbaçov'un giriştiği değişimi hiçbir zaman kabul etmeyenler, önceden temizlendi. Ana hedeflerden biri, Sovyetler Birliği'nin yaşamasını sağlayan temel güç olarak SBKP'nin tasfiyesiydi. Çok geçmeden bakanların, Merkez Komitesi şubeleri başkanlarının, bölge komiteleri sekreterlerinin, icra komiteleri başkanlarının çoğun-

luğu değiştirildi. Parti'yi gerçek anlamda ayıklamaya son verildi, bozulmaya neden olan öğeler temizlenmedi. (17)

ABD'nin bir planı da, Sovyetler Birliği'ni sonu olmayan, kanlı bir savaşın içine çekmekti. Amerikalılar kendi canlarının yanmasından biliyorlar ki, halkın istemediği ve sonu gelmez bir savaş, Vietnam örneği bir savaş demektir. Amerikan yönetimi ordu ve polis teşkilatından 100.000 kişilik bir insan kalabalığını, ağır savaş teknolojisini vb. savaş alanına sürmek zorunda kaldığında, ülkede protesto yürüyüşleri, karışıklıklar, hatta bir tür vatandaşlık savaşı yaşanmıştı. Bu çatışmalar sırasında o zaman, aynı dönemde cephede ölenlerden fazla insan öldü. Amerikalılar, benzer bir durumun Sovyetler Birliği'nde de yaşanması için kışkırtmalarda bulunmak istiyorlardı. Usame Bin Ladin'i, iyi bir düzenli ordu (Sovyetler Birliği'nde buna sadece çete örgütlenmesi deniyordu) kurması için finanse ettiler, bu orduya modern silahlar, sonunda da uydu istihbaratı, askeri danışmanlar verdiler. Her şey Sovyet sınırına yönelik tecavüz, sınır muhafızlarımızın öldürülmesi ve propaganda malzemelerinin Tacikistan'da yayılmasıyla başladı. Sovyetler Afganistan'a girince, Amerika Bin Ladin'e yaptığı sponsorluğu sürdürerek, bütün dünyada anti-Sovyet propaganda mekanizmasını işletmeye başladı. Plan tuttu: Sovyetler Birliği'nin imajı ciddi anlamda gene yara aldı (özellikle de Sovyet yüksek askeri komuta kademesindeki komutanların zaman zaman Afganistan topraklarında vurularak öldürülmelerinden dolayı).

Sovyetler Birliği'nin bütün gelir kaynakları kesilmeye çalışılıyor. Örneğin, 1980'li yıllarda, petrol üretimini artırması için Birleşik Arap Emirlikleri'ne (BAE) baskı yapıldı. Bu durumda petrol fiyatları düşecek, Sovyetler de fiyatı düşürmek zorunda kalacaktı. Her yerde Sovyet teknolojisi ürünlerin, Sovyet silahlarının, madenlerinin ve diğer tüm mallarının satış yolları kesildi. ABD, Sovyetler Birliği'ndeki bir yığın yeni teknolojik ürünün yolunu tamamen kapatmaya çalışıyordu.

Batı devletleri, 1980'li yıllarda Kremlin'deki herkesin Batı'yı kusursuz olarak benimsediğini bilerek, Sovyetler Birliği'ni, değiştirici planların veya ustaca hazırlanmış sahte teknolojik projelerin içine sokmaya koyuldular. Amaç, halkın milyarlarca rublesini boşa harcamamızı sağlamaktı. Gaz türbinleri yapımı, petrol kuyusu açma teknolojisi, bilgisayar şemaları ve kimyasal bileşimler elde etme teknolojisi, Şveytser'in adını saydığı sahte projeler arasında yer alanlar. Fakat aracılar eliyle Sovyetler Birliği'ne satılan işe yaramaz elektronik aksamlar, birçok fabrika ve atölyede çalışmaların aksamasına neden oldu.

Dünyadaki güçler dengesini bozarak, Sovyetlerin en iyi askeri teknolojisinin yok edilmesi emrini bizzat Gorbaçov verdi. Yani gizli silahlarımızın koordinatlarını ABD'ye o verdi. Gorbaçov, ABD'ye boyun eğerek, örneğin, kıtalararası balistik füzeler taşıyan ve Amerikan uydularının diğer trenlerden ayırt edemediği, "nükleer katarlar" denen RS-22'leri Kostrom, Krasnoyarsk ve Berşt kentlerinde direklere bağladı.

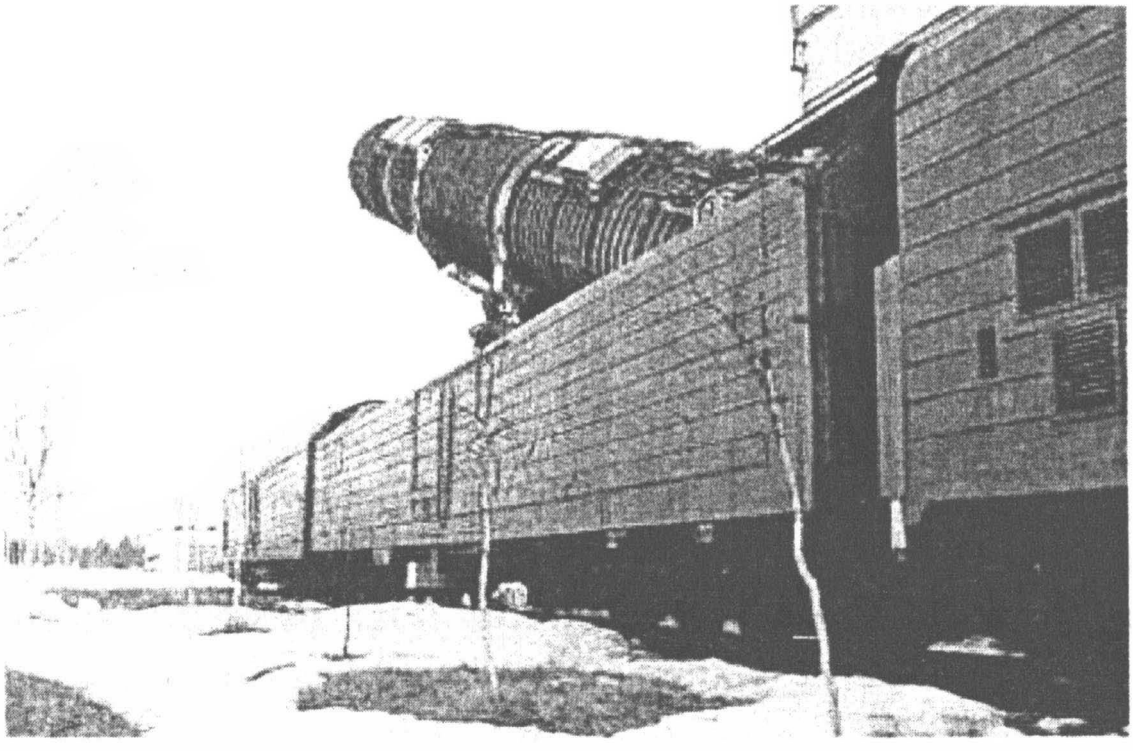

Sovyet RS-22 balistik füzesi (nükleer Katar)

1995'te, bu füzelerin içinde daha iyi nişan almayı sağlayan lazer fenerleri olduğu anlaşıldı. (18)

Gorbaçov'un, SBKP MK genel sekreterliğine getirilmesi, aslına bakılırsa Sovyet karşı devriminin gerçekleştirilmesinde ilk operasyon oldu. Gorbaçov'u açıkça satın aldılar: Onun yönetimi tarafından alınan ve çalınan 80 milyar doların dışında, anekdot niteliğindeki bir olayı da anımsayalım. Kohl, Sovyet ordusunun Doğu Almanya'dan çıkması için Sovyetler Birliği'ne 160 milyar mark önerdiğinde, Gorbaçov 16 milyar marka razı olmuş... Geriye kalan paranın ona ödenmediğine inanmak güç. Bütün bunların dışında, Batının kitle iletişim araçlarında, inanılmaz ölçüde olumlu bir Gorbaçov imajı yaratıldı. Malta görüşmeleri sırasında, Gorbaçov'a 300 milyon dolar -E. Şevardnadze'ye de 75 milyon dolar- "bağışta bulunulduğu"na ilişkin bilgiler de var. (18) Çok sayıda üniversite ile vakıf Gorbaçov'a nişanlar, ödüller, diplomalar, onursal payeler verdi. Gorbaçov ülkeyi ne kadar çok sattıysa, o kadar çok övgü aldı. Nobel Ödülü bile verildi ona, barışa katkısından dolayı. Gerçekten barış; birbirini izleyen uluslararası anlaşmazlıklar ve sonu görünmeyen Amerikan saldırganlığı haline geldi. Eğer Gorbaçov'un açıkça yaptıkları anımsanacak olursa, onun bütün faaliyetlerinin SBKP'nin parti aygıtını yıkmaya yönelik planlı ve bilinçli faaliyetler olduğu, özel bir çabaya gerek olmaksızın görülür. Bu süreçten sonra, bütün Sovyet devlet sisteminin yıkılışı şaşırtıcı bir hızla gerçekleşti. Ve bütün toplum yıldırım hızıyla çöktü: İlk önce kolektif topluluklar, ekonomi, ideoloji, kültür vb. Böyle bir şey doğal bir yoldan asla olamazdı. Sovyet yöneticileri, onları kendi çıkarları doğrultusunda kullanan (maniplatör) Batılıların zoru altında bulunduğu için, böyle bir şey, yani Sovyet devlet sisteminin çöküşü ancak kendi yöneticileri eliyle gerçekleştirilebilirdi.

CIA ajanı Daune R. Clarridge, eğer asilerin elinde "Stinger" füzeleri olmasaydı, Sovyetlerin Afganistan'da galip geleceğini itiraf etti. Bu füzeleri Afgan mücahitlere, kuşkusuz CIA vermişti. ABD, mücahitlere destek olarak yılda 1 milyar dolar harcıyordu. (2)

Propaganda makinesi bütün gücünü bir araya getirdi. 1985'e gelindiğinde, kitle iletişim araçları iktidar mekanizmalarından biri olmuştu. Gençliğe özel bir ilgi gösterildi; geçmişin iyilik, özgürlük, adalet, dürüstlük, karşılıklı yardım gibi kavramları çirkinleştirildi, alay konusu edildi ve bunların yerini seks, zorbalık, kendi devletine ve halkına değer vermeyiş, Batı'nın üstün olduğu kültü aldı. Kendi kontrolünü yitirmemiş, ahlak ve onur ideallerine, sosyalizm ideallerine bağlı kalan insanlar ya seslerini çıkaramaz oldular, ya da "perestroykanın düşmanları" "totalitarizm kalıntıları" vb. denilerek alay konusu edildiler. "Uygar ülkeler" hakkında her geçen gün daha çok şey yazılıyor ve konuşuluyor. Rusya, bu şekilde bağımsız bir düşüncenin içinden geçerken, Batı giderek bir ideal haline geldi. Rus ve Sovyet kültürleri "değersiz", "geri kalmış" kültürler ilan edildiler. Sovyetler Birliği tarihi, "totaliter" bir tarih olarak adlandırılmaya başlandı. Bu, yıldırım hızıyla yapılan güçlü bir psikolojik saldırıydı. İşte halkın içine düştüğü durum: Geçmişin değerlerini ve ideallerini yitirip, kitlesel olarak yolunu şaşırma.

ABD eski başkanlarından Richard Nikson, anlaşılır bir dille yazdığı "Victory Without War" (Savaşsız Zafer) adlı kitabını 1988'de yayımladı. Nikson, burada hedefi açıkça belirlemiş: "Biz Sovyetler Birliği'ndeki iktidarın merkezi yapısını bozmaya (desantralizasyon) yardımcı olmayı önümüze bir hedef olarak koymalıyız. Bu, uzun vadeli bir hedef olmalı, ama tamamen erişilebilir bir hedef." (19)

Satın alınan Gorbaçov, ekonomik sistemin yıkımını kendisi yürütmeye başladı. Ayrılan kaynaklar baştakilerin zenginleşmesi için kullanıldı. Daha 1980'li yılların ikinci yarısında, KGB biliyordu ki, bizim ithal ettiğimiz yemeklik tahılın büyük bir kısmı "baş belası" bir özellik kazanmıştı. Diyelim ki, bir gemi Leningrad'dan, Riga'dan, Tallinin'den, veya Murmansk'tan tahıl yükledi, Afrika'nın çevresinde bir "seyir" gerçekleştirdi ve Odessa'ya ulaştı, "ithal" tahılla! Epidemiyoloji Sağlık Merkezi (SES) kalite kontrolü yaptı, 'iyi' raporu verdi, biz de "ithal"

buğday yedik. Aslında olan şu: Bizim "iyi kurutulmamış ve kötü kalite" tahılımızın tonu 35-45 dolara satıldı, sonra da "ithal" edilen kendi buğdayımız tonu 100-120 dolardan satın alınmış oldu. Peki aradaki bu fark nereye gitti? Bugün, bunu açıklamaya gerek olmadığına inanıyorum. (20)

Sovyet sanayisi, 70 yıllık Sovyet iktidarı döneminde, dünyanın geri kalan ülkelerinin sanayisinden 6 kat daha hızlı bir gelişme gösterdi. 70'li yılların ortalarından itibaren ülkenin gelişme temposu yavaş yavaş düşmeye başladı. Ama, durgunluk dönemi denen dönemde bile, ülkenin gelişiminin önceden olduğu gibi, kapitalist ülkelerin gelişiminden daha hızlı ilerlediğini görün. Örneğin, 1981-85 yılları arasında Sovyetler Birliği'nin gayrisafi milli hasılası yüzde 20, Fransa ve İtalya'nın yüzde 14, ABD'nin ise yüzde 8 büyüdü. Buna karşın, Gorbaçov, sanayimizde bir durgunluk yaşandığı ve bu sanayinin her alanda geri kaldığı yönünde bir kampanya başlattı. Aynı şekilde, konut sorunuyla ilgili işlerde de durum buydu. Sovyet insanlarının, sözde 200 m²'ye varan genişlikte daireye sahip ortalama bir Amerikan işçisiyle karşılaştırıldığında, mağaralarda yaşadığı sanılıyordu. 1980'li yılların ortalarında Amerikalılar, yaşanacak en iyi kentleri belirlemek için bir araştırma yaptılar. Kentler on parametreye göre değerlendirildi: Aranan malların mağazalarda bulunması, kent içi ulaşımdaki çabukluk, konutların rahatlığı, kanalizasyon sistemi, sıcak su ve diğer özellikler, temiz hava vb. Sadece üç Sovyet kenti incelemeye alındı: Moskova, Leningrad ve Kiev -üçü de dünyanın en rahat on kenti arasına girdi, özellikle Kiev ilk iki sırayı, az bilinen, iki yeni Japon ken-tine bıraktı. Dünyanın bütün başkentleri bizim kentlerimize uzaktı. Bu gerçek iyi biliniyor olsaydı, bizim "aydınlarımız" kendi halklarının yarattığı her şeye çamur atma alışkanlığında olmaz ve Batı'nın başarıları karşısında hayranlık duyarak coşmazlardı. Daire kiralarını karşılaştırmak da korkunç; bizim insanlarımız kira bedeli olarak aylık 3 ruble verirken, "efsanevi" Amerikalı işçi yüzlerce dolar ödüyordu. Benzer şekilde, gerçek olaylar tahrif edilerek ve açıktan açığa yalana baş-

vurularak, Sovyetlerdeki yaşamın diğer bütün yönleri karalanmaya, öykünmek için her zaman sadece Amerika ve Batı model olarak sunulmaya çalışıldı. Yine de, demokrat baylar bugüne dek hâlâ bununla uğraşıyorlar. (21)

Sovyetler Birliği; ABD'nin devlet propagandasında "şer imparatorluğu olarak adlandırılıp sunuldu, Batı'da da, insanların en ufak bir suç veya söyledikleri bir tek söz için Gulag Takımadaları'na gönderildiği uçsuz bucaksız bir toplama kampı sayıldı hep. Bizim aydınlarımız bütün bunları severek yinelediler. Ama bazı rakamları karşılaştıralım. Sovyetler Birliği'nin yıkılışı sırasında hapishane ve çalışma kamplarında 0,8 milyon tutuklu bulunuyordu, kaba bir hesapla 10.000 kişiye 28 tutuklu. Aynı dönemde "özgür ülke" ABD'de ise, 2,4 milyon tutuklu (başka verilere göre, 5 milyondan fazla) vardı, yani her 10.000 kişiye yaklaşık 100 tutuklu. "Özgür ülke"nin hapishanelerinde, "şer imparatorluğu"nun hapishanelerinde bulunan tutukluların en az iki katından fazla tutuklu bulunuyordu. Gerçekten, Batı'da var olan ve Rus aydınları tarafından da desteklenen kanı, Rus insanının kölelik ruhuna sahip olduğu, onu kölelik içinde tutmak için de silaha gerek olmadığıdır -silah kullanmadan onu ele geçirebilirsin. Bununla birlikte bizim aydınlarımız, Moğol-Tatar istilacılarından bu yana, Ruslara çok diz çöktürmek isteyenlerin olduğunu hep unutuyorlar. Bu "köleleri" kanda boğdular, gene de ele geçiremediler, onlar özgürlüklerini vermediler. (21)

Rusya dünya kömür rezervinin yüzde 30'una, petrolün yüzde 40'ına, gazın yüzde 45'ine, şistin yüzde 50'sine, demir filizinin yüzde 44'üne, krom filizinin yüzde 30'una, manganez filizinin yüzde 74'üne, az bulunan bazı madenlerin yüzde 40'ına vb. sahip bulunuyor. Dünyada çıkarılan elmasın yüzde 28'i, değerli taşların yüzde 30'u Rusya'dadır. Bu yüzden Hitler'in ve Batı'nın diğer "komünizmden kurtarıcılar"ının ülkemize göz dikmelerinde şaşılacak bir durum yok. (21)

Nobel jürisi, Nobel ödülünü Sovyet bilim adamlarına, eğer Sovyetler Birliği'nin yıkımında Batı'ya yardımcı olmamışlarsa, kuşkusuz, son derece isteksiz verdiler. (21)

Yabancı ülkelerde sahte para basımıyla ilgilenen, ABD hazinesine bağlı bir daire var. Bu daire CIA ile birlikte, 1990 yılında baba Bush'un yönetiminde, Sovyetler Birliği'nde seri halde sahte ruble basımını örgütledi. Bu işle uğraşan ekip, Sovyetler'in uğradığı zarardan yüzde alıyordu. Onlar, yasal Sovyet hükümetini devirmek amacıyla, Sovyetler Birliği'ndeki finansal krizi büyüterek, "perestroyka"ya yardım ediyorlardı, bunda da başarılı oldular. Bu, «Thieves World: The threat of the New Global Network of Organized Crime» by Claire Sterling, 1994. adlı kitapta da anlatılır. (22)

Brzezinski, Sovyet ordusu daha Afganistan'a girmeden önce, onun yönlendirmesi altındaki Bin Ladin'in Sovyet topraklarında gerçekleştirdiği terör olaylarının finansörlüğünü yaptı. ABD de buna bel bağlamıştı, bu nedenle daha "Sovyet saldırısı" başlamadan altı ay önce mücahitleri en modern silahlarla donatmıştı. Bin Ladin, en az 1990 yılına dek ABD'ye sadık bir dost olarak kaldı, sonrasında gözden kayboldu. Brzezinski olmadan ne Bin Ladin, ne Afganistan savaşı, ne sayısız kundaklama ve terör eylemleri, ne de politik cinayetler ve diğer Sovyet karşıtı eylemler olurdu.

ABD başkan danışmanı Zbigniew Brzezinski,
1980'lerin sonlarında Usame Bin Ladin'le yaptığı görüşmelerde.

Bölünmesi gereken Ortodoks Rusya'nın, ABD'nin baş düşmanı olduğu vb. şeklindeki sözler Brzezinski'ye ait. *Le Nouvel Observateur* (Fransa, 15-21 Ocak, 1988, s.76)'ın yaptığı röportajda şunları söyler: "Neden pişmanlık duymam gereksin ki? Bu gizli operasyon (Afganistan'da İslam fundamentalistlerinin -kökten dinci- desteklenmesi) mükemmel bir düşünceydi. Sonuçta Rusya, Afganistan kapanına düştü, siz şimdi benim bundan pişmanlık duymamı mı istiyorsunuz? Dünya tarihi için hangisi önemli? Taliban mı, yoksa Sovyet imparatorluğunun çöküşü mü?" Bu röportaj *Le Nouvel Observateur'un* Amerika'daki baskısında yayımlanmadı. (23)

CIA, 1981 yılında Bulgarların Papa'ya düzenlenen suikast olayına karıştığı yönünde Amerikalı bir gazetecinin yazdığı makaleyi kullanarak, bir kışkırtmada bulundu. Daha sonra, gerçekten, bu bilgiyi yazan Amerikalı kadın gazeteci C. Sterling'in Amerikalı uzmanlarla işbirliğini sürdürdüğü ortaya çıktı. Batı'nın kitle iletişim araçları bu sahte belgeyi hemen kaptılar. Sonuçta, iki Bulgar konsolosluk görevlisi Roma'da tutuklandı ama Batı'da "şer imparatorluğu" olarak Sovyetler Birliği etrafında histerik bir dalga yükseldi. Amerikalılar tarafından asıl darbe, Sovyet karşıtı bir ruh halinin güçlendiği Polonya'ya vuruldu. (24)

Sovyet topraklarında gerçekleşen, uzaydan gözlemlenebilen nükleer olmayan büyük bir patlama ve onun yol açtığı yangına, CIA'nın ABD'yi dürtüklemesi neden oldu. 1982 yılı başında ABD, Sovyetler Birliği'ne, gaz üretimi programı da dahil olmak üzere, doğalgaz boru hattı döşeme teknolojisi verdi. Bu teknoloji, aynı yılın yazında Sibirya'daki boru hattında, Amerikan uydularının da tespit ettiği, çok büyük bir patlamaya neden oldu. Bu kundaklama eyleminin amacı, serbest tahvil girişinin mevcut sayılı kaynaklarından biri olan Sovyet doğalgazının Batı Avrupa'ya akışını engelleyerek, Sovyet ekonomisini batırma denemesiydi. Terörizm değil mi bu? (25)

"New York Times"ın yazarlarından, Pulitzer ödüllü, ünlü Amerikalı gazeteci Seymour Hersh "*The Samson Option: Israel's Nuclear Arsenal and American Foreign Policy*" adlı kitabında, CIA'nın Mossad'la birlikte, Yahudilerin Sovyetler Birliği'nden göçünü teşvikle ilgili "Fareler Kaçıyor" adı verilen operasyona yardımcı olduğunu yazıyor. Hersh, "göçmen Yahudilerin Sovyetler Birliği hakkında en iyi bilgi kaynağı olduklarını" belirtiyor. Onun sözleriyle söylersek, Sovyetler Birliği'yle mücadele amacıyla CIA'nın Mossad'la işbirliği, "KK Mountain" kod adını taşıyordu. Mossad bu çerçevede, milyonlarca dolar nakit alıyordu ve bunun için de kendi enformasyon ağını Amerika'nın kullanmasına izin veriyordu. Mossad'ın enformasyon ağı,

Gorbaçov döneminde Sovyet sistemine darbe vurmak için çalışıyordu. Ama Yahudilerin kaçması için bir neden -provokatif pogrom söylentileri ve bir antisemitist hareket olacağına ilişkin haberler- gerekiyordu. Ve gerçekten de ortalıkta bu tür söylentiler dolaşmaya başladı, bu söylentilerin merkezinde genel olarak, güya Yahudileri öldürüp mallarını yağma etmeye niyetli "Pamyat" (Andaç) derneği bulunuyordu, ama böyle bir şey olmadı. Diğer yandan, bizim eski vatandaşlarımızın gagalanarak, İsrail'in övülmesi sürüyordu. "Yazarlar Evi Merkezi'nde skandal" denen, dünyanın her kentinde yılda onlarca defa yaşanan önemsiz bir olay, büyük bir provokasyona dönüştü. Yarı akıllı kendini bilmez biri, Yazarlar Birliği'nin bir toplantısında Yahudilere küfretti. "Yazarlar Evi Merkezi'nde skandal", iyi bir şey olmadığından, her türlü ölçünün dışında şişirildi. Küfreden kendini bilmez kişi, cezaevine kondu ve bilinmeyen nedenlerle öldü. Pogrom eylemleri olacağı duyumlarından korkan çok sayıda Rus Yahudisi, kendini İsrail'e attı. Bir yıl içinde iki yüz bin, bütün "perestroyka" döneminde ise, bir milyon kadar Sovyet Yahudisi İsrail'e göç etti. Amerika ile İsrail, benzer bir senaryoyu 1940'ların sonlarında Irak'ta uygulamışlardı. Yahudilerin Irak'tan kitlesel göçüne, Bağdat'taki üç sinagogda meydana gelen patlamalarla yol açılmıştı. Patlamaların İsrail gizli servisinin ajanlarınca gerçekleştirildiği zamanla anlaşıldı. Diğer bir güçlü etken, Amerikan basınında sürekli olarak, Irak'ta "yaklaşan pogrom"a ilişkin haberlerin çıkması olmuştu (nasıl da 1990 yılında Rusya'da mutlaka bir pogrom olacağı dedikodularını akla getiriyor!). Irak baş hahamı Sasson Kaduri anılarında şöyle yazıyor: "1949'un ortalarında, Amerika'da ciddi biçimde bir propaganda savaşı başladı. Amerikan dolarları Iraklı Yahudileri kurtarmak zorundaydı, onların bir kurtuluşa gereksinimleri olup olmadığına bakmaksızın. Tel Aviv kaynaklı haberlerin "New York Times"ın sayfalarında yer almasıyla, her gün pogromlar oluyordu. Irak'ta, buradaki genel gerginlikten yararlanan ve Iraklı Yahudilere 'dünyalar' vadeden Siyonist ajanlar görünmeye başladı. Kitlesel göçe izin verilmesi yönünde

talepler başladı. Irak hükümetini Yahudilere baskı uygulamakla suçlamaya başladılar." Sonunda, Irak hükümeti, gösterilerin ve ticaret boykotunun baskısıyla boyun eğdi, Yahudilerin kitlesel göçüne -pratik anlamda sürgün- ilişkin bir karar yayınladı. Iraklı Yahudilerin İsrail'de 'dünyalar' bulamayıp, toplumun alt tabakası içinde yer almalarına, söyleyecek söz yok. (26)

Eski Rus yönetiminin doğması tehlikesinin belirdiği bütün "sıcak" noktalara, sponsorluğunu CIA'nın yaptığı, büyük başarılar kazanan UNA-UNSO (Ukrainskaya natsionalnaya assambleya/Ukrayna Milliyetçi Asamblesi) sevk ediliyordu. Stepan Bandera ve Yevgeniy Konovalets'in* mirasçıları, Abhazlara ve Gürcistan yanlısı Rus gönüllülere karşı savaştılar; Hırvatlar ve Bosnalı Müslümanlarla birlikte Sırp köylerinde hunharca katliamlar gerçekleştirdiler, Mashadov'un çetesinde keskin nişancılar ve patlayıcı kullanıcıları olarak görev yaptılar. Hatta uzaktaki Tacikistan içinde bulunan küçük silahlı birliklerden birinin, ünlü Afgan Ahmet Şah Mesud'un mücahitleriyle birlikte, Rus sınır karakollarına birkaç saldırı düzenlediği kaydedildi. Sovyetler Birliği'ni yıkan diğer silahlı çete örgütlerinin yapılanmasında da etkin olarak çalıştılar; Örneğin, çatılardan kendi vatandaşlarına ateş eden, ama daha sonra Sovyet ordusuna kurban olarak teslim edilen Litvanyalı Audryus Butkyaviçyus ile CIA casusu, özel Amerikan görevlisi Endryus Eytaviçyus (Endryu Eyve)'un çete örgütü bunlardandır. (27)

Avrupa topraklarından Sovyetler Birliği ve diğer Doğu Bloku ülkelerine yönelik yayın yapan özellikle "Amerika'nın Sesi" ve "Özgür Avrupa" radyoları, büyük radyo istasyonlarıydı. Kimi uzmanlar, "Özgür Avrupa" radyosunun 1956 yılında komünist sisteme karşı Macaristan'da yaşanan başkaldırı olaylarında doğrudan bir rol oynadığını varsayıyorlar. Her

---

* Konovalets, Yevgeniy Alekseyeviç *(1892-1938)*- Stepan Andreyeviç Bandera *(1909-1959)* - Ukrayna milliyetçi hareketinin iki önemli önderi. Sovyet iktidarına karşı savaştılar. Konovalets, Ekim Devrimi'nden sonra 1929'da OUN (Ukrayna Milliyetçiler Birliği)'un kurucusu. *ç.n.*

durumda, hem Macaristan, hem Çekoslovakya olayları, hem de Sovyetler'in dağılması (Boris Yeltsin'in, bütün radyo istasyonları içinde özellikle "Özgür Avrupa"yı dinlediğini söylemesi boşuna değildir), Amerikan radyo istasyonlarının Doğu Avrupa insanlarının usu ve ruhu üzerinde ne derece etkili olduğu konusunda düşünce yürütmeye olanak veriyor. (28)

Sadece 1985'ten 1992'ye kadarki dönemde Batı (özellikle ABD), "Sovyetler Birliği'nin demokratikleşme sürecine" 90 milyar dolarlık yatırım yaptı. Finans kaynakları; Rus Reformları Ortak Komitesi, "Demokrasiye Ulusal Yatırım" adlı Amerikan derneği, Kribl Enstitüsü vb. değişik aracı kuruluşlar aracılığıyla aktarılıyordu. İş, Sovyetler Birliği Yüksek Sovyeti'nin bölgelerarası milletvekilleri grubunun finanse etme inisiyatifinin, 1990'da ABD Kongre fonuna geçme noktasına kadar geldi. M.S. Gorbaçov'un, ajan yetiştiren özel kuruluşların otoritelerinden haberdar olduğu, bu kuruluşların "mezunlarının" bir listesinin olduğunu bildiği, kuşkusuz bilinen bir şey. Ama Sovyetler Birliği, açığa çıkan ajanların nüfuzuna ilişkin bilgileri KGB yönetiminden aldıktan sonra, Gorbaçov, cinayet girişimlerini önleme konusunda herhangi bir önlem alınıp alımadığı yönünde araştırma yapılmasını yasakladı. (29)

Gorbaçov ile Yeltsin, resmi anlamda politik rakip olsalar da, ikisi de paraları aynı kaynaktan, Amerikan Hugo Hemfri Fon'undan alıyorlardı. Bu fonun başkanı, soğuk savaşın emektarlarından, ABD savunma eski bakanı Henry Kissinger'dır. (30)

Biyolojik silahlar da Sovyetler Birliği'ne karşı mümkün olabildiğince kullanıldı. Örneğin, uçaklardan, patates ürününde çok büyük zararlara yol açan Kolorado böcekleri (patates böceği) atıldı. Ukrayna'da da, çayır çekirgesi ile ocak çekirgesi arası, bu güne dek bilinmeyen bir çekirge türü evlerde hamamböceklerinin yerini alarak, bazı bölgelerde yayılıyor. Bir enfeksiyonu yaymak için, en ilkel yolların kullanıldığı ortada (Amerikalılar İkinci Dünya Savaşı sırasında bütün Japon biyolojik silah uz-

manlarını yakaladı ve onların deneylerini Küba'da da şu ya da bu düzeydeki bütün önemli savaşlarda kullandı; haşerelerle yaratılan salgınların genişlemesi özellikle Japonlar eliyle gerçekleştirildi). Bu yaratık Çernobil kazasının sonucunda ortaya çıkmış olsa bile, bu, sorunu fazla değiştirmiyor; çünkü her geçen gün, santraldeki patlamanın bir kundaklama eylemi olduğunun kanıtları ortaya çıkıyor; bu eylemin hangi ülkenin siparişi olduğunu siz anlayın. (31) Bir örnek daha: Dokuda yanmaya neden olan, boyu üç metreye ulaşan zehirli bir bitki *(Ru.-* borşçevik, *Lat.-* Herasleum Sibiricum), Rusya'nın orta bölgesinin tamamını istila etti. Daha önce bu bitki yararlı, zehirsiz, tarımsal üretim içinde boyu 70 cm kadar olan ve hayvanların beslendiği bir bitkiydi. Birdenbire ortaya bu yeni, son derece zararlı ve dayanıklı tür çıktı. Bu baş belası bitkinin geniş bir alana yayılması Stalin'in ölümünden onlarca yıl sonra başladığı halde, bizim demokratçıklarımız bu konuda onu suçlamada hiç zaman yitirmediler (kimi suçlayacaklardı ya?). Devasa büyüklükteki bu zehirli bitki bir genetik mühendisinin eseridir; CIA laboratuarlarında yetiştirilmiş ve Sovyetlerin dağılma aşamasında Sovyet topraklarına atılmıştı. (32)

1992 yılında "Zavtra" (Yarın) gazetesinde, Yeltsin'in Rusya'ya gelen baba Bush'a verdiği, gerçekliği sonradan Amerikalılarca doğrulanan lobi raporunun stenografi ile yazılmış metni yayımlandı. Yeltsin, görüşmeler öncesinde, basının ve her iki heyetin karşısında, Rus hükümetindeki değişiklikler hakkında Bush'a hesap verdi. Gaydar'ın oturduğu bakanlık koltuğuna Çernomirdın'ın geçeceğinden endişe etmemesi konusunda baba Bush'u rahatlattı; bu konu, Amerikalıların açıkça kaygı duydukları bir konuydu. Yeltsin, Kozırev'in Dışişleri Bakanlığı görevinde kalmış olduğunu (vb.) söylemesiyle, ABD'ye bağlılığını gösterdi. (11)

Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin (Doğu Almanya) yazgısı ve Almanlarla ilgili işlerin düzenlenmesi sorunu, M. Gorbaçov ile E. Şevardnadze'nin temsil ettiği Sovyet hüküme-

tince, halkımızın çıkarlarına yönelik tam bir ihanet içinde çözüme kavuşturuldu, denebilir. Bununla birlikte, NATO sorunu, Gorbaçov'un 1990'da Batılı liderlerle, özellikle de ABD başkanı Bush'la yaptığı görüşmeler sırasındaki hafif pozisyonuna ek olarak, Rusya için karmaşık bir hal aldı. İlk teslim olma adımlarından sonra bile, Gorbaçov ile Şevardnadze'nin süreci bir ölçüde frenleme ve hem birleşmiş bir Almanya'nın NATO'ya katılması sorununda, hem de ülkemizin Almanya'yla savaşta halkımızın milyonlarca kurban verme pahasına elde ettiği Sovyetler Birliği'nin stratejik, politik ve ekonomik konumunu yitirmesine karşılık maddi tazminat konusunda, sağlam bir pazarlık yapma olanakları vardı. Sovyetler Birliği'nin Federal Almanya eski büyükelçisi Yu. Kvitsinskiy'in anılarında dile getirdiği gibi, Moskova yöneticileri, Almanya sorununun çözüme bağlanmasında, bu sorunun çözüldüğü 1990'ın ortalarında bile belli bir konuma sahip değillerdi. Ama Amerikan başkanı Bush, onların aksine, ABD büyükelçisi V. Wolter'i bizzat yönlendirerek, 1988'in sonlarında sorunun kesin çözüm zamanın geldiğinin altını çizmişti; artık bütün kartlar Federal Almanya'da öne sürülecekti. Gerçekten, bizim karşı çıkmamıza, Almanya'nın tarafsız bir konuma kavuşturulması yönündeki ısrarlı çabalarımıza karşın, müttefikler yeni, birleşmiş bir Almanya'nın hemen NATO'ya girmesi için çaba harcıyarlardı. Gorbaçov'la Şevardnadze de, Almanya'nın NATO içindeki rolünün doğal olarak sınırlanmasını belgeler üzerinde belirtmek ve sağlam koşullara bağlamak şöyle dursun, böyle bir özveriye karşılık herhangi ciddi bir şey almayı bile denemediler. Bunu yapmak yerine, Gorbaçov, sadece başını sallayarak onaylamakla kalmadı, aslında, Büyük Anayurt Savaşının Potsdam antlaşmasıyla pekiştirilen sonuçlarını kayıtsız şartsız hükümsüz kılmış oldu. İşte Amerikalı gazeteci Walch'ın bu konuda anlattıkları: "Gorbaçov'un Haziran 1990'da ABD'yi ziyareti sırasında, başkan Buch'un oval ofisinde, iki başkanın danışmanları ile diplomatik elçilerin de hazır bulunduğu görüşmede, Sovyet lideri, eğer Alman halkı isterse, birleşik bir

Almanya'nın NATO'ya üyeliğini kabule razı olduğunu, sanki geçerken bildiriyormuş gibi söyledi. Orada bulunanlar kulaklarına inanamadılar." Walch, başkan Buch'un bile, Gorbaçov'dan söylediklerini yinelemesini rica ettiğini, belirtiyor. Bundan sonrakiler, tam bir boyun eğişi, Potsdam antlaşmasından, Almanya konusundaki haklarımızdan ve sorumluluklarımızdan tam bir vazgeçişi pekiştirecek teknik sorunlardı. 1990'ın Eylül ayında, Almanya'yla ilişkileri düzenleyen bir antlaşma imzalandı Moskova'da, aynı yılın Ekiminde de Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin tasfiye töreni, aslında Demokratik Almanya'nın utanç verici resmi teslim töreni yapıldı. (33)

İşte Gorbaçov'un sonradan söyledikleri: "Komünizmin, insanlar üzerindeki dayanılmaz diktatörlüğün yok edilmesi, bütün yaşamımın ereği olmuştu. ...Ben parti içindeki ve ülkedeki konumumu, özellikle bu ereğe ulaşmak için kullandım. Zaten eşim de bu nedenle, ülkede giderek daha önemli bir konum kazanmam için beni hep teşvik ediyordu. Batıyla bizzat tanıştığım zaman da, belirlenen hedeften geri dönemeyeceğimi anladım. Ama bu hedefe ulaşmak için SBKP ile Sovyetler Birliği'nin bütün yönetimini, dahası bütün sosyalist ülkelerdeki yönetimleri değiştirmem gerekiyordu. Bu ereklerin gerçekleştirilmesinde kendime mücadele arkadaşları bulabildim. Bunlar arasında, ortak davamıza çok değerli katkılar sunan A. N. Yakovlev ile E. A. Şevardnadze özel bir yere sahipler. Dünya komünizmsiz daha güzel bir görünüm kazanacak... Halkların gerçek özgürlüğe giden yolu zorlu ve uzun ama bu zorlu yol mutlaka aşılıp özgürlüğe ulaşılacak. Ancak bunun için bütün dünyanın komünizmden kurtulması gerek... 2000 yılından sonra barış ve genel refah çağı başlayacak." (34)

Politika ve Güvenlik Merkezi başkanı F. Hafney'in söyledikleri: "ABD'nin soğuk savaştaki başarısı, belli bir hedefi olan, planlı ve çok yönlü, Sovyetler Birliği'nin yıkılmasına yönelik Amerikan stratejisinin sonucuydu. Tarihsel olayların gidişi, Reagan'ın stratejik direktifleriyle önceden belirlenmişti. Sonuç-

ta, Sovyetler Birliği'ne karşı yürütülen gizli savaş, Sovyetler Birliği karşısında zafer kazanmanın koşulunu da yarattı." (35)

Üçlü komisyonun sekreteri Zbigniew Brzezinski: "Rusya, yenilmiş bir devlettir. O, çok büyük bir savaşı kaybetti. 'Bu, Rusya değil, Sovyetler Birliği'dir' demek, gerçeklerden kaçmak anlamına gelir. Sovyetler Birliği denen, Rusya'ydı. O, ABD'ye meydan okuyordu. Yenildi. Bugün Rusya'nın büyüklüğüne ilişkin hayal kurmanın gereği yok. Bu tarz düşüncelere yönelik hevesleri kırmak gerek... Rusya parçalara ayrılacak ve vesayet altında olacak." (35)

ABD başkanı R. Nikson: "Batı mümkün olan her şeyi yapmalı... Yoksa ABD ve Batı bir yenilgiyle sonuçlanacak olan soğuk savaşta, zaferi ellerinden bırakma riskini göze alırlar... Başarının anahtarı Rusya'dır. Soğuk savaşın son çarpışması, özellikle orada kazanılacak veya kaybedilecektir..." (35)

H. Kissinger: "Sovyetler Birliği'nin yıkılması, kuşkusuz çağımızın en önemli olayıdır, Bush yönetimi bu konuda sergilediği yaklaşımla olağanüstü bir ustalık gösterdi... Ben Rusya'nın bir bütün, sağlam, merkezi bir devlet olmasındansa, orada kargaşalık (kaos) ve bir iç savaşı yeğlerim." (35)

ABD başkanı B. Clinton'un 7 Şubat 1997 tarihli "Ülkenin Durumu" başlıklı mesajı: "Amerika'yı XXI. yüzyıla girişe hazırlamak için, dünyadaki değişiklikleri belirleyen güçleri kontrol etmeyi öğrenmek, Amerika'nın uzun yıllar sürecek yönetici rolünün sağlamlığını ve güvenliğini sağlamak zorundayız. 50 yıl önce Amerika, ileriyi görerek, "soğuk savaş"ta zaferi güvenceye alan ve ebeveynlerimizin yaşadığı bölünmüş dünyayı ayıran engellerin ve zorlukların çoğunu ortadan kaldırmayı bilen enstitülerin kuruluşunu yönetti..."(35)

Ortada nesnel bir gerçek var: Sovyetler Birliği'nin bütün tarihi boyunca, bir tek Sovyet savaş uçağı ABD hava sahasını ihlal etmedi, bu ülkenin toprakları üzerinde bir uçuş yapmadı, onun hava sahasında bir çarpışmaya girmedi. Buna karşılık, elli

yıllık zamanı dilimi içinde, Sovyet hava sahasında otuzdan fazla ABD savaş ve keşif uçağı düşürüldü. Kendi topraklarımız üzerindeki hava çarpışmalarında beş savaş uçağı kaybettik; Amerikalılar birkaç tane yolcu ve nakliye uçağımızı düşürdüler. Amerikan savaş uçakları tarafından sınırlarımıza yönelik beş binden fazla tecavüz olayı saptandı. Bu süre içinde, topraklarımızda açıkça kundaklama eylemleri gerçekleştirmekle görevli, yüz kırktan fazla kundakçı paraşütçünün Sovyet toprakları üzerindeki eylemleriyle karşılaşıldı ve engellendi. En basit bir hesapla, bugün bile Amerikan keşif-istihbarat bütçesinin yüzde 60'ı Rusya'ya karşı keşif-araştırma faaliyetlerine harcanıyor. (36)

Çağımızın en önemli üç düşün adamından biri olan yazar, filozof A. Zinovyev: "Örneğin, her açıdan ele alınacak olursa, şu gerçek tüm açıklığıyla görülür: Sovyet sistemi kendi iç dinamiklerinin çürüklüğünden yıkılmadı. Bunu savlamak saçmalıktır. Sovyet sistemi yaşayabilirdi, sonsuza dek varlığını sürdürebilirdi. Bu, Batının çok büyük raydan çıkarma eylemleriyle gerçekleşen bir yıkım oldu. Ben bunu savlıyor ve bunda ısrar ediyorum. Ben bu raydan çıkarma eylemini 20 yıl boyunca inceledim, bütün bunların yapılış tekniğini biliyorum. Bu raydan çıkarma eyleminin son operasyonu, Gorbaçov'un parti genel sekreterliğine getirilmesi oldu. Bu bir kundaklama hareketiydi. Onu normal bir seçimle seçmediler, o koltuğa özellikle oturttular ve Gorbaçov'un, daha sonra da Yeltsin'in bütün faaliyetleri, hainlerin yapacağı faaliyetlerdi. Onlar parti aygıtını yıktılar, partiyi yıktılar, devlet aygıtını paramparça ettiler." (37)

Sovyet karşıtı propaganda Rusya'da meyvelerini verdi. Sovyetlerin dağılmasından sonra doğan çocuklar, ülkemiz hakkında çok karanlık düşüncelere sahipler.

Batı'da da Sovyet yaşantısı hakkında, elbette Amerikalıların çabalarıyla, son derece karanlık bir düşünce oluştu. Burada, kuşkusuz, küstahça ve fazlasıyla yalan söylenmek zorunda. Örneğin, Sergey Kara-Murza, bir yapıtında, Batı'nın kitle ileti-

şim araçlarında, güya Sovyetler Birliği'nde trikotaj olmadığının anlatıldığından söz ediyor. Genellikle yok, ama insanların orada trikotajsız nasıl yaşadığını da kimse bilmiyor. (38)

Kuşkusuz, Batı'da, özellikle de ABD'de Sovyet karşıtı etkin bir propaganda yürütülüyor. Örneğin, Fred Swarts'ın "Komünistlerin Komünistler Tarafından Durdurulacağına İnanılabilir" (ABD, 1960) adlı kitabı, bir milyondan fazla tiraj ve 50 sent gibi sembolik bir fiyatla dağıtıldı. İnsanların dikenli teller içinde betimlendiği kapağa bakarak, kitabın içeriği hakkında bir düşünce edinmek olası. "Yarın mı? ABD Komünizmin Altında!" (ABD, 1947) adlı kitap ise, Amerikalılar için en uygun tür olan komedi türünde kaleme alınmış bir kitap. Bu kitapta, kötü komünistlerin insan kitlelerini nasıl boğazladıkları, insanları nasıl köleleştirdikleri vb. parlak betimlerle sunuluyor. Bu kitap 4 milyon adet basıldı ve ücretsiz dağıtıldı. (39)

Bu tür yayınlar her zaman aşağı yukarı aynı içeriktedir: Komünistler dünyayı ele geçirmek, yeryüzünü devasa bir toplama kampına dönüştürmek, onurlu işçilerin ve kapitalistlerin bütün paralarını alıp kendi ceplerine koymak, kadın ve çocukları herkesin ortak malı yapmak, bütün insanların eşit olmasını engelleyen kültürü yok etmek, dini yasaklamak vb. Buna, komünistlerin çeşitli ülkelerde işledikleri korkunç cinayetlerle ilgili masallar da eklendi.

Parçalanmakta olan Sovyetler Birliği, dağılma süreci içindeki birkaç yılda her cinsten aşırı ve rahatsız edici unsurlar tarafından istila edilmişti. Terörizmin beslendiği ortamı toplumsal ve politik karmaşanın yarattığı bilinir, ancak bu olgunun yaygınlık kazanması, terörizm ve aşırılıkların Sovyetler Birliği'ne dışarıdan "ithal" edildiğinin düşünülmesine yol açıyor. Terörizm, çetecilik, milliyetçilik ve ayrılıkçılık planlı şekilde ve belli bir hedef gözetilerek, ülkemize ABD ve müttefiklerinin özel görevlilerince "ihraç edildi". Tek hedef vardı: "Soğuk savaş"tan zaferle çıkmak. Batılı uzmanlar, Sovyetler Birliği'nde politik açıdan etkin konumdaki sivil örgütlerden ve gruplardan

oluşan ağı parçaladılar. Dini cemiyetler ve çeşitli hak koruma dernekleri görüntüsü altında, ülkede İslami değerleri yayacak propagandacılar yetiştirildi, ve topun ağzındaki et, ülkenin gelecekteki yıkımı, korku ve gerginliğin artması bakımından daha az tehlikeli olmadı. Ülkenin kenar bölgelerinde patlak veren ulusal hareketler, sanki durup dururken alevlendi. Namangan, Oşi, Fergana, Novoy Uzgen'de milliyetçilik yüzünden ciddi çatışmalar yaşandı. Zamanında KGB, son derece radikal İslami düşüncelerle donanmış çok sayıda gezgin propagandacının Orta Asya'ya akın etmeye başladığını ilk kez belirtmişti. Özellikle, Sovyetler Birliği'nin güney bölgelerinin "Büyük Türk Dünyası"nı kurma planına dahil edilmesini açıkça dillendiren Türk özel görevlilerinin Sovyetler Birliği'ne ajanlar gönderdikleri gizlenmedi. Politik terörizm adını alan terör eylemleri de buna koşut başladı. Politik terörizmin kaynağının da Sovyetler (ve de Rusya) olmadığını gösteren, bir yığın delil var bugün ortada. Politik terörizmin kendini daha çok göstermesi, başlangıçta hiçbir ciddi nedeni olmayan Azerbaycan-Ermenistan anlaşmazlığının alevlenmesine yol açtı. Bütün bu olaylarda, bölgesel (özerk) cumhuriyetlerin yöneticileri ile Moskova'daki bazı politikacılar, Türkiye, İngiltere, İran, Fransa, ABD gibi ülkelerin özel görevlileri, dahası yerel cinayet şebekeleri etkin olarak yer aldılar. Aynı güçler, Gürcistan'daki son politik olayların da içindeydiler. Benzer senaryolarla Güney Osetya, Abhaziya, Dinyester boyu, Kuzey Osetya ve Çeçen-İnguş cumhuriyetinde bir terör ortamı yarattılar. Federal Almanya ile ABD'nin özel görevlileri Batlık boyunda etkin olarak çalıştılar, ilerleyen dönemde bu devletlerin temsilcilerinden Batı ve Baltık cumhuriyetlerinin basınında açıkça söz edildi. (40)

"Rusya'da patlatılan 'Batılılaştırma bombası', orada erkenden sadece devlet yapısı içinde değil, ekonomik, ideolojik ve kültürel alanlarda da eşi görülmemiş tahribatlara yol açtı, ama asıl yıkımı toplumun insani değerlerinde yaptı. Böyle bir yıkımı, şimdiye dek bu ölçekte ve bu sürede hiçbir fatih, hiçbir silahla gerçekleştirememişti. Komünizmin bozguna uğratılması

için (mucitlerin tasarısına göre) önceden hazırlanan 'Batılılaştırma bombası'nın pratikteki kullanımı çok geniş çaplı oldu. Bu bomba, daha düne kadar dünyanın ikinci süper gücü olan ve dünya tarihine yön verecek asıl güç olma savındaki devleti, bu devletin komünist ilkeleri yaşama geçirişinden önce, komünist ilişkilere sahip olmayan insanların yüzyıllar boyu süren güçlü birliğini yıktı. Komünizme nişan alındı, ama vurulan Rusya oldu."

Amerikalılar İkinci Dünya Savaşından itibaren Ukrayna'daki faşist örgüt OUN-UPA'yı desteklediler (şimdi de destekliyorlar). Bu örgüt üyeleri, halkı kızıl boyunduruktan kurtaran kahraman savaşçılar olarak gösteriliyor Batı'da. Amerika'nın bu dostlarının İkinci Dünya Savaşında neyle uğraştıklarını, Nazilerle ne zaman dostluk kurduklarını okuyun. Üstelik, bunda hiçbir çelişki yok -Ukrayna faşistlerinin dışında, Amerikalılar da Kızıl Ordu'ya karşı savaşan ve ülkedeki Sırp partizanları topluca katleden Hırvat faşistlerini (Ustaşlar) desteklemişlerdi. Bu plan bağlamında Hitler'le Rouswelt'in amaçları örtüşüyordu. Bu bilgilerin sinirleri zayıf olanlar için olmadığını önceden belirteyim. Bunun dışında, OUN-UPA'nın geçmişte sadece Ukrayna'nın Katolik olan Batı kesiminde faaliyet gösterdiğini ve bugün de göstermeye devam ettiğinin altını çizmek istiyorum. Bundan ötürü bu örgütün BÜTÜN Ukraynalıları akla getirmemesini -Doğu Ukrayna'da bu örgüte son derece olumsuz bir gözle bakılıyor- isterim.

17 Mart 1991, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ilk denemesi oldu. Sovyet ve komünizm karşıtı propagandanın azgınca yürütülmesine karşın, Sovyetler'in tamamında, Sovyet insanlarının çok büyük bir çoğunluğunun (% 76,4) bir tek anlama gelebilecek bir soruya "Evet" dediği bir referandum yapıldı: "Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin, her ulustan insanların hak ve özgürlüklerinin tam anlamıyla güvenceye alınacağı, eşit haklara sahip sosyalist cumhuriyetlerin yenilenmiş bir federasyonu olarak korunması gerektiğini düşünüyor musunuz?"

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'ndeki listelerde yer alan, bu referanduma katılma hakkına sahip insan sayısı 185 647 335'ti. Oylamaya katılan insan sayısı 148 574 606 (% 80). "Evet" diyenlerin sayısı 113 512 812 (% 76,4); "Hayır" diyenlerin sayısı 32 303 927 (% 21,7). 2 757 817 (% 1,9) oy pusulası geçersiz sayıldı. Böylece referanduma katılan vatandaşların çoğunluğu, Sovyetler Birliği'nin korunmasından yana olduğunu gösterdi. Ama 8 Aralık 1991'de, Belorusya (Beyaz Rusya), Rusya ve Ukrayna yöneticileri -Şuşkeviç, Yeltsin, Kravçuk- halktan gizli olarak, Bağımsız Devletler Topluluğu anlaşmasını imzaladıklarında, Sovyet halklarının iradesi haince çiğnenmiş oldu. Sovyetler Birliği'nin dağılması Rus halkı için ağır bir trajedi oldu. Vatandaşların ancak % 6'sı 1991 yılından hoşnut kaldı, ailelerin sadece bir kısmı bu durumu kayıtsızca karşıladı, geriye kalanlar olumsuz duygular yaşadılar: Tedirginlik, öfke, korku, şaşkınlık vb. (41) 1998 yılındaki "kamuoyu" yoklaması, Rusya vatandaşlarının % 67'sinin, Rusya'nın tarihsel misyonunun, halkları Rusya imparatorluğu ve Sovyetler Birliği'nin yerini alan bir birlik içinde bir araya getirmek olduğunu kabul ettiğini gösterdi. (42) Rusya vatandaşlarının çok büyük çoğunluğu (% 81), mutlaka eski sınırlar içinde olmasa da, Sovyetler Birliği'nin, yeniden kurulmasına istiyor (1997 anketi). (43) 2001 anketi: Sovyetler Birliği devlet başkanının tarihsel rolünü değerlendirirken, ankete katılanların çoğunluğu (% 56), M. Gorbaçov'un halkımıza yararlı olmaktan çok, büyük zarar verdiği sonucuna varıyor. Ankete katılanların çoğunluğu (% 62), dünyada yaygın olan, M. Gorbaçov'un 20. yüzyılın seçkin bir politikacısı olduğu şeklindeki düşünceyi kabul etmiyor. (44) 2001 yılı: Ankete katılanların % 71'i, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ekonomik ya da tarihsel nedenlerin değil, politikacıların eylemlerinin sonucu olduğunu düşünüyor. Rusya nüfusunun % 71'i, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının önlenebilir olduğunu kabul ediyor. Halkın % 76'sı Sovyetler'in dağılmasından üzüntü duyuyor. (45) 2000 yılında Ukrayna'da da % 60'lık (belki çok daha fazla) benzer bir sonuç ortaya çıktı, ama bütün Ukrayna kitle iletişim araçlarında

Rusya karşıtı amansız bir propaganda sürüyor, yeni tarih kitaplarında da öğrencilere genel olarak korkunç şeyler okutuluyor, bu kitaplarda Ruslar iğrenç ve canavar olarak gösteriliyorlar. (46) Bütün kitle iletişim araçlarında devamlı Sovyet ve Rusya karşıtı propagandanın yapıldığı Almanya'da bile, eski Doğu Alman vatandaşlarının sadece % 29'u, toplumsal konularda kapitalizmin sosyalizmden daha adil olduğunu kabul ediyor. (47) 1991 yılının Temmuzunda şöyle bir soru soruluyor: "Eğer 1985 yılında, ülkedeki değişimlerin nelere yol açacağını bilseydiniz, bu değişikleri destekler miydiniz?" Rusların % 52'si "Hayır", % 23'ü "Evet", % 26'sı "Bilmiyorum" yanıtı vermişti. (48) 2003 yılında, Beyaz Rusların % 69, Rusların % 61, Ukraynalıların da % 53'ü, Rusya, Belorusya ve Ukrayna'nın bir federatif veya üniter (tek) devlet yapısı içinde birleşmesinden yana görüş belirtti. Bu ülkelerdeki birleşme karşıtlarının oranı ise, sırasıyla % 19, %15, ve % 36'dır. (49)

1980'lerin başlarında Sovyet istihbaratı, "Harvard Planı" denen belgelere ulaşmayı başardı. Belgeler üç ciltten oluşuyordu: "Perestroyka" (yeniden yapılanma), "Reform" ve "Tamamlama".

Birinci cildin başında, 20. yüzyıldan 21. yüzyıla girilirken hammadde ve enerji kaynaklarının yetersizliği yüzünden, insanlığın korkunç bir krizinin tehdidi altında bulunduğundan söz edilen uzunca bir önsöz yer alıyor. Anglosakson ekoloji analizcileri, insanlığın kurtuluşunun, dünya nüfusunun onda bir düzeyine indirilmesi ve ulusal devletin yıkımının planlanmasıyla birlikte, o zamanki ABD başkanı Ronald Reagan'ın "şer imparatorluğu" dediği Sovyetler Birliği'nin yıkılışından sonra, genel sorunların ne ölçüde çözüleceğine bağlı olduğu sonucuna vardılar. Program beş yıllık üç dönem için hazırlanmış.

1985'ten 1990'a kadarki birinci beş yılda, açıklık, "insan yüzlü" sosyalizm için mücadele ve "sosyalizmden kapitalizme geçiş" reformunun hazırlığıyla birlikte "perestroyka" süreci tamamlanacak.

İkinci cilt "reform"a, reformun zamanına (1990-1995) ve hedeflerine ayrılmış:

1. Dünya sosyalist sisteminin tasfiyesi, 2. Varşova Paktı'nın tasfiyesi, 3. SBKP'nin tasfiyesi, 4. SSCB'nin tasfiyesi.

Planın üçüncü cildi "Tamamlama" adını taşıyor. "Tamamlama" aşamasını üç liderin yönetmesi gerekiyor. Gerçekleştirilme zamanı 1996-2000 arası. Kapsadığı noktalar şunlar: 1. Sovyet ordusunun tasfiyesi, 2. Rusya'nın devlet olarak tasfiyesi, 3. Sosyalizmin parasız eğitim ve parasız sağlık hizmetleri gibi kendine özgü uygulamalarına son verilmesi, bunların yerini kapitalist uygulamaların alması: her şey paralı olmalı. 4. Toplumsal ve devlet mülkiyetinin tasfiyesi, her alanda özel mülkiyete geçilmesi. (7)

Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından sonra, dönemin CIA başkanı Moskova'ya gelmiş ve Kızıl Meydan'da merasim adımlarıyla yürümüştü. Gazetecilere, "Bu benim özel zafer geçidim" demişti.

Sovyet sonrası boşlukta, Batı'nın yardımıyla önlemler alma (profilaksi) amacıyla "komünizmin kurbanları" dernekleri ve Rusya'nın hem çağdaş tarihinin, hem de uzak geçmişi kapsayan tarihinin çarpıtıldığı mahkemeler kuruyorlar. Örneğin, 12-14 Haziran 2000'de, Vilnius'ta, komünizme karşı uluslararası toplumsal bir "değerlendirme" mahkemesi kurmak amacıyla, uluslararası "Komünizmin Suçlarını Değerlendirme" kongresi yapıldı. Litvanya, Vilnius'ta topladığı bu komünizm karşıtı kongre aracılığıyla, NATO'ya girişini hızlandırmayı umuyor. Mahkeme, komünistleri soykırım ve akla gelen daha başka inanılmaz suçları işlemekle suçladı. Ruslar, İkinci Dünya Savaşı'nı çıkarmakla bile suçlandı, bu noktada komünizm, Nazizimle aynı nitelikte, onun gibi saldırgan bir ideoloji sayıldı. Bu nedenle, komünizmin yargılanacağı 2. Nürnberg mahkemesinin kurulması gerektiğine karar verildi. Kuşkusuz, "komünizm kurbanları"nın savaştığı dönemde İngiltere, Fransa ve Almanya

arasında, Çekoslovakya'nın Südet bölgesinin Almanya'ya verilmesini öngören Münih Anlaşması'nın imzalanması, Amerika'nın Almanya'yla ayrı bir barış anlaşması yapma ve onunla ekonomik işbirliği kurma girişimleri gibi olaylar, suskunlukla geçiştirildi. Mahkemenin yargıcı ve kararı yazanlardan biri, Amerikan temsilcisi Linnet Andressen'di. Kongrede, Sovyetler Birliği'nde eski siyasi bir tutuklu olan Hunars Rod'un ABD Savunma Bakanı W. Kohen'e iletilmek üzere, ABD'nin Litvanya büyükelçiliğine yazdığı mektup dağıtıldı. Mektubu yazan Rod, eski Sovyet cumhuriyetleri olan Baltık ülkelerinin NATO'ya katılmalarına destek verdiği için, yabancı bir devletin bakanına teşekkür ediyor. (47) Amerikan gizli servisi -SPS ve "Elma"- Rusya'da etkin çalışıyor. Belorusya ile Rusya arasındaki birliği engelleme amacıyla Nemtsov ile Hakamada'nın geçen yılkı (2003) provokasyonu, mutlaka pek çok kişinin belleğindedir. Kundaklama amaçlı propagandaya, 2001 yılında yayımlanan *Çörnaya kniga kommunizma* (*Komünizmin Kara Kitabı*) örnek gösterilebilir. "Kara"nın büyüklüğü dikkat çekiyor: Yaklaşık 800 sayfa ve baskı adedi 100 000. SPS, bu kitabı bütün Rusya'ya ücretsiz dağıtıyor, köy kütüphaneleri dahil, bütün kütüphanelere gönderiyor. Kitapta, komünizme karşı savaşan Fransız militanlar, "totalitarizmin" işlediği çeşitli "suçları" anlatıyorlar. Her nedense, Amerika'nın Vietnam ve Kuzey Kore'ye saldırıları da yer alıyor bu suç listesinde. Bütün yazarlar 100 milyon kurban saymışlar; kuşkusuz, sadece Rusya'da 120 milyon ölü "bulan" Soljenitsın'ın sözünü ettiği sayıyla karşılaştırıldığında, oldukça az! Ama böyle tamamen yalan bir şeyin söylenmesine Batı'da izin verilmediği de ortada. Başka şeylerin arasında "Rusların zorbalığa ve teröre patolojik eğilimini" keşfeden Fransızların küstahlığı darmadağın oluyor. İlginçtir, Batı'da neden hiç kimsenin aklına kapitalizmin suçları hakkında benzer bir kitap yayımlamak gelmiyor? Batı'nın saldırganlığı sonucu verilen kurbanlar, ya da onun sadece son yüzyıllık tarihi içindeki ekonomik yaptırımlar, kölelik, kolonilerin sömürülmesi ve boyun eğmeyen ülkelerde kasıtlı yaratılan açlık sonucunda

verilen kurbanların sayısı hesaplandığında, sayının milyarları geçecek olması mıdır yoksa, böyle bir kitap yayımlamamanın nedeni? (50)

Sovyetler Birliği ve eski Doğu Bloku ülkelerinin dağılması hiç de iyi sonuçlar doğurmadı. Bu yıkımdan kazançlı çıkan sadece yerel oligarşik gruplar ile yeni ülkelere yağmalarcasına saldıran Batılı şirketler oldu. Pazar ekonomisine geçiş, eski kamu işletmelerinin özelleştirilmesi ve toplumsal alana yönelik bütçe harcamalarının kısılmasında alınan radikal önlemler, her yerde sadece korkunç yaşam koşulları yarattı. Bugün AB'ye yeni giren ülkelerdeki ücretler, Batı Avrupa ülkelerindeki ücretlerden 5-8 kat daha düşük. Son 15 yılda, yoksulluğun ana nedeni olan işsizlik, AB üyesi adayı Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde hızla artıyor. Örneğin, Çek Cumhuriyeti'nde 1990'da % 0,7 olan işsizlik, 1998'de % 6,5'e çıktı, bugün ise % 11 düzeyinde bulunuyor. Eski sosyalist ülkelerdeki işsizlik düzeyi, AB ülkelerindeki işsizlikten iki kat daha fazla. Bütün alanlarda eşi görülmemiş toplumsal bir gerileme yaşanıyor. Bununla birlikte Doğu Avrupa, Batılı şirketler için gerçek bir cennet oldu. Yabancı sermayeyi çekmek için geçmiş yıllarda işletme vergileri birden düşürüldü. Düşük vergiler ve ücretlerdeki anormal düşüşlere bağlı olarak, giderek daha çok şirket Doğu Avrupa'da üretime geçiyor. İstisnasız bütün istatistik veriler, Doğu ile Batı arasındaki mesafenin daha on yıl süresince korunacağını tahmin etmeye olanak veriyor. Üstelik AB'ye katılım, "reformlar"a son verileceği anlamına gelmiyor. Geçen hafta Çek Cumhuriyeti'nin sosyalist hükümeti, sağlığa ayrılan ödeneklerle emekli maaşlarının bundan sonra kısılması gerektiğini duyurdu. Sonuçta politik istikrarsızlık doğuyor: Macaristan'da 1991'den sonra her hükümet bir sonraki seçimde başarısızlığa uğradı. Anketlerde en az % 10 oy alan Polonya'nın iktidar partisinde yakın zaman önce bir bölünme oldu. Letonya'da bugün, 1991'den sonraki 12. hükümet iş başında. Litvanya'da başkan Paksas, mafyayla ilişkisi yüzünden görevden alındı. (51)

Batı kendi kahramanlarını bırakmıyor. Milyonlarca insanın ölümünden ve giderek yoksullaşmasından sorumlu Gorbaçov, her türlü Batı kuruluşlarının, özellikle de Amerikan ve Alman kuruluşlarının paralarıyla güzel güzel yaşıyor. Onu, nerede ve hangi nedenle olursa olsun, konuşmasına karşılık verdikleri telif ücretleriyle sürekli "besliyorlar". Gorbaçov'un kaleme aldığı kitaplar, *Moy manifest Zemle* (*Yeryüzüne Manifestom*), *Perestroyka* (*Yeniden Yapılanma*), *Vtoraya russkaya revolyutsiya* (*İkinci Rus Devrimi*) gibi tumturaklı adlarla yayımlandı. Marka olarak onun soyadını taşıyan votkadan da yüzdesini alıyor. Kısacası, 'konsensüs' sağlandı.

"Soğuk Savaş"la İlgili Kaynaklar

1) Andrey Sidorenko, "Jizn, otdannaya slujeniyu oteçestvu". Valeriy Legostayev, "Tselluloid GKÇP"*. "Obnarujenı sekretnıye planı sovmestnıh boevıh deistviy Yà-poni i SŞA protiv rossii". Vladimir Meylitsev, "Otbit udar: pervıye popıtki". "İspoved malenkovo çeloveka".
2) Aleksandr Zinovyev, "Kak igolkoy ubit slona". Aleksey Slobodin, "Potroşiteli iz lengli", "Amerikanskiy agent, sdavşiy CCCP" (Aleksandr Nikolayeviç Yakovlev'in ihaneti hakkında). Vallas Anelauskas, "Tolko Rossiya! Pismo litovskovo dissi-denta". Mihail Nazarov, "Loj i Pravda avgusta 1991 goda". Klara Skopina, "Pauers: 43 goda posle provokatsii". John Stenton, "Prizrak gitlera had Amerikoy". "Plan vtorjeniya". Ella Taranova- İgor Şestakov, "Graçi" (ABD ve Rusya'nın Kırgızistan'daki hava üsleri hakkında düşünceler).
3) Gorbaçov hakkında seçme makaleler. L. Kaşirin, "Lavnım-davno" (parça). M. S. Gorbaçov'un Türkiye'deki Amerikan üniversitesindeki bir seminerde yaptığı ko-nuşma. N. S. Leonov, "Krestnıy put rossii 1991-2000" (parça). "Gorbaçov na slujbe u Saakaşvili". Vazif Meylanov, "Drugoye nebo. Lojnıye stereotipı rossiyskoy demokratii" (parça). "Gorbaçov stoit 10 tısyaç dollarov". "Bes v rebro?" S. Yegorov "Otkuda prişla 'Perestroyka' ". "Plodı perestroyki". Andrey Kabannikov, "Gorbaçov vodvil v zablujdeniye sovetskiy narod" (parça). Valeriy Legostayev, "Gensek krovavıy".

4) A. A. Lyahovskiy, "Tragediya i doblest Afgana". Kitapta ABD'nin Afganistan savaşındaki (1979-1989) rolüne ilişkin pek çok bilgi var.

5) Dağılmanın Rusya için sonuçları burada anlatılıyor: Sergey Kara-Murza, "Belaya kniga-Ekonomiçeskiye reformı v rossii 1991-2001".

6) A. İ. Yoriş, İ. D. Morohov, S. K. İvanov, "A-Bomba". 1980, Japonya'nın Hiroşima ve Nagazaki kentleri üzerinde atom bombalarının patlatılmasıyla yaşanan büyük trajedinin 35. yılı. Kitap, üç ülkede -Faşist Almanya, ABD ve Sovyetler Birliği, toplumsal doğası ve hedefleri bakımından farklı ülkelerde atom bombasının geliştirilmesi konusunu işliyor.

7) V. A. Saprıkin, "Kontrrevolyutsiya v CCCP (Sotsialnıy smısl, istoriçeskiye osobennosti, dvijuşçiye silı, posledstviya / Toplumsal Düşünce, Tarihsel Özellikler, İtici Güçler, Sonuçlar)."

8) V. Lisiçkin, "Globalnaya imperiya zla". Aleksey Glarus, "Protivostoyaniye, kotoroye bılo". İ. Yu. Tuharinov, "Sekretnıy komandarm".

9) Mario Sousa, "Gulag: Arhivı protiv lji". Sergey Kara-Murza, "Pora platit po kontraktu s dyavolom". Nikolay Fon Kreytor, "Ot doktrinı Reagana do razruşeniya Sovetskovo Soyuza". Nikolay Harunjiy, "Lyotçiki CCCP i SŞA(ABD) v godı 'holodnoy voynı' sçitali drug druga vragami". "V 1973 godu İzrail nahodilsya na grani yadernoy voynı s CCCP". "İstoriya odnovo predatelstva". Nikolay Leonov: Biz Amerikalıları parayla, onlar ise bizi ahlaki kusurlarımızla ele geçirdiler." A. Sanin "Ob uçastii SŞA v razvyazıvanii vtoroy mirovoy voynı". Boris Sıromyatnikov, "Kak bıla upuşçena vozmojnost razoblaçit agenta TSRU (CIA)". "Posledniye uçeniya NATO". G. Bubentsov, "Klassovaya refleksiya burjuazii".

10) Aleksey Nikolayev, "Amerika poyehala na mars na rossiyskom marsohode". Maksim Kalaşnikov, "Tak kto je pobedil vo vtoroy mirovoy?" D. Tamarin, "yeşço raz o

Vallenberge". B. Turbanov, "KGB-povialnaya babka predatelstva". V. Sasnauskas, "Avangard predateley". Aleksandr Pahomov, "rıli, royut i budut rıt".

Boris Gruşin "predali v Rossii". Vladimir Mostovets "Voyna prodoljayetsya". "Bonnskiy dogovor".

11) Andrey Hodov, "Eto bılo predatelstvo!". R. L. Galkin, "Miraji idiotov". "10 epizod predatelstva". M. V. Malinin, "Operatsiya 'Saharov". Artur Batirov, "Za şto ubili Nikolaye Çauşesku". Aleksandr Koçukov, "Allen Dalles-Voyna posle voynı". "V voyne razvedok vremyon 'holodnoy voynı' pobedili CCCP".

12) Yuriy Yemelyanov "Stalin made in the USA". Vladimir Meylitsev "Ot politiki razryadki k neytronnoy bombe."

13) Sergey Kara-Murza, "Dissidentı- Sovetskaya "zakvaska" antisovetskovo proekta". Boris Prozorov, "Yuriy Andropov. Bez grifa 'sekretno". "Ostanovit Yakovleva!", "Oni borolis s kommunizmom". "Revolyutsiya po zakazu: şah i mat semye Çauşesku". "Pervıy zaryad v Beslane vzorval A. D. Saharov". Vladimir Meylitsev, "Yadernaya triada: vozduşnıy eşelon".

14) A. Svobodin, "Predateli". Stanislav Gribanov, "Naçalnik ognya", "Arhipelag Gulag-remeyk gebbelsovskoy agitki". M. Vasilyev, "Vozrat k tsennostyam", "Fultonskaya reç Çerçillya", "İ. V. Stalin: O reçi Çerçillya".

15) A. Zinovyev, "Gibel russkovo kommunizma".

16) ABD'nin Sovyetler Birliği'ni yıkma planının ayrıntılı olarak anlatıldığı P. Şveytser'in "Pobeda" adlı kitabı. Bu eşsiz yapıt, Reagan yönetiminin ülkemizin doğasında yaşama yeteneği olmadığını ilan etmek için, onu nasıl dıştan yıkıma uğrattığının belgesel bir kanıtı. Ne yazık ki, kitapta doğru olmayan noktalar var. Örneğin, yazar, ilk sayfalarda, Sovyetler Birliği'nde ekonominin her zaman güçlükle yürüdüğünü ve gıda sıkıntısının süreğen (kronik) olduğunu öne sürüyor.

17) Maksim Kalaşnikov, "Slomannıy meç imperii".

18) Nikolay Fon Kreytor, "Geopolitika holodnoy voynı", "Ukrıvateli ubiyts". Valdas Anelauskas, "Moyo puteşestviye v stranu nişçetı i plutorkatii" (Eski Sovyet rejim düşmanı, Amerika'nın onu yanılttığından ve filmlerde gösterildiği gibi olmadığından şikayet ediyor).

19) K. V Kolontayev, "Plan propşot", "Zabıtaya pobeda" (1980 yazında Amerikan askerlerinin Sovyet topraklarında uğradığı bozgun hakkında). İgor Polskiy "Posle pobedı" "1960'lı yılların başında Amerikan askeri yetkilileri, Sovyetler Birliği ile Çin'e kütlesel bir nükleer saldırı planlamışlardı." "O raspade Soyuza Sovetskih Sotsialistiçeskih respublik". "Holodnaya voyna. Vıskazıvaniya zapadnıh politikov o Rassii i holodnoy voyne". Vladimir Meylitsev, "Evolyutsiya Amerikanskoy moşçi".

20) M. Kalaşnikov, "Slomannıy meç imperii"

21) A. Y. Molçanov, "Sovetskiye militsionerı o suşçnosti "Şnobelevskovo" "Laureata". Avraam Palitsın "Tselenapravlennaya loj". İvan Degtyarev, "Obustroyşçik-kamenşçik". V. Barabaş, "Vojd idiotov". Nikolay Gorbunov, "Rıbaçki-ohotniçki". Boris Zaytsev, "Zapişem na britanskiy sçyot". İvan Lebedev-Yuriy Kirilçenko, "Rassekretili". Mihail Gerşteyn, "Vzbalamuçivaniye". Valeriy Rjevskiy, "Podonka v geroi", "Faktı naruşeniya Amerikanskimi voennımi camolyotami vozduşnovo prostranstva drugih stran v period posle vtoroy mirovoy voynı". V. G. İvannikov, "Prinujdeniye k miru". S. İ. İnşakov, "Amerika-rodina şaraşek".

22) M. Kalaşnikov, "Bitva za nebesa", "Yadernıy meç Rossii". A. İ. Alekseyev, "Karaibskiy krizis, kak eto bılo".

23) Vladislava Selina, "Borba protiv inostrannıh interventov i ih posobnikov v 1918-1920 gg". Vladimir Lota, " Tegeran-43: trudnıy put k soglasiyu".

24) Vladimir Begun, "Yarmarka predateley" (Belorus, 1983, 80 sayfa). İdeolojik savaşta hangi yöntemler kullanılıyor? Düşmanlarımız ne istiyor ve nasıl hareket ediyorlar? Kitap, tam hacimli olmasa da, gazeteci-yazarın okurların dikkatine sunduğu bu sorulara yanıt veriyor. Emperyalist kara propagandanın en ince biçimleri, güncel politik yergiler, yergisel fıkralar, güncel notlar içinde en şaşırtıcı şekilde gösteriliyor. Emperyalist propagandanın pek çok öğesi o denli saçma ve çirkin ki, ciddi bir yorumda bulunmaya değmez, ancak eğlènmeye, ironiye, alay etmeye yarar. İşte bu nedenle kitapta egemen olan yergisel bir tarzdır.

25) Oleg Popov, "Zaşçitniki prav çeloveka ili 'agentı globalizma?"

26) O. Lobaçeva, "Holodnaya voyna" (tamamen Soğuk Savaş'ın belli başlı olaylarının ayrıntılı anlatımı).

27) Sergey Kara-Murza, "Desyat let pobedı nad CCCP: itogi dlya pobejdennıh".

28) A. Şçebrov, "O laureatah nobelevskoy premii i o nobelevskom komitete". G. Drojjin, "Nujnı!". V. İvanov, "Diagnoz: demofreniya". Andrey Varlamov, "Neytralı", "Snova o neytralitete". T. Zamyatina "İstonnoye litso". Yevgeniy Buyanov, "Raketı protiv samolyotov".

29) İ, Ya. Froyanov, "Pogrujeniye v bezdnu (Rossiya na ishode XX veka)" (Petersburg Üniversitesi Yayınevi, 1999, 800 sayfa. Ünlü tarihçi, yüzlerce belgeden yararlanarak, perestroykayı, perestroykanın kökenini, harekete geçirici iç güçlerini ve seyrini çözümlüyor).

30) M. Voslenskiy, "Taynıye svyazi SŞA (ABD) i Germanii. Blok imperyalistov protiv oktyabrya (1917-1919)." Yayın yılı 1968.

31) "İnostrannaya interventsiya na yevropeyskom severe Rossii". Selina Vladislava, "Şto takoye kovalyev?"

32) Yevgeniy Buyanov, "Kak sbili pauersa." G. İvanov, "Kolıbel 'termoyada'. K 50- letiyu ispıtaniya pervoy vodorodnoy

bombı." "Begstvo pobediteley. Zasekreçennıye ranyeye podrobnosti speşnovo vıvoda rossiyskih voennıh iz Germanii." "Demokratiya i natsizm, yest li raznitsa?" "Vsem kto verit v raznotsvetnıye 'narodnıye revolyutsii', posvyaşçayetsya." Edvard Epşteyn, "Neprevzoydennıy as şpionaja".

33) D. A. Volkogonov, "Psihologiçeskaya voyna: podrıvnıye deystviya imperyalizma v oblasti obşestvennovo soznaniya" (Voenizdat, Moskova, 1983, 288 sayfa).

34) V. Gromov, "Razval CCCP. Priçinı i posledstviya" (Sovyetler Birliği'nin Yıkılışı. Nedenleri ve Sonuçları). İ. Panarin, Razval CCCP: Etovo ne moglo proizoyti..."

35) A. Zinovyev, "Zloveşçiy epizod tretey mirovoy", "Faktor predatelstva", "Russkaya tragediya".

36) Nikolay Fon Kreyter, "Pervıy plan SŞA(ABD) rasçlenit sovetskiy soyuz". G. Poçeptsov, "perestroyka i postperestroyka kak kommunikativnıye deystviya po izmeneniyu massovovo soznaniya".

37) "Plan Dallesa (Tseli SŞA v voyne protiv Rossii)". Jeyms Petras, "Yeşçyo raz o TSRU(CIA) i holodnoy voyne v oblasti kulturı". B. M. Gunko, "GKÇP - Dekabristı xx veka?" (GKÇP'nin Sovyet halkına çağrısı). İgor Osipçuk "Sovetskiye saldatı na kube". Sergey Leskov, "Put k slave çerez , predatelstvo "Kak Rossiya pereharitonila Ameriku". A. Doronin, "Agentı vliyaniya", "Pyataya eskadra. Rasskazıvayet komanduyuşçiy sredizemnomorskoy 5. operativnoy eskadrı admiral Valentin Selivanov".

38) V. Şlıkov, "Amerikanskaya razvedka o Sovetskih voennıh raspadah". Anatoliy Dokuçayev, "Signal 'yadernaya ataka!" postupil iz Moskvı". Aleksandr Tihonov, "Tridtsat let spustya... Operatsiya "Anadır". D. Kostenko, "Goryaçaya kampaniya 'holodnoy voynı". Aleksey Şevyakov, "Sovetsko-germanskiye ekonomiçeskiye svyazi v predvoennıye godı". Çingiz Şamşiyev, "Tayna raspada CCCP. Kak eto bılo..."

39) Maykl Seyers, Albert Kan, "Taynaya voyna protiv Sovetskoy Rossii".

40) "Poteri sovetskoy armii v "holodnoy voyne". "CCCP i SŞA:25 let neobyavlennoy voynı". Vasiliy Uhov "Çörnıy spisok Jorca Oruella". İvan İvanov, "Raspad CCCP". Vitaliy Tretyakov, "Poçemu proigral GKÇP i kak k etomu nado otnositsya". "Gorbaçov tseluet lokon İudı. Kak predali CCCP". "Radiostantsiya 'Svoboda' nesyot smert".

41) S. V. Kortunov, "Holodnaya voyna: paradoksı odnoy strategii".

42) "Skalpel" na relsah. Kak sozdavalis raketnıye poezda. "Amerikanskiye istrebiteli nad primoryem". Gennadiy Popkov "Şto govoryat na zapade pro etovo 'veliçayşevo lidera". "Mihail Dubinyanskiy "Voyna, kotoraya ne sostoyalas".

44) Yu. N. Listvinov, "Lunnıy miraj nad potomakom". "Mejdunarodnıye otnoşeniya". Moskova, 1966. Birleşik Devletler, "Atom tekeli" dediği avantajı yitirdikten sonra, Amerikan militaristleri, kendi faaliyet alanlarına uzayı da katmaya başladılar ve bu katma sürecinde yeni "kitlesel" bir silah yaratmayı umut ediyorlar. Kendi teknik "üstünlüklerine" kesinlikle inanarak, özellikle, uzay boşluğuna yayılmanın ilk kısmet olduğu ülke olan Birleşik Devletler'i, "seçkin" bir devlet kabul ediyorlar. Sovyet uydularının ortaya çıkışı bu hayallere yıkıcı bir darbe vurdu. Yazar, okurların dikkatini, ABD'nin uzayı kendine mal edişinin kısa tarihine çekiyor, Sovyetler Birliği ile ABD'nin uzay araştırmalarındaki farklı amaçlarını gösteriyor.

45) Soljenitsın hakkında seçme makaleler. Yu. R. Fedorovskiy, "Oda dissidentstvu" ya da "Stukaç i durakov"". "CMİ (KİA) ne pişut pravdu o stukaçe Soljenitsıne..." Yu. İ. Muhin, "Şnobelevskiy laureat", "Antisovetskiy proekt". "Soljenitsın bıl donosçikom?" Vladimir Buşin "Zagadka aresta Soljenitsına".

46) N. Yakovlev, "TSRU(CIA) protiv CCCP".

47) Vyaçeslav Şironin'in kitabı, "KGB-TSRU(CIA). Sekretnıye prujinı perestroyki".

48) V. Baleyev, "Po zaslugam". Aleksandr Pahomov, "Kak nas zombirovali". Nina Buryakova, "Drujili protiv CCCP". A. Kapto, "Orujiye rovolyutsionerakultura!" G. Drojjin, "Flot", "Podonok iz KGB". Andrey Şitov, "Voyna totalnaya, globalnaya, neprerıvnaya". D. Zıkin, "CCCP-mertvorojdennaya konstruktsiya?"

49) S. G. Kara-Murza, "Manipulyatsiya soznaniyem". IV. Bölüm: Sovyet Sisteminin Yıkılış Sürecinde Bilincin Manipulasyonu.

50) Amerika, Afganistan'da Sovyetler Birliği'ne karşı. Makalelerden seçmeler.

51) Yuriy Smirnov, "Stalin i atomnaya bomba", A. Kotlobovskiy, İ. Seidov, "Goryaçyeye nebo 'holodnoy voynı".

Adolf Hitler, 1925 yılı, *Kavgam*'dan:

"Eğer biz, bugün Avrupa'da yeni topraklardan söz ediyorsak, gözümüzü her şeyden önce Rusya'ya çeviriyoruz. Doğudaki bu muazzam devlet, yok olmak için olgunlaşmış durumda."

Joseph Goebbels, 24 Mayıs 1941, *Günlük*'ten:

"Düşünce şu: Doğuda dev bir imparatorluğun varlığına daha fazla izin vermeyeceğiz. Bolşevizm geçmişte kalacak. Böylece, gerçek tarihsel görevimizi yerine getirmiş olacağız."

John Kennedy, 1961, ABD başkanlık makamına çıkış konuşmasından:

"Biz Sovyetler Birliği'ni bir savaşta yenemeyiz. Bu fethedilemez bir kale. Sovyetler Birliği'ni ancak başka yöntemlerle yenebiliriz: İdeolojik, psikolojik, ekonomik yöntemler ve propagandayla."

James Baker, 1992, ABD Dışişleri Eski Bakanı. ABD Kongresi'ne sunduğu rapordan:

"Biz 'Soğuk Savaş'ta Sovyetler Birliği'ne karşı zafer kazanmak için, son 40 yılda trilyonlarca dolar harcadık."

George Bush, 1992, ABD Başkanı:

"İstikrarsızlık ve kaosa karşı potansiyel olanaklara sahip olmasına karşın, SSCB'nin dağılması, açıkçası bizim ulusal çıkarlarımıza uygun düşen bir olaydır."

Boris Yeltsin, 1992, Rusya Başkanı:

"Komünizm gudubeti yıkıldı... Onun yeniden canlanmasına izin vermeyeceğiz."

9 789944 031748

www.phoenixkitap.com